

**Hallituksen esitys eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden järjestämistä koske-
vaksi lainsäädännöksi**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettua lakia, lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annettua lakia, työttömyysturvalakia ja kuntouttavasta työtoiminnasta annettua lakia.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettua lakia muutettaisiin siten, että työ- ja elinkei-
noviranomaisten lisäksi myös palveluntuottajat voisivat haastatella työnhakijoita, arvioida
työnhakijan palvelutarpeen sekä laatia työllistymissuunnitelman yhdessä työnhakijan kanssa.
Esityksen tavoitteena on lisätä julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen asiakaslähtöisyyttä ja
vaikuttavuutta mahdollistamalla markkinoiden hyödyntäminen palveluprosessien hallinnassa
ja palvelujen tuotannossa. Muutokset edistävät valmistautumista maakunta- ja kasvupalvelu-
uudistuksen voimaantumiseen. Muutosten tavoitteena on tukea kasvupalvelumarkkinoiden ra-
kentumista kehittämällä julkisiin työvoima- ja yrityspalveluihin liittyviä järjestäjä-tuottaja –
malleja.

Esitykseen sisältyvät lakimuutokset ovat luonteeltaan mahdollistavia. Muutosten perusteella
työ- ja elinkeinotoimiston asiakkaan palveluprosessiin liittyviä tehtäviä olisi mahdollista
hankkia nykyistä laajemmin palveluntuottajilta, jos sitä pidetään tarkoituksenmukaisena.

Työttömyysturvalakiin, lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annettuun
lakiin ja kuntouttavasta työtoiminnasta annettuun lakiin tehtäisiin julkisesta työvoima- ja yri-
tyspalvelusta annetun lain muuttamisesta johtuvat muutokset. Työttömyyskassoja ja Kansan-
eläkelaitosta sitovista työvoimapoliittisista lausunnoista, jotka koskevat työnhakijan osallis-
tumista työllistymistä edistäviin palveluihin, luovuttaisiin. Lausunnot korvattaisiin vastaavat
tiedot sisältävillä ilmoituksilla, joita voisivat antaa työ- ja elinkeinotoimistojen lisäksi myös
palveluntuottajat. Mahdollisen työttömyysturvaseuraamuksen asettaisi nykyistä vastaavasti
työ- ja elinkeinotoimisto.

Lait on tarkoitettu tulemaan pääosin voimaan 1 päivänä lokakuuta 2018.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	4
1 JOHDANTO.....	4
2 NYKYTILA.....	4
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	4
Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta.....	4
Työttömyysturvajärjestelmä.....	7
Euroopan unionin yleinen tietosuoja-asetus.....	9
Kansallinen henkilötietojen suojaa koskeva lainsäädäntö.....	12
2.2 Nykytilan arviointi.....	13
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	15
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	17
4.1 Taloudelliset vaikutukset.....	17
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	21
4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	23
5 ASIAN VALMISTELU.....	26
6 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ.....	32
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	33
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	33
1.1 Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta.....	33
1 luku Yleiset säännökset.....	33
2 luku Työnhakijan palveluprosessi.....	40
3 luku Työnvälitys.....	44
4 luku Tieto- ja neuvontapalvelut, asiantuntija-arvioinnit, ammatinvalinta- ja uraoh- jaus sekä valmennus ja kokeilu.....	45
6 luku Työttömyysetuudella tuettu työnhakijan omaehtoinen opiskelu.....	46
9 luku Kulukorvaus.....	47
10 luku Palveluihin ja asiantuntija-arviointeihin liittyvät harkinnanvaraiset etuudet.....	47
12 luku Julkisen työvoima- ja yrityspalvelun toimeenpano ja siihen liittyvä yhteistyö	47
13 luku Työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmä.....	49
14 luku Muutoksenhaku.....	53
1.2 Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 4 luvun 5 ja 12 §.....	54
4 luku Tieto- ja neuvontapalvelut, asiantuntija-arvioinnit, ammatinvalinta- ja uraoh- jaus sekä valmennus ja kokeilu.....	54
1.3 Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä.....	55
1.4 Työttömyysturvalaki.....	55
1 luku Yleiset säännökset.....	55
2 luku Etuuden saamisen yleiset työvoimapolitiittiset edellytykset.....	56
2 a luku Työvoimapolitiittisesti moitittava menettely.....	56
5 luku Työttömyyspäivärahan saamisen edellytykset.....	57
11 luku Toimeenpanoa koskevat säännökset.....	58
12 luku Muutoksenhaku.....	59
13 luku Tietojen saamista ja luovuttamista koskevat säännökset.....	59
1.5 Laki kuntouttavasta työtoiminnasta.....	60

HE 62/2018 vp

2	TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET	60
3	VOIMAANTULO	62
4	SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS	63
	LAKIEHDOTUKSET	74
	1. Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta	74
	2. Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 4 luvun 5 ja 12 §:n muuttamisesta	85
	3. Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 3 §:n muuttamisesta	86
	4. Laki työttömyysturvalain muuttamisesta	87
	5. Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 5 §:n muuttamisesta	92
	LIITE	93
	RINNAKKAISTEKSTIT	93
	1. Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta	93
	2. Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 4 luvun 5 ja 12 §:n muuttamisesta	112
	3. Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 3 §:n muuttamisesta	114
	4. Laki työttömyysturvalain muuttamisesta	115
	5. Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 5 §:n muuttamisesta	124

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Pääministeri Juha Sipilän hallituksen ohjelman mukaan hallitus valmistelee tarvittavat toimenpiteet työvoimapalveluiden kokonaisvaltaiseksi uudistamiseksi. Uudistuksen tavoitteena on muun muassa työmarkkinoiden kohtaanto-ongelman helpottaminen ja työ- ja elinkeinohallinnon resurssien painottaminen aktivointitoimenpiteisiin. Osana tätä kokonaisuutta yksityisten työvoimapalveluiden roolia erityisesti helpoimmin työllistyvien palveluissa lisätään.

Hallituksen toimintasuunnitelmassa vuosille 2017—2019 todetaan, että yksityisen palvelutuotannon roolia ja osuutta työ- ja elinkeinopalveluissa lisätään toteutettujen kokeiluhankkeiden kokemusten pohjalta. Uudet hankkeet kohdennetaan kasvupalvelu-uudistuksen kannalta tarkoituksenmukaisesti. Esimerkiksi heikossa työmarkkina-asemassa oleville ja nuorille työnhakijoille hankitaan yksityisiltä palveluntuottajilta uusia monialaisia palvelukonsepteja.

Keväällä 2017 annetussa hallituksen esityksessä muun muassa maakuntalaiksi (HE 15/2017 vp) ehdotetaan, että Suomeen muodostettaisiin 18 maakuntaa. Maakunnat olisivat julkisoikeudellisia yhteisöjä, joilla on alueellaan itsehallinto. Esityksen mukaan maakunnan tehtävänä olisivat muun muassa innovaatioympäristöihin liittyvä koulutus ja osaamisen kehittäminen, yritys-, työ- ja elinkeinopalvelujen järjestäminen sekä kotoutumisen edistäminen. Maakunnan tehtävistä säädettäisiin tarkemmin muussa lainsäädännössä.

Maakuntalaissa tarkoitettuja toimenpiteitä alueiden kehittämisen, kestävän taloudellisen kasvun, yrittäjyyden, työvoiman saatavuuden ja työmarkkinoiden toimivuuden edistämiseksi sekä työllisyyden, työllistymisen, kotoutumisen ja yritystoiminnan edellytysten edistämiseksi kutsuttaisiin kasvupalveluiksi. Kasvupalveluja järjestettäisiin ja tuotettaisiin valtakunnallisesti ja maakunnallisesti. Työ- ja elinkeinoministeriö vastaisi valtakunnallisista kasvupalveluista. Maakunnallisiksi kasvupalveluiksi kutsuttavien palvelujen järjestämisvastuu siirtyisi maakuntalakiesityksen mukaisesti valtiolta maakunnille. Palveluiden tuottamista uudistettaisiin siten, että maakunta voisi hankkia palveluntuottajilta myös työnhakijan palveluprosessiin liittyviä tehtäviä, jotka nykyisin on säädetty viranomaisen tehtäviksi. Lisäksi asiakkaalla olisi entistä laajemmat mahdollisuudet valita haluamansa palveluntuottaja. Palveluntuottaja voisi olla yhteisö, säätiö tai yksityinen elinkeinonharjoittaja. Maakuntaudistuksen on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2020 alussa.

Maakunnan mahdollisuus hankkia palveluntuottajilta nykyistä laajemmin palveluita ja asiakkaan mahdollisuus valita palveluntuottaja edellyttävät, että maakuntaudistuksen voimaan tullessa olisi olemassa tai ainakin kehittymässä markkinat kasvupalveluille. Jotta tällaiset markkinat olisivat olemassa tai kehittymässä vuoden 2020 alussa, niiden rakentumista on tuettava ennen uudistuksen voimaantuloa. Tässä esityksessä ehdotetaan nykyiseen julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin (916/2012) muutoksia, jotka mahdollistaisivat nykyistä laajemman palveluntuottajien käytön julkisissa työvoima- ja yrityspalveluissa jo ennen maakuntaudistuksen voimaantuloa ja siten tukisivat markkinoiden rakentumista.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädetään työnhakijan palveluprosessista sekä julkisista työvoima- ja yrityspalveluista. Työnhakijan palveluprosessi on kokonaisuus, joka muodostuu työnhakijaksi ilmoittautumisesta, työnhakijan haastatteluista, palvelutarpeen arvioinnista, työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman laatimisesta ja tarkistamisesta sekä suunnitelmaan sisältyviin ja muihin palveluihin ohjaamisesta. Työ- ja elinkeinoviranomainen tarjoaa julkisena työvoima- ja yrityspalveluna työnvälityspalveluja, tieto- ja neuvontapalveluja, osaamisen kehittämisspalveluja sekä yritystoiminnan käynnistämistä ja kehittämisspalveluja. Julkisiin työvoima- ja yrityspalveluihin kuuluvat myös henkilöasiakkaan palveluprosessiin liittyvät asiantuntija-arvioinnit sekä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaiset tuet ja korvaukset.

Työnhakijan palveluprosessiin liittyvät tehtävät, eli työnhakijan haastattelu, palvelutarpeen arviointi sekä suunnitelman laatiminen ja tarkistaminen, on julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädetty työ- ja elinkeinoviranomaisen tehtäväksi. Sen sijaan julkiset työvoima- ja yrityspalvelut työ- ja elinkeinotoimisto voi tuottaa joko itse tai hankkia ne kokonaan tai osittain ulkopuolisilta palvelujen tuottajilta. Työnvälitys sekä osaamisen kehittämisspalveluista ammatinvalinta- ja uraohjaus ovat lähtökohtaisesti työ- ja elinkeinotoimiston itse tuottamia palveluja. Ulkopuolisilta palveluntuottajilta hankitaan muun muassa työvoimakoulutusta, valmennuspalveluja ja asiantuntija-arviointoja. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa ei ole säädetty laissa määriteltyjä palveluja täydentävien palvelujen järjestämisestä tai hankkimisesta.

Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut rahoitetaan työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan pääluokassa työllisyyden edistämiseen ja työttömyyden torjuntaan tarkoitetuilla määrärahoilla (momentti 32.30.51, jäljempänä työllisyysmäärärahat). Työllisyysmäärärahalla rahoitetaan myös osa palkkatuesta ja muiden kuin työttömien starttiraha sekä muut julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaiset tuet ja korvaukset. Vuosina 2017–2018 palkkatuen ja työttömien starttirahan rahoittamiseen käytetään valtion ansiopäivärahan perusosaan, peruspäivärahaan ja työmarkkinatuen rahoittamiseen osoittamia määrärahoja. Työvoimapalveluja voidaan rahoittaa myös Euroopan sosiaalirahastosta (ESR). Ohjelmakaudella 2014–2020 ESR-hankkeissa hyväksyttäviä kustannuksia ovat valmennusten ja työvoimakoulutusten hankinnat sekä palkkatuki.

Vuonna 2017 työllisyysmäärärahoista käytettiin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksen maksatusraporttien perusteella kokeilujen ja valmennusten hankintoihin arviolta noin 22 miljoonaa euroa. Kaikkiaan työllisyysmäärärahoja käytettiin yli 200 miljoonaa euroa ostopalveluiden hankintoihin vuonna 2017. Suurin hankintojen ryhmä on työvoimakoulutus.

Kokeiluja ja valmennuksia hankittiin valtakunnallisesti arviolta noin 70 eri palveluntuottajalta, joista arviolta noin 70 prosenttia oli yrityksiä, arviolta noin 20 prosenttia kolmannen sektorin toimijoita ja arviolta noin 10 prosenttia julkisomisteisia organisaatioita. Keskimäärin yhdeltä toimijalta hankintoja tehtiin noin 320 000 eurolla. Hankinnat ovat keskittyneet varsin isoille toimijoille, sillä palveluntuottajia, joilta hankittiin keskimääräistä hankintahintaa enemmän palveluita, oli vuonna 2017 vain 11. Edellä mainituista hankinnoista euromääräisesti mitattuna kohdentui lähes 94 prosenttia yrityksiltä hankittaviin palveluihin. Yritysten rooli on merkittävä nimenomaan valmennuspalveluiden hankinnassa. Työvoimakoulutuksen hankinnoissa taas julkisomisteisilla palveluntuottajilla on merkittävämpi rooli.

Työnhakijan palveluprosessi

Henkilön työnhaku käynnistyy, kun hän pyytää sitä sähköisesti siihen tarkoitettussa verkkopalvelussa tai henkilökohtaisesti työ- ja elinkeinotoimistossa ja hänet rekisteröidään työnhakijaksi työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmään. Työ- ja elinkeinoviranomainen voi hyväksyä muullakin tavoin esitetyn pyynnön.

Työ- ja elinkeinoviranomaisen tulee järjestää työnhakijalle haastattelu kahden viikon kuluessa työhaun alkamisesta, jollei se työnhakijan tilanne huomioon ottaen ole ilmeisen tarpeetonta, ja varata työnhakijalle tilaisuus myöhempiin haastatteluihin määräajoin työnhakijan palvelutarpeen mukaisesti. Työttömän työnhakijan haastattelu tulee kuitenkin aina järjestää työttömyyden jatkuttua yhdenjaksoisesti kolmen kuukauden ajan ja sen jälkeen aina kolmen kuukauden yhdenjaksoisen työttömyyden jälkeen. Määräaikaishaastattelujen väliä muutettiin vuoden 2017 alusta lukien edellä mainittuun kolmeen kuukauteen. Tätä aiemmin haastattelut tuli järjestää kolmen kuukauden yhdenjaksoisen työttömyyden jälkeen kuuden kuukauden välein, jollei se työnhakijan tilanne huomioon ottaen ollut ilmeisen tarpeetonta.

Työttömällä työnhakijalla ja muutosturvan piiriin kuuluvalla työnhakijalla on oikeus työllistymissuunnitelmaan. Työllistymissuunnitelma tai sitä korvaava suunnitelma laaditaan ja tarkistetaan työnhakijan haastattelun yhteydessä. Suunnitelmaa on tarkistettava myös työnhakijan pyynnöstä. Suunnitelma perustuu työnhakijan omiin työtä tai koulutusta koskeviin tavoitteisiin ja arvioituun palvelutarpeeseen. Suunnitelmassa sovitaan työhausta ja sen tavoitteista, työnhakijan palvelutarpeen mukaisista julkisista työvoima- ja yrityspalveluista ja muista työllistymistä edistävistä palveluista sekä asiantuntija-arvioinneista. Tarvittaessa suunnitelmassa sovitaan muista osaamista, työmarkkinavalmiuksia ja toimintakykyä parantavista palveluista tai työkyvyn tai terveydentilan selvittämiseen liittyvistä toiminnoista.

Työnhakija ja työ- ja elinkeinoviranomainen sopivat työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman toteutumisen seurannasta ja hyväksyvät suunnitelman. Työnhakijalla on työttömyysetuuden menettämisen uhalla velvollisuus osallistua suunnitelman laatimiseen ja toteuttaa suunnitelmaa. Jos työnhakija ei ilmoita työ- ja elinkeinoviranomaiselle, miten hän on toteuttanut suunnitelmaansa, työhaun voimassaolo päättyy.

Työ- ja elinkeinoviranomaisen on tarjottava työtä ja koulutusta sekä järjestettävä työllistymissuunnitelmaan tai sitä korvaavaan suunnitelmaan sisältyviä palveluja työ- ja elinkeinoviranomaisen käytettäväksi osoitettujen määrärahojen rajoissa. Työ- ja elinkeinoviranomaisen on myös seurattava työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman toteutumista ja osaltaan huolehdittava palveluprosessin etenemisestä.

Työnhakijalla ei pääsääntöisesti ole subjektiivista eli ehdotonta oikeutta osallistua julkisiin työvoima- ja yrityspalveluihin, vaan osallistuminen perustuu työ- ja elinkeinoviranomaisen arvioon palveluun osallistumisen työvoimapolitiittisesta tarkoituksenmukaisuudesta. Poikkeuksena ovat eräät ikääntyneet työnhakijat, joilla voi olla oikeus päästä palveluihin. Näistä poikkeuksista säädetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 11 luvun 1 §:ssä.

Asiakastietojärjestelmä ja tiedonsaanti

Julkisen työvoima- ja yrityspalvelun järjestämistä varten pidetään yllä työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmää. Tietojärjestelmä muodostuu henkilöasiakasrekisteristä, työnantajarekisteristä ja palveluntuottajarekisteristä. Asiakastietojärjestelmästä säädetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvussa.

Asiakastietojärjestelmän rekisterinpitäjän tehtävät on jaettu työ- ja elinkeinoministeriön ja työ- ja elinkeinotoimistojen kesken. Laissa ei ole säädetty mahdollisuudesta delegoida rekisterinpi-

täjän tehtäviä tai sitä koskevasta asetuksenantovaltuudesta. Käytännössä työ- ja elinkeinoministeriölle säädetyistä tehtävistä vastaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskus. Työ- ja elinkeinoministeriö sen sijaan huolehtii asiakastietojärjestelmän strategisen tason ohjauksesta ja seurannasta.

Asiakastietojärjestelmän käyttö edellyttää henkilölle myönnettyä käyttöoikeutta. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 5 §:ssä säädetään, kenelle käyttöoikeus voidaan myöntää ja mikä taho myöntää käyttöoikeuden työ- ja elinkeinohallinnon ulkopuoliselle taholle. Käyttöoikeuden myöntää säännöksen mukaan työ- ja elinkeinoministeriö tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Käytännössä käyttöoikeudet myöntää kuitenkin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskus.

Julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden alueellista tarjoamista ja työelämäkokeilua koskevasta kokeilusta annetun lain (505/2017) mukaisessa kokeilussa on ollut tarpeen antaa kuntien virkamiehille käyttöoikeuksia järjestelmään. Tämä toteutettiin siten, että jokaiselle kokeilualueelle määriteltiin tietojärjestelmään oma yksikkö (kokeilutoimisto), jolle määriteltiin tilastointia, maksatuksia ja seuranta varten yksikkötunnus. Kokeilun kohderyhmään kuuluvat asiakkaat siirrettiin työ- ja elinkeinotoimistosta manuaalisesti kokeilutoimiston asiakkaiksi. Asiakastietojen käsittelyä varten tietojärjestelmään määriteltiin käyttöoikeus, joka rajasi kokeilussa toimivan kunnan viranhaltijan käyttöoikeuden. Viranhaltijalle myönnettiin käyttöoikeus nykyisestä työ- ja elinkeinotoimiston asiantuntijan käyttöoikeudesta poiketen siten, että käyttöoikeus ulottuu vain kokeilutoimistoon siirrettyihin asiakkaisiin. Henkilöasiakkaan tietojen rajaaminen esitetyllä tavalla ei täysin poistanut muiden työnhakijoiden tietojen näkyvyyttä kokeilussa toimiville viranhaltijoille. Muiden työnhakijoiden tietoja voi olla liitettyä esimerkiksi työnantajatietoihin, työpaikkojen tai sijoitusmahdollisuuksien tietoihin tai työvoimakoulutustietoihin. Viranhaltijalla on tietojen käsittelyä koskevien säännösten nojalla oikeus katsoa tai käsitellä näitä tietoja vain, jos se on tarpeen asiakaspalvelun järjestämiseksi tai vireillä olevan asian selvittämiseksi tai ratkaisemiseksi. Asiakaspalvelun järjestämiseen liittyvä tehtävä voi olla esimerkiksi työnhakijoiden esittely työnantajalle.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa ei säädetä siitä, kuka tai mikä taho voi tallettaa järjestelmään tietoja. Käytännössä tietoja tallettavat työ- ja elinkeinotoimiston sekä työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen virkamiehet. Edellä mainitussa kokeilussa tietojen tallettamismahdollisuus annettiin myös kunnan viranhaltijalle.

Viranomaisten ja palveluntuottajien tiedonsaantioikeudesta säädetään mainitun lain 12 luvun 6 §:ssä. Palveluntuottajalla on sen mukaan oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta työ- ja elinkeinotoimistolta, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskukselta ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta henkilöasiakasta koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä palvelun järjestämiseksi.

Työttömyysturvajärjestelmä

Työnhakijaksi ilmoittautuminen ja työnhaun voimassaolo ovat työttömyysetuuden saamisen ehdottomia edellytyksiä. Työ- ja elinkeinotoimiston tehtäviin kuuluu rekisteröidä henkilö työnhakijaksi ja seurata työnhaun voimassaoloa. Asiasta annetaan työttömyysetuuden maksajalle sitova työvoimapoliittinen lausunto. Työvoimapoliittisen lausunnon sitovuus tarkoittaa sitä, ettei työttömyysetuuden maksaja voi tältä osin poiketa työ- ja elinkeinotoimiston tai työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen tekemästä ratkaisusta.

Työnvälitystilaston mukaan työ- ja elinkeinotoimistot ja työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus antoivat vuonna 2017 työnhakijan oikeudesta työttömyysetuuteen noin 810 000 sellaista työvoimapolitiittista lausuntoa, jotka koskivat työnhakijan työttömyysturvaoikeuden alkamista. Lausuntoja, jotka koskivat työnhaun päättymistä tai työnhakijan työllistymistä, annettiin arviolta noin 635 000. Osa lausunnoista annettiin automaattisesti.

Työttömyysturvalaissa työllistymistä edistävällä palvelulla tarkoitetaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaista työnhakuvalmennusta, uravalmennusta, työvoimakoulutusta ja työttömyysetuudella tuettua työnhakijan omaehtoista opiskelua sekä työ- ja koulutuskokeilua, ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (531/2017) tarkoitettua työvoimakoulutusta, kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa (1386/2010) tarkoitettua omaehtoista opiskelua sekä kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa (189/2001) tarkoitettua kuntouttavaa työtoimintaa.

Työnhakijalla on yleensä oikeus saada työttömyysetuutta työllistymistä edistävän palvelun ajalta muun muassa korvauksettoman määrääjän, työssäolovelvoitteen ja koulutusta vailla olevia nuoria koskevan rajoituksen estämättä. Lisäksi työnhakijalla voi olla oikeus saada palvelun ajalta määrältään korotettua työttömyysetuutta ja kulukorvausta. Työnhakijan osallistuminen työllistymistä edistävään palveluun vaikuttaa nykyisin myös työmarkkinatuen rahoitusvastuun jakautumiseen valtion ja henkilön kotikunnan välillä. Kaikkien työttömyysturvalaissa tarkoitettujen työllistymistä edistävien palvelujen järjestäminen ja palveluihin osallistuminen perustuu lakiin.

Työ- ja elinkeinotoimisto antaa työttömyysetuuden maksajalle sitovan työvoimapolitiittisen lausunnon muun muassa siitä, sisältyykö työllistymistä edistävä palvelu, johon työnhakija osallistuu, hänen kanssaan laadittuun työllistymissuunnitelmaan tai sitä korvaavaan suunnitelmaan. Lausunnossa otetaan kantaa myös siihen, voidaanko työttömyysetuutta maksaa palvelun ajalta korvauksettoman määrääjän, työssäolovelvoitteen ja koulutusta vailla olevia nuoria koskevan rajoituksen estämättä. Lisäksi työ- ja elinkeinotoimisto toimittaa lausunnon yhteydessä työttömyysetuuden maksajalle muun muassa kulukorvauksen maksamista ja poissaolojen seuraamista varten tarvittavia tietoja palvelun järjestämisestä. Muodollisesti nämä tiedot eivät ole osa sitovaa työvoimapolitiittista lausuntoa. Työnhaku- ja uravalmennuksiin sekä työ- ja koulutuskokeiluihin liittyviä työvoimapolitiittisia lausuntoja annettiin vuonna 2017 noin 97 800.

Työ- ja elinkeinoviranomainen voi järjestää työnhakijoiden työllistymisen tukemiseksi muitakin palveluja kuin työttömyysturvalaissa määriteltyjä työllistymistä edistäviä palveluja. Näihin palveluihin osallistumisesta ei anneta työvoimapolitiittisia lausuntoja eivätkä edellä mainitut työttömyysturvalaissa määriteltyihin työllistymistä edistäviin palveluihin liittyvät seikat koske näitä palveluja. Lisäksi työ- ja elinkeinohallinto ostaa jo nykyisin ulkopuolisilta palveluntuottajilta sekä työttömyysturvalaissa määriteltyjä työllistymistä edistäviä palveluja että muita palveluja. Tarvittavat työvoimapolitiittiset lausunnot antaa kuitenkin aina työ- ja elinkeinotoimisto tai työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus.

Työttömyysturvan seuraamusjärjestelmässä on periaatteena, että itse aiheutetusta työttömyydestä tai työttömyyden pitkittymisestä aiheutuu työttömyysetuuden menettäminen määräajaksi tai toistaiseksi. Seuraamusjärjestelmän tarkoituksena on ohjata työnhakijoita hakemaan aktiivisesti työtä ja osallistumaan työllistymisen edellytyksiä parantaviin palveluihin. Työttömyysturvan seuraamusjärjestelmästä säädetään työttömyysturvalain 2 a luvussa.

Työ- ja elinkeinotoimistot asettivat työ- ja elinkeinotoimistojen asiakastietojärjestelmästä ilmenevien tietojen perusteella vuonna 2017 noin 115 800 korvauksetonta määräaikaan työvoi-

mapoliittisesti moitittavan menettelyn takia. Lausunnot koskivat noin 85 800 eri henkilöä. Työssäolovelvoitteista ja koulutusta vailla oleville nuorille asetettavista seuraamuksista annettiin vuonna 2017 noin 41 000 työvoimapolitiittista lausuntoa. Nämä lausunnot koskivat noin 32 200 eri henkilöä. Tilastoista ei ole selvitettävissä niiden tilanteiden lukumäärää, joissa työ- ja elinkeinotoimisto on arvioinut työnhakijan menettelyn työvoimapolitiittista moitittavuutta ja päättänyt siihen, ettei korvauksetonta määräaika tai muuta seuraamusta tule asettaa.

Kun työttömyyskassa tai Kansaneläkelaitos on saanut työnhakijan työttömyysturva-oikeutta koskevan työvoimapolitiittisen lausunnon, se ratkaisee omaan toimivaltaansa kuuluvat työttömyysetuuden maksamisen edellytykset ja antaa päätöksen työttömyysetuuden maksamisesta. Päätös koskee myös työvoimapolitiittisessa lausunnossa ilmoitettuja työttömyysetuuden saamisen edellytyksiä.

Työvoimapolitiittiseen lausuntoon ei voi erikseen hakea muutosta valittamalla. Työttömyysetuuden maksajan antamaan päätökseen voi hakea muutosta valittamalla sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakuntaan. Lautakunnan päätöksestä voi valittaa vakuutus-oikeuteen. Vakuutus-oikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Jos valitus kohdistuu työttömyysetuuden työvoimapolitiittisiin edellytyksiin, työttömyysetuuden maksaja pyytää välitoimena työ- ja elinkeinotoimistoa tai työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskusta antamaan oman vastineensa valitukseen. Lisäksi sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta tai vakuutus-oikeus voi pyytää työ- ja elinkeinotoimistoa tai työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskusta hankkimaan tarpeellista selvitystä valitusasiassa, ja jos selvitys pyydetään muulta kuin muutoksenhakijalta, muutoksenhakijaa kuullaan. Jos muutoksenhakuelin hyväksyy valituksen työvoimapolitiittisessä asiassa, työ- ja elinkeinotoimisto tai työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus antaa tarvittaessa uusia työvoimapolitiittisia lausuntoja.

Kansaneläkelaitos tai työttömyyskassa on vastuussa mahdollisten oikeudenkäyntikulujen maksamisesta työnhakijalle. Ne vastaavat myös mahdollisten viivästyskorkojen maksamisesta. Jos oikeudenkäyntikulujen suoritusvelvollisuus perustuu pääasiassa tai osittain työvoimapolitiittisen lausunnon perusteella annettuun päätökseen, sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta ja vakuutus-oikeus voivat velvoittaa työvoimaviranomaisen korvaamaan oikeudenkäyntikulut kokonaisuudessaan tai osaksi Kansaneläkelaitokselle tai työttömyyskassalle. Työttömyysturvalla ei säädetä korvausvastuun määrästä.

Euroopan unionin yleinen tietosuoja-asetus

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/679 luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (jäljempänä *yleinen tietosuoja-asetus*) annettiin huhtikuussa 2016. Asetuksen soveltaminen alkaa 25 päivänä toukokuuta 2018.

Yleistä tietosuoja-asetusta sovelletaan henkilötietojen käsittelyyn, joka on osittain tai kokonaan automaattista, sekä sellaisten henkilötietojen käsittelyyn muussa kuin automaattisessa muodossa, jotka muodostavat rekisterin osan tai joiden on tarkoitus muodostaa rekisterin osa. Koska kyseessä on asetus, sitä sovelletaan sellaisenaan jäsenvaltioissa. Yleistä tietosuoja-asetusta täydentävä tai täsmentävä kansallinen lainsäädäntö on mahdollista ainoastaan silloin, kun se tietosuoja-asetuksessa nimenomaisesti sallitaan.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklassa säädetään henkilötietojen käsittelyä koskevista periaatteista. Rekisterinpitäjä vastaa, että 5 artiklassa säädettyjä periaatteita on noudatettu. Sen on myös pystyttävä osoittamaan, että niitä on noudatettu.

Käyttötarkoitussidonnaisuuden periaate tarkoittaa, että henkilötiedot on kerättävä tiettyä, nimennaista ja laillista tarkoitusta varten, eikä niitä saa käsitellä myöhemmin näiden tarkoitusten kanssa yhteen sopimattomalla tavalla. Toinen keskeinen periaate on tietojen minimointi, joka tarkoittaa, että henkilötietojen on oltava asianmukaisia ja olennaisia ja rajoitettuja siihen, mikä on tarpeellista suhteessa niihin tarkoituksiin, joita varten niitä käsitellään. Täsmällisyysperiaatteen mukaan henkilötietojen on oltava täsmällisiä ja tarvittaessa päivitettyjä; on toteutettava kaikki mahdolliset kohtuulliset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että käsittelyn tarkoituksiin nähden epätarkat ja virheelliset henkilötiedot poistetaan tai oikaistaan viipymättä. Säilytyksen rajoittamisperiaatteen mukaan henkilötiedot on säilytettävä muodossa, josta rekisteröity on tunnistettavissa ainoastaan niin kauan kuin on tarpeen tietojenkäsittelyn tarkoitusten toteuttamista varten. Eheyden ja luottamuksellisuuden periaate tarkoittaa, että henkilötietoja on käsiteltävä tavalla, jolla varmistetaan henkilötietojen asianmukainen turvallisuus, mukaan lukien suojaaminen luvattomalta ja lainvastaiselta käsittelyltä sekä vahingossa tapahtuvalta häviämiseltä, tuhoutumiselta tai vahingoittumiselta käyttäen asianmukaisia teknisiä tai organisatorisia toimia.

Yleisessä tietosuoja-asetuksessa tarkoitetaan rekisterinpitäjällä luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, viranomaista, virastoa tai muuta elintä, joka yksin tai yhdessä toisten kanssa määrittelee henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot. Jos tällaisen käsittelyn tarkoitukset ja keinot määritellään unionin tai jäsenvaltioiden lainsäädännössä, rekisterinpitäjä tai tämän nimittämistä koskevat erityiset kriteerit voidaan vahvistaa unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti. Asetuksessa tarkoitetaan henkilötietojen käsittelijällä luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, viranomaista, virastoa tai muuta elintä, joka käsittelee henkilötietoja rekisterinpitäjän lukuun.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 26 artiklan mukaan yhteisrekisterinpitäjien vastuualueet voidaan määrittellä yhteisrekisterinpitäjien keskinäisellä järjestelyllä tai jäsenvaltion lainsäädännössä. Järjestelystä tai lainsäädännöstä on käytävä asianmukaisesti ilmi yhteisten rekisterinpitäjien todelliset roolit ja suhteet rekisteröityihin nähden. Rekisteröity voi käyttää asetuksen mukaisia oikeuksia suhteessa kuhunkin rekisterinpitäjään ja kutakin rekisterinpitäjää vastaan riippumatta yhteisrekisterinpitäjien vastuunjaosta.

Asetuksen 28 artiklan 3 kohdan mukaan henkilötietojen käsittelijän suorittamaa käsittelyä on määritettävä sopimuksella tai muulla unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön mukaisella oikeudellisella asiakirjalla, joka sitoo henkilötietojen käsittelijää suhteessa rekisterinpitäjään ja jossa vahvistetaan käsittelyn kohde ja kesto, käsittelyn luonne ja tarkoitus, henkilötietojen tyyppi ja rekisteröityjen ryhmät, rekisterinpitäjän velvollisuudet ja oikeudet. Jäsenvaltion lainsäädäntöä voidaan tietosuojavaaltuutetun toimiston mukaan pitää tällaisena oikeudellisena asiakirjana. (Tietosuojavaaltuutetun toimiston ohje lainsäädäntölausuntoihin 16.10.2017, versio 1.0, s. 9). Näin ollen sopimuksen ohella näistä seikoista voitaisiin säätää jäsenvaltion lainsäädännössä.

Asetuksen 28 artiklan 3 kohta sisältää myös luettelon asioista, joista käsittelyä määrittävässä oikeudellisessa asiakirjassa on erityisesti säädettävä. Näitä ovat muun muassa ehdot, joiden mukaan käsittelijä rekisterinpitäjän valinnan mukaan poistaa tai palauttaa käsittelyyn liittyvien palveluiden tarjoamisen päätyttyä kaikki henkilötiedot rekisterinpitäjälle ja poistaa olemassa olevat jäljennökset; saattaa rekisterinpitäjän saataville kaikki tiedot, jotka ovat tarpeen tässä artiklassa säädettyjen velvollisuuksien noudattamisen osoittamista varten, ja sallii rekisterinpi-

täjän tai muun rekisterinpitäjän valtuuttaman auditoijan suorittamat auditoinnit, kuten tarkastukset, sekä osallistuu niihin.

Asetuksen 29 artiklan mukaan henkilötietojen käsittelijä tai kukaan rekisterinpitäjän tai henkilötietojen käsittelijän alaisuudessa toimiva henkilö, jolla on pääsy henkilötietoihin, ei saa käsitellä niitä muuten kuin rekisterinpitäjän ohjeiden mukaisesti, ellei unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä niin vaadita. Asetuksen 32 artiklan 4 kohdassa on tähän liittyvä säännös. Sen mukaan rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän on toteutettava toimenpiteet sen varmistamiseksi, että jokainen rekisterinpitäjän tai henkilötietojen käsittelijän alaisuudessa toimiva luonnollinen henkilö, jolla on pääsy henkilötietoihin, käsittelee niitä ainoastaan rekisterinpitäjän ohjeiden mukaisesti, ellei unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä toisin vaadita.

Henkilötietojen luovutus on yleisen tietosuoja-asetuksen mukaan yksi henkilötietojen käsittelyn muoto (4 artiklan 2 kohta). Vastaanottaja voi olla rekisteröity, rekisterinpitäjä, käsittelijä tai joku ulkopuolinen, niin sanottu kolmas osapuoli. Kansallisen liikkumavaran puitteissa voidaan säätää yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaisesti niistä tahoista ja tarkoituksista, joihin henkilötietoja voidaan luovuttaa.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 86 artiklassa säädetään julkisuusperiaatteen ja henkilötietojen suojan yhteensovittamisesta. Artiklan mukaan viranomaiset taikka julkis- tai yksityisoikeudelliset yhteisöt yleisen edun vuoksi toteutetun tehtävän suorittamiseksi voivat luovuttaa viranomaisten tai yhteisöjen hallussa olevien virallisten asiakirjojen sisältämiä henkilötietoja viranomaiseen tai yhteisöön sovellettavan unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti, jotta voidaan sovittaa yhteen virallisten asiakirjojen julkisuus ja tämän asetuksen mukainen oikeus henkilötietojen suojaan. Asetuksen 154 johdantokappaleessa todetaan tältä osin, että asetusta sovellettaessa voidaan ottaa huomioon virallisten asiakirjojen julkisuusperiaate. Viranomaisen tai julkishallinnon elimen olisi johdantokappaleen mukaan voitava luovuttaa hallussaan olevien asiakirjojen sisältämiä henkilötietoja, jos kyseiseen viranomaiseen tai julkishallinnon elimeen sovellettavassa unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä niin säädetään. Viranomaisia ja julkishallinnon elimiä koskevaan viittaukseen olisi johdantokappaleen mukaan tässä yhteydessä sisällytettävä kaikki viranomaiset ja muut elimet, jotka kuuluvat asiakirjojen saatavuutta koskevan jäsenvaltion lainsäädännön piiriin. Jäsenvaltion lainsäädännössä voitaisiin siis säätää myös henkilötietojen luovuttamisesta.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 12—22 artiklassa säädetään rekisteröidyn oikeuksista. Asetuksen 23 artiklassa säädetään mahdollisuudesta unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä rajoittaa 12—22 artiklassa säädettyjen rekisteröidyn oikeuksien soveltamisalaa, jos rajoituksessa noudatetaan keskeisiltä osin perusoikeuksia ja -vapauksia ja se on demokraattisessa yhteiskunnassa välttämätön toimenpide, jotta voidaan taata jokin artiklan a-j alakohdassa tarkoitettu seikka. Yksi näistä seikoista on jäsenvaltion yleiseen julkiseen etuun liittyvät tärkeät tavoitteet, mukaan lukien muun muassa sosiaaliturva.

Asetuksen 18 artiklassa säädetään rekisteröidyn oikeudesta käsittelyn rajoittamiseen. Artiklan 1 kohdan mukaan rekisteröidyllä on oikeus siihen, että rekisterinpitäjä rajoittaa käsittelyä, jos yksi artiklassa luetelluista tilanteista on kyseessä. Jos käsittelyä päätetään rajoittaa 1 kohdan perusteella, henkilötietoja saa artiklan 2 kohdan mukaan säilyttämistä lukuun ottamatta käsitellä ainoastaan rekisteröidyn suostumuksella taikka oikeudellisen vaateen laatimiseksi, esittämiseksi tai puolustamiseksi tahi toisen luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön oikeuksien suojaamiseksi tai tärkeää unionin tai jäsenvaltion yleistä etua koskevista syistä. Tätäkin oikeutta voidaan siis 23 artiklan nojalla rajoittaa rajoittamisen edellytysten täytyessä.

Kansallinen henkilötietojen suojaa koskeva lainsäädäntö

Eduskunnassa on parhaillaan käsiteltävänä hallituksen esitys EU:n yleistä tietosuoja-asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi (HE 9/2018 vp). Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi tietosuoja-laki. Lailla täydennettäisiin ja täsmennettäisiin Euroopan unionin yleistä tietosuoja-asetusta. Samalla kumottaisiin muun muassa henkilötietolaki.

Tietosuoja-laki olisi henkilötietojen käsittelyyn sovellettava yleislaki. Yleistä tietosuoja-asetusta täydentävänä ja täsmentävänä se ei muodostaisi itsenäistä ja kattavaa sääntelykokonaisuutta, vaan sitä sovellettaisiin rinnakkain tietosuoja-asetuksen kanssa. Tietosuoja-lain sääntelystä voitaisiin erityislainsäädännössä poiketa, jos poikkeaminen olisi mahdollista tietosuoja-asetuksen kansalliselle lainsäätäjälle antaman harkintamarginaalin puitteissa. Tietosuoja-laissa säädettäisiin henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteesta ja erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen käsittelystä eräissä tilanteissa, tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamiseen lapselle sovellettavasta ikärajasta, valvontaviranomaisesta, oikeusturvasta sekä eräistä tietojenkäsittelyn erityistilanteista. Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 25 päivänä toukokuuta 2018.

Oikeusministeriö asetti helmikuussa 2016 laaja-alaisen työryhmän (niin sanottu TATTI-työryhmä), jonka keskeisenä tehtävänä oli valmistella lainsäädäntöehdotus yleisen tietosuoja-asetuksen mahdollistaman kansallisen liikkumavaran käytöstä. Tämä lainsäädäntöehdotus on edellä mainittu esitys tietosuoja-laiksi. Lisäksi TATTI-työryhmän tehtävänä oli selvittää tietosuoja-asetuksen jäsenvaltion lainsäädännölle jättämän kansallisen liikkumavaran antamat mahdollisuudet sekä esittää periaatteet liikkumavaran tarkoituksenmukaisesta käytöstä.

Kansallisella liikkumavaralla tarkoitetaan yleisen tietosuoja-asetuksen osoittamaa harkintamarginaalia, jonka puitteissa jäsenvaltioiden lainsäätäjien on mahdollista antaa tai pitää voimassa kansallista lainsäädäntöä. Tällaisella lainsäädännöllä täydennetään tai täsmennetään asetuksen säännöksiä, jotka muodostavat rungon henkilötietojen käsittelyä koskevalle säännöstölle. Täsmentävää tai täydentävää kansallista lainsäädäntöä on siten aina luettava yhdessä yleisen tietosuoja-asetuksen kanssa. Yleistä tietosuoja-asetusta täydentävä tai täsmentävä kansallinen lainsäädäntö on mahdollista ainoastaan silloin, kun se tietosuoja-asetuksessa nimenomaisesti sallitaan. Liikkumavaran käyttöä koskevat yleisen tietosuoja-asetuksen säännökset voidaan jakaa velvoittaviin, mahdollistaviin ja huomioonotettaviin säännöksiin. Mahdollistavat säännökset voivat koskea myös asetuksen soveltamista tarkoittavia rajoituksia, esimerkiksi rekisteröidyn oikeuksien osalta. (TATTI-työryhmän loppumietintö, oikeusministeriön julkaisu 8/2018, s. 19)

Tietosuoja-lakiesityksessä todetaan kansallisen harkintamarginaalin perustan olevan yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklassa, jolla annetaan jäsenvaltioille mahdollisuus säätää kansallisesti henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteesta. Henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteesta voidaan säätää jäsenvaltion lainsäädännössä tilanteissa, joissa henkilötietojen käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi tai käsittely on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi (6 artiklan 1 kohdan c ja e alakohta). Julkisen sektorin henkilötietojen käsittelyn tulisi tietosuoja-lakia koskevan hallituksen esityksen mukaan lähtökohtaisesti perustua näihin henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteisiin. (HE 9/2018 vp, s. 34)

TATTI-työryhmän loppumietinnössä todetaan, että yleisen tietosuoja-asetuksen mukaan liikkumavaran käyttö on paikoitellen mahdollista vain varsin yksityiskohtaisin säännöksiin, joissa tulee määritellä henkilötietojen käsittelyn sisältöä ja vaiheita samoin kuin käsittelyä koskevat asianmukaiset suojatoimet. Tällainen sääntely ei läheskään aina ole mahdollista tai tarkoituk-

senmukaista soveltamisalaltaan yleiseksi tarkoitettulla tietosuojalailla. (TATTI-työryhmän loppumietintö, oikeusministeriön julkaisuja 8/2018, s. 26) Henkilötietojen käsittely julkisen työvoima- ja yrityspalvelun järjestämisessä ja tuottamisessa on tällaista loppumietinnössä tarkoitettua sääntelyä, jota tarvitaan tietosuojalain lisäksi yleisen tietosuoja-asetuksen vaatimusten täyttämiseksi.

2.2 Nykytilan arviointi

Voimassa olevissa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain säännöksissä työnhakijan palveluprosessi on määritelty yksityiskohtaisesti. Työnhakijan haastattelu, palvelutarpeen arviointi ja työllistymissuunnitelman tekeminen on säädetty työ- ja elinkeinoviranomaisen tehtäväksi, mistä johtuen yksityisiä palveluntuottajia ei ole voitu hyödyntää näissä tehtävissä täysimääräisesti. Palveluntuottajilta on hankittu haastatteluja tukevia palveluja (asiantuntija-arviointeja), mutta työ- ja elinkeinoviranomainen on ollut vastuussa varsinaisesta haastattelun tekemisestä, palvelutarpeen arvioinnista ja työllistymissuunnitelman laatimisesta sekä seurannasta. Työnjako julkisen ja yksityisen toimijan välillä ei ole kaikissa tilanteissa ollut käytännössä selkeä.

Vuoden 2020 alusta lukien toteutettavan maakuntauudistuksen yhteydessä julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen järjestäminen on tarkoitus siirtää maakuntien vastuulle. Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut kootaan yhdessä yrityspalvelujen kanssa niin sanotuiksi kasvupalveluiksi. Kasvupalvelu-uudistuksen yhtenä perusajatuksena on kilpailullisuus eli yksityisten palveluntuottajien hyödyntäminen laajasti palvelujen tuottamisessa.

Kilpailullisuuden tavoitteena on synnyttää uusia palveluinnovaatioita ja nykyistä asiakaslähtöisempiä palveluja kustannustehokkaasti. Julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen ja edelleen kasvupalvelumarkkinoiden rakentumista ja uusien palveluinnovaatioiden syntymistä voitaisiin edistää, mikäli jo ennen maakuntauudistuksen voimaan tuloa mahdollistettaisiin se, että työ- ja elinkeinotoimistot voisivat hankkia palveluntuottajilta palvelukokonaisuuksia, joissa palveluntuottaja hoitaisi myös työnhakijan palveluprosessiin liittyviä tehtäviä.

Työ- ja elinkeinopalveluiden toiminnasta ja yhteistyöstä yksityisten työvoimapalveluiden kanssa on tehty useita selvityksiä viime vuosina (esimerkiksi TEM julkaisut 12/2016, 7/2016 ja 1/2015). Edellä mainituissa selvityksissä kiinnitetään huomiota työvoimapalveluiden toimintaympäristön muutokseen, jonka keskeisimpiä elementtejä ovat muun muassa digitalisaatio sekä työn ja sen organisoinnin monimuotoistuminen.

Keskeisenä haasteena selvityksissä nähdään se, ettei yksittäisen asiantuntijaorganisaation osaamispääoma enää kykene vastaamaan monimuotoiseen asiakaskuntaan tai asiakkaiden yksilöllisiin palvelutarpeisiin. Keskeisenä ratkaisuvaihtoehtona esitetään julkisen ja yksityisen sektorin palveluntuottajien sekä asiakkaan voimavarojen yhdistämistä. Yksityisten palveluntuottajien vahvuuksiksi arvioidaan erityisesti kyky vastata tiettyjen asiakasryhmien tai ammattiryhmien työllistymisen haasteisiin. Parhaiten yksityinen sektori on Suomessa tähän mennessä suoriutunut 3–9 kuukautta työttömänä olleiden työllistämisen edistämisessä. Pitkäaikaistyöttömien kohdalla Suomessa ei vielä juurikaan ole erikoistuneita palvelutoimijoita eikä toimivia markkinoita. Kansainvälisesti tilanne on toinen ja esimerkiksi Iso-Britanniassa yksityinen palvelutuotanto kantaa kokonaisuutena vastuun vaikeasti työllistyvien palveluista.

Lisäksi selvityksissä on nähty tarvetta lisätä asiakkaille kohdennettuja ja paikallisten työmarkkinoiden tarpeisiin paremmin sopivia palveluita. Selvityksissä korostetaan asiakaslähtöisyyden merkitystä ja sitä, että vaikuttavimmaksi toiminnaksi on havaittu tiivis henkilökohtainen

asiointi asiakkaan kanssa, jota juuri yksityisillä ostopalveluilla pyritään lisäämään. Yksityisillä toimijoilla voi olla työhallintoa parempi käsitys tietyn toimialan erityispiirteistä.

Työnvälityksen kärkihankkeen pilottien toiminta- ja arviointitutkimuksessa (TEM julkaisuja 43/2017) seurattiin työnvälityksen kärkihankkeeseen kuuluneiden kokeiluhankkeiden toteutumista kesästä 2016 syyskuuhun 2017 saakka. Yksittäisen kokeiluhankkeen tuloksellisuutta laadullisesti selittivät tutkimuksen mukaan erityisesti palveluntuottajien kyky kohdentaa toteutusmalli työ- ja elinkeinotoimiston kohderyhmälle, uudet innovatiiviset toteutustavat, erityisesti vertaistoimintojen hyödyntäminen, ja valmennuksellisen toiminnan yhdistäminen työnantajien rekrytointitarpeisiin. Asiakasohjauksen toimivuus on tutkimuksen mukaan keskeinen pilottien onnistumista selittävä tekijä.

Myös palvelurakenteiden kansainvälinen vertailu (TEM julkaisuja 42/2014) toi esille, että Suomessa olisi suositeltavaa lisätä yhteistyötä julkisten ja yksityisten työnvälityspalveluiden ja palveluntuottajien välillä. Voimakkaimmin yksityisiä palveluntuottajia vertailun maista hyödyntävät Iso-Britannia ja Australia. Vaikuttavimpia tulospäätteiset mallit ovat olleet maissa, joissa hankintoja on tehty laajamittaisesti, eikä hankittavia palveluita ole määriteltä tarkasti. Yksityiset palveluntuottajat määrittelevät palvelun sisällön ja niille maksetaan hankinnassa määritettyjen tulostavoitteiden toteutumisesta, eikä varsinaisista suoritteista, esimerkiksi asiakaskontaktien määrästä. Laajempi palvelun tulospäätteinen ostaminen mahdollistaa palveluntuottajille omien prosessien hyödyntämisen, kehittämisen ja yksittäisten palvelujen nivomisen kokonaisuudeksi, joka vaihteittain johtaa työllistymiseen, eli niin sanotun poluttamisen. Suomessa yksityisiltä palveluntuottajilta ostettavien palveluiden sisällöt nähdään liian tarkasti määritellyiksi ja palkitseminen liiaksi suoritteisiin perustuvaksi.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvussa säädetään työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmästä ja asiakastietojärjestelmään talletettavien henkilötietojen käsittelystä. Tällainen käsittely kuuluu EU:n yleisen tietosuojasetuksen soveltamisalaan. Henkilötietojen käsittely perustuu julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa, työttömyysturvalaissa, kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa ja vuorotteluvapaalaissa säädettyjen tehtävien toteuttamiseen. Käsittely perustuu siten yleisen tietosuojasetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaisesti rekisterinpitäjän lakisääteiseen tehtävään.

Työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmään talletetaan nykyisin myös tietoja, jotka kuuluvat yleisen tietosuojasetuksen 9 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuihin erityisiin henkilötietoryhmiin. Tällaisia tietoja ovat työnhakijan terveydentilaa koskevat tiedot. Käsittely on tarpeen työ- ja elinkeinoviranomaiselle säädettyjen, sosiaaliturvaan kuuluvaan työttömyysturvaan liittyvien tehtävien hoitamiseksi sekä työllisyyttä edistävien julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen tarjoamista varten. Palvelujen ja työpaikkojen tarjoaminen voi edellyttää henkilön työkyvyn arvioimista. Tiedot työhallinnon henkilöasiakkaasta ovat julkisuuslain nojalla salassa pidettäviä, joten niiden käsittelyä koskee lakisääteinen salassapitovelvollisuus. Erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen käsittelylle on siten olemassa yleisen tietosuojasetuksen 9 artiklan 2 kohdan b, g ja h alakohdan mukainen peruste ja 9 artiklan 3 kohdassa säädetty 2 kohdan h alakohdan liittyvät lisäedellytykset täyttyvät.

Nykyiset julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 12 ja 13 lukuihin sisältyvät tietojen luovuttamista ja asiakastietojärjestelmää koskevat säännökset eivät sen sijaan kaikilta osin ole yleisen tietosuojasetuksen mukaisia. Säännökset eivät myöskään ole ajantasaisia sikäli, että eräistä laissa säädettyistä tehtävistä huolehtii käytännössä muu kuin se taho, jolle tehtävä on laissa säädetty. Tietojärjestelmää ja tiedonsaantia koskevia säännöksiä on tarpeen muuttaa myös palveluntuottajien nykyistä laajemman roolin mahdollistamiseksi.

Yleisessä tietosuoja-asetuksessa säädetään rekisteröidyn oikeuksista, joita sovelletaan sellaisenaan jäsenvaltioissa, ellei niitä lainsäädännössä erikseen rajoiteta. Julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen järjestäminen ja sosiaaliturvaan kuuluvan työttömyysturvan toteuttaminen kansallisen lainsäädännön mukaisesti edellyttävät, että työnhakijan tietoja voidaan käsitellä. Tästä syystä yleisen tietosuoja-asetuksen 18 artiklassa säädetty rekisteröidyn oikeus käsittelyn rajoittamiseen on ongelmallinen ja sen soveltamista on rajoitettava.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksen tavoitteena on lisätä julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen asiakaslähtöisyyttä ja vaikuttavuutta mahdollistamalla markkinoiden hyödyntäminen palveluprosessien hallinnassa ja palvelujen tuotannossa. Palveluntuottajilla voi olla viranomaista paremmat mahdollisuudet tarjota yksilöllisiä, erilaisten työnhakijaryhmien tarpeisiin vastaavia palvelukokonaisuuksia sekä henkilökohtaista asiointia. Muutoksella tuettaisiin julkisiin työvoima- ja yrityspalveluihin liittyvien järjestäjä-tuottaja -mallien kehittämistä ja kasvupalvelumarkkinoiden rakentumista jo ennen maakunta- ja kasvupalvelu-uudistuksen voimaantuloa. Tavoitteena on myös kehittää työnhakijoiden palveluja. Vastaavat tavoitteet koskevat sinänsä myös yrityspalveluja. Koska yrityspalveluissa palveluprosessista ei ole säädetty yhtä tarkasti kuin työnhakijan palveluprosessista, esitys ei sisällä siihen liittyviä muutosehdotuksia.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että työ- ja elinkeinotoimiston lisäksi palveluntuottaja voisi hoitaa työnhakijan palveluprosessiin liittyviä tehtäviä. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tai työ- ja elinkeinotoimisto voisi hankkia palveluntuottajilta palvelukokonaisuuksia, joissa palveluntuottaja hoitaisi työnhakijan haastattelun ja palvelutarpeen arvioinnin sekä laatisi työllistymissuunnitelman yhdessä työnhakijan kanssa. Palveluntuottaja voisi myös seurata sitä, miten työnhakija toteuttaa työllistymissuunnitelmaansa. Mahdollisten työllistymissuunnitelman toteuttamiseen liittyvien laiminlyöntien vaikutuksen työnhakijan oikeuteen saada työttömyysetuutta selvittäisi ja ratkaisisi kuitenkin aina työ- ja elinkeinotoimisto.

Lakiin ehdotetaan otettavaksi säännös elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen järjestämisvastuusta ja työ- ja elinkeinotoimiston vastuusta työnhakijan palveluprosessiin liittyvien tehtävien toteutumisesta siltä varalta, että palveluntuottaja laiminlöisi tehtäviään. Vastuu asiakkaan tilanteesta ja palveluiden saatavuudesta säilyisi siten palveluita hankittaessakin työ- ja elinkeinohallinnolla, mutta palveluntuottaja olisi velvollinen edistämään asiakkaan tilannetta ja noudattamaan laissa säädettyjä vaatimuksia tarjotessaan palveluita. Palveluntuottajaan sovellettaisiin julkisuuslakia (621/1999) ja muita hallinnon yleislakeja ja virkavastuu koskisi sen palveluksessa olevia henkilöitä. Näin ollen hyvän hallinnon vaatimukset olisi lakisääteisesti taattu myös asiointissa palveluntuottajan kanssa.

Työ- ja elinkeinoviranomainen vastaisi aina muun muassa työnhakijaksi rekisteröimisestä, julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaisten tukien, kuten palkkatuen, myöntämisestä sekä opiskelijoiden valitsemisesta työvoimakoulutukseen. Huolimatta siitä, että palveluntuottaja hoitaisi työnhakijan palveluprosessiin liittyviä tehtäviä, henkilö olisi muodollisesti edelleen työnhakijana työ- ja elinkeinotoimistossa. Tällä on merkitystä muun muassa arvioitaessa vuorotteluvapaalaissa (1305/2002) säädettyjä edellytyksiä.

Työ- ja elinkeinotoimiston tehtäviin kuuluisi myös päättää siitä, voidaanko työnhakijan omaehtoista opiskelua tukea työttömyysetuudella. Lisäksi työ- ja elinkeinotoimisto seuraisi nykyistä vastaavasti opintojen edistymistä ja päättäisi tarvittaessa opiskelun tukemisen keskeyttämisestä. Tällainen ratkaisu olisi tarkoituksenmukainen työnhakijoiden yhdenvertaisuuden turvaamiseksi. Lisäksi jos opiskelua ei tueta työttömyysetuudella julkisesta työvoima- ja yri-

tyspalvelusta annetussa laissa tarkoitetulla tavalla, työ- ja elinkeinotoimiston tulee kuitenkin antaa työttömyysetuuden maksajalle työvoimapoliittinen lausunto siitä, mikä vaikutus työnhakijan aloittamilla opinnoilla on oikeuteen saada työttömyysetuutta. Opiskelun tukemisen keskeyttäminen on perustuslain 124 §:ssä tarkoitettua merkittävää julkisen vallan käyttämistä, jota ei voida siirtää palveluntuottajien tehtäväksi.

Lisäksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muun muassa palveluita, asiointia, tiedonsaantia ja asiakastietojärjestelmää koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi siten, että niissä huomioitaisiin palveluntuottajan mahdollisuus vastata henkilöasiakkaan palveluprosessista. Muutettavana oleviin tiedonsaantia ja asiakastietojärjestelmää koskeviin pykäliin tehtäisiin samassa yhteydessä EU:n yleisestä tietosuojasetuksesta johtuvat muutokset.

Työ- ja elinkeinotoimisto tai työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus antaisi työttömyysetuuden maksajalle nykyistä vastaavasti työvoimapoliittisen lausunnon henkilön rekisteröityessä työnhakijaksi. Lausunnossa otettaisiin tarvittaessa kantaa kaikkiin työ- ja elinkeinotoimiston toimivaltaan kuuluviin työttömyysetuuden saamisen edellytyksiin.

Työ- ja elinkeinotoimisto antaisi tarvittavat työvoimapoliittiset lausunnot myös työnhakijan asiakkuuden kuluessa. Lausunnot voivat koskea esimerkiksi henkilön työnhauksen päättymistä, työhön menoa, yritystoimintaa, opintoja tai mahdollista työvoimapoliittisesti arvioituna moitittavaa menettelyä. Lisäksi työ- ja elinkeinotoimisto antaisi ilmoituksen työnhakijan osallistumisesta työllistymistä edistävään palveluun, jos se vastaisi työnhakijan palveluprosessiin liittyvistä tehtävistä.

Jos työnhakijan palveluprosessiin liittyvistä tehtävistä vastaisi palveluntuottaja ja palveluntuottaja järjestäisi hänelle työttömyysturvalain 1 luvun 5 §:n 1 momentin 15 kohdassa määritellyjä työllistymistä edistäviä palveluja, palveluntuottaja antaisi työttömyysetuuden maksajalle ilmoituksen hakijan osallistumisesta tällaiseen palveluun. Ilmoitus tehtäisiin käyttämällä työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmää. Ilmoitus vastaisi tietosisällöltään pääosin nykyisiä palveluun osallistumista koskevia työvoimapoliittisia lausuntoja. Ilmoitus ei kuitenkaan olisi muodollisesti työttömyysetuuden maksajaa sitova. Etuuden maksaja tekisi ilmoituksen perusteella päätöksen työnhakijan oikeudesta työttömyysetuuteen työllistymistä edistävän palvelun ajalta. Palveluntuottaja antaisi tarvittaessa työttömyysetuuden maksajan pyynnöstä vastineensa työnhakijan tekemään valitukseen.

Palveluntuottajalla olisi velvollisuus ilmoittaa työ- ja elinkeinotoimistolle kaikista tietoonsa tulleista seikoista, joilla voi olla vaikutusta työttömyysetuuden saamisen edellytyksiin. Tällaisia seikkoja olisivat esimerkiksi työnhakijan kieltäytyminen palveluntuottajan tarjoamasta työstä, kieltäytyminen palveluntuottajan tarjoamista palveluista ja palvelun keskeyttäminen. Työ- ja elinkeinotoimisto pyytäisi tarvittaessa työnhakijalta selvitystä asiasta sekä ilmoittaisi asian selvittämisestä työttömyysetuuden maksajalle, jotta tämä voi harkita, tuleeko etuuden maksaminen keskeyttää asian selvittämisen ajaksi. Työ- ja elinkeinotoimisto antaisi tarvittaessa työttömyysetuuden maksajaa sitovat työvoimapoliittiset lausunnot nykyistä vastaavasti.

Työ- ja elinkeinotoimisto maksaisi työttömyyskassalle tai Kansaneläkelaitokselle oikeudenkäyntikulut, jotka sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta tai vakuutusosasto on määrännyt työvoimaviranomaisen maksettavaksi. Jos oikeudenkäyntikulujen suoritusvelvollisuus perustuu pääasiassa tai osittain palveluntuottajan tekemän ilmoituksen perusteella annettuun päätökseen, työ- ja elinkeinotoimisto voisi tarvittaessa ryhtyä toimiin kulujen perimiseksi palveluntuottajalta. Palveluntuottajan korvausvelvollisuus voisi perustua esimerkiksi palvelun järjestämistä koskevaan hankintasopimukseen.

Jos palveluntuottajan vastuulle kuuluva työnhakijan työttömyysturva-asia olisi kesken työ- ja elinkeinohallinnon ja palveluntuottajan välisen hankintasopimuksen päättyessä, keskeneräisen työttömyysturva-asian hoitaisi loppuun se työ- ja elinkeinotoimisto, jossa työnhakija on tai on viimeksi ollut asiakkaana.

Lakimuutokset tulisivat voimaan 1 päivänä lokakuuta 2018. Muutosten voimaantulo mahdollisimman pian on tärkeää, jotta niiden mahdollistamia hankintoja voidaan valmistella ja niihin liittyvä koulutus käynnistää. Muutosten mahdollistamien hankintojen toteuttaminen vaatii sekä hankintoja suorittavien viranomaisten että niihin mahdollisesti osallistuvien palveluntarjoajien osaamisen kehittämistä. Tästä syystä työ- ja elinkeinoministeriö on keväällä 2018 käynnistänyt hankkeen hankintaosaamisen kehittämiseksi. Varsinainen hankintojen mukainen palveluntuottajien toiminta voisi kuitenkin käynnistyä vasta, kun muutosten edellyttämät tietojärjestelmämuutokset valmistuvat, eli aikaisintaan vuoden 2019 alusta.

4 Esityksen vaikutukset

Esitettyjen muutosten perusteella työ- ja elinkeinoviranomaisten tehtäviä olisi mahdollista siirtää palveluntuottajien hoidettavaksi. Esityksen vaikutukset riippuvat siitä, missä määrin ja minkälaisin ehdoin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ja työ- ja elinkeinotoimistot hankkisivat palveluita yksityisiltä palveluntuottajilta. Laissa ei säädettäisi esimerkiksi siitä, maksetaanko palveluntuottajille suoritteeseen vai tulokseen perustuvaa korvausta vai näiden yhdistelmää. Monet esityksen vaikutuksista riippuvat siitä, miten esimerkiksi korvauksen määräytyminen ja muut sopimuksen ehdot määriteltäisiin hankintasopimuksissa. Koska ehdotettu muutos laajentaa nykyiseen verrattuna mahdollisuuksia hankkia palveluja palveluntuottajilta, on oletettavaa, että muutos ei ainakaan vähentäisi palveluntuottajilta hankittavien palveluiden määrää.

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Vaikutukset julkiseen talouteen

Vaikutukset talousarvioon

Työ- ja elinkeinoministeriö on ehdottanut, että talousarviovuoden 2018 ensimmäisessä lisätalousarviossa laajennettaisiin momentin 32.30.51 Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut (siirtomääräraha 2v) käyttötarkoitusta. Käyttötarkoitusta olisi tarpeen laajentaa, jotta esityksessä tarkoitettu työnhakijan palveluprosessiin liittyvien tehtävien ja palvelujen hankkiminen olisi mahdollista saman momentin määrärahoista. Esitykseen ei sisälly lisämäärärahaehdotusta.

Työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmän kehittämisestä aiheutuvat kustannukset rahoitettaisiin momentilta 32.30.01 Työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v) momentilla käytettävissä olevista määrärahoista.

Vaikutukset työttömyysturvamenoihin

Esityksessä ei ehdoteta muutoksia työttömyysetuuden saamisen edellytyksiin. Työttömyysturvamenot voivat kuitenkin muuttua, jos työ- ja elinkeinotoimistojen palveluprosessi muuttuu palveluntuottajilta ostettavien prosessien osalta ja muutos vaikuttaa työttömyysturvalaissa tarkoitettujen työllistymistä edistävien palveluiden järjestämiseen joko palveluita lisäävästi tai vähentävästi. Samalla muutokset voivat tältä osin olla joko menoja lisääviä tai niitä vähentäviä ja vaikutus voi valtion lisäksi kohdistua Työttömyysvakuutusrahastoon, työttömyyskassoihin ja kuntiin.

Käytännössä ehdotettu muutos voi vaikuttaa työllistymistä edistäväistä palveluista lähinnä valmennuksiin ja kokeiluihin. Palveluntuottajat voisivat järjestää työnhaku- ja uravalmennuksia osana palveluprosessia sekä ohjata asiakkaita kokeiluihin. Koska edellä mainitut palvelut ovat lyhytkestoisia ja niiden järjestäminen on riippuvainen palveluntuottajien kyvystä järjestää palveluja sekä työnantajien halukkuudesta ottaa työkokeilijoita, keskimäärin palveluissa olevien henkilöiden määrän mahdollisen lisäyksen ei arvioida olevan merkittävä.

Muiden työttömyysturvalaissa määriteltyjen työllistymistä edistävien palvelujen (työvoimakoulutus, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukainen työvoimakoulutus, työttömyys-etuudella tuettu omaehtoinen opiskelu, kotoutumisen edistämisestä annetun lain mukainen omaehtoinen opiskelu ja kuntouttava työtoiminta) osalta ratkaisut säilyisivät työ- ja elinkeinotoimistolla. Näin ollen niiden järjestämiseen ja tarjolla olevien palvelujen tai palveluun osallistuvien määrään ehdotetulla muutoksella ei arvioida olevan suoraa vaikutusta.

Välillisesti palveluprosessin hoitaminen osin palveluntuottajan kautta voisi vapauttaa työ- ja elinkeinotoimistojen resursseja, jolloin palveluiden määrää voitaisiin kasvattaa määrärahojen asettamissa rajoissa. Esityksen yhteydessä ei esitetä lisämäärärahaa palveluiden hankintaan. Näin ollen palveluiden volyymin kasvattaminen edellyttäisi sitä, että hankittavat palvelut tuotettaisiin kustannustehokkaammin kuin nykyisin ottaen huomioon myös hankinnan kustannukset.

Jos palveluntuottajat ohjaisivat asiakkaita aiempaa enemmän työttömyysturvalaissa määriteltyihin työllistymistä edistäviin palveluihin, joiden ajalta voidaan maksaa korotettua työttömyysetuutta, voisivat työttömyysetuusmenot kasvaa tältä osin. Lisäksi palveluihin osallistuminen voi aiheuttaa lukkiutumisvaikutuksia, jos työtön olisi ensin palvelujakson loppuun palvelussa, ja hakisi aktiivisesti työtä vasta tämän jälkeen. Jos palveluntuottajalle maksetaan henkilön työllistymisestä tulospalkkio, ei tällainen kuitenkaan olisi myöskään palveluntuottajan etujen mukaista, joten lukkiutumisvaikutusten riski on todennäköisesti vähäinen tai se voi jopa laskea nykyisestä. Jos palveluiden tulokellisuus kasvaisi ja työttömyysjaksot keskimäärin lyhenisivät, työttömyysetuusmenot alenisivat tältä osin.

Edellä mainitut vaikutukset riippuvat muun muassa palveluntuottajien palvelurakenteesta, ostopalveluiden hankintojen laajuudesta, hankintasopimusten sisällöstä sekä markkinoiden kehittämisestä, joten merkittäviä muutoksia ei lyhyellä aikavälillä todennäköisesti tapahtuisi.

Nykyisin kunnat vastaavat osin yli 300 päivää työmarkkinatukea saaneiden henkilöiden työmarkkinatukimenoista. Näille henkilöille maksettavat työttömyysetuudet työllistymistä edistävien palveluiden ajalta rahoittaa kuitenkin täysimääräisesti valtio. Mikäli palveluntuottajat ohjaisivat edellä mainittua asiakasryhmää aiempaa useammin työllistymistä edistäviin palveluihin, lisääntyisivät valtion maksamat työttömyysetuusmenot ja kuntien vastaavasti vähenisivät. Vaikutus kuntien ja valtion väliseen kustannusten jakautumiseen olisi päinvastainen, mikäli palveluntuottajien asiakkaiksi ohjatuille vähintään 300 päivää työmarkkinatukea saaneille henkilöille ei tarjottaisi nykyisessä määrin työllistymistä edistäviä palveluita. Jos ostopalveluiden laajamittaisempi hyödyntäminen johtaisi työttömyysjaksojen lyhentymiseen, myös kunnat hyötyisivät tästä etuusmenojen laskiessa.

Vaikutukset julkisen työvoima- ja yrityspalvelun vaikuttavuuteen ja tehokkuuteen

Ehdotettujen muutosten vaikutuksista julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen vaikuttavuuteen ei ole mahdollista esittää määrällisiä arvioita. Mahdollisen paremman vaikuttavuuden voidaan kuitenkin arvioida perustuvan kilpailullisuudesta syntyvään kannustavuuteen ja palveluntuottajien kyvykkyyteen luoda uusia palveluja. Kansainväliset esimerkit ja kotimaiset kokeilut

puoltavat tulospäätöksiä sopimusmalleja, joissa palveluntuottajille siirretään toimivallan lisäksi taloudellista riskiä. Erilaisten laadunhallinta-, seuranta- ja arviointimallien avulla viranomaiset voivat edistää palvelujen parempaa laatua ja vaikuttavuutta sekä huolehtia palvelujen saatavuudesta.

Siitä, pystyvätkö palveluntuottajat tuottamaan työnhakijan palveluprosessiin liittyviä tehtäviä kustannustehokkaammin kuin julkinen sektori, ei ole mahdollista esittää etukäteisarvioita. Jotta muutos olisi kustannusneutraali, tulisi palveluntuottajien tehokkuuden olla siinä määrin julkisesti tuotettuja palveluja parempi, että palveluntuottajien kilpailuttamisesta ja valvonnasta aiheutuvat kustannukset saataisiin katettua. Ilmoitusten tekeminen työttömyysetuuden maksajille ja työ- ja elinkeinotoimistolle tulisi sisällyttää hankittavaan kokonaisuuteen. Tämä voisi lisätä palveluiden hankintakustannuksia. Julkisen sektorin hallinnollisten kustannusten lisäksi kilpailuttamiseen liittyy palvelutarjoajien kustannus tarjouskilpailuun osallistumisesta sekä tarjouksien jättäjien riski kilpailutuksen häviämisestä. Lisäksi kustannustehokkuusarvion tekemiseen vaikuttaisi merkittävästi se, millaisella volyyymilla ja minkälaisin periaattein hankintoja tehtäisiin. Koska nämä ovat ehdotetun lakimuutoksen toimeenpanoon liittyviä tekijöitä, on työnhakijan palveluprosessiin liittyvien tehtävien hoitamisesta aiheutuvien kokonaiskustannusten muutos epävarmaa.

Tutkimuskirjallisuus tarjoaa jossain määrin ristiriitaista tietoa työnvälityspalveluiden yksityistämisen tuloksista ja luotettavia vertaisarviointimenetelmiin perustuvia arvioita on tehty vähän. Tulokset ovat riippuvaisia muun muassa kontekstista ja alueesta. Ison-Britannian ja Australian kokemukset yksityisen työvoimapalvelun (laaja vastuu) vaikuttavuudesta ovat olleet lupaavia, vaikka tutkimuksellisesti nettovaikuttavuutta on vaikeaa arvioida. Innovatiivinen palvelutarjonta ja yksilöllinen asiakasohjaus ovat vahvistuneet. Myös kustannusvaikutukset kansantalouden tasolla ovat olleet siinä määrin positiivisia, että kyseiset maat ovat jatkaneet yksityisen tuotannon kokonaisvastuulle pohjautuvalla palvelurakenteella. (TEM julkaisuja 7/2016).

Finn (*Subcontracting in Public Employment Services*, 2011) raportoi 12 vaikuttavuustutkimuksen tuloksista Isossa-Britanniassa, Saksassa, Alankomaissa, Ranskassa ja Ruotsissa. Tulokset ovat ristiriitaisia: Isosta-Britanniasta löytyvät myönteisimmät arviot ja negatiivisempia tuloksia on saatu Saksasta, Ranskasta ja Ruotsista. Finn katsoo, että yksityiset palveluntuottajat voivat tietyissä sopimusjärjestelyissä parantaa joidenkin ryhmien osalta tuloksia ja tuoda innovaatioita palveluihin.

Markkinoiden kehittyminen vie aikaa, joten vaikutuksia palveluiden vaikuttavuuteen ja tehokkuuteen ei ole odotettavissa lyhyellä aikavälillä. Esimerkiksi Australiassa alan markkinoita luotiin 10 vuoden kokeilujakson aikana ennen yksityistämistä. Palveluntuottajat, jotka eivät onnistuneet täyttämään asetettuja tavoitteita, poistettiin järjestelmästä ensimmäisen vaiheen jälkeen. Alkuvaiheen ongelmia olivat myös vähäiset palvelut vaikeasti työllistettävillä henkilöillä ja kannustinjärjestelmän manipulointi. Kun sääntöjen noudattamista ja raportointivaatimuksia lisättiin, kasvoivat transaktiokustannukset. OECD on arvioinut, että näiden kvasi-markkinoiden elementit ovat hyvin tehokkaita ja tukevat yhdessä passiivituksien aktivoimista kanssa Australian korkeaa työllisyysastetta (OECD 2013, 182).

Asiakastietojärjestelmään tehtävien muutosten kustannukset

Työnhakijan palveluprosessiin liittyvien tehtävien hankkiminen palveluntuottajilta edellyttää, että palveluntuottajat voivat käyttää työ- ja elinkeinotoimistojen asiakastietojärjestelmää. Asiakastietojärjestelmän käytön mahdollistamisesta palveluntuottajille aiheutuu kustannuksia.

Kustannuksia aiheutuu myös järjestelmän muusta mukauttamisesta palveluntuottajien käyttöön. Palveluntuottajien olisi esimerkiksi ilmoitettava työ- ja elinkeinotoimistoille tietyistä työnhakijan laiminlyönneistä, minkä johdosta järjestelmään olisi rakennettava uudenlaisia toimintoja, joissa voitaneen kuitenkin hyödyntää jo olemassa olevia toimintoja.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskukselta saadun arvion mukaan ehdotettujen lakimuutosten aiheuttamat tietojärjestelmäkustannukset olisivat vuosina 2018—2019 yhteensä noin 2,8—3,1 miljoonaa euroa. Kustannuksista 1,9 miljoonaa euroa aiheutuisi asiakastietojärjestelmän käytön mahdollistamisesta työ- ja elinkeinotoimistojen ja valtion tietoverkon ulkopuolella. Järjestelmän muusta mukauttamisesta johtuvia kustannuksia aiheutuisi noin 0,9—1,1 miljoonaa euroa.

Lisäksi EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen vaatimusten täyttäminen edellyttää asiakastietojärjestelmään muutoksia. Näiden muutosten kustannukset olisivat noin 0,3—0,5 miljoonaa euroa. Nämä muutokset on toteutettava tästä esityksestä riippumatta.

Työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmä on tarkoitus korvata uudella järjestelmällä maakunta- ja kasvupalvelu-uudistuksen voimaantulon yhteydessä vuoden 2020 alusta. Jos uuden järjestelmän käyttöönotto viivästyy suunnitellusta, työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmä voisi tämän esityksen johdosta tehtävien muutosten ansiosta toimia tarvittaessa uuden järjestelmän varajärjestelmänä. Jos mukautuksia tuolloin tarvittaisiin, ne olisivat pienempiä ja nopeammin toteutettavissa.

Työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettavaa työttömyysetuutta koskevien työvoimapolitiittisten lausuntojen korvaaminen työ- ja elinkeinotoimiston ja palveluntuottajan tekemillä ilmoituksilla aiheuttaisi tarpeen muuttaa työ- ja elinkeinotoimiston tietojärjestelmän lisäksi myös työttömyysetuuden maksajien tietojärjestelmiä. Työttömyysetuuden maksajille järjestelmien kehittämisestä aiheutuvien lisäkustannusten arvioidaan olevan vähäisiä.

Yritysvaikutukset

Ehdotetut muutokset mahdollistavat julkisiin työvoima- ja yrityspalveluihin liittyvien hankintojen laajentamisen. Jos palveluiden hankinnasta vastaavat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ja niiden määräämissä rajoissa työ- ja elinkeinotoimistot hyödyntävät lainsäädäntömuutosten tuoman mahdollisuuden lisätä ostopalveluja, uudistus edistäisi yksityistä yritystoimintaa. Yritysten tuottama osuus työttömien työnhakijoiden palveluista riippuu siitä, kuinka hyvin markkinat käynnistyvät ja kuinka tarkoituksenmukaisena elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ja työ- ja elinkeinotoimistot näkevät ostopalvelujen laajentamisen. Lainvalmisteluvaiheessa tätä ei voida tarkemmin arvioida. Tämän esityksen tavoitteena on omalta osaltaan edistää kasvupalvelumarkkinoiden kehittymistä ennen maakunta- ja kasvupalvelu-uudistuksen voimaantuloa. Ehdotettu muutos voi myös parantaa kolmannen sektorin toimijoiden mahdollisuuksia edistää työllisyyttä.

Palveluntuottajien näkökulmasta taloudellisesti kannattavan toiminnan edellytyksenä on riittävän suuri asiakasmäärä. Tämän vuoksi on mahdollista, että markkinat keskittyvät alueille, joilla on paljon työpaikkoja. Muutos voi lisätä kilpailua ja sitä kautta kehittää työttömille tarjottavia palveluita. Nykyisin esimerkiksi valmennuspalveluiden hankinta on keskittynyt pienelle joukolle yrityksiä. Mahdollinen kehityskulku on, että suuri osa palveluista keskittyy jatkossakin suurille palveluntuottajille. Laajojen palvelukokonaisuuksien tai palveluprosessien hankinta on mahdollista vain sellaisilta toimijoilta, joilla on riittävän laaja valikoima erilaisia toimenpiteitä tai riittävän laaja alihankkijoiden tai kumppaneiden verkosto, joiden palveluihin asiakkaita voidaan ohjata. Tämä voi osaltaan rajata alalla tapahtuvaa kilpailua ja sitä joukkoa,

jotka pystyvät palveluprosesseja tarjoamaan. Toisaalta toimialalla on mahdollista perustaa matalalla kynnyksellä palveluliiketoimintaa esimerkiksi tilanteessa, jossa liiketoiminnan harjoittajalla on erityisosaamista jonkin tietyn toimialan vaatimuksista tai suhteita toimialalla toimiviin työnantajiin. Haastatteluiden tuottaminen ja niihin liittyvän työnhaun avustaminen ovat luonteeltaan liiketoimintaa, johon ei tarvita suurta taloudellista pääomaa. Tämä mahdollistaa myös pienten yritysten tulon alalle.

Palveluntuottajien työttömyysetuuden maksajalle tekemät ilmoitukset koskisivat lähinnä työnhakuvalmennusta ja uravalmennusta sekä työ- ja koulutuskokeiluja. Työnvälitystilaston mukaan työ- ja elinkeinotoimistot antoivat vuonna 2017 noin 25 400 työnhakuvalmennuksen aloittamista koskevaa työvoimapolitiittista lausuntoa. Uravalmennuksen aloittamista koskevia lausuntoja annettiin noin 12 300. Työ- ja koulutuskokeiluihin osallistumista koskevia lausuntoja annettiin noin 60 100. Jatkossa osa edellä mainituista palveluista voisi siirtyä palveluntuottajien järjestettäväksi ja palveluntuottaja tekisi aloittamista koskevan ilmoituksen työttömyysetuuden maksajalle. Palveluntuottajien tehtäväksi siirtyvien ilmoitusten määrää ei voida luotettavasti arvioida, koska palveluiden ulkoistamisen volyymi on epävarmaa. Lisäksi palveluntuottajat tekisivät asiakasohjauksen ratkaisut, joten palvelumäärät voivat poiketa nykyisestä.

Jos työnhakija menettelee tavalla, joka voi vaikuttaa hänen oikeuteensa saada työttömyysetuutta ja asia tulee palveluntuottajan tietoon, palveluntuottajan tulisi ilmoittaa asiasta työ- ja elinkeinotoimistolle. Ostopalveluiden järjestäjien tulisi toimia tällä tavoin jo nykyisin, mutta velvollisuudesta ei ole säädetty laissa. Ilmoitusten määrä voi kasvaa tässä esityksessä ehdotettujen muutosten toteutuessa. Korvaukseton määräaika tai työssäoloelvoite asetetaan pitkän ajan keskiarvojen mukaan vuosittain arviolta noin 10 prosentille työttömistä. Ei ole selvítettävissä, kuinka usein työ- ja elinkeinotoimistot nykyisin selvittävät työnhakijan menettelyn vaikutusta hänen työttömyysturvaoikeuteensa, mutta seuraamusta ei aseteta.

Vaikka palveluntuottajien ilmoitusvelvollisuudet lisäisivät niiden työttömyysturvajärjestelmän toimeenpanoon liittyviä tehtäviä, kyseessä olisi osa palveluntuottajien hoidettavaksi esitetystä kokonaisuudesta. Muutos ei tarkoittaisi sitä, että yritysten ilmoittamis- ja muita velvollisuuksia lisättäisiin nykyisestä, vaan siitä, että yrityksen harjoittaessa uutta liiketoimintaa esityksessä tarkoitetulla tavalla kokonaisuuteen sisältyisi myös ilmoitusvelvollisuuksia.

Työnhakijan palveluprosessista vastaavien palveluntuottajien tulisi tuntea julkisten työvoimaja yrityspalveluiden lisäksi jossakin määrin myös esimerkiksi sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluja. Prosessista vastaaminen edellyttää palveluntuottajan palveluksessa olevilta henkilöiltä siis laaja-alaista osaamista, jonka hankkiminen voisi aiheuttaa kustannuksia palveluntuottajille.

Palveluntuottajat käyttäisivät työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmää, joten palveluntuottajille ei aiheutuisi tietojärjestelmien rakentamiseen tai ylläpitoon liittyviä kustannuksia. Palveluntuottajien henkilöstön tulisi kuitenkin perehtyä käytettävään järjestelmään. Tähän liittyvä koulutus ja perehtymiseen käytettävä työaika lisää jossain määrin palveluntuottajien kustannuksia, mikä voi vaikuttaa ostopalveluiden hintaan nostavasti.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Esitetyt muutokset mahdollistaisivat suunnitellun maakuntahallinnon toimintamalleihin siirtymisen tukemisen ja osaltaan porrastaisivat siirtymävaihetta. Tämä tarkoittaa toisaalta, että nykyisiin toimintamalleihin voisi tulla muutoksia jo ennen maakunta- ja kasvupalvelu-uudistuksen voimaantuloa.

Työnhakijan palveluprosessiin liittyvien tehtävien hankkiminen palveluntuottajilta vapauttaisi työ- ja elinkeinotoimistojen henkilöresursseja. Samalla työ- ja elinkeinotoimistojen tulisi kuitenkin huolehtia palveluntuottajien valvonnasta ja varmistua siitä, että asiakkaiden lakisääteiset oikeudet toteutuvat, vaikka asiakkaan palveluprosessi olisi annettu palveluntuottajan hoidettavaksi. Myös systemaattinen asiakasohjaus palveluntuottajille edellyttäisi riittävää henkilöresursointia. Resursseja kohdennettaisiin näin ollen uudelleen. Edellä mainitut uudet tehtävät edellyttävät uudenlaista osaamista, jonka hankkiminen joko olemassa olevan henkilöstön koulutuksella tai uuden henkilöstön rekrytoinnilla vie myös aikaa ja resursseja. Ulkopuolisilta palveluntuottajilta tehtävät palveluprosessien hankinnat lisäävät hallinnollisen työn määrä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa. Hallituksen kärkihankkeen ”Työvoimahallinnon uudistaminen työllistymistä tukevaksi” osana toteutettujen pilottien arviointitutkimuksessa (TEM julkaisuja 43/2017) nostetaan esille muun muassa tarve kehittää hankintaosaamista.

Viranomaisen tulisi huolehtia myös palveluntuottajien perehdyttämisestä. Koska esityksen mahdollistamia hankintakokonaisuuksia sekä niihin liittyviä velvoitteita ei palveluntuottajilla ole aiemmin ollut, on odotettavissa, että ensimmäisten hankintakierrosten jälkeen palveluntuottajien kanssa on tehtävä tiivistä yhteistyötä. Palveluntuottajat tekisivät palvelutarpeen arviointia ja niillä olisi myös muun muassa velvollisuus antaa asiakkaalle tietoa muista palvelumahdollisuuksista sekä tarvittaessa ohjata asiakas muun viranomaisen tai palveluiden järjestäjän palvelujen piiriin. Näin ollen palveluntuottajien tulisi tuntea julkisten työvoima- ja yrittäjäpalveluiden lisäksi jossakin määrin myös esimerkiksi sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluja.

Työ- ja elinkeinotoimistojen työttömyysturvajärjestelmän toimeenpanoon liittyvät tehtävät vähentyisivät, kun osa työllistymistä edistäviin palveluihin osallistumista koskevista työvoimapolitiittisista lausunnoista korvattaisiin palveluntuottajien tekemillä ilmoituksilla. Jos esimerkiksi noin puolet työ- ja elinkeinotoimiston antamista työnhakuvalmennusta ja uravalmennusta koskevista työvoimapolitiittisista lausunnoista korvautuisi jatkossa palveluntuottajien tekemillä ilmoituksilla, työvoimapolitiittisia lausuntoja annettaisiin vuosittain noin 20 000 nykyistä vähemmän. Yhden tässä tarkoitetun työvoimapolitiittisen lausunnon antamiseen kuluu aikaa arviolta noin kahdeksan minuuttia. Jos ehdotetun muutoksen aiheuttama vaikutus työ- ja elinkeinotoimistojen työmäärään toteutuisi tällaisena, vaikutus olisi työttömyysturva-asoiden osalta laskennallisesti arvioituna vähemmän kuin kaksi henkilötyövuotta. Käytännössä tällä ei ole merkitystä työ- ja elinkeinotoimistojen toimintaan. Arvio on kuitenkin vain esimerkki vaikutuksista, koska ei ole arvioitavissa riittävällä tarkkuudella, kuinka paljon ja mitä palveluita palveluntuottajat tulisivat järjestämään.

Palveluntuottajat ilmoittaisivat työ- ja elinkeinotoimistolle seikoista, jotka voivat vaikuttaa työnhakijan työttömyysturva-oikeuteen. Työ- ja elinkeinotoimisto harkitsisi palveluntuottajan ilmoituksen perusteella, tuleeko sen ryhtyä toimiin asian selvittämiseksi. Prosessin sujuvuuden varmistamiseksi palveluntuottajien ilmoitusten tulisi olla riittävän seikkaperäisiä. Sekä työ- ja elinkeinotoimistoille että palveluntuottajille aiheutuisi lisätyötä ja prosessit voisivat pitkittyä, jos työ- ja elinkeinotoimistot joutuisivat pyytämään usein lisätietoja palveluntuottajilta. Ilmoitusten laatu ja riittävä sisältö pyritään varmistamaan säätämällä ilmoituksen sisällöstä valtioneuvoston asetuksella. Toimistot voivat myös vaikuttaa asiaan kehittämällä palveluntuottajien kanssa toimivia yhteistyömalleja.

Työ- ja elinkeinotoimistojen ja palveluntuottajien on tarkoitus käyttää olemassa olevaa työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmää, kun ne ilmoittavat työttömyysetuuden maksajalle työnhakijan osallistumisesta työllistymistä edistäviin palveluihin. Ilmoitukset vastaisivat pääosin nykyisiä työvoimapolitiittisia lausuntoja. Pelkästään siitä, ettei kyse enää olisi työttömyys-

etuuden maksajaa muodollisesti sitovasta lausunnosta, ei aiheutuisi työttömyysetuuden maksajille lisää työtä.

Työttömyysetuuden maksajien olisi uutena tehtävänä ratkaistava, voidaanko työnhakijalle maksaa työttömyysetuutta työllistymistä edistävän palvelun ajalta korvauksettoman määräjän, työssäolovelvoitteen tai koulutusta vailla olevia nuoria koskevan rajoituksen estämättä. Käytännössä kyse on sen toteamisesta, onko mainittu työttömyysturvaseuraamus alkanut ennen työllistymistä edistävää palvelua. Kansaneläkelaitokselta saadun tiedon mukaan se toimii käytännössä näin jo nykyisin. Uuden tehtävän vaatima työmäärä olisi siten vähäinen. Lisäksi tehtävä olisi ainakin osittain hoidettavissa automatisoimalla tietojärjestelmiä.

Toisena uutena tehtävänä työttömyysetuuden maksajien olisi ratkaistava palveluntuottajien ilmoittamien tietojen perusteella, onko työnhakijalla oikeus korotettuun kulukorvaukseen. Korotettua kulukorvausta maksettiin vuonna 2017 työnhakuvalmennuksen, uravalmennuksen tai työkokeilun ajalta arviolta yhteensä noin 970 työnhakijalle sillä perusteella, että palvelu sijaitsi työssäkäyntialueen ulkopuolella. Koska pääosa tilanteista on oletettavasti ratkaistavissa ilman lisäselvityksiä, muutoksesta työttömyysetuuden maksajille aiheutuva työmäärä olisi hyvin vähäinen.

4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Sukupuolivaikutukset

Kaikkiaan työttömistä työnhakijoista oli vuoden 2017 aikana keskimäärin naisia arviolta noin 45 prosenttia ja miehiä arviolta noin 55 prosenttia. Ammattibarometristä (www.ammattibarometri.fi) ilmenevien syyskuussa 2017 julkaistujen tietojen mukaan työvoimapolua kokevissa aloissa on mukana sekä mies- että naisvaltaisia aloja.

Alla olevassa taulukossa on kuvattu työnhaku- ja uravalmennuksessa sekä työ- ja koulutuskokeiluissa keskimäärin vuoden 2017 aikana olleiden henkilöiden sukupuolijakaumat (prosenttia).

	miehet	naiset
työnhakuvalmennus	50,6	49,4
uravalmennus	51,6	48,4
työhönvalmennus	48,2	51,8
työkokeilu	46,2	53,8
koulutuskokeilu	60,6	39,4

Lähde: Työnvälitystilasto

Esitetyt muutokset mahdollistaisivat sen, että työ- ja elinkeinotoimistolla olisi nykyistä paremmat mahdollisuudet hankkia palveluja, joita voidaan kohdentaa esimerkiksi tietyn ammattiryhmän tarpeisiin. Tämä voi kaventaa eroa erilaisiin valmennuksiin osallistuvien sukupuolijakaumassa. Vaikutukset sukupuolten väliseen tasa-arvoon ovat kuitenkin tältä osin epävarmoja, koska ei voida ennakoita syntyisikö ammattiryhmittäin kohdennettuja palveluita erityisesti nais- tai miesvaltaisten alojen työhaun tukemiseen.

Palveluntuottajien tulee noudattaa tasapuolisuutta palveluiden tarjoamisessa. Ehdotettujen muutosten ei arvioida ennakoitavalla tavalla kohdistuvan erityisesti miehiin tai naisiin.

Vaikutukset työttömiin

Monilla palveluntuottajilla on hyvät kontaktit työnantajiin, mikä voi nopeuttaa työttömien työnhakijoiden työllistymistä. Palveluntuottajien kilpailuttaminen voi parantaa palveluiden laatua ja saatavuutta. Ehdotettu lakimuutos ei kuitenkaan ota kantaa siihen, millaisia hankintasopimuksia palveluntuottajien kanssa tehdään. Sopimukset, jotka jättävät palveluntuottajille mahdollisuuden tuottaa uudenlaisia palveluja sekä tulosperustainen hankinta voivat edistää myös palveluiden ja niiden tuloksellisuuden kehittymistä. Edellä mainittujen asioiden toteutuminen riippuu siitä, miten hankintoja toteutetaan. Työttömien asema voi näin ollen välillisesti parantua, mikäli edellä mainitut kilpailuttamisesta syntyvät vaikutukset toteutuvat.

Palveluntuottajamarkkinoita ei välttämättä synny kaikkialle Suomeen. Riittävän asiakasmäärän saavuttamiseksi markkinat saattavat keskittyä erityisesti kasvukeskuksiin ja alueille, joilla työpaikkoja on paljon tarjolla. Ilmiö voisi heijastua myös palveluntuottajien sellaisten toimipisteiden sijaintiin, missä kasvokkain tarjottavaa palvelua on saatavilla. Vastuu asiakkaan tilanteesta ja palveluiden saatavuudesta säilyisi kuitenkin myös palveluita hankittaessa työ- ja elinkeinohallinnolla, joten asiakkaan kannalta palvelupisteiden sijainnissa ei ehdotettujen muutosten myötä arvioida tapahtuvan heikentymistä. Käytännössä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ja työ- ja elinkeinotoimisto voisivat osaltaan varmistaa kasvokkain tarjottavan palvelun ja palveluiden alueellisen saatavuuden toteutumisen hankintasopimuksissa, joissa palveluntuottajilta voitaisiin edellyttää esimerkiksi tietynlaajuista alueellista kattavuutta mukaan luettuna ne alueet, joissa asiakkaita on vähemmän.

Asiakkaan palveluprosessin siirtäminen palveluntuottajalle tapahtuisi aina työ- ja elinkeinoveranomaisen toimesta. Viranomaisen tulisi ensin arvioida määrittelemiensä kriteerien mukaisesti keiden asiakkaiden palveluprosessi siirrettäisiin palveluntuottajan hoidettavaksi.

Markkinoiden toiminnalle on tyypillistä, että palveluntuottajat voivat vaihtua esimerkiksi konkurssin tai sopimusjakson päättymisen vuoksi. Tällöin palveluprosessiin liittyvistä tehtävistä huolehtisi lähtökohtaisesti työ- ja elinkeinotoimisto tai se voisi ohjata asiakkaan uudelle palveluntuottajalle. Palveluntuottajien vaihtuminen lyhyellä tähtäimellä kilpailuttamisen jälkeen on epätodennäköistä. Toimintamallin kokeiluvaiheessa on kuitenkin mahdollista, että palveluntuottajien sopimuskaudet ovat lyhyitä ja vaihtuvuus on suurempaa. Palveluprosessi voisi myös nopeutua, mikäli palveluntuottajille maksettaisiin palvelun tuloksellisuudesta, jolloin palveluntuottajalla olisi kannustin nopeisiin työllistymistuloksiin.

Työnhakijoiden tosiasialliset mahdollisuudet päästä palveluihin voisivat parantua nykyisestä, jos palveluntuottajilla on työ- ja elinkeinotoimistoa paremmat mahdollisuudet arvioida työnhakijan palvelutarvetta ja kartoittaa esimerkiksi mahdollisia työkokeilu- ja opiskelupaikkoja. Tämä koskee myös niitä palveluja, joilta ei hankittaisi palveluntuottajilta. Palveluihin pääseminen voi vaikuttaa työnhakijoiden mahdollisuuksiin kerryttää työttömyysturvan aktiivimallissa edellytettyä aktiivisuutta. Palveluiden laajamittaisempi hankkiminen erilaisilta palveluntuottajilta voisi lisätä työttömien mahdollisuuksia osallistua itselleen sopiviin palveluihin. Tämä tapahtuisi esimerkiksi siksi, että palveluntuottajat olisivat erikoistuneita jonkin tietyn ammattiryhmän tai maantieteellisen alueen tarpeisiin ja työnantajiin.

Ehdotetun muutoksen vaikutukset erilaisiin työttömiin riippuvat siitä, millaisia ehtoja palveluntuottajille asetetaan hankintasopimuksissa. Riskinä on, että tulosperustaisissa hankinnoissa palveluntuottajat pyrkivät panostamaan henkilöihin, joiden arvioidaan olevan lähimpänä työ-

markkinoita jo valmiiksi, jolloin tulospalkkio olisi varmemmin saatavissa ja palkkioista saatava voitto maksimoituisi. Näin ollen työttömät, jotka ovat kauempana työmarkkinoista, mutta nimenomaan tarvitsisivat palveluntuottajan tukea, voisivat saada vähemmän palveluita. Edellä mainittua riskiä voidaan vähentää muun muassa kehittämällä palkkiomalleja siten, että korkeimmat palkkiot maksettaisiin kauempana työmarkkinoista olevien työttömien työllistymisestä, sekä varmistamalla eri tavoin palveluntuottajien toiminnan ja sen tuloksellisuuden seuranta ja arviointi.

Ehdotuksen mukaan palveluntuottajat voisivat myös ohjata asiakkaita työkokeiluun työpaikalle ja tehdä asiakkaiden ja työpaikan kanssa sopimuksen työkokeilusta. Koska työkokeilun aikana palveluntuottajalle ei synny kustannuksia palvelusta, saattaa palveluntuottajan näkökulmasta olla houkuttelevaa tarjota työkokeilupaikkoja niille henkilöille, joiden palveluntuottaja arvioi olevan kauempana työmarkkinoista. Tulospohjainen palkkiomalli, jossa palveluntuottajan palkkio on kiinnitetty nimenomaan työllistymistulokseen, kannustaisi toisaalta ohjaamaan asiakkaita lyhytkestoisiin työkokeiluihin, ja huolehtimaan työkokeilun päättyessä jatkopolutuksesta.

Mahdollisuus työkokeiluun ohjaamiseen riippuu myös sopivien paikkojen löytymisestä. Työkokeilussa oleva henkilö ei ole työsuhteessa työnantajaan, joten työnantajalla ei ole myöskään palkanmaksuvelvoitetta. Tämä voi osaltaan helpottaa palveluntuottajan mahdollisuuksia löytää kustannustehokkaasti sopivia kokeilupaita. Palveluntuottajalla voisi olla myös intressi ohjata työkokeilijoita itselleen tai samaan konserniin kuuluvalla organisaatiolla. Esityksen mukaan palveluntuottaja voisi kuitenkin ohjata työkokeilijoita itselleen ainoastaan tilanteessa, jossa tästä olisi erikseen sovittu hankintasopimuksessa. Palveluntuottajat voisivat ottaa työkokeilijoita myös tilanteessa, jossa työ- ja elinkeinotoimisto ohjaisi asiakkaan kokeiluun palveluntuottajalle.

Työllisyysvaikutukset

Hallituksen kärkihankkeen ”Työvoimahallinnon uudistaminen työllistymistä tukevasti” osana toteutettujen pilottien arviointitutkimuksen (TEM julkaisu 43/2017), havaintojen perusteella ei pystytä arvioimaan, missä määrin markkinoiden avaaminen voisi tehostaa työnvälitystä ja tuottaa positiivisia työllisyysvaikutuksia. Tulospohjaisilla hankinnoilla ja työvoimapalveluiden painopisteen siirtämisellä julkiselta yksityiselle sektorille pyritään asiakaslähtöisempään ja tehokkaampaan toimintaan. Kansainväliset esimerkit osoittavat, että yksityisellä tuotannolla parhaimmillaan voidaan päästä 5–15 prosenttia parempaan nettovaikuttavuuteen kuin vastaavalla julkisella tuotannolla. Yksityinen palvelutuotanto ei ole toteutuskustannuksiltaan välttämättä halvempaa kuin julkinen. (TEM julkaisu 7/2016).

Palveluiden erikoistuminen ja laadun kehittyminen vaikuttavat erityisesti työvoiman tarjontaan. Vuonna 2017 rekrytointiongelmia kokeneiden yritysten osuus kasvoi arviolta lähes 10 prosenttiyksikköä vuoteen 2016 verrattuna. Vuosina 2013–2016 rekrytointiongelmia kokeneiden yritysten osuus oli noin 25–28 prosenttia. PK-yritysbarometrin I/2018 mukaan etenkin voimakkaasti kasvuhakuiset yritykset ovat törmänneet työvoiman heikkoon saatavuuteen. Yli puolet vastanneista yrityksistä kokee osaavan ja yrityksen tarpeita vastaavan työvoiman saatavuuden rajoittavan jossain määrin kasvua. Pitkällä aikavälillä työnvälityksen toimivuus ja työn tarjonta edistää myös työn kysyntää, kun työnantajille syntyy parempi luottamus työvoiman saatavuudesta.

Vaikutukset tietoturvaluuteen

Esityksellä täsmennetään ja ajantasaistetaan työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmää ja käyttöoikeuden myöntämistä koskevaa sääntelyä. Tämä selkeyttää asiakastietojärjestelmään liittyviä eri toimijoiden vastuita ja korostaa käyttöoikeuden myöntämisessä noudatettavaa huolellisuutta.

Käyttöoikeussääntely ja julkisuuslain soveltaminen myös palveluntuottajien toimintaan sekä virkavastuun ulottaminen palveluntuottajan palveluksessa olevaan henkilöön, joka käyttää asiakastietojärjestelmää yhdessä asiakastietojärjestelmään yleisen tietosuoja-asetuksen johdosta tehtävien teknisten muutosten kanssa varmistavat, ettei tietoturvallisuus vaarannu, jos työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmän käyttö mahdollistetaan myös palveluntuottajan palveluksessa olevalle henkilölle. Palveluntuottajien mahdollisuus käyttää asiakastietojärjestelmää edellyttää, että järjestelmän tietoturallinen käyttö järjestetään työ- ja elinkeinotoimistojen ja valtion tietoverkon ulkopuolella. Tähän on olemassa teknisiä ratkaisuja. Edellä on esitetty arvio näiden ratkaisujen kustannuksista. Tietoturvallisuuden turvaaminen ja parantaminen asiakastietojen käsittelyssä on asiakastietojärjestelmän kehittämisen lähtökohta, eikä esitys siten vaaranna tietoturvallisuutta.

Yleistä tietosuoja-asetusta sovellettaisiin myös palveluntuottajan suorittamaan henkilötietojen käsittelyyn. Asetuksen vaatimukset tietoturvallisesta käsittelystä ja muut henkilötietojen käsittelijää koskeva vaatimukset koskisivat siis myös palveluntuottajaa.

5 Asian valmistelu

Hallituksen esitys on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriössä. Esitysluonnos oli kirjallisella lausuntokierroksella 5.3. - 6.4.2018.

Esitysluonnoksesta pyydettiin lausunnot elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilta (ELY-keskus), työ- ja elinkeinotoimistoilta (TE-toimisto), työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskukselta, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskukselta (KEHA-keskus), sosiaali- ja terveysministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, oikeusministeriöltä, opetus- ja kulttuuri-ministeriöltä, oikeuskanslerinvirastolta, eduskunnan oikeusasiamiehen kanslialta, tietosuojavaikuttetun toimistolta, Finanssivalvonnalta, Työttömyysvakuutusrahastolta, Kansaneläkelaitokselta, Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö ry:ltä, vakuutusosastoilta, sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalta, Akava ry:ltä, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry:ltä, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry:ltä, Elinkeinoelämän keskusliitto EK:lta, Kunnalliselta työmarkkinalaitokselta, Suomen Yrittäjät ry:ltä, Suomen Kuntaliitolta, maakunnan liitoilta, Työttömien Keskusjärjestö ry:ltä ja SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:ltä. Lausuntopyyntö on lisäksi erikseen toimitettu tiedoksi kuntapohjaisten kokeilualueiden kunnille, joita ovat Kemi, Kemijärvi, Rovaniemi, Sodankylä, Tornio, Kangasala, Lempäälä, Nokia, Orivesi, Pirkkala, Punka-laidun, Sastamala, Tampere, Vesilahti, Ylöjärvi, Kuopio, Siilinjärvi, Tuusniemi, Naantali, Paimio, Raisio, Turku ja Pori.

Lausuntoja saatiin yhteensä 66. Lausunto saatiin Pohjois-Savon ELY-keskukselta ja TE-toimistolta, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskukselta ja TE-toimistolta, Etelä-Pohjanmaan ELY-keskukselta ja TE-toimistolta, Keski-Suomen ELY-keskukselta ja TE-toimistolta, Hämeen ELY-keskukselta ja TE-toimistolta, Kainuun ELY-keskukselta ja TE-toimistolta, Pirkanmaan ELY-keskukselta ja TE-toimistolta, Uudenmaan ELY-keskukselta ja TE-toimistolta, KEHA-keskukselta, Uudenmaan ELY-keskuksen palkkaturva ja oikeudellinen tuki -yksiköltä, Varsinais-Suomen ELY-keskukselta, Pohjanmaan ELY-keskukselta, Pohjois-Karjalan ELY-keskukselta, Etelä-Savon TE-toimistolta, Kaakkois-Suomen TE-toimistolta, Pohjois-Karjalan TE-toimistolta, Satakunnan TE-toimistolta, Pohjanmaan TE-toimistolta, valtiovarainministe-

riöltä, sosiaali- ja terveysministeriöltä, opetus- ja kulttuuriministeriöltä, oikeuskanslerinvirastolta, eduskunnan apulaisoikeusasiamieheltä, tietosuojavaltuutetun toimistolta, Finanssivalvonnalta, Työttömyysvakuutusrahastolta, Kansaneläkelaitokselta, Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö ry:ltä, vakuutusosikeudelta, Akava ry:ltä, Toimi-henkilökeskusjärjestö STTK ry:ltä, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry:ltä, Elinkeinoelämän keskusliitto EK:lta, Suomen Yrittäjät ry:ltä, Kunnalliselta työmarkkinailaitokselta, Suomen Kuntaliitolta, Satakuntaliitolta, Kainuun liitolta, Pohjois-Pohjanmaan liitolta, Keski-Pohjanmaan liitolta, Varsinais-Suomen liitolta, Pirkanmaan liitolta, Pirkanmaa2019 kasvupalvelujen valmistelutiimiltä, Työ- ja elinkeino-hallinnon henkilöstöliito THHL ry:ltä, Psykologiliitto ry:ltä, Henkilöstöpalveluyritysten liitto ry:ltä, Työttömien keskusjärjestö ry:ltä, Valtakunnallinen työpajayhdistys ry:ltä, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:ltä, Sininauhaliitto ry:ltä, Vammaisfoorumi ry:ltä, Vates-säätiöltä, Svenska Finlands Folkting:ltä, Valmennuskeskus Public Oy:ltä, Spring House Oy:ltä, Arffman Consulting Oy:ltä sekä Tampereen, Rovaniemen, Kemin, Tornion, Kemijärven, Raision, Lahden, Paimion ja Turun kaupungeilta ja Porin kaupunginhallitukselta.

Sosiaali- ja terveysministeriö ehdotti lausunnossaan, että myös palveluntuottaja antaisi tehtäviinsä kuuluvilta osin työttömyysetuuden maksajille lausunnon, joka olisi maksajaa tosiasiallisesti sitova. Ministeriö kannatti esitysluonnoksen ehdotusta työttömyysetuuden maksajien tehtävistä. Se piti kuitenkin tarpeellisenä arvioida tehtävien vaikutuksia Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassojen työmäärään tuomalla esiin tieto työ- ja elinkeinotoimiston tekemistä ratkaisista vuositasolla. Ministeriö piti myös tärkeänä, että esityksessä tuodaan esiin ehdotusten vaikutus työllistymistä edistävien palvelujen ja muiden julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaisten palvelujen rahoitukseen ja työttömyysturvan aktiivimalli omavastuupäivin –säännöksen ehtojen täyttymiseen. Esityksessä ei ole voitu toteuttaa sosiaali- ja terveysministeriön lausunnossaan esittämää ilmoitusten korvaamista maksajaa tosiasiallisesti sitovilla lausunnoilla, koska palveluntuottajille ei ole tarkoituksenmukaista antaa tällaista valtaa. Esityksen vaikutusten arviointia on sosiaali- ja terveysministeriön lausunnon johdosta täsmennetty ja täydennetty.

Valtiovarainministeriö piti hyvänä, että toimintaa ja erilaisia toiminta- ja sopimustapoja päästään kokeilemaan laajemmin ennen kuin maakuntauudistus tulee voimaan. Erityistä huomiota tulee sen mukaan kiinnittää palveluntuottajien ja tulevien maakuntien kannustimiin tarjota kustannustehokkaita työllistymistä edistäviä palveluja työnhakijoille. Valtiovarainministeriö totesi, että työllisyyden kannalta pitkäaikaistyöttömien, joiden kiinnittyminen työelämään on heikompaa, työllistymisedellytyksiä on tärkeää tukea. Tähän kohderyhmään on kiinnitettävä kasvupalvelu-uudistuksen lähestyessä erityistä huomiota.

Valtiovarainministeriö huomautti, ettei esityksen taloudellisissa vaikutuksissa sanota, miten asiakastietojärjestelmien kehittämiskustannukset on tarkoitus kattaa ja edellytti, että kohtaan lisätään tieto siitä, miltä talousarvion momentilta menot olisi tarkoitus maksaa ja että ne kateetaan työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla tarvittaessa uudelleenkohdennuksin. Ministeriö myös huomautti, ettei työvoimapolitiittisten lausuntojen korvaamisen työ- ja elinkeinotoimistojen ja palveluntuottajien tekemillä ilmoituksilla edellyttämien tietojärjestelmämuutosten kustannusten suuruutta ole vielä lausuntoversiossa arvioitu. Ministeriö totesi, etteivät kyseiset menoerät liene kovin suuria, kun vain ilmoituksen muoto muuttuu. Se kuitenkin huomautti, ettei näihinkään kustannuksiin ole varauduttu budjetoinnissa. Esityksen vaikutusten arviointia on täydennetty valtiovarainministeriön edellyttämällä tavalla.

Opetus- ja kulttuuriministeriö totesi, että järjestämis- ja hankintaosaamisen kehittäminen jo ennen kasvupalvelu-uudistuksen voimaantuloa on tärkeää sekä julkisten että yksityisten toimijoiden osaamista ja palveluiden laatua silmällä pitäen. Ministeriö piti tärkeänä käydä hallinnonalojen välistä keskustelua kasvupalvelupilotti-esityksistä ja erityisesti allianssimallimuo-

doista jo pilotointityön aikana. Se totesi, että muutos voi johtaa asiakasohjauksen vähenemiseen työpajoille.

Valtioneuvoston oikeuskansleri totesi lausunnossaan, että palvelujen ja toimien siirron tarkoituksenmukaisuutta on perusteltu hyvin niukasti eikä perusteluissa ole eritelty eri palvelujen ja toimien siirron tarkoituksenmukaisuutta. Oikeuskansleri piti välttämättömänä täydentää perusteluja. Oikeuskanslerin mukaan jatkovalmistelussa tulisi arvioida, soveltuuko lausunnolla olleen julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muutosesitysluonnoksen 1 luvun 5 §:n 2 momentin 6 kohdassa määritelty kohtuullisuus ja muihin kuin julkisiin hallintotehtäviin rinnastaminen perusteeksi siirtää myös julkisia hallintotehtäviä palveluntuottajille. Tällöin olisi otettava huomioon myös edellytys, jonka mukaan siirrettävistä tehtävistä on säädettävä riittävän täsmällisesti laissa.

Oikeuskanslerin mukaan virkavastuun tulisi kattaa kaikki julkisiksi hallintotehtäviksi katsottavat, yksityisen palveluntuottajan hoitamat tehtävät. Palveluntuottajan virkavastuuta koskevaa sääntelyä on siten täydennettävä. Oikeuskanslerin mukaan luonnoksessa ei ollut selkeästi arvioitu, onko työttömyyskassojen tekemien päätösten osalta kyseessä perustuslain 124 §:ssä tarkoitettu julkisen hallintotehtävän siirto. Jatkovalmistelussa esitykseen olisi oikeuskanslerin mukaan lisättävä perusteltu arvio työttömyyskassojen uusien tehtävien suhteesta perustuslain 124 §:n säännöksiin. Lisäksi oikeuskansleri esitti lausunnossaan yleisperusteluja täydennettäväksi tietosuojalakia koskevan hallituksen esityksen kuvauksella, yksityiskohtaisten perustelujen tarkemmat säännökset ja määräykset –osiota täydennettäväksi ja eräitä teknisiä virheitä korjattavaksi.

Esitykseen on tehty oikeuskanslerin edellyttämät täydennykset ja korjaukset. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 1 luvun 5 §:n 2 momentin 6 kohdasta on poistettu rinnastus 1 kohdassa tarkoitettuihin toimiin.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies totesi lausunnossaan, että hallituksen esitysluonnoksessa on hyvin perusteltu sitä, millä perusteella ehdotettujen muutosten katsotaan olevan sopusoinnussa perustuslain kanssa. Perustuslakivaliokunnan käytäntö on apulaisoikeusasiamiehen mukaan otettu hyvin huomioon. Apulaisoikeusasiamies pani kuitenkin merkille, että pelkkä viittaus hallinnon yleislakien omaan soveltamisalaan ei riitä sen takaamiseksi, että hyvän hallinnon vaatimukset tulisivat taatuiksi ainakaan nykytilannetta vastaavasti erityisesti julkisuuslain osalta. Asia olisi apulaisoikeusasiamiehen mielestä perusteltua ottaa huomioon jatkovalmistelussa. Apulaisoikeusasiamies totesi myös, että perustuslain 124 §:n soveltamisessa olennaista merkitystä on myös sillä, että viranomaistahon ulkopuolisella toimijalla on riittävä taito ja voimavarat ja että sen muut tehtävät tai toiminnan luonne ja tarkoitus eivät vaaranna julkisten hallintotehtävien hoitamista.

Apulaisoikeusasiamies totesi myös, että voimaantuloajankohta huomioon ottaen olisi toivottavaa, että esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset –osiossa olisi hallituksen esityksen laatimisohteen mukaisesti esitetty, miten muutokset on tarkoitettu panna täytäntöön ja onko suunniteltu erityisiä toimenpiteitä, joilla tuetaan muutosten toteutumista. Apulaisoikeusasiamies totesi muutoksella tavoiteltavien työllisyysvaikutusten ja yhteiskunnallisten vaikutusten toteutumisen näkökulmasta olevan tärkeää, että palvelujen hankinnassa ja palveluntuottajien valinnassa kiinnitetään huomiota myös niin sanotussa heikossa työmarkkina-asemassa oleviin työnhakijoihin. Apulaisoikeusasiamies huomautti, että muutokset vaikuttavat myös eduskunnan oikeusasiamiehen toimintaan. Apulaisoikeusasiamies esitti lausunnossaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain pykälämuutoksiin ja niiden perusteluihin huomioita ja muutosehdotuksia, jotka on huomioitu esityksessä. Apulaisoikeusasiamies piti välttämättömä-

nä, että hallituksen esityksestä pyydetään perustuslakivaliokunnan lausunto, koska siihen sisältyvät muutosehdotukset tarkoittavat merkittävää muutosta nykytilaan.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen lausunnon johdosta esitykseen sisältyvään lakiehdotukseen julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta on lisätty säännös julkisuuslain soveltamisesta palveluntuottajaan. Esitykseen on tehty myös muita apulaisoikeusasiamiehen lausunnossaan esittämiä täydennyksiä.

Tietosuojavaltuutetun toimisto huomautti lausunnossaan, ettei esityksestä käy selvästi ilmi, mikä olisi henkilötietojen käsittelyn oikeudellinen peruste ja piti sen määrittelyä tarpeellisena. Tietosuojavaltuutetun toimiston mukaan olisi myös tarkoituksenmukaista selvästi tuoda esiin palveluntuottajan henkilötietojen käsittelijän rooli. Lisäksi tietosuojavaltuutetun toimiston mukaan viranomaisten välisten henkilötietojen luovutusten edellytyksiä olisi arvioitava yleisen tietosuoja-asetuksen (6 art. 4 kohta) käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatetta vasten. Esityksen yleisperusteluja ja yksityiskohtaisia perusteluja on täydennetty lausunnossa esitetyllä tavalla.

Lisäksi tietosuojavaltuutetun toimisto totesi pitävänsä yleisen tietosuoja-asetuksen 35 artiklassa tarkoitetun vaikutusten arvioinnin tekemistä lainvalmistelutyön yhteydessä erittäin kannattavana korkean riskin käsittelyssä. Tietosuojavaltuutetun toimiston lausunnossa todettiin vielä, että vaikka säädösehdotukseen on ehdotettu suojatoimina salassapitovelvoitteet ja virkavastuun ulottaminen käyttäjiin ja käyttöoikeuden myöntävän tahon velvollisuus ylläpitää tieto- ja voimassaolevista käyttöoikeuksista, olisi silti varmistettava riittävällä tavalla rekisteröityjen henkilötietojen käsittelyn asianmukainen turvallisuus ja suojaaminen käytönvalvonnan keinoin. Lausunnon johdosta esityksen vaikutusten arviointia on täydennetty ottaen kuitenkin huomioon, että tietojärjestelmien kehittäminen on osa lainsäädännön toimeenpanoa ja että toimeenpanon käytännön ratkaisuja ei kaikilta osin ratkaista säädösvalmistelussa. Tietojärjestelmien kehittämiskustannukset on huomioitu esityksen taloudellisissa vaikutuksissa.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten, työ- ja elinkeinotoimistojen ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksen lausunnoissa korostettiin erityisesti palveluntuottajien koulutuksen ja perehdytyksen tarvetta ja esitettiin tarkentavia kysymyksiä lakiesitysten sisällöstä ja perusteluista, erityisesti liittyen työ- ja elinkeinotoimistojen vastuuseen ja rooliin, jos palveluprosessiin liittyvistä toimista vastaisi palveluntuottaja. Kehittämis- ja hallintokeskuksen lausunnossa korostettiin työnhaun lakkaamisperusteiden laista poistamisen ongelmallisuutta. Poistamisen katsottiin johtavan työttömyystilastojen vääristymiseen ja epäselvyyteen palvelujen tarjoamisessa.

Lausuntojen johdosta esityksen vaikutusten arviointia on täydennetty ja tarvittaessa korjattu. Myös työ- ja elinkeinoviranomaisen velvollisuuksia koskevaa säännöstä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 9 §:ssä on täsmennetty. Lisäksi viranomaisen vastuun selkeyttämiseksi lain 1 lukuun on ehdotettu otettavaksi uusi järjestämisvastuuta koskeva 4 a § ja luvun 5 §:n 1 momenttiin on ehdotettu otettavaksi tähän liittyvä lisäys. Työnhaun lakkaamisperusteet esitetään säilytettävän pääosin nykyisellään kuitenkin niin, että osa selvityksistä olisi esitettävä jo työnhakijaksi rekisteröimisen yhteydessä. Työnhaun lakkaaminen edellyttäisi viranomaisen arviointia silloinkin, kun työnhakijan palveluprosessista vastaa palveluntuottaja.

Finanssivalvonta totesi lausunnossaan, että sen käsityksen mukaan useiden toimijoiden määrä saattaa kasvattaa yhdenvertaiseen kohteluun, menettelyihin ja ratkaisukäytäntöön liittyviä riskejä. Muutokset lisännevät sen mukaan jonkin verran myös työttömyyskassoissa tehtävää hallinnollista työtä, mutta niillä ei liene merkittäviä vaikutuksia työttömyyskassojen toimintaan.

Lain voimaantulon ajankohdassa tulisi huomioida se, että työttömyyskassoille jää riittävästi aikaa varautua muutoksiin.

Kansaneläkelaitos piti positiivisena, että tuleviin mittaviin uudistuksiin varaudutaan etukäteen kokeiluluontoisella lainsäädännöllä. Kansaneläkelaitos piti tärkeänä, että palveluun osallistumista koskevat tiedot ovat teknisesti luettavissa ilmoituksista samoin kuin nykyään sitovista lausunnoista. Kansaneläkelaitos totesi, että se arvioi jo nykyisin, voidaanko työnhakijalle maksaa työttömyysetuutta työllistymistä edistävän palvelun ajalta tiettyjen rajoitusten estämättä. Kansaneläkelaitoksen näkemyksen mukaan lähemmäksi toisiaan seuraavat lakimuutokset ovat omiaan heikentämään työttömyysturvan onnistunutta toimeenpanoa ja katsoi, että sopiva voimaantuloajankohta palveluprosessia ja työvoimapolitiittisia lausuntoja koskeville muutoksille olisi esimerkiksi 1.1.2019.

Työttömyyskassojen yhteistyöjärjestön mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallinto-keskuksen pitäisi antaa keskittyä vuoden 2020 alusta voimaan tulevien muutosten vuoksi rakennettavien tietojärjestelmien toteuttamiseen. Yhteistyöjärjestö oli huolissaan, pystyvätkö yksityiset palveluntuottajat ilmoittamaan etuuden maksajalle vain ne palvelut, joiden perusteella työnhakijalle voidaan maksaa työttömyysetuutta ja ne tiedot, joiden perusteella etuuden määrä määräytyy. Yhteistyöjärjestön mukaan on epäiltävissä, että palveluntuottajat eivät pysty kertomaan työnhakijalle etukäteen, onko tarjolla oleva palvelu sellainen, josta kieltäytymisestä voi seurata korvaukseton määräaika. Yhteistyöjärjestö ei näkynyt estettä sille, että työttömyyskassa ratkaisisi, voidaanko työttömyysetuutta maksaa työllistymistä edistävän palvelun ajalta tiettyjen rajoitusten vuoksi. Yhteistyöjärjestö ei myöskään näkynyt estettä sille, että kulukorvauksesta päättäminen siirrettäisiin etuuden maksajille.

Finanssivalvonnan, Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassojen yhteistyöjärjestön lausunnoissaan esittämiä huomioita on hyödynnetty esityksen vaikutusten arvioinnissa. Vakuutusoikeus ilmoitti, ettei sillä ole lausuttavaa.

Akava ry kannatti lausunnossaan esitystä pääpiirteittäin. Se piti hyvänä, että tulevaan uudistukseen pyritään valmistautumaan. Yksityinen palvelutuotanto edellyttää Akavan mukaan huolellista valvontaa ja selkeää vastuiden määrittelyä. Palvelukokonaisuuksien hankkimisessa tulee varmistaa, että ammatinvalinta- ja uraohjauksen sisältö-, pätevyys- ja laatukriteereistä pidetään kiinni kustannustehokkuustavoitteista huolimatta.

Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry piti ehdotettujen muutosten keskeisenä etuna sitä, että osaa tulevista muutoksista voitaisiin harjoitella, mikä pehmentää ison hallintoremontin edellyttämää muutosta. Suurimpina kielteisenä seikkana se piti jatkuvan muutoksen ylläpitämistä työvoimahallinnon palveluissa. Jatkuva muutostila syö sen mukaan henkilöstön motivaatiota ja heikentää palvelujen laatua. STTK ry piti väliaikaista ja ennakoivaa lakimuutosta puoltavia seikkoja kaiken kaikkiaan vähemmän painavina kuin sitä vastustavia, eikä STTK näin ollen lausunnossaan kannattanut esitystä.

Suomen Ammattiliittojen keskusjärjestö SAK ry suhtautui lausunnossaan esitykseen kriittisesti eikä kannattanut sen eteenpäin viemistä. Sen mukaan nopea aikataulu on riski kaikkien toimijoiden ja tietojärjestelmämuutosten ehtimisen kannalta. SAK esitti, että lakiesitys lähetetään perustuslakivaliokunnan arvioitavaksi ja että esitystä arvioitaisiin perusteellisemmin virkavastuun näkökulmista.

Elinkeinoelämän keskusliitto EK totesi lausunnossaan tukeneensa yksityisten palveluntuottajien käyttöä julkisten palveluiden tukena. Sen mukaan maakuntahallintoon siirryttäessä on tär-

keää, että palveluntuottajilla on laajasti kokemusta julkisen työvoimapalvelun tuottajina ja julkishallinnolla palvelun ostajina. EK piti tarkoituksenmukaisena työvoimaviranomaiselle jääviksi ehdotettuja tehtäviä. Se piti perusteltuna, että asiakaspalvelu erottuu harkintavaltaa sisältävistä ja etuusoikeuksiin vaikuttavista viranomaistehtävistä. EK:n mukaan tämä selkiyttää tehtävänjakoa, helpottaa luottamuksellisen asiakassuhteen luomista ja parantaa hallinnon läpinäkyvyyttä.

Suomen Yrittäjät ry piti ehdotettuja muutoksia kannatettavina. Sen mukaan mahdollisuus siirtää palveluprosessin tehtäviä ulkopuolisten palveluntarjoajien tehtäväksi voi tehostaa ja parantaa palveluprosessin laatua ja tuloksellisuutta. Suomen Yrittäjät ry korosti lausunnossaan työ- ja elinkeinoviranomaisten hankintaosaamisen ja sen kehittämisen tärkeyttä.

Kuntatyönantajat ei pidä tarkoituksenmukaisena esitetyn kaltaisen väliaikaisen sääntelyn voimaan saattamista. Sen mukaan asiakaslähtöisyyden parantaminen ei edellytä esitetyn kaltaista palveluiden siirtoa markkinoille. Pääkaupunkiseudun kunnat pitävät sen mukaan tärkeänä, että kunnat rinnastettaisiin palveluntuottajiin ja mainittaisiin selkeästi erikseen.

Suomen Kuntaliitto esitti kantanaan, että lakiesitystä ei tule hyväksyä, vaan se tulee palauttaa uuteen laajapohjaiseen valmisteluun. Se kiinnitti huomiota siihen, että jos uudistus tehdään nyt tässä vaiheessa nykyiseen lakiin julkisista työvoima- ja yrityspalveluista ja maakuntauudistus mukaan lukien kasvupalvelu-uudistus kaatuisi, työllisyyspalvelut olisi jo siirretty markkinoille ilman laajaa arvokeskustelua. Esityksen säätämisyjärjestys ei ole Kuntaliiton mukaan tarkoituksenmukainen eikä hyvän hallintotavan mukainen yhteiskunnallisesti näin merkittävässä asiassa. Kuntaliitto huomautti, ettei lakiesityksen perusteluista käy ilmi, miksi on katsottu tarkoituksenmukaiseksi siirtää hallintotehtäviä yksityisille yrityksille, muttei kunnille. Sen mukaan esityksessä ei ole riittävästi arvioitu, miksi tehtävien siirtoa yksityisille pidetään tarkoituksenmukaisena. Kuntaliiton mukaan palveluntuottajille ei pitäisi antaa mahdollisuutta tehdä palvelutarpeen arviota. Kuntaliitto esitti, että myös kunnilla olisi oltava työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmän käyttöoikeus. Lisäksi Kuntaliitto katsoi, etteivät esityksen vaikutusarviot puolla lakimuutosta.

Lakiesityksestä lausuneiden kuntien lausunnoissa painottui vaatimus, että myös kunnat voisivat toimia palveluntuottajina. Neljä kaupunkia katsoi, että asiakkaan palvelutarpeen arviointi olisi säilytettävä viranomaistehtävänä. Näistä kolmen mukaan myös työllistymissuunnitelma olisi säilytettävä viranomaistehtävänä. Useat lausunnon antaneista kaupungeista esittivät, että myös työnhakijan kotikunnalla olisi oltava työllisyydenhoidon kannalta riittävän laajat valtuudet työhallinnon asiakastietojärjestelmiin.

Maakuntien liittojen lausunnoissa korostuivat tarve kouluttaa ja ohjata palveluntuottajia lakeihin, palveluprosessiin ja tietojärjestelmän käyttöön liittyen ja tähän liittyvä resurssitarve. Myös palveluntuottajien toiminnan seurantaan ja valvontaan kaivattiin selkeytystä.

Svenska Finlands folkting arvosteli esitystä siitä, ettei siinä ole arvioitu ehdotusten kielellisiä vaikutuksia ja piti tärkeänä, että palveluiden tosiasiallinen kaksikielisyys taataan. Muista lausunnon antajista SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry kannatti tietyin varauksin ehdotettuja lakimuutoksia. Vates-säätiö piti esitystä asiakasohjauksesta kannatettavana, kunhan pidetään huoli, ettei asiakkaan palvelutarjotin hajaudu liikaa. Työttömien Keskusjärjestö ry piti keskeisenä haasteena, miten varmistetaan, että yksityiset palveluntuottajat toimivat mahdollisimman paljon julkisen hyvän eteen. Kaikkiaan se näki esityksessä sekä riskejä että mahdollisuuksia. Työ- ja elinkeinohallinnon henkilöstöliitto THHL ry ei pitänyt uusien kokeiluhankkeiden käynnistämistä tarpeellisenä vaiheessa, jossa maakuntauudistus on todennäköisesti toteutuksessa vuoden 2020 alusta ja työ- ja elinkeinotoimistojen lakkauttaminen astuu voimaan. Psy-

kologiliitto ry totesi olevan tärkeää, että ammatinvalinta- ja uraohjaus on palveluntuottajienkin tarjoamana asiakaskeskeinen ja yksilöllisesti suunniteltu prosessi, josta on vastuussa psykologi. Valtakunnallinen työpajayhdistys ry ei kannattanut esitystä. Henkilöstöpalveluyritysten liitto HPL ry piti esitystä kaikin puolin tervetulleena ja toivoi sen mahdollisimman pikaista voimaantuloa. Spring House Oy pitää hallituksen esitystä positiivisena. Se kuitenkin näki mahdollisen eturistiriidan tilanteessa, jossa palveluntuottaja hoitaa sekä asiakasohjauksen että tuottaa valmennuksia ja esitti pohdittavaksi Australian mallia, jossa julkinen taho tekee palvelutarvearvioinnin ja palveluun ohjaamisen. Valmennuskeskus Public Oy piti esitystä lähtökohdaisesti hyvänä, mutta esitti joitakin pykäläkohtaisia huomioita. Arffman Consulting Oy piti kannatettavana yksityisten palveluntuottajien palvelukokonaisuuksien tarjoamismahdollisuuksien vahvistamista. Se totesi vastuun asiakkaiden palveluprosesseista vaativan palveluntuottajilta panostusta henkilöstön osaamisen kehittämiseen.

6 Riippuvuus muista esityksistä

Työ- ja elinkeinoministeriö on ehdottanut, että valtion vuoden 2018 ensimmäisessä lisätalousarviossa momentin 32.30.51 käyttötarkoitusta laajennettaisiin siten, että määrärahaa saisi käyttää myös palveluntuottajalta hankittavaan kokonaisuuteen, johon sisältyy työnhakijan palveluprosessiin liittyviä toimia, työnvälityspalvelua tai työkokeiluun ohjaamista tai näihin verrattavissa olevia toimia sekä palveluja.

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen sosiaaliturva- ja vakuutuslainsäädännön muuttamiseksi EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen johdosta (HE 52/2018 vp). Esityksessä esitetään työttömyysturvalain 13 luvun 1 §:n 2 momentin muuttamista. Muutoksen on tarkoitus tulla voimaan toukokuussa 2018. Jos eduskunta hyväksyy esityksen, tämän hallituksen esityksen lakiehdotusta 4. tulee muuttaa siten, että HE 52/2018 vp esitetty muutos otetaan huomioon tässä hallituksen esityksessä ehdotetun työttömyysturvalain muuttamisesta annettavan lain johtolauseessa ja 13 luvun 1 §:n 2 momentin johdantokappaleessa.

Esitykseen sisältyvillä lakiehdotuksilla on tarkoitus valmistautua maakunta- ja kasvupalvelu-uudistuksen voimaantuloon. Esityksellä on siten liittymä myös hallituksen esitykseen laiksi alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 35/2018 vp).

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta

1 Luku Yleiset säännökset

3 §. Määritelmät. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että sen 1 momenttiin lisättäisiin uusi 4 a kohta, jossa määriteltäisiin palveluntuottaja, ja 5 kohdan määritelmää työllistymissuunnitelmasta muutettaisiin.

Työ- ja elinkeinotoimisto ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voisivat nykyistä vastaavasti tuottaa julkiset työvoima- ja yrityspalvelut itse tai hankkia ne osaksi tai kokonaan palveluntuottajilta. Koska palveluntuottaja voisi ehdotettujen muutosten myötä hoitaa myös työnhakijan palveluprosessiin liittyviä tehtäviä, pykälässä määriteltäisiin, mitä tässä laissa tarkoitetaan palveluntuottajalla. Palveluntuottajan määritelmä olisi kiinteässä yhteydessä 1 luvun 5 §:ään ja 2 luvun 9 §:ään, joissa säädettäisiin tarkemmin muun muassa siitä, millaisia palveluja palveluntuottajilta voitaisiin hankkia ja palveluntuottajan velvollisuuksista.

Palveluntuottajalla tarkoitettaisiin yhteisöä, säätiötä tai yksityistä elinkeinonharjoittajaa, jonka elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tai työ- ja elinkeinotoimisto on valinnut tuottamaan tässä laissa tarkoitettua palvelua tai hoitamaan työnhakijan palveluprosessiin liittyviä toimia. Määritelmässä huomioitaisiin siten palveluntuottajan erityyppiset roolit: palveluntuottajalta voitaisiin hankkia jokin tietty palvelu, kuten valmennus, tai palveluntuottajalta voitaisiin hankkia laajemmin työnhakijan palveluprosessiin liittyviä toimia ja lisäksi niihin liittyviä palveluja. Yhteisö voi olla esimerkiksi yhtiö, yhdistys tai julkisyhteisö, kuten kunta. Kunnan toimintaa markkinoilla säädellään kuntalain (410/2015) 15 luvussa.

Nykyisin myös työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus hankkii julkisia työvoima- ja yrityspalveluja. Koska työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus on Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen erikoistumisyksikkö, ehdotettu 1 momentin 4 a kohta ei vaikuttaisi asiakaspalvelukeskuksen mahdollisuuksiin hankkia ostopalveluita.

Pykälän 1 momentin 5 kohdassa määritellään työllistymissuunnitelma. Säännökseen lisättäisiin maininta palveluntuottajasta. Työllistymissuunnitelmalla tarkoitettaisiin paitsi työ- ja elinkeinotoimiston yhdessä työnhakijan kanssa laatimaa suunnitelmaa, myös palveluntuottajan yhdessä työnhakijan kanssa laatimaa suunnitelmaa.

Työllistymissuunnitelmalla tarkoitettaisiin nykyistä vastaavasti myös työllistymistä edistävää monialaisesta yhteispalvelusta annetussa laissa tarkoitettua monialaista suunnitelmaa. Monialaisen työllistymissuunnitelman laatimisessa palveluntuottajalla ei olisi roolia, vaan suunnitelman laatimiseen osallistuisivat työ- ja elinkeinotoimisto ja kunta sekä tarvittaessa Kansaneläkelaitos siten kuin työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetussa laissa (1369/2014) säädetään.

4 §. Julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen tarjoaminen. Pykälän 2—4 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että niihin lisättäisiin palveluntuottaja. Lisäksi pykälän 2 momenttiin lisättäisiin säännös, jonka mukaan palvelutarpeen arviointi voidaan tehdä myös digitaalisesti, ja tehtäisiin lakiteknisia korjauksia.

Nykyisin pykälän 2 momentissa asiakkaan palvelutarpeen arviointi on säädetty työ- ja elinkeinotoimiston, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tehtäväksi. Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi palveluntuottaja tahoksi, joka voi arvioida asiakkaan palvelutarpeen yhdessä asiakkaan kanssa. Jatkossa palvelutarpeen arvioinnin voisi siis tehdä myös palveluntuottaja.

Digitaalisen palvelutarpeen arvioinnin oikeusperustan varmistamiseksi 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi asiaa koskeva säännös. Jo nykyisin työnhakijan palvelutarvetta arvioitaessa hyödynnetään kyseiseen tarkoitukseen kehitettyä automaattista palvelutarpeen arvioinnin verkkotyökalua. Pääsääntöisesti ensimmäinen palvelutarpeen arviointi tapahtuu nykyisin digitaalisesti siihen tarkoitettuun verkkopalvelussa. Työnhakija osallistuu palvelutarpeensa arviointiin antamalla verkkopalvelussa palvelutarpeen arvioimisen kannalta tarpeelliset tiedot. Työnhakija voi kuitenkin halutessaan pyytää palvelutarpeen arviointia henkilökohtaisesti asiantuntijan kanssa.

Yleisen tietosuojasetuksen 22 artiklassa säädetään rekisteröidyn lähtökohtaisesta oikeudesta olla joutumatta pelkästään automaattiseen henkilötietojen käsittelyyn perustuvan päätöksen kohteeksi. Tätä oikeutta ei kuitenkaan sovelleta, jos päätös on hyväksytty jäsenvaltion lainsäädännössä, jossa vahvistetaan myös asianmukaiset toimenpiteet rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien sekä oikeutettujen etujen suojaamiseksi.

Ehdotuksessa tarkoitettu palvelutarpeen arviointi ei ole päätös. Siinä ei ratkaista henkilön oikeuksia tai velvollisuuksia vaan pyritään kartoittamaan tämän tilannetta ja palvelujen tarvetta. Näin ollen kyseessä ei ole yleisessä tietosuojasetuksessa tarkoitettu automaattiseen henkilötietojen käsittelyyn perustuva päätöksenteko. Koska kyseessä on kuitenkin automaattinen henkilötietojen käsittely, joka määrittää henkilölle ensisijaisesti tarjottavia palveluja, pidetään tarpeellisena arvioida sääntelyä yleisen tietosuojasetuksen profilointia koskevien säännösten kannalta.

Ehdotetun 4 §:n 2 momentissa todettaisiin nimenomaisesti, että palvelutarpeen arviointi voidaan tehdä myös digitaalisesti. Automaattiseen henkilötietojen käsittelyyn perustuvat päätökset eivät yleisen tietosuojasetuksen 22 artiklan mukaan saa perustua asetukseen 9.2 artiklassa tarkoitettuihin erityisiin henkilötietoryhmiin, kuten terveystietoihin. Poikkeuksen tästä muodostaa tilanne, jossa sovelletaan 9 artiklan 2 kohdan a tai g alakohtaa ja asianmukaiset toimenpiteet rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien sekä oikeutettujen etujen suojaamiseksi on toteutettu. Esityksen mukaisessa digitaalisessa palvelutarpeen arvioinnissa yhtenä arvioitavana elementtinä olisi työnhakijan työkyky, jonka arvioiminen edellyttää myös joidenkin terveystietojen käsittelyä.

Mainitun yleisen tietosuojasetuksen 9.2 artiklan a alakohdassa säädetään käsittelystä rekisteröidyn nimenomaisen suostumuksen perusteella. Yleisen tietosuojasetuksen 43 johdantokappaleessa suhtaudutaan pidättyvästi suostumukseen käsittelyperusteena tilanteessa, jossa rekisterinpitäjänä on viranomainen. Esityksessä tarkoitettu tilanteessa rekisterinpitäjänä olisi viranomainen. Artiklan g alakohdassa puolestaan edellytetään, että käsittely on tarpeen tärkeää yleistä etua koskevasta syystä jäsenvaltion lainsäädännön nojalla. Esityksessä tällainen tärkeää yleistä etua koskeva syy olisi työllisyyden edistäminen, tarkemmin rekisteröidyn työllistymisen edistäminen. Lisäksi artiklan g alakohdassa edellytetään, että käsittely on oikeasuhteinen tavoitteeseen nähden, siinä noudatetaan keskeisiltä osin oikeutta henkilötietojen suojaan ja siinä säädetään asianmukaisista ja erityisistä toimenpiteistä rekisteröidyn perusoikeuksien ja etujen suojaamiseksi.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 71 johdantokappaleessa käsitellään profilointia ja sen sallimista. Sen mukaan profilointiin perustuva päätöksenteko olisi sallittava muun muassa, jos siihen annetaan nimenomainen lupa rekisterinpitäjään sovellettavassa unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä. Tällaiseen käsittelyyn olisi kuitenkin aina sovellettava asianmukaisia suojatoimia, joihin olisi kuuluttava käsittelystä ilmoittaminen rekisteröidylle ja oikeus vaatia ihmisen osallistumista tietojen käsittelemiseen, rekisteröidyn oikeus esittää kantansa, saada selvitys kyseisen arvioinnin jälkeen tehdystä päätöksestä ja riitauttaa päätös. Tällaista toimenpidettä ei saisi kohdistaa lapseen.

Vaikka ensimmäinen palvelutarpeen arviointi tapahtuisi pääsääntöisesti digitaalisesti, henkilöasiakas voisi pyytää palvelutarpeena arvioimista yhdessä työ- ja elinkeinotoimiston asiantuntijan tai palveluntuottajan kanssa. Näin ollen palvelutarpeen arvioinnille automaattiseen tietojenkäsittelyyn perustuen olisi vaihtoehto ja henkilöasiakas voisi vaatia ihmisen osallistumista tietojensa käsittelyyn. Digitaalisenkin palvelutarpeen arvioinnin keskeinen osa olisi ehdotetun 11 §:n 2 momentin mukaisesti selvittää työnhakijan omat työtä ja osaamisen kehittämistä koskevat tavoitteet. Näin ollen hänellä olisi mahdollisuus vaikuttaa arviointiin. Edellä esitetyllä perusteella voidaan todeta, että vaikka ehdotetussa sääntelyssä ei ole kyse yleisessä tietosuoja-asetuksessa tarkoitetusta automaattisen tietojenkäsittelyyn perustuvasta päätöksenteosta eli profiloinnista, sääntely täyttää yleisen tietosuoja-asetuksen profilointia koskevat vaatimukset. Koska kyseessä ei kuitenkaan ole päätös, ei palvelutarpeen arvioinnista ole mahdollisuutta valittaa.

Pykälän nykyisen 3 momentin mukaan asiakkaan asiointitapa ja yhteydenpito julkisia työvoima- ja yrityspalveluja tarjoavan viranomaisen välillä määräytyy arvioitun palvelutarpeen perusteella. Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi maininta palveluntuottajasta. Näin siinä huomioidaisiin myös tilanne, jossa asiakkaan palveluprosessia hoitaa palveluntuottaja.

Pykälän nykyisessä 4 momentissa säädetään työ- ja elinkeinotoimistolle, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskukselle ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle velvollisuus antaa asiakkaalle tietoa muista palvelumahdollisuuksista, jos asiakkaan palvelutarve edellyttää muita kuin julkisia työvoima- ja yrityspalveluja tai muun viranomaisen tai tahon järjestämiä palveluja. Asiakas on myös tarvittaessa ohjattava muun viranomaisen tai palvelun järjestäjän palvelujen piiriin yhteistyössä näiden kanssa. Momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen lisättäisiin maininta palveluntuottajasta. Näin velvollisuus antaa asiakkaalle tietoa koskisi myös palveluntuottajaa tilanteessa, jossa asiakkaan palveluprosessia hoitaa palveluntuottaja.

4 a §. Järjestämisvastuu. Pykälä olisi uusi. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 1 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan työ- ja elinkeinotoimisto, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tarjoavat julkisia työvoima- ja yrityspalveluja siten kuin tässä laissa säädetään. Koska ehdotettujen muutosten johdosta nykyisin viranomaistyönä tehtäviä työnhakijan palveluprosessiin liittyviä toimia olisi mahdollista antaa palveluntuottajan tehtäväksi, on tarpeen säätää nykyistä selkeämmin julkisia työvoima- ja yrityspalveluja koskevasta järjestämisvastuusta. Järjestämisvastuusta säätämisen tarkoituksena on korostaa, että viranomaisella säilyy mahdollisista hankinnoista huolimatta vastuu laissa tarkoitetuista palveluista ja hallinnon asianmukaisesta toiminnasta.

Työ- ja elinkeinotoimistot ovat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain (897/2009) 13 §:n mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten alaisia paikallishallinnon viranomaisia. Asiakaspalvelukeskus puolestaan on osa Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusta. Järjestämisvastuu ehdotetaan uudessa 4 a §:ssä kohdennettavaksi suoraan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle. Ratkaisu oli perusteltu myös siksi, että

elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus vastaa nykyisin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun asetuksen (1073/2012) 1 §:n mukaisesti palveluhankinnoista.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella olisi ehdotetun 4 a §:n 1 momentin säännöksen mukaan vastuu palvelujen ja toimien yhdenvertaisesta saatavuudesta, niiden tarpeen, määrän ja laadun määrittelemisestä, toteuttamistavasta ja tuottamisen valvonnasta. Yhdenvertainen saatavuus tarkoittaa, että kaikilla palvelua tarvitsevilla tulee olla mahdollisuus saada sitä samojen objektiivisten perusteiden mukaisesti. Yhdenvertaisuuteen sisältyy myös syrjimättömyys.

Järjestämisvastuussa olevan on selvitettävä, mitä palveluja tarvitaan ja miten paljon niitä käytetään, jotta palvelut voidaan toteuttaa niihin oikeutettujen tarvetta vastaavasti. Palvelujen laatu tarkoittaa palvelun kykyä vastata asiakkaiden palvelutarpeisiin vaikuttavasti, säännösten mukaisesti ja kustannustehokkaasti. Palvelutarpeen määrittelyssä tulee ottaa huomioon myös asiakkaiden mahdollisuudet saada palveluja omalla kielellään samanlaisten perusteiden mukaan siten kuin kielilaissa (423/2003) ja Saamen kielilaissa (1086/2003) säädetään.

Tuotantotavasta päättäminen käsittää sen, tuotetaanko palvelu itse vai hankitaanko se sopimusten perusteella palveluntuottajalta. Ehdotetussa 1 luvun 5 §:ssä säädetään tarkemmin siitä, miten palvelujen tuotanto voidaan toteuttaa. Vastuu tuottamisen valvonnasta tarkoittaa, että järjestämisvastuussa olevan on aktiivisesti seurattava palvelujen laatua ja määrää sekä sitä, toteutuvatko ne vaatimusten ja tarpeen mukaisesti. Valvonta kattaa sekä oman toiminnan että sopimusjärjestelyihin perustuvien, muiden tuottamien palvelujen asianmukaisuuden valvonnan.

Ehdotetussa 2 momentissa säädettäisiin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen velvollisuudesta tiedottaa työnhakijoiden oikeuksista, velvollisuuksista ja etuuksista sekä ohjata ja neuvoa palveluiden käytössä. Palveluntuottajia, joilta on hankittu asiakkaiden palveluprosessiin liittyviä toimia, voi olla useita ja eri alueilla voi toimia eri palveluntuottajia. On huolehdittava siitä, että asiakkaat saavat tietoa oikeuksistaan, velvollisuuksistaan ja etuuksista selkeästi, kootusti ja yhdenmukaisesti. Tästä syystä lakiin ehdotetaan otettavaksi säännös keskitetystä tiedotus-, ohjaus- ja neuvontavastuusta, joka sisältyisi järjestämisvastuuseen. Säännöksellä ei ole tarkoitus rajoittaa muualla laissa palveluntuottajalle säädettyjä ja säädettäväksi ehdotettuja velvoitteita antaa tietoa tai ohjata ja neuvoa työnhakijaa. Tarkoitus on korostaa, että vastuu yleisestä tiedottamisesta säilyy viranomaisella. Palveluntuottajan velvollisuudesta informoida työnhakijoita, joiden palveluprosessia se hoitaa, säädettäisiin erikseen 1 luvun 4 §:n 4 momentissa ja 2 luvun 9 §:n 2 momentissa. Lisäksi hallintolain (434/2003) säännökset koskevat hallintolain soveltamisalasäännösten perusteella myös palveluntuottajaa.

5 §. Palvelujen tuottaminen ja hankkiminen. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että 1 momentista poistettaisiin maininta työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksesta, koska asiakaspalvelukeskus on osa Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusta. Muutos ei vaikuttaisi asiakaspalvelukeskuksen mahdollisuuksiin tuottaa palveluja itse tai hankkia niitä palveluntuottajilta.

Lisäksi 1 momenttiin lisättäisiin säännös, jonka mukaan 4 a §:ssä säädetty järjestämisvastuu säilyy elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella, vaikka palveluja tai toimia hankittaisiin palveluntuottajalta. Tämän säännöksen lisäämisen vuoksi 1 momentissa nykyisin oleva säännös, jonka mukaan palveluita voidaan hankkia valtion talousarviossa palvelujen hankkimista varten osoitetulla määrärahalta, siirrettäisiin momentissa jäljemmäksi. Säännöksen sisältö ei muuttuisi. Pykälän 1 momenttia ja nykyistä 2 momenttia ehdotetaan lisäksi muutettavaksi si-

ten, että termit palvelujen tuottaja ja palvelun tuottaja korvattaisiin ehdotetun 3 §:n 1 momentin uuden 4 a kohdan mukaisella termillä palveluntuottaja.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 ja 3 momentti, jolloin pykälän nykyinen 2 ja 3 momentti siirretäisiin uudeksi 4 ja 5 momentiksi. Pykälän 2 momentti olisi siis sisällöltään uusi. Siinä säädettäisiin, mitä palveluja ja toimia palveluntuottajilta voitaisiin hankkia. Edellä 1 momentissa on jo ilmaistu periaate, että elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ja työ- ja elinkeinotoimisto voivat tuottaa tässä laissa tarkoitetut palvelut itse tai hankkia ne osaksi tai kokonaan palveluntuottajilta hankkimiseen osoitetulla määrärahalla. Ehdotetussa uudessa 2 momentissa säädettäisiin täsmällisemmin, mitä palveluntuottajilta voidaan hankkia.

Palveluntuottajalta voitaisiin ehdotetun 2 momentin 1 kohdan mukaan hankkia asiakkaan palveluprosessiin liittyviä toimia, eli 2 luvun 4 ja 5 §:ssä tarkoitettu työnhakijan haastattelun järjestäminen siihen liittyvine toimenpiteineen sekä 2 luvun 6 ja 7 §:ssä tarkoitettu työllistymissuunnitelman laatiminen ja tarkistaminen mukaan lukien toteutumisen seurannasta sopiminen ja suunnitelman hyväksyminen. Nämä toimet on nykyisin säädetty työ- ja elinkeinotoimiston ja työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen tehtäväksi. Mahdollisuus hankkia nämä toimenpiteet palveluntuottajalta huomioitaisiin myös kussakin toimenpidettä koskevassa pykälässä säätämällä niissä palveluntuottajasta mahdollisena toteuttajana.

Palveluntuottajalta voitaisiin ehdotetun 2 momentin 2 kohdan mukaan hankkia 3 luvun 2 §:ssä tarkoitettuja työnvälityspalveluja. Ehdotetussa 3 luvun 2 §:ssä mahdollistettaisiin palveluntuottajalle työnhakijoiden esitteleminen työnantajalle sekä sopivien työpaikkojen etsiminen ja tarjoaminen työnhakijalle. Nämä tehtävät voitaisiin siis ehdotetun 5 §:n 2 momentin 2 kohdan mukaan hankkia palveluntuottajalta. Työnvälityspalveluita on nykyisinkin hankittu palveluntuottajilta, mutta ehdotettu säännös yhdessä 3 luvun 2 §:ään ehdotettujen muutosten kanssa selventäisi asiaa.

Palveluntuottajalta voitaisiin ehdotetun 2 momentin 3 kohdan mukaan hankkia 4 luvun 2—5 §:ssä tarkoitettuja palveluja, eli asiantuntija-arviointeja, ammatinvalinta- ja uraohjausta, valmennusta ja koulutuskokeiluja sekä työkokeiluun ohjaamista. Näistä 4 luvun 2 §:ssä tarkoitettuja asiantuntija-arviointeja on nykyisinkin voitu hankkia palveluntuottajilta. Myös 4 luvun 3 §:ssä tarkoitettun ammatinvalinta- ja uraohjauksen ja 4 §:ssä tarkoitettun valmennuksen osalta säännöksen nykyinen sanamuoto mahdollistaa palvelun hankkimisen palveluntuottajalta, mutta 5 §:ssä tarkoitettuun kokeiluun ohjaaminen on nykyisin säädetty työ- ja elinkeinotoimiston tehtäväksi. Työkokeilu poikkeaa muista kohdassa tarkoitetuista palveluista ja toimista siten, että siitä ei makseta mitään työkokeilun järjestäjälle. Koulutuskokeilusta sen sijaan voidaan maksaa sen järjestäjälle. Tästä syystä koulutuskokeilu ja työkokeiluun ohjaaminen on kohdassa eroteltu toisistaan. Kokeiluun ohjaamista ei todennäköisesti hankittaisi erikseen, vaan se olisi yksi palveluntuottajan keinovalikoiman osa, jos palveluntuottajalta on hankittu 1 kohdassa tarkoitettuja työnhakijan palveluprosessiin liittyviä toimia.

Selvyyden vuoksi ehdotetun 2 momentin 4 ja 5 kohdassa todettaisiin, että palveluntuottajalta voidaan hankkia 5 luvun 1 §:ssä ja 2 §:n 1 momentissa tarkoitettua työvoimakoulutusta ja 8 luvun 5 §:ssä tarkoitettuja yritystoiminnan kehittämispalveluja. Työvoimakoulutusta ja yritystoiminnan kehittämispalveluja voidaan nykyisinkin 5 luvun 2 §:n ja 8 luvun 5 §:n mukaan hankkia. Maininta näiden palvelujen hankkimismahdollisuudesta ehdotetaan otettavaksi ehdotetun 2 momentin 4 ja 5 kohtaan selvyyden vuoksi.

Ehdotetun 2 momentin 6 kohdassa säädettäisiin mahdollisuudesta hankkia palveluntuottajalta muitakin kuin tässä laissa säädettyjä palveluita. Niiden olisi kuitenkin oltava 2—5 kohdassa tarkoitettuihin palveluihin verrattavia ja kohtuulliseksi katsottavia.

Ehdotettu 2 momentin 6 kohta vastaisi lähtökohdiltaan nykyistä soveltamiskäytäntöä. Työ- ja elinkeinohallinto on hankkinut palveluntuottajilta palveluja, joiden järjestämisestä ei ole säädetty julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tai muualla lainsäädännössä. Jatkossa 6 kohdassa tarkoitettujen palveluiden olisi kuitenkin sisällöltään ja laadultaan oltava verrattavissa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettuihin palveluihin ja toimiin. Lisäksi niiden tulisi olla työnhakijoiden näkökulmasta kohtuullisia. Kohtuullisuutta arvioitaisiin vertaamalla palveluun osallistumisen asiakkaalle asettamia vaatimuksia julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädettyihin palveluihin osallistumisen vaatimuksiin. Ehdotetun 6 kohdan tarkoitus on mahdollistaa työnhakijan palveluprosessiin liittyvien toimien ja palveluiden tulosperusteinen hankkiminen siten, että palveluntuottaja voi kehittää uusia innovatiivisia palveluita ja toimia tavoitteeseen pääsemiseksi.

Hankittaviin palveluprosesseihin ja palveluihin liittyisi muun muassa työnhakijan työttömyysturva-asian hoitamiseen liittyviä toimia. Näistä säädettäisiin muualla julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa ja työttömyysturvalaissa sekä niiden nojalla annetuissa asetuksissa.

Työttömän työnhakijan velvollisuudesta osallistua 2 momentissa tarkoitettuihin palveluihin työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä säädettäisiin nykyistä vastaavasti työttömyysturvalain 2 a luvussa.

Pykälän uudessa 3 momentissa rajoitettaisiin 2 momentissa tarkoitettujen palvelujen hankkimista kunnalta tai sen sidosyksiköltä muutoin kuin markkinapuutetilanteessa. Muuta kunnan omistamaa yksikköä kuin hankintalain 15 §:ssä tarkoitettua sidosyksikköä rajoitus ei koskisi. Vastaava säännös sisältyy eduskunnan käsiteltävänä olevaan hallituksen esitykseen HE 35/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista 24 §:n 3 momenttiin. Koska tämän lakiesityksen mukaisilla hankinnoilla on tarkoitus valmistautua kasvupalvelulain mukaisiin hankintoihin, on hankkimista kunnalta ja sen sidosyksiköltä perusteltua rajata vastaavasti kuin esitetystä kasvupalvelulaissa.

Markkinapuute voidaan todeta kilpailuttamalla. Jos tarjouksia ei ole lainkaan saatu tai jos alalla on vain yksi toimija, joka voi käytännössä määrittää hintatason, kyseessä on markkinapuute. Jos palvelua ei ole lainkaan markkinoilta saatavissa, vallitsee markkinoilla säännöksessä tarkoitettu markkinapuute. Palautetta markkinoiden toimimattomuudesta voidaan saada myös asiakaskyselyistä tai eri sidosryhmien kanssa tehtävän yhteistyön kautta.

Kunta ja sen hankintalaissa tarkoitettu sidosyksikkö sisältyvät 1 luvun 3 §:n ehdotetussa uudessa 4 a kohdassa tarkoitettuun yhteisön käsitteeseen. Ilman uuteen 3 momenttiin ehdotettua säännöstä hankintalain (1397/2016) 16 §:n nojalla olisi mahdollista, että hankintayksikkönä toimiva elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tai työ- ja elinkeinotoimisto hankkisi kunnalta tai sen sidosyksiköltä ilman hankintalain soveltamista, eli lähtökohtaisesti ilman kilpailutusta, 2 momentissa tarkoitettuja toimia ja palveluja.

Lakiehdotuksen yhtenä tavoitteena on tukea kasvupalvelumarkkinoiden rakentumista maakunta- ja kasvupalvelu-uudistukseen valmistautumiseksi ja asiakaslähtöisyyden ja vaikuttavuuden lisääminen markkinoiden hyödyntämisen avulla on lakiehdotuksen keskeisiä tavoitteita. Näistä syistä palvelujen ja toimien hankkimista kunnalta tai sen sidosyksiköltä hankintalakia soveltamatta on tarpeen rajoittaa.

Ehdotetun uuden 3 momentin johdosta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tai työ- ja elinkeinotoimisto eivät voisi hankkia 2 momentissa tarkoitettuja toimia tai palveluja kunnalta hankintalakia soveltamatta. Hankintalain soveltaminen tarkoittaisi lähtökohtaisesti kilpailut-

tamista siten kuin hankintalaissa säädetään. Kunta tai kunnan hankintalain 15 §:ssä tarkoitettu sidosyksikkö eivät ehdotetun säännöksen johdosta voisi olla palveluntuottajana myöskään kilpailutuksen perusteella.

Kuntalain (410/2015) 15 luvussa säädetään kunnan toiminnasta markkinoilla. Lain 126 §:n 1 momentin mukaan kunnan hoitaessa 7 §:ssä tarkoitettua tehtävää kilpailutilanteessa markkinoilla sen on annettava tehtävä osakeyhtiön, osuuskunnan, yhdistyksen tai säätiön hoidettavaksi. Toisin sanoen kunnalla on tällaisessa tilanteessa yhtiöittämisvelvollisuus. Säännös sisältyi vastaavan sisältöisenä kumotun kuntalain (365/1995) 2 a §:ään. Kyseisen pykälän yksityiskohtaisten perustelujen mukaan kilpailutilanteesta markkinoilla olisi kyse, jos kunta osallistuu ulkopuolisen järjestämään tarjouskilpailuun (HE 32/2013 vp, s. 32/I). Näin ollen kunnan olisi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tai työ- ja elinkeinotoimiston 2 momentissa tarkoitettua hankintaa koskevaan hankintamenettelyyn osallistuakseen yhtiötettävä toimintansa. Julkisoikeudellisena yhteisönä kunta ei siis kuntalain perusteella voisi osallistua tarjouskilpailuun.

Kunnan sellaisen sidosyksikön osalta, joka on kuntalain 126 §:n mukaisesti yhtiötetty, ehdotettu säännös sen sijaan rajoittaa hankintoja. Rajoituksen perusteena on lakiehdotuksen tavoitteet markkinoiden muodostumisen edistämisestä ja vaikuttavuuden ja asiakaslähtöisyyden lisäämisestä markkinoita hyödyntäen. Kunnan sidosyksikkö, vaikka se olisi yhtiömuotoinen, on hankintalain 15 §:ssä tarkoitettulla tavalla julkisomisteinen. Hankintojen sallimista kilpailutilanteesta tällaiselta yhtiöltä ei pidetä esityksen tavoitteita edistävänä ja siksi hankkimista ehdotetaan 3 momentissa rajoitettavaksi myös sidosyksiköltä.

Suorahankinta olisi mahdollinen siten kuin hankintalaissa säädetään. Suorahankinnan tekemistä kunnalta tai sen sidosyksiköltä ei rajoitettaisi hankintalain mukaisesti.

Pykälän 4 momentiksi siirtyvässä momentissa huomioitaisiin mahdollisuus hankkia myös palveluprosessiin liittyviä toimia. Näin ollen valtionavustusta tai muuta valtion rahoitusta vastaava osuus vähennettäisiin myös hankittavan toimen hinnasta vastaavasti kuin nykyisin hankittavan palvelun hinnasta.

Pykälän 5 momentiksi siirtyvään asetuksenantovaltuuden sisältävään momenttiin lisättäisiin valtuus säätää valtioneuvoston asetuksella myös hankintasopimusten voimassaolosta. Valtuus on tarpeen, koska eduskunnan käsiteltävänä oleviin hallituksen esityksiin 15/2017 vp ja 35/2018 vp sisältyvissä lakiesityksissä ehdotetaan nykyisiä julkisia työvoima- ja yrityspalveluja vastaavien palvelujen järjestämisvastuu siirrettäväksi 1.1.2020 lukien maakunnille, joilla on alueellaan itsehallinto. Jotta varmistetaan, ettei sopimuksilla rajoiteta maakuntien päätösvaltaa tulevien kasvupalvelujen järjestämisessä eikä maakunnille aiheudu lisäkustannuksia valtion viranomaisten solmimista hankintasopimuksista, hankintasopimusten voimassaoloa on tarpeen rajoittaa. Toisaalta hankintasopimuksiin on tarkoituksenmukaista ottaa ehto optiosta lisähankintaan, mikä tarjoaa maakunnille mahdollisuuden jatkaa sopimusten perusteella palvelujen hankintaa, jos maakunta katsoo sen tarkoituksenmukaiseksi.

7 §. Tasapuolisuus. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että palveluntuottajalla olisi vastaava velvollisuus kuin työ- ja elinkeinoviranomaisella kertoa työnhakijalle työriidasta. Nykyisessä pykälässä säädetään työ- ja elinkeinoviranomaiselle velvollisuus kertoa työnhakijalle työriidasta työtarjouksen tai muun henkilökohtaisen palvelun yhteydessä. Jos palveluntuottajalta on hankittu työnvälityspalveluita tai muuta henkilökohtaista palvelua, sitä koskee vastaavat velvoitteet kuin viranomaista. Työriidalla on merkitystä arvioitaessa, onko työnhakijalla velvollisuus työttömyysetuuden menettämisen uhalla hakea ja ottaa vastaan tarjottua työtä.

8 §. *Yhdenvertaisuuden sekä naisten ja miesten välisen tasa-arvon edistäminen.* Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen lisättäisiin maininnat palveluntuottajasta. Palveluntuottajaa koskisi 1 momentissa mainittu aktiivinen velvollisuus edistää yhdenvertaisuuden toteutumista sekä naisten ja miesten välistä tasa-arvoa työmarkkinoilla palvelua tarjottaessa, kehitettäessä sekä siitä tiedotettaessa. Pykälän nykyisessä 2 momentissa edellytetään työ- ja elinkeinoviranomaisen tarjoavan julkisia työvoima- ja yrityspalveluja tasapuolisesti samojen periaatteiden mukaisesti riippumatta henkilön sukupuolesta tai yhdenvertaisuuslain (1325/2017) 8 §:n 1 momentissa tarkoitetuista seikoista sekä esittelevän työ- ja koulutusvaihtoehtoja, avoimia työpaikkoja ja työnhakijoita siten, että henkilöasiakkailla on samanlaiset mahdollisuudet työnhakuun, ammatilliseen kehittymiseen ja koulutukseen sukupuolestaan ja yhdenvertaisuuslain 8 §:n 1 momentissa tarkoitetuista seikoista riippumatta. Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin palveluntuottaja, jotta sillä olisi vastaava velvollisuus tasapuolisuuteen kuin työ- ja elinkeinohallinnon viranomaisilla, jos siltä on hankittu palveluita ehdotetun 1 luvun 5 §:n 2 momentissa mahdollistetulla tavalla.

2 Luku Työnhakijan palveluprosessi

1 §. *Työnhaun käynnistäminen ja voimassaolo.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen lisättäisiin uusi 2 momentti, jossa säädettäisiin työnhakijaksi rekisteröimisen edellytyksenä olevista toimista. Momentissa säädettäisiin ensinnäkin henkilöasiakkaan velvollisuudesta esittää työ- ja elinkeinoviranomaiselle sen antamassa määräajassa julkisen työvoimapalvelun tarjoamisen kannalta tarpeelliset selvitykset ammatillisesta osaamisestaan, työhistoriastaan, koulutuksestaan ja työkyvystään. Velvollisuus vastaisi sisällöltään nykyisen 2 momentin 3 kohdassa säädettyä työnhaun voimassaolon lakkaamisen perustetta. Koska kyseiset seikat ovat olennaisia asioinnin aloittamisen ja työnhakijan palvelutarpeen alustavan arvioinnin kannalta, ne on perusteltua edellyttää esitettäväksi jo työnhakijaksi rekisteröimisen yhteydessä. Vastaavat seikat pyydetään esittämään nykyisin työnhakijaksi rekisteröimisen yhteydessä verkkopalvelussa. Henkilökohtaisen asioinnin tapauksessa seikat pyydetään esittämään työnhakijaksi rekisteröitymisen yhteydessä ja tietoja täydennetään myöhemmin järjestettävissä haastatteluissa.

Lisäksi uudessa 2 momentissa säädettäisiin henkilöasiakkaan velvollisuudesta ilmoittaa yhteystiedot työ- ja elinkeinoviranomaiselle. Yhteystietojen ilmoittaminen olisi työnhakijaksi rekisteröimisen edellytys. Nykyisin vastaavasta työ- ja elinkeinotoimistolle ilmoitettavia yhteystietoja koskevasta velvollisuudesta on säädetty työttömyysturvalain 2 luvun 1 §:ssä. Koska kyse on työ- ja elinkeinotoimiston tai palveluntuottajan ja työnhakijan välisen yhteydenpidon edellytyksistä, olisi luontevaa, että velvollisuudesta säädettäisiin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa.

Pykälän 3 momentiksi siirtyvästä nykyisestä 2 momentista poistettaisiin 3 kohta, jonka sisältö sisällytettäisiin uuteen 2 momenttiin edellä esitetyllä tavalla. Lisäksi momentin jäljelle jäävissä kohdissa huomioitaisiin, että työnhakijan palveluprosessiin liittyvistä toimista voisi vastata myös palveluntuottaja.

Momentin 1 kohdan mukaan työnhaun voimassaolo lakkaisi, jos työnhakija ilmoittaisi työ- ja elinkeinoviranomaiselle, ettei hän enää halua pitää työnhakuaan voimassa. Kohta olisi muutoin sama kuin nykyisin, mutta siihen lisättäisiin taho, jolle työnhakijan olisi asiasta ilmoitettava. Henkilöasiakkaan olisi siis ilmoitettava työ- ja elinkeinotoimistolle tai työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskukselle, jos hän ei enää haluaisi pitää työnhakuaan voimassa. Käytännössä ilmoitus tehdään useimmiten verkkopalvelussa.

Momentin 2 kohdan perusteella työnhaun voimassaolo lakkaisi, jos työnhakija ei asioisi työ- ja elinkeinoviranomaisen tai palveluntuottajan kanssa viranomaisen tai palveluntuottajan antamassa määräajassa ja edellyttämällä tavalla. Momentin 3 kohdan perusteella voimassaolo lakkaisi, jos työnhakija ei ilmoittaisi työ- ja elinkeinoviranomaiselle tai palveluntuottajalle suunnitelman toteuttamisesta ja 4 kohdan perusteella, jos työnhakija ei osallistuisi työkyvyn tutkimuksiin ja arviointeihin, jotka ovat välttämättömiä hänen palvelutarpeensa selvittämiseksi.

Palveluntuottajan mahdollinen rooli huomioitaisiin myös pykälään lisättäväksi ehdotetussa uudessa 4 momentissa. Palveluntuottajalla ei olisi toimivaltaa työnhaun päättymiseen liittyvissä asioissa, vaan työnhaun voimassaolon lakkaaminen edellyttäisi ehdotetun uuden 4 momentin mukaan aina työ- ja elinkeinotoimiston arviointia. Palveluntuottajan olisi ehdotetun 4 momentin mukaan viipymättä ilmoitettava työ- ja elinkeinotoimistolle työnhakijan 3 momentin 2—4 kohdassa tarkoitetusta menettelystä. Tämän ilmoituksen perusteella työ- ja elinkeinotoimisto arvioisi, olivatko palveluntuottajan työnhakijalta edellyttämät 2 tai 3 kohdassa tarkoitetut toimet tarkoituksenmukaisia tai olivatko 4 kohdassa tarkoitetut tutkimukset ja arvioinnit palvelutarpeen selvittämiseksi välttämättömiä. Tarkoituksenmukaisuusharkinnassa viranomainen ottaisi huomioon vastaavia, henkilön palvelutarpeeseen liittyviä seikkoja kuin silloin kun se määrittelee sellaisten asiakkaiden asiointia tai suunnitelman seurannan toteuttamista, joiden palveluprosessiin liittyvistä toimista se itse vastaa.

Työ- ja elinkeinotoimisto kuulisi työnhakijaa asiassa hallintolain mukaisesti. Jos työnhakijalta edellytetty toiminta olisi viranomaisen arvion mukaan ollut tarkoituksenmukaista tai arvioinnit ja tutkimukset välttämättömiä, viranomainen lakkauttaisi työnhaun ja antaisi työttömyysetuuden maksajalle asiassa työttömyysturvalain mukaisen työvoimapolitiittisen lausunnon. Työnhaun voimassaolo lakkaisi ehdotetun 4 momentin mukaan sitä päivää seuraavasta päivästä, jona työ- ja elinkeinotoimisto olisi todennut laiminlyönnin. Päivänä, jona viranomainen toteaisi laiminlyönnin, työnhaku olisi siis vielä voimassa. Toteamista seuraavana päivänä työnhaku ei enää olisi voimassa. Työnhaun lakkaamisesta ei tehtäisi päätöstä, kuten ei nykyisinkään.

Uuteen 4 momenttiin lisättäisiin valtuus antaa tarkempia säännöksiä palveluntuottajan ilmoituksen antamisesta ja ilmoituksen sisällytettävistä tiedoista valtioneuvoston asetuksella. Jotta palveluntuottajien ilmoituksissa esitettäisiin riittävät tiedot viranomaisen arvioinnin pohjaksi ja toisaalta, jottei palveluntuottajille aiheutuisi ilmoituksen sisällön määrittelystä turhaa hallinnollista taakkaa, ilmoituksen sisältö määriteltäisiin tarpeellisilta osin asetuksessa. Ilmoitettavia tietoja olisivat ainakin työnhakijalta edellytetty toiminta ja sen määräaika. Ilmoitusten antamisessa hyödynnettäisiin käytännössä verkkopalvelua. Palveluntuottajan ilmoitusvelvollisuuden toteutumisen tehostamiseksi hankintasopimuksissa voi olla tarpeen sopia sanktioista velvollisuuden laiminlyöntitilanteissa.

Pykälän 5 momentiksi siirtyvään nykyiseen 3 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi viittaus 1 momentin lisäksi 2 momenttiin. Ehdotetun 2 momentin lisäämisen johdosta työnhaun käynnistäminen edellyttäisi myös selvitysten esittämistä ja yhteystietojen ilmoittamista. Tämä huomioitaisiin 5 momentissa. Lisäksi momenttiin lisättäisiin viittaus 2 momentin 5 kohtaan päivitetäisiin vastaamaan pykälään ehdotettuja muutoksia. Työnhaun saisi 5 momentin perusteella uudeleen voimaan rekisteröitymällä työnhakijaksi, kuten nykyisin.

2 §. *Ulkomaalaisen rekisteröinti työnhakijaksi ja työnhaun voimassaolo.* Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että sen sisältämä viittaus muutettaisiin vastaamaan 1 §:ään esitettyä muutosta. Lisäksi momenttiin lisättäisiin säännös palveluntuottajan velvollisuudesta ilmoittaa työ- ja elinkeinotoimistolle momentissa tarkoitetusta työnhaun päättymisperusteesta. Jos ulkomaalaisen työnhakijan palveluprosessista vastaisi palveluntuottaja, palveluntuottajan

tietoon voisi esimerkiksi palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä tulla, ettei työnhakijan oleskelulupa ole pykälän 2 momentissa edellytetyllä tavalla voimassa. Palveluntuottajan olisi tällöin ehdotetun säännöksen mukaan ilmoitettava asiasta työ- ja elinkeinotoimistolle. Tällaisen tilanteen arvioidaan syntyvän harvoin. On kuitenkin perusteltua, että palveluntuottajan olisi tällaisessa tapauksessa saatettava asia työ- ja elinkeinotoimiston tietoon vastaavasti kuin muutkin työnhaun lakkaamisperusteet.

4 §. Työnhakijan haastattelun järjestäminen. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että sen 1 ja 2 momenttiin lisättäisiin maininta palveluntuottajasta. Pykälän nykyisessä 1 momentissa säädetään työ- ja elinkeinoviranomaisen tehtävästä järjestää työnhakijalle ensimmäinen haastattelu kahden viikon kuluessa työnhaun alkamisesta, jollei se työnhakijan tilanne huomioon ottaen ole ilmeisen tarpeeton. Pykälän nykyisessä 2 momentissa säädetään työ- ja elinkeinoviranomaisen velvollisuudesta myöhempien haastattelujen järjestämiseen. Näitä momentteja ehdotetaan muutettavaksi siten, että niissä huomioitaisiin palveluntuottajan mahdollisuus toteuttaa haastatteluja, jos ne on 1 luvun 5 §:n 2 momentin mukaisesti hankittu palveluntuottajalta. Lisäksi pykälään tehtäisiin lakitekniisiä korjauksia.

5 §. Työnhakijan haastattelun sisältö. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että sen 1 ja 2 momentissa huomioitaisiin palveluntuottajan mahdollisuus järjestää työnhakijan haastattelu. Momentteihin lisättäisiin maininnat palveluntuottajasta. Näin ollen asiointitavasta ja yhteydenpidosta voitaisiin sopia myös työnhakijan ja palveluntuottajan välillä, palveluntuottaja voisi tehdä arvion työttömän työnhakijan työllistymisvalmiuksista ja palveluntuottajakin voisi työnhakijan haastattelun yhteydessä tarjota työnhakijalle soveltuvia työpaikkoja, koulutusta sekä muita palvelutarpeen ja työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman mukaisia palveluja. Lisäksi pykälään tehtäisiin kielellisiä ja lakitekniisiä korjauksia.

7 §. Työllistymissuunnitelman sisältö. Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä säädettäisiin työ- ja elinkeinoviranomaisen ohella palveluntuottajalle mahdollisuus sopia työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman toteutumisen seurannasta ja hyväksyä suunnitelma sekä mahdollisuus edellyttää muuta selvitystä suunnitelman toteuttamisesta kuin työnhakijan oma ilmoitus. Nykyisessä 3 momentissa mahdollistetaan nämä toimet ainoastaan työ- ja elinkeinoviranomaiselle.

Jos työnhakija kieltäytyisi työllistymissuunnitelman laatimisesta, palveluntuottaja ilmoittaisi asiasta työ- ja elinkeinotoimistolle. Työ- ja elinkeinotoimisto ryhtyisi tarvittaviin toimiin sen ratkaisemiseksi, mikä vaikutus työnhakijan menettelyllä on hänen oikeuteensa saada työttömyysetuutta.

Palveluntuottaja voisi tehdä seurantaa yksinomaan julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden tarjoamiseksi. Jos työnhakija laiminlöisi ilmoittaa suunnitelman toteuttamisesta 2 luvun 1 §:n 3 momentin 3 kohdassa tarkoitetulla tavalla, palveluntuottajan olisi ilmoitettava asiasta työ- ja elinkeinotoimistolle ehdotetun 2 luvun 1 §:n 4 momentin mukaisesti.

Työ- ja elinkeinotoimisto ryhtyisi nykyistä vastaavasti toimiin työnhakijan työttömyysturva-oikeuden selvittämiseksi, jos työnhakija ei ilmoita verkkopalvelussa toteuttaneensa työllistymissuunnitelmaa sovitusti. Suunnitelman toteuttamisen seuranta voitaisiin tarvittaessa järjestää myös muulla tavoin kuin verkkopalveluna. Työ- ja elinkeinoviranomaisen velvollisuudesta seurata työllistymissuunnitelmien toteutumista säädetään 2 luvun 9 §:ssä. Palveluntuottajan olisi huolehdittava, että suunnitelmaa tarkistetaan tarvittaessa työ- ja elinkeinotoimistossa. Esimerkiksi, jos työllistymissuunnitelmaan tai sitä korvaavaan suunnitelmaan pitäisi lisätä työ- ja elinkeinotoimiston toimivaltaan kuuluvaa asiaa, esimerkiksi suunnitelmassa olisi tar-

peen sopia työttömyysetuudella tuetusta työnhakijan omaehtoisesta opiskelusta, suunnitelma olisi tarkistettava työ- ja elinkeinotoimistossa ja toimisto allekirjoittaisi suunnitelman.

8 §. Työttömän työnhakijan velvollisuudet. Pykälän otsikosta poistettaisiin sana ”yleiset” tarpeettomana. Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin säännös työttömän työnhakijan velvollisuudesta ilmoittaa työ- ja elinkeinotoimistolle tai palveluntuottajalle postiosoitteensa ja mahdollisten muiden yhteystietojen muuttumisesta. Velvollisuuden laiminlyönti sinänsä ei johtaisi esimerkiksi työnhaun päättymiseen tai työttömyysturvalaissa säädettyjen seuraamusten asettamiseen. Esimerkiksi työtarjoukset ja erilaiset kutsut lähetetään kuitenkin työnhakijan ilmoittamaan osoitteeseen, ja tarjotun työn hakematta jättäminen tai jättäminen saapumatta työ- ja elinkeinotoimistoon tai palveluntuottajan luokse voi johtaa työnhaun päättymiseen ja työttömyysetuuden menettämiseen.

Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin maininta palveluntuottajasta. Näin momentissa huomioitaisiin tilanne, jossa palveluprosessiin liittyviä tehtäviä, kuten työllistymissuunnitelman seuranta, on siirretty palveluntuottajalle. Jos työllistymissuunnitelman seuranta olisi hankittu palveluntuottajalta, olisi tarkoituksenmukaista, että työttömän työnhakijan olisi ilmoitettava suunnitelman toteuttamisesta palveluntuottajalle. Kuten edellä on todettu, palveluntuottaja voisi tehdä seurantaa yksinomaan julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden tarjoamiseksi. Suunnitelman toteutumisen seuranta velvollisuuksien täyttämisen näkökulmasta säilyisi työ- ja elinkeinoveranomaisella. Momenttiin tehtäisiin lisäksi kielellinen tarkistus.

9 §. Työ- ja elinkeinoveranomaisen ja palveluntuottajan velvollisuudet. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että 1 momenttiin lisättäisiin säännös työ- ja elinkeinotoimiston vastuusta asiakkaaseen nähden. Jos palveluntuottaja laiminlöisi työnhakijan palveluprosessiin liittyviä tehtäviään, eikä korjaisi menettelyään työ- ja elinkeinoveranomaisen kehotuksesta, työ- ja elinkeinotoimisto vastaisi työnhakijan palveluprosessiin liittyvistä toimista.

Säännös kannustaisi hankintasopimuksen tekemää viranomaista huolehtimaan riittävästä takeista palveluntuottajan velvoitteiden noudattamisen varmistamiselle, sillä palveluntuottajan laiminlyöntitilanteissa vastuu asiakasta kohtaan säilyisi ehdotetun säännöksen mukaan viranomaisella. Työ- ja elinkeinotoimiston vastuu rajoittuisi kuitenkin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa ja sen nojalla säädettyjen tehtävien hoitamiseen. Sopimuksen tehneen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tai työ- ja elinkeinotoimiston tulisi tällaisissa tilanteissa lisäksi ryhtyä tarvittaviin toimiin esimerkiksi hankintasopimuksen purkamiseksi. Säännös liittyy ehdotettuun järjestämisvastuuta koskevaan 1 luvun 4 a §:ään ja 1 luvun 5 §:n 1 momenttiin ja täydentää niissä säädettyä.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 ja 3 momentti. Pykälän 2 momentin ensimmäisessä virkkeessä säädettäisiin palveluntuottajan velvollisuudesta omalta osaltaan huolehtia työnhakijan palveluprosessin etenemisestä. Työnhakijan palveluprosessia hoitavalla palveluntuottajalla olisi esimerkiksi velvollisuus arvioida työttömän palvelutarve määräajoin ja seurata työllistymissuunnitelman toteutumista.

Pykälän 2 momentin ehdotetun toisen virkkeen perusteella ratkaistaisiin, kuuluuko laissa säädetty tehtävä työ- ja elinkeinoveranomaiselle vai palveluntuottajalle. Säännöksen keskeinen ajatus on, että hankintasopimus ja 2 momentti muodostavat kokonaisuuden, jonka perusteella ratkeaa, huolehtiiko laissa säädetyistä tehtävistä työ- ja elinkeinoveranomaisen vai palveluntuottaja. Jos hankintasopimuksessa olisi sovittu esimerkiksi, että palveluntuottaja vastaisi tietyn asiakasryhmän osalta 2 luvun 4—7 §:ssä tarkoitetuista tehtävistä, koskisivat 2 luvun 4—7 §:ssä säädettyihin palveluihin ja toimiin liittyvät velvollisuudet palveluntuottajaa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin lisäksi, että palveluntuottaja vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain ja työttömyysturvalain mukaisista muista tehtävistä, jotka liittyvät hankintasopimuksessa palveluntuottajalle sovittuihin palveluihin ja toimimiin. Tällaisia ovat esimerkiksi työttömyysturvalain ehdotetussa 11 luvun 4 b §:ssä säädetty ilmoitusvelvollisuudet ja julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 4 luvun 2 §:ssä säädetty ilmoitusvelvollisuus.

Ehdotetussa uudessa 3 momentissa säädettäisiin julkisuuslain ja arkistolain soveltamisesta palveluntuottajaan sen hoitaessa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettuja tehtäviä. Julkisuuslain 4 §:n 2 momentin säännöksen sisältämän rajauksen vuoksi julkisuuslain soveltaminen voisi ilman nimenomaista säännöstä jäädä tässä yhteydessä epäselväksi. Jotta julkisuuslain soveltamisesta palveluntuottajan toimintaan sen hoitaessa julkisia hallintotehtäviä ei jäisi epäselvyyttä, lain soveltamisesta ehdotetaan otettavaksi nimenomainen säännös uuteen 3 momenttiin. Lain 13 luvun 1 §:n 2 momentissa on nykyisin säännös, jonka mukaan tietojen luovuttamiseen työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmästä ja siihen talletettujen tietojen julkisuuteen sovelletaan julkisuuslakia, jollei tässä tai muussa laissa toisin säädetä. Säännös on sijoitettu asiakastietojärjestelmää koskevaan lukuun ja koskee sanamuotonsa mukaan tiedon luovuttamista tietojärjestelmästä ja tietojärjestelmään talletettujen tietojen julkisuutta. Sellaisenaan se on liian suppea ottaen huomioon palveluntuottajan mahdolliset tehtävät. Arkistolain (831/1994) 1 §:n 6 kohdassa ei tunnisteta tilannetta, jossa julkista tehtävää suoritetaan lain nojalla tehdyn sopimuksen perusteella. Tästä syystä arkistolain soveltamisesta palveluntuottajan toimintaan sen hoitaessa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettuja tehtäviä ehdotetaan säädettäväksi.

Lisäksi uudessa 3 momentissa säädettäisiin virkavastuuta koskevien säännösten soveltamisesta palveluntuottajan palveluksessa olevaan henkilöön hänen suorittaessaan laissa tarkoitettuja tehtäviä. Säännökset ovat tarpeen perustuslain 124 §:n julkisen hallintotehtävän antamista muulle kuin viranomaiselle koskevien edellytysten täyttämiseksi.

Pykälän otsikkoa ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen lisättäisiin palveluntuottajan velvollisuudet pykälän ehdotettua sisällön muutosta vastaavasti.

3 Luku Työnvälitys

2 §. Työnvälityspalvelut. Pykälän 1 ja 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että niihin lisättäisiin maininnat palveluntuottajasta. Nykyisin pykälän 1 momentissa säädetään työ- ja elinkeinoviranomaisen tehtäväksi avoimeksi ilmoitettujen työpaikkojen julkaiseminen ja tietojen välittäminen niistä sekä työnhakijoiden etsiminen ja esitteleminen työnantajalle. Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi maininta palveluntuottajasta siten, että myös palveluntuottaja voisi tehdä näitä tehtäviä. Palveluntuottajalla ei kuitenkaan olisi mahdollisuutta käyttää työnhakijoiden etsimiseen työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmää, ellei se hoitaisi työnhakijan palveluprosessiin liittyviä tehtäviä ja silloinkin se pääsisi näkemään ainoastaan niiden työnhakijoiden tietoja, joiden palveluprosessista se vastaa. Työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmään ei ole mahdollista rakentaa työnvälityspalveluiden toteuttamiseen räätälöityä käyttöoikeutta, joka olisi tietojen minimoinnin periaatteen mukainen. Palveluntuottajien laajempi hyödyntäminen työntekijöiden etsimiseen on käytännössä mahdollista vasta uuden, vuoden 2020 alusta käyttöön otettavaksi suunnitellun järjestelmän käyttöönoton jälkeen.

Nykyisin pykälän 2 momentissa säädetään työ- ja elinkeinotoimiston tehtäväksi etsiä ja tarjota työnhakijalle sopivia työpaikkoja sekä arvioida työpaikan sopivuus työnhakijalle. Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi maininta palveluntuottajasta. Näin ollen myös palveluntuottaja voisi huolehtia näistä tehtävistä.

3 §. *Työpaikkailmoituksen vastaanottamisesta kieltäytyminen ja ilmoituksen poistaminen.* Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen lisättäisiin säännös palveluntuottajan mahdollisuudesta siirtää ilmoituksen julkaisemisesta kieltäytymistä tai ilmoituksen poistamista koskeva asia työ- ja elinkeinoviranomaisen päätettäväksi. Palveluntuottaja voisi ehdotetun 2 pykälän mukaan työ- ja elinkeinoviranomaisen tavoin julkaista ja välittää tietoja avoimeksi ilmoitetuista työpaikoista. Jos palveluntuottajalle tätä tehtävää hoitaessaan tulisi vastaan 1 momentissa tarkoitettu tilanne, se voisi siirtää asian työ- ja elinkeinoviranomaisen päätettäväksi.

4 Luku Tieto- ja neuvontapalvelut, asiantuntija-arvioinnit, ammatinvalinta- ja uraohjaus sekä valmennus ja kokeilu

3 §. *Ammatinvalinta- ja uraohjaus.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen otettaisiin maininta palveluntuottajasta. Tämän johdosta olisi selvää, että työ- ja elinkeinoviranomaisen ohella myös palveluntuottaja voisi tarjota ammatinvalinta- ja uraohjausta henkilöasiakkaalle.

4 §. *Valmennus.* Pykälän johdantokappaletta ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen otettaisiin maininta palveluntuottajasta. Tämän johdosta olisi selvää, että työ- ja elinkeinotoimiston ohella myös palveluntuottaja voisi tarjota pykälässä tarkoitettua valmennusta henkilöasiakkaalle.

5 §. *Kokeilu.* Pykälän 1 momentin johdantokappaletta ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen otettaisiin maininta palveluntuottajasta. Tämän johdosta työ- ja elinkeinotoimiston ohella myös palveluntuottaja voisi ohjata henkilöasiakkaan säännöksessä tarkoitettuun kokeiluun.

Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen lisättäisiin säännös työnhakijan palveluprosessiin liittyviä tehtäviä hoitavan palveluntuottajan mahdollisuudesta toimia työkokeilun järjestäjänä. Tämä olisi kuitenkin poikkeuksellista ja perustuisi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tai työ- ja elinkeinotoimiston hankintasopimuksen yhteydessä tekemään harkintaan palveluntuottajan soveltumisesta työkokeilun järjestäjäksi. Harkinnassa otettaisiin huomioon 7 §:ssä säädetyt rajoitukset, jotka koskevat muun muassa kilpailun vääristymistä. Hankintasopimuksessa voitaisiin myös esimerkiksi rajoittaa palveluntuottajan järjestämään työkokeiluun osallistuvien asiakkaiden määrää. Lisäksi momenttiin tehtäisiin kielellinen korjaus.

8 §. *Oikeusasema sekä vastuu työturvallisuudesta ja tietosuojasta.* Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen otettaisiin maininta palveluntuottajasta. Ehdotetun 1 momentin mukaan työkokeiluun osallistuva ei olisi työsuhteessa työkokeilun järjestäjään eikä työ- ja elinkeinotoimistoon tai palveluntuottajaan. Palveluntuottajan lisääminen säännökseen on tarpeen niitä ehdotetussa 5 §:ssä mahdollistettuja tilanteita varten, joissa palveluntuottaja työ- ja elinkeinotoimiston sijaan ohjaa henkilöasiakkaan työkokeiluun. Pykälään ei ehdoteta tehtäväksi muita muutoksia.

9 §. *Sopimus työkokeilusta.* Pykälän 1 momentin johdantokappaletta sekä 2 ja 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että niissä huomioitaisiin ehdotetussa 1 luvun 5 §:ssä ja tämän luvun 5 §:ssä mahdollistettu tilanne, jossa palveluntuottaja ohjaa henkilöasiakkaan työkokeiluun.

Pykälän 1 momentin johdantokappaaleeseen lisättäisiin palveluntuottaja vaihtoehtoiseksi työkokeilusopimuksen osapuoleksi työ- ja elinkeinotoimiston ohelle. Jos palveluntuottaja on ehdotetun 5 §:n mahdollistamalla tavalla ohjannut henkilöasiakkaan työkokeiluun, se voisi ehdo-

tetun 1 momentin nojalla myös olla työkokeilua koskevan sopimuksen osapuolena henkilöasiakkaan ja työkokeilun järjestäjän kanssa. Jos henkilöasiakkaan kokeiluun ohjaava palveluntuottaja olisi 5 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla myös työkokeilun järjestäjä, sopimuksen tekisivät henkilöasiakas ja palveluntuottaja. Työ- ja elinkeinotoimisto ei olisi sopimuksen osapuolena, ellei se ole ohjannut asiakasta työkokeiluun, jonka järjestäjänä toimii palveluntuottaja. Kokeilun asianmukaisuus tulisi arvioitavaksi ehdotetun 5 §:n 2 momentin mukaisesti jo hankintasopimusta tehtäessä.

Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin palveluntuottaja vaihtoehtoiseksi tahoksi, jolle kokeilun järjestäjän tulee kokeilun päätyttyä antaa arvio henkilöasiakkaan soveltuvuudesta työhön, ammattiin tai alalle sekä, jos työkokeilu on järjestetty työmarkkinoille paluun tukemiseksi, työelämävalmiuksien ja osaamisen kehittämistarpeista. Jos palveluntuottaja on ehdotetun 5 §:n mahdollistamalla tavalla ohjannut henkilöasiakkaan työkokeiluun, kokeilun järjestäjän olisi esitettävä arvionsa sille.

Pykälän 3 momenttiin lisättäisiin säännös palveluntuottajan mahdollisuudesta asettaa sopimuksessa työkokeilun järjestäjälle työkokeilun toteuttamisen tai siihen osallistuvan kannalta tarpeellisia ehtoja. Nykyisessä 3 momentissa säädetään työ- ja elinkeinotoimiston vastaavasta mahdollisuudesta. Palveluntuottajan lisääminen säännökseen on tarpeen, jotta myös se voisi toimiessaan 5 §:ssä tarkoitettuna työkokeiluun ohjaajana asettaa kokeilulle tarpeellisia ehtoja työ- ja elinkeinotoimiston tapaan.

10 §. Valmennuksen ja kokeilun keskeyttäminen. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että työ- ja elinkeinotoimisto voisi päättää myös työkokeilua koskevan sopimuksen purkamisesta, jos siihen on painavia syitä. Työ- ja elinkeinotoimisto voi nykyisen 1 momentin mukaan päättää valmennuksen ja koulutuskokeilun keskeyttämisestä myös muusta painavasta syystä kuin poissaolojen vuoksi. Palveluntuottajalla olisi ehdotetun 5 ja 9 §:n mukaan mahdollisuus ohjata henkilöasiakas kokeiluun ja tehdä työkokeilua koskeva sopimus. Momenttiin on tarpeen lisätä säännös työ- ja elinkeinotoimiston mahdollisuudesta päättää työkokeilua koskevan sopimuksen purkamisesta, jotta työ- ja elinkeinotoimisto voisi tarvittaessa puuttua palveluntuottajan sopimiin työkokeiluihin, jotka eivät esimerkiksi täytä työkokeilulle 7 ja 8 §:ssä asetettuja vaatimuksia. Tällainen tilanne voisi olla esimerkiksi, jos työkokeilusopimus olisi tehty järjestäjän kanssa, jolle aiheutuisi sellaista etua, joka vääristäisi yritysten tai yksityisten elinkeinonharjoittajien välistä kilpailua, tai jos työkokeilun järjestäjä ei vastaa asianmukaisesti työkokeiluun osallistuvan työturvallisuudesta. Muun muassa tällaiset syyt voisivat olla säännöksessä tarkoitettuja painavia syitä purkaa työkokeilua koskeva sopimus.

Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä käytetty termi palvelun tuottaja korvattaisiin ehdotetun 1 luvun 3 §:n 4 a kohdan mukaisella termillä palveluntuottaja.

Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että kaikilla sopimuksen osapuolilla olisi oikeus purkaa työkokeilua koskeva sopimus. Nykyisen 3 momentin mukaan työ- ja elinkeinotoimistolla ja työkokeilun järjestäjällä on purkamisoikeus. Koska myös palveluntuottaja voi ehdotetun 5 §:n mukaan ohjata henkilöasiakkaan kokeiluun ja ehdotetun 9 §:n mukaan sopia työkokeilusta, on perusteltua, että myös sillä on oikeus purkaa työkokeilua koskeva sopimus. Nykyisessä säännöksessä ei mainita henkilöasiakkaalla olevan oikeutta purkaa työkokeilusopimusta. Käytännössä henkilöasiakkaalla on kuitenkin katsottu ilman säännöstäkin olevan tällainen oikeus. Selvyyden vuoksi ehdotetaan, että purkamisoikeus säädettäisiin koskemaan sopimuksen osapuolia.

6 luku Työttömyysetuudella tuettu työnhakijan omaehtoinen opiskelu

2 §. Yleiset edellytykset ja etuudet. Pykälän 1 momentin 3 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä edellytettäisiin opiskelusta sovitun työ- ja elinkeinotoimiston kanssa. Ratkaisun työnhakijan omaehtoisen opiskelun tukemisesta työttömyysetuudella tekisi aina työ- ja elinkeinotoimisto. Jos opiskelua päätetään tukea, tukemisesta sovitaan työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa. Työnhakija laatisi tai tarkistaisi suunnitelman näissä tilanteissa työ- ja elinkeinotoimiston kanssa. Tästä säädettäisiin 1 momentin 3 kohdassa.

Jos työnhakijan palveluprosessista vastaa palveluntuottaja, palveluntuottaja voisi kartoittaa työnhakijan osaamista ja koulutustarvetta sekä selvittää esimerkiksi sopivia koulutuspaikkoja, jos asiasta on sovittu hankintasopimuksessa. Työnhakijalle olisi näissä tilanteissa tehtävä aina selväksi, että varsinaisen ratkaisun asiassa tekee työ- ja elinkeinotoimisto. Palveluntuottajan tekemä koulutustarvearvio ei sitoisi työ- ja elinkeinotoimistoa.

Palveluntuottaja ja työnhakija voisivat laatia työllistymissuunnitelman, jota työ- ja elinkeinotoimisto ja työnhakija tarkistaisivat myöhemmin, jos työnhakijan omaehtoista opiskelua päätetään tukea työttömyysetuudella. Myöhemmin palveluntuottaja ja työnhakija voisivat tarkistaa suunnitelmaa muilta kuin omaehtoisen opiskelun tukemista koskevilta osilta. Käytännössä palveluntuottajan tulisi sisällyttää tarkistettuun suunnitelmaan vähintään ne osat, jotka liittyvät omaehtoisen opiskelun tukemiseen. Sillä ei olisi merkitystä, että viimeisin voimassa oleva omaehtoisen opiskelun tukemiseen liittyviä osia sisältävä suunnitelma olisi tällöin palveluntuottajan ja työnhakijan allekirjoittama.

9 luku **Kulukorvaus**

2 §. Kulukorvauksen määrä. Pykälän 4 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen lisättäisiin perussäännös työ- ja elinkeinoviranomaisen ja työnhakijan palveluprosessista vastaavan palveluntuottajan velvollisuudesta ilmoittaa kulukorvauksen määräytymiseen vaikuttavia tietoja etuuden maksajille. Lisäksi siihen sisältyvää asetuksenantovaltuutta täydennettäisiin. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin myös palveluntuottajan velvollisuudesta ilmoittaa kulukorvauksen määräytymiseen vaikuttavia tietoja työttömyyskassalle tai Kansaneläkelaitokselle. Nykyisin vastaavia tietoja ilmoittaa vain työ- ja elinkeinotoimisto tai työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus. Päätöksen kulukorvauksen myöntämisestä ja määrästä tekee jo nykyisin työttömyyskassa tai Kansaneläkelaitos.

10 luku **Palveluihin ja asiantuntija-arviointeihin liittyvät harkinnanvaraiset etuudet**

1 §. Matka- ja yöpymiskustannusten korvaus. Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä mahdollistettaisiin asiainnista aiheutuvien matkakustannusten korvaaminen myös palveluntuottajan luona asiainnista. Kustannusten korvaamista pitäisi hakea työ- ja elinkeinotoimistolta ja menettely vastaisi muutoinkin menettelyä, jota noudatetaan työ- ja elinkeinotoimistossa asiainnista aiheutuvien matkakustannusten korvaamista koskevassa asiassa.

12 luku **Julkisen työvoima- ja yrityspalvelun toimeenpano ja siihen liittyvä yhteistyö**

6 §. Tiedonsaantioikeus. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että 1 momenttiin lisättäisiin säännös elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen oikeudesta saada palveluntuottajalta sallassapitosäännösten estämättä maksutta tiedot, jotka ovat välttämättömiä 1 luvun 4 a §:ssä säädetyn järjestämisvastuun toteuttamiseksi. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voisi tarvita palveluntuottajalta tietoja palvelun tuottamisen valvomiseksi, yhdenvertaisuuden toteutumisen arvioimiseksi tai muusta vastaavasta syystä.

Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että termi julkisten työvoima- ja yritys-palvelujen tuottaja korvattaisiin 1 luvun 3 §:n ehdotetun uuden 4 a kohdan mukaisella termillä palveluntuottaja. Lisäksi momenttiin lisättäisiin palveluntuottajalle oikeus saada henkilöasia-kasta koskevat palvelun järjestämisessä tai tehtävän hoitamisessa välttämättömät tiedot myös Kansaneläkelaitokselta ja työttömyyskassalta sekä 4 luvun 5 §:ssä tarkoitetun työkokeilun jär-jestäjältä.

Palveluntuottaja voisi tarvita Kansaneläkelaitokselta tai työttömyyskassalta henkilöasiakasta koskevia tietoja, jos se tuottaa henkilöasiakkaalle palveluja 1 luvun 1 §:n 2 momentin nojal-la. Mainitun säännöksen mukaan työllistymistä edistävä palvelu tai palkkatuettu työ on järjes-tettävä kestoaltaan vähintään sellaisena, että työnhakija täyttää työttömyyspäivärahan edelly-tyksenä olevan työssäoloehdon. Jotta palveluntuottaja voisi arvioida, minkä kestoista palvelua sen tulee tuottaa henkilöasiakkaalle, palveluntuottajalla tulisi olla oikeus saada tarpeelliset ajantasaiset tiedot Kansaneläkelaitokselta ja työttömyyskassalta.

Palveluntuottaja voisi ehdotetun 4 luvun 5 §:n mukaan ohjata henkilöasiakkaan kokeiluun ja ehdotetun 4 luvun 9 §:n mukaan olla työkokeilua koskevan sopimuksen osapuolena. Työko-keilun järjestäjän olisi ehdotetun 4 luvun 9 §:n 2 momentin mukaan annettava palveluntuotta-jalle arvio henkilöasiakkaan soveltuvuudesta työhön, ammattiin tai alalle sekä, jos työkokeilu on järjestetty työmarkkinoille paluun tukemiseksi, työelämävalmiuksien ja osaamisen kehit-tämistarpeista. Tästä syystä 2 momentissa olisi tarpeen säätää palveluntuottajan oikeudesta saada työkokeilun järjestäjältä henkilöasiakasta koskevat, palvelun järjestämiseksi välttämät-tömät tiedot salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä ja maksutta.

Lisäksi pykälän 1—3 momentista poistettaisiin maininta saada tiedot muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä. Oikeusministeriön asettama EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen täytäntöönpanotyöryhmä (niin sanottu TATTI-työryhmä) on loppumietinnössään pi-tänyt vastaavan kaltaisia lausumia ongelmallisina henkilötietojen osalta, koska yleisestä tie-tosuoja-asetuksesta ei voida poiketa tällaisella yleisellä lausumalla (Oikeusministeriön julkai-suja 8/2018, s. 32).

Kun henkilötietojen käsittelystä säädetään kansallisessa laissa yleisen tietosuoja-asetuksen an-taman liikkumavaran puitteissa, käsittelyn oikeusperusteena oleva kansallinen lainsäädäntö voi sisältää asetuksen 6 artiklan 2 ja 3 kohdan mukaan erityisiä säännöksiä, joilla mukautetaan asetuksen sääntöjen soveltamista. Asetuksen 6 artiklan 3 kohdassa mahdollistetaan, että kan-sallisessa lainsäädännössä säädetään muun muassa yhteisöistä joille ja tarkoituksista joihin henkilötietoja voidaan luovuttaa. Ehdotetut tiedonsaantioikeudet kuuluvat siten yleisessä tie-tosuoja-asetuksessa sallitun kansallisen liikkumavaran piiriin. Tahoilla, joilla olisi ehdotetun 6 §:n nojalla tiedonsaantioikeuksia, on julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa lais-sa, työttömyysturvalaissa, kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa ja vuorotteluvapaa-laissa säädettyjä tehtäviä, joiden hoitamiseksi ne tarvitsevat kyseisiä tietoja.

7 §. *Julkisen työvoima- ja yrityspalvelun epääminen.* Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti. Siinä huomioitaisiin tilanne, jossa palveluntuottaja ohjaa ehdotetun 4 luvun 5 py-kälässä mahdollistetulla tavalla henkilöasiakkaan työkokeiluun ja tekee 4 luvun 9 §:ssä tarkoi-tetun sopimuksen työkokeilusta sekä tilanne, jossa palveluntuottaja hoitaa ehdotetun 3 luvun 2 §:n 1 momentissa tarkoitettuja työnvälitystehtäviä. Nämä mainitut tehtävät ovat pykälän 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuja tehtäviä. Jos olisi ilmeistä, että työnvälityspalvelui-den tarjoamisesta tai työkokeiluun ohjaamisesta tulisi kieltäytyä 1 momentin nojalla, palvelun-tuottajan olisi ehdotetun uuden 3 momentin mukaan viipymättä siirrettävä asia työ- ja elinkei-notoimiston päätettäväksi.

13 luku Työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmä

1 §. *Työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmä.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että sen 1 momentista kävisi nykyistä selkeämmin ilmi asiakastietojärjestelmän omistajuus ja tarkoitus. Lisäksi yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä annetun lain numero päivitetäisiin ja 2 momentista poistettaisiin viittaus henkilötietolakiin.

Työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmä olisi pykälän 1 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriön tietojärjestelmä, jota ylläpidetään julkisen työvoima- ja yrityspalvelun järjestämistä sekä kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa, vuorotteluvapaalaissa, työttömyysturvalaissa ja sen nojalla työ- ja elinkeinotoimistolle tai työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskukselle säädettyjen tehtävien toteuttamista varten. Julkisen työvoima- ja yrityspalvelun järjestäminen on nykyisin säädetty järjestelmän tarkoituksiksi. Säännöksen sisältöä ei tältä osin esitetä muutettavaksi.

Järjestelmän tarkoitusta ehdotetaan täydennettäväksi siten, että myös kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa, vuorotteluvapaalaissa, työttömyysturvalaissa ja sen nojalla työ- ja elinkeinotoimistolle tai työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskukselle säädettyjen tehtävien toteuttaminen mainittaisiin säännöksessä järjestelmän tarkoituksina. Järjestelmän tietoja on nykyisin käytetty mainituissa laeissa säädettyjen tehtävien toteuttamiseen, mutta näistä käyttötarkoituksista ei ole säädetty muissa laeissa tai tässä pykälässä. Esimerkiksi työttömyysturvalain 11 luvun 4 §:ssä tarkoitetun työvoimapolitiittisen lausunnon antamisessa, vuorotteluvapaalain 17 §:ssä tarkoitetun vuorottelukorvausta koskevan työvoimapolitiittisen lausunnon antamisessa ja kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 5 §:ssä tarkoitetun aktivointisuunnitelman laatimisessa hyödynnetään nykyisin työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmää, mutta asiasta ei ole säännöksiä. Nämä tehtävät eivät ole julkisen työvoima- ja yrityspalvelun järjestämistä, vaikka ne yhdessä julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden kanssa ovatkin osa laajempaa työllisyyspoliittista kokonaisuutta.

EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen soveltaminen alkaa toukokuussa 2018, mistä lähtien kansallisen lainsäädännön on oltava asetuksen mukaista. Asetuksessa edellytetään muun muassa, että henkilötietoja käsitellään yhdenmukaisesti niiden tarkoitusten kanssa, joita varten tiedot on kerätty. Tästä syystä järjestelmän tarkoitusta on tarpeen täydentää.

Julkisen työvoima- ja yrityspalvelun järjestäminen sekä muut 1 momentissa mainitut tehtävät olisi ymmärrettävä laajasti. Tietojärjestelmästä ilmeneviä tietoja voitaisiin käyttää asiakaspalvelun lisäksi muun muassa palvelu- ja etuusjärjestelmien strategiseen ohjaukseen, valvontaan, seurantaan ja kehittämiseen.

Lisäksi viittauksia yleislakeihin sisältävästä 2 momentista poistettaisiin viittaus henkilötietolakiin, joka kumotaan EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen voimaantulon johdosta. EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen soveltamisen alettua sitä sovelletaan sen soveltamisalaan kuuluvaan henkilötietojen käsittelyyn. Viittaus viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettuun lakiin (621/1999) säilytettäisiin laissa sen korostamiseksi, että julkisuuslain säännöksiä sovelletaan myös palveluntuottajiin.

2 §. *Rekisterinpitäjät.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että sen otsikko muutetaan monikkoon ja rekisterinpitäjät määritellään tosiasiallista tilannetta vastaavasti yleisen tietosuoja-asetuksen edellyttämällä tavalla. Yleisessä tietosuoja-asetuksessa säädetään rekisterinpitäjän velvollisuuksista ja vastuista. Asetuksessa mahdollistetaan useamman elimen yhteisrekisterinpitäisyys, kunhan lainsäädännössä tai rekisterinpitäjien keskinäisellä järjestelyllä määritellään rekisterinpitäjien vastualueet.

Nykyisessä 2 §:ssä säädetään työ- ja elinkeinoministeriön ja työ- ja elinkeinotoimistojen kesken jaetuista rekisterinpitäjän tehtävistä. Rekisterinpitoon liittyvät tehtävät on kuitenkin jo aiemmin siirretty työ- ja elinkeinoministeriöstä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämisen ja hallintokeskukselle.

Tietosuojavaltuutetun toimiston lainsäädäntölausuntoja varten antamassa ohjeessa (16.10.2017, s. 9) korostetaan, että rekisterinpitäjän vastuun on oltava osa toiminnallista vastuuta. Kun rekisterinpitäjästä säädetään laissa, tulee määrittelyyn suhtautua erityisen tarkkaavaisesti ja varmistua siitä, että vastuu kohdentuu oikealle taholle. Ohjeen mukaan rekisterinpitäjän määrittelyn riskinä on, että rekisterinpitäjä on määritelty vain muodollisesti ja ilman, että toimijan tosiasiallista roolia henkilötietojen käsittelyssä käytännön tasolla on tunnistettu. Ohjeen mukaan rekisterinpitäjäksi tulee osoittaa sellainen taho, joka tosiasiallisesti käyttää rekisterinpitäjälle kuuluvaa määräysvaltaa ja voi toteuttaa rekisterinpitäjälle kuuluvat velvoitteet.

Koska työ- ja elinkeinoministeriö ei enää käytännössä toteuta työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmään liittyviä toimia eikä sillä ole tosiasiallista roolia asiakastietojen käsittelyssä käytännön tasolla, sitä ei voida enää määritellä rekisterinpitäjäksi. Työ- ja elinkeinoministeriön tehtäviin kuuluu perustuslain nojalla toimialansa hallinnon asianmukaisesta toiminnasta vastaaminen ja ministeriölle kuuluu elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain (897/2009) mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittäminen ja hallintokeskusten yleishallinnollinen ohjaaminen. Rekisterinpitäjän määrittely ei muuta tätä työ- ja elinkeinoministeriön roolia.

Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittäminen ja hallintokeskus ja työ- ja elinkeinotoimistot ovat työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmän yhteisrekisterinpitäjiä. Pykälässä ei säädettäisi yhteisrekisterinpitäjien vastuualueista vaan niiden vastuualueet määriteltäisiin hallinnon sisäisessä järjestyksessä. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ja työ- ja elinkeinotoimistojen kehittäminen ja hallintokeskus ja työ- ja elinkeinotoimistot ovat molemmat osa työ- ja elinkeinohallintoa. Käytännön toiminnan järjestämisen kannalta on tarkoituksenmukaisempaa määrittellä niiden välinen vastuujako lainsäädäntöä joustavammalla tavalla.

4 §. Tietojen tallettaminen, poistaminen ja käsittelyn rajoittaminen. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että sen 1 momentista poistettaisiin säännös, jonka mukaan tietojen tallettamisesta järjestelmään on kerrottava henkilöasiakkaalle. Kyseinen säännös on päällekkäinen EU:n yleisen tietosuojasetuksen kanssa, joten se on poistettava.

Lisäksi 1 momenttia muutettaisiin siten, että siihen lisättäisiin säännös tahoista, joiden on talletettava asiakastietoja järjestelmään ja näiden tahojen vastuusta tallettamiensa tietojen oikeellisuudesta ja ajantasaisuudesta. Laissa ei nykyisin ole säännöstä siitä, millä tahoilla on oikeus tallettaa tietoja työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmään. Säännös ehdotetaan otettavaksi lakiin asian selventämiseksi ja jotta myös henkilöasiakkaan palveluprosessiin liittyviä tehtäviä hoitavat palveluntuottajat tallettaisivat tietoja järjestelmään. Samalla on tarpeen säätää myös tietoja tallettaneiden tahojen vastuusta tallettamistaan tiedoista. Käytännössä hankintasopimuksissa voi olla tarpeen sopia täsmällisemmin, mitä tietoja palveluntuottajan on kulloinkin hankittavasta kokonaisuudesta talletettava järjestelmään tai miten asiakastietojärjestelmästä erillään pidettävät tiedostot ja asiakirjat on toimitettava työ- ja elinkeinotoimistolle.

Palveluntuottajat olisivat yleisen tietosuojasetuksen 4 artiklan 8 alakohdassa tarkoitettuja henkilötietojen käsittelijöitä, joita koskisivat yleisessä tietosuojasetuksessa säädetyt henkilötietojen käsittelijää koskevat velvoitteet ja vaatimukset. Palveluntuottajat käsittelevät henkilö-

tietoja yleisen tietosuoja-asetuksen 28 artiklan 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla rekisterinpitäjän lukuun. Yleistä tietosuoja-asetusta sovelletaan 25 päivästä toukokuuta 2018 sellaisenaan jäsenvaltioissa.

Tietojen poistamista tietojärjestelmästä koskevaan 2 momenttiin tehtäisiin lakitekniisiä korjauksia.

Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siitä poistettaisiin informatiivinen viittaus arkistolakiin ja siihen lisättäisiin säännös yleisen tietosuoja-asetuksen 18 artiklan soveltamisen rajaamisesta. Näiden muutosten johdosta myös pykälän otsikkoa muutettaisiin. Arkistolain soveltamisesta palveluntuottajien toimintaan säädettäisiin ehdotetussa 2 luvun 9 §:n 3 momentissa.

Julkiseen työvoimapalveluun tai työttömyysturvaan liittyvän tehtävän hoitaminen ei voi sen tavoitteet huomioon ottaen olla riippuvainen rekisteröidyn päätöksestä rajoittaa tietojensa käsittelyä. Asiakastietojärjestelmän ylläpidon kannalta ei ole mahdollista, että henkilö voisi rajoittaa tietojensa käsittelyä esimerkiksi rekisterinpitäjän tietojenkäsittelyn oikeusperusteen selvittämisen taikka tietojen tai niiden käsittelyn virheellisyyttä koskevan väitteen käsittelyn ajan. Tämä voisi vaarantaa työttömyysturvaetuksien käsittelyn ja tietojen oikeellisuuden. Ylläpidettävien tietojen tulee olla paikkansa pitävä ja täydellisiä, eivätkä ne voi olla riippuvaisia henkilötietojen suojaa koskevien väitteiden käsittelystä ennen kuin päätös edellä tarkoitetun väitteen johdosta on tehty. Näin ollen ehdotetaan säädettäväksi, ettei tietosuoja-asetuksen 18 artiklaa sovelleta työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmään. Muita yleisessä tietosuoja-asetuksessa säädettyjä oikeuksia, joita asetuksen nojalla sovelletaan käsittelyyn, joka on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi, ei rajoitettaisi.

5 §. Käyttöoikeuden myöntäminen ja salassa pidettävien henkilötietojen luovuttaminen eräissä tilanteissa. Pykälä ehdotetaan muutettavaksi kokonaisuudessaan. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin käyttöoikeuden myöntävästä tahosta ja sen velvollisuudesta ylläpitää tietoja voimassaolevista käyttöoikeuksista. Pykälä ei nykyisin sisällä säännöstä tahosta, joka myöntää käyttöoikeuden työ- ja elinkeinohallinnon virkamiehelle. Säännös käyttöoikeuden sekä virkamiehille että hallinnon ulkopuolisten tahojen palveluksessa toimiville henkilöille myöntävästä tahosta ehdotetaan otettavaksi pykälän uuteen 1 momenttiin.

Ehdotetun 1 momentin mukaan käyttöoikeuden myöntäisi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskus. Sen olisi ehdotetun 1 momentin mukaan pidettävä tiedot voimassaolevista käyttöoikeuksista ajan tasalla.

Säännös käyttöoikeustietojen ylläpidosta korvaisi nykyisen 5 §:n 2 momenttiin sisältyvän säännöksen velvollisuudesta ilmoittaa työ- ja elinkeinoministeriölle hallinnon ulkopuoliselle taholle myönnetystä käyttöoikeudesta. Jos palveluntuottajilta hankitaan ehdotetussa 1 luvun 5 §:n 2 momentissa mahdollistetulla tavalla henkilöasiakkaan palveluprosessiin liittyviä tehtäviä, hallinnon ulkopuolisille tahoille myönnetään jatkossa nykyistä enemmän käyttöoikeuksia. Työ- ja elinkeinoministeriö ei tarvitse tietoa jokaisesta myönnetystä käyttöoikeudesta. Sen sijaan tietosuojavelvoitteiden noudattamisen seurannan kannalta ajantasainen tieto voimassaolevista käyttöoikeuksista, sekä virkamiehille että muille henkilöille myönnetyistä, on tarpeen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, kenelle käyttöoikeus voidaan myöntää. Nykyisin pykään 1 momentissa säädetään käyttöoikeuden myöntämisestä virkamiehelle ja 2 momentissa käyttöoikeuden myöntämisestä työ- ja elinkeinohallinnon ulkopuoliselle taholle. Ehdotetussa 2 momentissa yhdistettäisiin käyttöoikeuden myöntämisen edellytyksiä koskeva sääntely samaan momenttiin.

Ehdotetulla sääntelyllä ei ole tarkoitus muuttaa työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain (1369/2014) monialaisen yhteispalvelun asiakasrekisteriä koskevaa sääntelyä tai käytäntöä. Monialaisen yhteispalvelun asiakasrekisteri on työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmän osarekisteri, mikä tarkoittaa, että työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmää koskeva sääntely koskee myös sitä, ellei toisin säädetä. Mainitun lain 9 §:n 3 momentissa säädetään työ- ja elinkeinotoimiston, kunnan ja Kansaneläkelaitoksen palveluksessa olevalle myönnettävästä käyttöoikeudesta monialaisen yhteispalvelun asiakasrekisteriin. Käyttöoikeuden myöntäminen tämän lainkohdan perusteella olisi siis edelleen mahdollista.

Käyttöoikeus voitaisiin ehdotetun 2 momentin mukaan ensinnäkin myöntää työ- ja elinkeinotoimiston, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksen ja työ- ja elinkeinoministeriön virkamiehelle. Edellytyksenä käyttöoikeuden myöntämiselle virkamiehelle olisi, että tämä hoitaa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädettyjä työvoima- ja yrityspalvelujen järjestämiseen liittyviä tehtäviä taikka kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa, vuorotteluvapaalaissa tai työtömyysturvallaissa ja sen nojalla säädettyjä tehtäviä. Näitä tehtäviä on selostettu tämän luvun 1 pykälän perusteluissa.

Lisäksi käyttöoikeus voitaisiin ehdotetun 2 momentin mukaan myöntää henkilölle, joka on työ- ja elinkeinoministeriön tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimeksiannosta erillistä arviointia, tarkastusta tai selvitystä tekevän tahon taikka 2 luvun 4—7 §:ssä tarkoitettuja työnhakijan palveluprosessiin liittyviä tehtäviä hoitavan palveluntuottajan palveluksessa. Edellytyksenä käyttöoikeuden myöntämiselle tällaiselle henkilölle olisi, että hän hoitaa kyseistä tehtävää, eli toimeksiantotehtävää tai työnhakijan palveluprosessiin liittyviä tehtäviä.

Yleisessä tietosuoja-asetuksessa määriteltyjen henkilötietojen käsittelyä koskevien periaatteiden, erityisesti käyttötarkoitussidonnaisuuden ja tietojen minimoinnin, mukaisesti käyttöoikeus olisi rajattava tehtävän suorittamiseksi välttämättömiin tietoihin. Käytännössä rekisterinpitäjänä ja käyttöoikeuksien myöntäjänä toimiva elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinohallinnon kehittämis- ja hallintokeskus määrittelisi myönnettävän käyttöoikeuden laajuuden kussakin tapauksessa henkilön tehtävien perusteella.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin käyttöoikeuden saaneen henkilön oikeudesta hakea ja käyttää asiakastietojärjestelmän tietoja salassapitosäännösten estämättä ja oikeutta rajaavista seikoista. Käyttöoikeuden saaneella henkilöllä olisi oikeus hakea ja käyttää tietoja yksittäisessä tilanteessa vain, jos se olisi tarpeen säännöksessä mainittujen toimien suorittamiseksi. On huomattava, että ehdotetun 2 luvun 9 §:n 3 momentin nojalla henkilöön sovelletaan virkavastuuta koskevia säännöksiä.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin julkisuuslain 28 §:ssä tarkoitetun luvan myöntämisestä. Nykyisin lähes vastaava säännös sisältyy pykälän 3 momenttiin. Nykyisen 3 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriö päättää julkisuuslain 28 §:ssä tarkoitetun luvan antamisesta työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmään sisältyvien salassa pidettävien tietojen luovuttamiseen tilastointia, tieteellistä tutkimusta taikka viranomaisten suunnittelu- ja selvitystyötä varten. Julkisuuslain 28 §:ssä säädetään viranomaisen mahdollisuudesta antaa lupa tiedon saamiseen salassa pidettävästä asiakirjastaan tieteellistä tutkimusta, tilastointia taikka viranomaisen suunnittelu- tai selvitystyötä varten. Nykyisen 3 momentin keskeinen sisältö siis on, työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmän osalta luvan antava viranomainen on työ- ja elinkeinoministeriö.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan b alakohdassa säädetään käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatteesta, jonka mukaan henkilötietoja ei saa käsitellä myöhemmin alkuperäisten käsittelytarkoitusten kanssa yhteensopimattomalla tavalla. Kohdassa säädetään myös tätä koskevasta poikkeuksesta. Yleisen edun mukainen arkistointi taikka tieteellinen tai historiallinen tutkimus tai tilastointi ei kohdan mukaan ole yhteensopimattomia alkuperäisen käyttötarkoituksen kanssa.

Nykyisessä 3 momentissa, kuten myös julkisuuslain 28 §:ssä, mainitut käyttötarkoitukset ovat laajemmat kuin yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan b alakohdassa mainitut käyttötarkoitukset. Niissä mainitaan asetuksessa mainittujen tarkoitusten lisäksi viranomaisten suunnittelu- tai selvitystyö. Koska tämän lain säännöksen tarkoitus on ainoastaan täsmentää taho, joka julkisuuslain 28 §:ssä tarkoitettun luvan myöntämisestä päättää, pykälän 4 momentista ehdotetaan poistettavaksi muu aines. Näin mahdollinen ristiriita yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan kanssa ratkeaa julkisuuslain 28 §:n kautta eikä tässä laissa oteta siihen kantaa.

14 luku Muutoksenhaku

1 §. Oikaisuvaatimus ja valitus. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä huomioitaisiin palveluntuottajan mahdollisuus tehdä tämän lain nojalla hallintopäätöksiä. Asioita, joista palveluntuottaja voisi tehdä tämän lain nojalla päätöksen, on vähän. Pääasiassa palveluntuottajan tehtävät ovat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tai työ- ja elinkeinotoimiston kanssa sovittujen palveluiden tai toimien toteuttamista, eli tosiasiallisia hallinto-toimia. Riippuu kuitenkin pitkälti palveluntuottajan ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tai työ- ja elinkeinotoimiston sopimuksen sisällöstä, kuinka suuresta osasta henkilöasiakkaan palveluprosessia palveluntuottaja vastaa ja näin ollen, tulisiko palveluntuottajalle tehtäväksi hallintopäätöksiä ja mistä asioista.

Jos palveluntuottajalta on hankittu palveluprosessiin liittyviä tehtäviä laajasti, palveluntuottaja voisi esimerkiksi joutua päättämään, ettei se laadi työnhakijalle työllistymissuunnitelmaa, koska ei esimerkiksi katso tämän olevan työtön työnhakija. Tällaisessa tapauksessa palveluntuottajan olisi hallintolain mukaisesti tehtävä asiasta kirjallinen päätös. Myös perustuslakivaliokunta on katsonut (PeVL 32/2012 vp, s. 5/II), että työllistymissuunnitelma rinnastuu luonteeltaan pitkälti kotoutumissuunnitelmaan, jota koskevaa päätöksentekoa valiokunta ei ole pitänyt tosiasiallisena hallintotoimena. Valiokunta on myös katsonut, että ainakin kotoutumissuunnitelman laatimisen epämisestä tulisi olla mahdollisuus hakea muutosta valittamalla (ks. PeVL 42/2010 vp). Sama koskee työllistymissuunnitelmaakin. Perustuslakivaliokunnan mukaan, jos muutoksenhakua työllistymissuunnitelmaa koskevasta päätöksenteosta on tarkoitus rajoittaa, on tästäkin säädettävä nimenomaisesti.

Pykälän 1 momentin sanamuotoa muutettaisiin siten, että säännös koskisi kaikkia tahoja, jotka julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain nojalla tekevät päätöksiä. Näin myös palveluntuottajan tämän lain nojalla tekemään päätökseen saisi vaatia oikaisua hallintolain 7 a luvussa säädettyllä tavalla. Hallintolain 49 d §:n mukaan oikaisuvaatimus on tehtävä sille viranomaiselle tai muulle julkista hallintotehtävää hoitavalle, joka on tehnyt päätöksen. Tästä pääsäännöstä ehdotetaan säädettäväksi poikkeus, jonka mukaan oikaisuvaatimus palveluntuottajan tekemästä päätöksestä olisi tehtävä sille viranomaiselle, jonka kanssa palveluntuottaja on tehnyt hankintasopimuksen. Hallintolain kyseistä pykälää koskevissa perusteluissa tunnustetaan, että esimerkiksi tilanteissa, joissa hallintopäätöksen tekee yksityinen taho, saattaa olla tarkoituksenmukaista, että oikaisuvaatimuksen ratkaisee yksityisen tahon sijaan tätä valvova tai ohjaava viranomainen (HE 230/2014, s. 57/I). Ehdotettu poikkeussäännös on perusteltu, koska oikaisuvaatimusten käsittelijänä hankintasopimuksen tehnyt viranomainen, eli elinkei-

no-, liikenne- ja ympäristökeskus tai työ- ja elinkeinotoimisto, voisi tarvittaessa itse korjata palveluntuottajan päätöksen. Oikaisuvaatimusten käsittely olisi myös keino valvoa palveluntuottajan toimintaa. Viranomaisen, jolle oikaisuvaatimus olisi toimitettava, ilmenisi päätökseen liitetystä oikaisuvaatimusosoituksesta hallintolain 46 §:n mukaisesti.

Lisäksi pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 5 momentti. Pykälän uudessa 5 momentissa säädettäisiin valituskiellosta viranomaisen sellaiseen oikaisuvaatimukseen tekemästä päätöksestä, joka koskee palveluntuottajan päätöstä olla tarjoamatta asiakkaalle asiantuntija-arviointeja, ammatinvalinta- ja uraohjausta, valmennusta, kokeilua tai 1 luvun 5 §:n 2 momentin 6 kohdassa tarkoitettua palvelua. Pykälän 3 ja 4 momentissa säädetään valituskiellosta työ- ja elinkeinotoimiston ratkaisuun olla tarjoamatta palveluja. Jos palveluntuottajalta on hankittu henkilöasiakkaan palveluprosessiin liittyviä tehtäviä, ratkaisun mainittujen palveluiden tarjoamisesta tekisi palveluntuottaja. Koska palveluprosessiin liittyvät tehtävät ovat julkisia hallintotehtäviä, on asiakkaan oikeusturva perustuslain mukaan turvattava, jos tehtävät annetaan muun kuin viranomaisen tehtäväksi. Näin ollen on perusteltua, että palveluntuottajan päätös olla tarjoamatta palveluita on saatettavissa viranomaisen arvioitavaksi oikaisuvaatimuksella. Viranomaisen oikaisuvaatimukseen antamasta päätöksestä ei kuitenkaan olisi mahdollista valittaa. Tämän katsotaan takaavan palveluntuottajan asiakkaaksi siirretyn henkilön oikeusturvan vastaavasti kuin työ- ja elinkeinotoimiston asiakkaana olevan oikeusturva on taattu nykyisin.

2 §. *Oikaisuvaatimuksen ja valituksen vaikutus päätöksen täytäntöönpanoon.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä ei mainittaisi päätöksen tehneitä tahoja vaan säännös koskisi kaikkia julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain nojalla tehtyjä päätöksiä päätöksen tehneestä tahosta riippumatta. Näin ollen säännös koskisi myös palveluntuottajan tekemää päätöstä. Palveluntuottajan mahdollisuutta tehdä hallintopäätöksiä on käsitelty edellä 1 §:n yhteydessä.

1.2 Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 4 luvun 5 ja 12 §

4 luku Tieto- ja neuvontapalvelut, asiantuntija-arvioinnit, ammatinvalinta- ja uraohjaus sekä valmennus ja kokeilu

5 §. *Kokeilu.* Vuoden 2018 loppuun asti väliaikaisesti muutetussa muodossaan voimassa olevan 5 §:n 1 momentin johdantokappaletta ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä mainittaisiin palveluntuottaja. Tämän johdosta työ- ja elinkeinotoimiston ohella myös palveluntuottaja voisi ohjata henkilöasiakkaan säännöksessä tarkoitettuun kokeiluun.

Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen lisättäisiin säännös palveluntuottajan toimimisesta työkokeilun järjestäjänä. Säännöksen mukaan palveluntuottaja voisi toimia myös työkokeilun järjestäjänä. Tämä olisi kuitenkin poikkeuksellista ja perustuisi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tai työ- ja elinkeinotoimiston hankintasopimuksen yhteydessä tekemään harkintaan palveluntuottajan soveltumisesta työkokeilun järjestäjäksi. Harkinnassa otettaisiin huomioon 7 §:ssä säädetyt rajoitukset, jotka koskevat muun muassa kilpailun vääristymistä. Hankintasopimuksessa voitaisiin myös esimerkiksi rajoittaa palveluntuottajan järjestämään työkokeiluun osallistuvien asiakkaiden määrää.

12 §. *Rekrytointikokeilua koskevat poikkeukset.* Vuoden 2018 loppuun asti voimassa olevan 12 §:n 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että kaikilla sopimuksen osapuolilla olisi oikeus purkaa rekrytointikokeilua koskeva sopimus ja että siihen lisättäisiin säännös työ- ja elinkeinotoimiston mahdollisuudesta päättää rekrytointikokeilua koskevan sopimuksen purkamisesta painavasta syystä.

Nykyisen 3 momentin mukaan työ- ja elinkeinotoimistolla ja työkokeilun järjestäjällä on oikeus purkaa rekrytointikokeilua koskeva sopimus. Koska myös palveluntuottaja voisi ehdotetun 5 §:n mukaan ohjata henkilöasiakkaan kokeiluun ja julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muutosehdotuksen 4 luvun 9 §:n mukaan sopia työkokeilusta, on perusteltua, että myös sillä on oikeus purkaa rekrytointikokeilua koskeva sopimus. Nykyisessä säännöksessä ei mainita henkilöasiakkaalla olevan oikeutta purkaa rekrytointikokeilusopimusta. Käytännössä henkilöasiakkaalla on kuitenkin katsottu ilman säännöstäkin olevan tällainen oikeus. Selvyyden vuoksi ehdotetaan, että purkamisoikeus säädettäisiin koskemaan sopimuksen osapuolia.

Säännös työ- ja elinkeinotoimiston mahdollisuudesta päättää rekrytointikokeilua koskevan sopimuksen purkamisesta on tarpeen lisätä 3 momenttiin, jotta työ- ja elinkeinotoimisto voisi puuttua palveluntuottajan sopimiin kokeiluihin, jotka eivät esimerkiksi täytä niille 7 ja 8 §:ssä asetettuja vaatimuksia. Tällainen tilanne voisi olla esimerkiksi, jos kokeilusta aiheutuisi sen järjestäjälle sellaista etua, joka vääristäisi yritysten tai yksityisten elinkeinonharjoittajien välistä kilpailua tai jos kokeilun järjestäjä ei vastaa asianmukaisesti kokeiluun osallistuvan työturvallisuudesta. Muun muassa tällaiset syyt voisivat olla säännöksessä tarkoitettuja painavia syitä purkaa rekrytointikokeilua koskeva sopimus.

1.3 Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä

Lain 3 §:ssä säädettäisiin työkokeilua koskevan sopimuksen osapuolena olevan palveluntuottajan velvollisuudesta pyytää nähtäväksi ote työkokeiluun osallistuvan henkilön rikosrekisteristä. Työ- ja elinkeinoviranomaisella on vastaava velvollisuus jo nykyisin. Lisäksi pykälään tehtäisiin lakitekniisiä ja kielellisiä korjauksia.

1.4 Työttömyysturvalaki

1 luku Yleiset säännökset

3 §. *Etuuden saajan yleiset oikeudet ja velvollisuudet.* Pykälän 2 momenttia muutettaisiin siten, että työnhakijan yleisenä velvollisuutena ei enää olisi esittää työ- ja elinkeinotoimistolle tietoja ja selvityksiä ammatillisesta osaamisestaan, työhistoriastaan, koulutuksestaan ja työkyvystään. Mainittuja selvityksiä on käytetty arvioitaessa työnhakijan tarvetta julkisiin työvoima- ja yrityspalveluihin ja velvollisuudesta säädettäisiin jatkossa vain julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa. Säännöksen muutos ei vaikuttaisi työnhakijan velvollisuuteen esittää työ- ja elinkeinotoimistolle työttömyysturva-asian ratkaisemisessa tarvittavat tiedot.

Työllistymissuunnitelman ja sitä korvaavien suunnitelmien laatimisesta on säännökset eri laeissa. Tästä syystä työttömyysturvalaissa on tarpeetonta säätää siitä, että työnhakijan on toteutettava nimenomaan yhdessä työ- ja elinkeinotoimiston kanssa laadittua suunnitelmaa, ja suunnitelman laatimista koskeva maininta poistettaisiin. Samalla 2 momenttiin lisättäisiin viittaus työllistymissuunnitelmaa korvaaviin suunnitelmiin. Muutoksilla ei olisi vaikutusta suunnitelmien laatimista koskeviin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain ja muiden lakien säännöksiin.

Työttömyysturvalain 1 luvun 3 §:ssä säädetään yleisellä tasolla työnhakijan oikeuksista ja velvollisuuksista eikä pelkästään sen perusteella esimerkiksi aseteta työttömyysturvaseuraamuksia.

4 §. Lain toimeenpano. Pykälän 3 momentissa säädettäisiin työ- ja elinkeinotoimiston tai työ- ja elinkeinohallinnolle ostopalveluja tuottavan palveluntuottajan velvollisuudesta ilmoittaa työttömyyskassalle tai Kansaneläkelaitokselle työnhakijan osallistumisesta työllistymistä edistävään palveluun. Ilmoituksen tekisi työ- ja elinkeinotoimisto, jos se järjestää palvelun itse. Jos palvelun järjestäminen on ostettu palveluntuottajalta, ilmoituksen tekisi palveluntuottaja. Työvoimapolitiittisten lausuntojen antamisesta ja työllistymistä edistäviin palveluihin osallistumista koskevista ilmoituksista säädettäisiin tarkemmin 11 luvussa.

5 §. Määritelmät. Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin uusi 9 a kohta, jossa määriteltäisiin palveluntuottaja. Määritelmä olisi yhdenmukainen julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 1 luvun 3 §:ään esitetyn määritelmän kanssa.

Pykälän 1 momentin 10 kohdasta poistettaisiin maininta siitä, että työllistymissuunnitelma laaditaan yhdessä työnhakijan kanssa. Maininta on tarpeeton, koska työllistymissuunnitelman laatimisesta säädetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa.

2 luku **Etuuden saamisen yleiset työvoimapolitiittiset edellytykset**

1 §. Työtön työnhakija. Pykälän 3 momentin johdantokappaletta selkeytettäisiin poistamalla niistä maininta työnhakijan velvollisuudesta ilmoittaa työ- ja elinkeinotoimistolle yhteystietonsa. Velvollisuudesta olisi johdonmukaisinta säätää julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 1 §:ssä, jossa säädetään muistakin työnhakijaksi rekisteröitymisen ja työnhaun voimassaolon edellytyksistä. Pykälän 3 momentin 1 ja 2 kohdasta poistettaisiin tarpeettomana maininnat työ- ja elinkeinotoimistosta ja sen asiakastietojärjestelmästä.

Pykälän 3 momentin 3 kohdan mukaan työttömyysetuuden saaminen edellyttää, että henkilö asioi työ- ja elinkeinotoimistossa toimiston edellyttämällä tavalla. Säännöksessä tarkoitettu tapa voi olla esimerkiksi käynti paikan päällä työ- ja elinkeinotoimistossa tai asiointi verkkopalvelussa. Esimerkiksi näissä tilanteissa oikeus työttömyysetuuteen voidaan nykyisin evätä työttömyysturvalain 2 luvun 1 §:n 3 momentin 3 kohdan perusteella siihen asti, kun työnhakija asioi työ- ja elinkeinotoimistossa toimiston edellyttämällä tavalla. Henkilökohtainen käynti työ- ja elinkeinotoimistossa paikan päällä voi olla tarpeen esimerkiksi mahdollisia väärinkäytöksiä selvitettyä.

Pykälän 3 momentin 3 kohtaan lisättäisiin maininta palveluntuottajasta. Vaikka palveluntuottaja voisi määrätä työnhakijan asiointitavasta, työvoimapolitiittisen lausunnon työttömyysetuuden menettämisestä 3 kohdan perusteella antaisi 11 luvun 4 §:n perusteella aina työ- ja elinkeinotoimisto.

Jos työnhakija ei asioi palveluntuottajan kanssa tämän edellyttämällä tavalla, työ- ja elinkeinotoimisto kuulisi tarvittaessa työnhakijaa ja tekisi arvion siitä, oliko palveluntuottajan edellyttämä asiointi tarkoituksenmukaista työnhakijan palveluiden järjestämiseksi tai muusta perustellusta syystä. Arvioinnissa otettaisiin huomioon myös se, että palveluntuottajalta voitaisiin hankkia julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain ehdotetun 1 luvun 5 §:n 2 momentin perusteella vain palveluita ja toimia, joiden järjestämisestä säädetään mainitussa laissa, tai jotka ovat kohtuullisia ja verrattavissa mainitussa laissa säädettyihin palveluihin.

2 a luku **Työvoimapolitiittisesti moitittava menettely**

4 §. Työstä kieltäytyminen. Korvaukseton määräaika voidaan nykyisin asettaa työstä kieltäytymisen perusteella, jos työ- ja elinkeinotoimisto on tarjonnut työnhakijalle kyseistä työtä tai kyse on henkilölle muuten yksilöidysti tarjotusta työstä. Viimeksi mainittu tarkoittaa käytän-

nössä työnantajan suoraan tarjoamaa työtä. Selkeyden vuoksi pykälän 2 momenttia muutettaisiin siten, että siinä mainittaisiin myös palveluntuottajan työnhakijalle tarjoama työ.

Vaikka palveluntuottaja voisi tehdä työnhakijalle työtarjouksia, mahdollisen korvauksettoman määräajan asettaisi ja asian edellyttämät selvitykset tekisi aina työ- ja elinkeinotoimisto.

9 §. *Työllistymissuunnitelman laatimistilaisuuteen saapumatta jääminen.* Pykälän 1 momenttia muutettaisiin siten, ettei korvaukseton määräaika ylitä kestoltaan 15 päivää, jos työllistymissuunnitelman laatiminen viivästyy palveluntuottajasta johtuvasta syystä.

Pykälän 2 momentissa säädetään tilanteista, joissa työnhakijalle ei aseteta korvauksetonta määräaika työllistymissuunnitelman laatimistilaisuuteen saapumatta jäämisen takia. Jos työnhakija on estynyt saapumasta työllistymissuunnitelman laatimistilaisuuteen, hän voi nykyisin sopia työ- ja elinkeinotoimiston kanssa suunnitelman laatimisesta toisena ajankohtana. Edellytyksenä on kuitenkin aina, että työ- ja elinkeinotoimisto hyväksyy työnhakijan esittämän syyn tilaisuuden järjestämiseksi myöhemmin.

Jos työllistymissuunnitelman laatisi työnhakijan kanssa työ- ja elinkeinotoimiston sijasta palveluntuottaja, työnhakijan tulisi tarvittaessa sopia suunnitelman laatimistilaisuuden siirtämisestä toiseen ajankohtaan palveluntuottajan kanssa.

Jos on mahdollista, että työnhakija pyrkii välttämään työllistymissuunnitelman laatimista pyytämällä suunnitelman laatimistilaisuuden järjestämistä toisena ajankohtana, palveluntuottaja ilmoittaisi työnhakijan menettelystä työ- ja elinkeinotoimistolle ehdotetun 11 luvun 4 b §:n perusteella. Palveluntuottajan tehtäviin ei milloinkaan kuuluisi ratkaista, asetetaanko työnhakijalle korvaukseton määräaika työllistymissuunnitelman laatimistilaisuuteen saapumatta jäämisen takia.

10 §. *Työllistymissuunnitelman laatimisesta kieltäytyminen.* Pykälän 1 momenttia muutettaisiin siten, ettei korvaukseton määräaika ylitä kestoltaan 30 päivää, jos työllistymissuunnitelman laatiminen viivästyy palveluntuottajasta johtuvasta syystä.

12 §. *Palvelusta kieltäytyminen.* Työnhakijalle asetetaan nykyisin korvaukseton määräaika, jos hän kieltäytyy ilman pätevää syytä sellaisesta hänelle tarjotusta työvoimaviranomaisen järjestämästä kohtuulliseksi katsottavasta palvelusta, joka on verrattavissa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädettyihin palveluihin. Säännöstä muutettaisiin siten, että korvaukseton määräaika voitaisiin vastaavin edellytyksin asettaa, jos palvelu on palveluntuottajan järjestämä. 12 a §:ssä säädetyn pykäläviittauksen perusteella korvaukseton määräaika voitaisiin asettaa myös silloin, kun työnhakija keskeyttää tällaisen palveluntuottajan järjestämän palvelun.

5 luku Työttömyyspäivärahan saamisen edellytykset

4 a §. *Palkansaajan työssäoloehdon kertyminen palkkatuetussa työssä ja työllistymistä edistävissä palvelussa.* Pykälän 2 momentissa otettaisiin huomioon, että työ- ja elinkeinotoimisto voi jo nykyisin täyttää julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 11 luvun 1 §:ssä säädetyn velvollisuutensa järjestää työllistymistä edistäviä palveluita hankkimalla palveluita palveluntuottajilta.

Esitetty muutos tarkentaisi säännöksen sanamuotoa eikä sillä olisi vaikutusta työnhakijan oikeuksiin tai työ- ja elinkeinotoimiston velvollisuuksiin.

11 luku Toimeenpanoa koskevat säännökset

4 §. *Työvoimapoliittinen lausunto.* Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan työ- ja elinkeinotoimisto antaa työttömyyskassalle tai Kansaneläkelaitokselle työvoimapoliittisen lausunnon siitä, onko henkilön työnhaku voimassa työllistymistä edistävän palvelun aikana sekä siitä, työllistyykö henkilö kokoaikatyössä yli kahden viikon ajan. Lisäksi työvoimapoliittinen lausunto annetaan eräistä työvoimakoulutuksen ajalta maksettavaan työttömyysetuuteen liittyvistä edellytyksistä. Näiltä osin 3 kohtaa ei muutettaisi.

Pykälän 1 momentin 3 kohdasta poistettaisiin viittaus 10 luvun 2 §:n 3 momentin 1—3 kohtaan. Tämä tarkoittaa sitä, että jatkossa työttömyyskassa tai Kansaneläkelaitos ratkaisisi, voidaanko työttömyysetuutta maksaa työllistymistä edistävän palvelun ajalta korvauksettoman määräajan, työssäolovelvoitteen ja 2 luvun 13 tai 14 §:ssä tarkoitetun koulutusta vailla olevia nuoria koskevan ammatilliseen koulutukseen liittyvän rajoituksen estämättä. Tehtävä olisi työttömyysetuuden maksajille uusi, mutta siihen ei liity työvoimapoliittista harkintaa.

Pykälän 1 momentin 4 kohta kumottaisiin. Työllistymistä edistävän palvelun sisällyttämisestä työnhakijan kanssa laadittuun työllistymissuunnitelmaan tai sitä korvaavaan suunnitelmaan ilmoitettaisiin työttömyysetuuden maksajalle esitetyssä 4 b §:ssä tarkoitetun ilmoituksen yhteydessä.

4 b §. *Työ- ja elinkeinotoimiston ja palveluntuottajan ilmoitus.* Pykäle olisi uusi. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin palveluntuottajan velvollisuudesta ilmoittaa työ- ja elinkeinotoimistolle mahdollisista työnhaun voimassaoloon vaikuttavista seikoista ja mahdollisesta työnhakijan työvoimapoliittisesti moitittavasta menettelystä.

Palveluntuottajan tulisi ilmoittaa työ- ja elinkeinotoimistolle, jos työnhakija ei asioi palveluntuottajan kanssa sen määräämällä tavalla sekä työnhakijan mahdollisista työnhakuun ja palveluihin liittyvistä laiminlyönneistä. Palveluntuottaja ei tekisi harkintaa siitä, voiko hakijan menettely johtaa työttömyysturvaoikeuden päättymiseen 2 luvun 1 §:n perusteella taikka korvauksettoman määräajan, työssäolovelvoitteen tai koulutusta vailla olevia nuoria koskevan seuraamuksen asettamiseen. Ilmoituksen tulisi sisältää riittävät tiedot hakijan menettelystä, jotta työ- ja elinkeinotoimisto voi harkita, voidaanko työttömyysetuuden maksamista jatkaa vai onko asiaa syytä selvittää enemmän esimerkiksi pyytämällä työnhakijalta selvitystä asiasta hallintolaissa tarkoitetulla tavalla. Työttömyysturvaseuraamuksen asettaisi aina työ- ja elinkeinotoimisto.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin työ- ja elinkeinotoimiston ja palveluntuottajan velvollisuudesta ilmoittaa työttömyyskassalle tai Kansaneläkelaitokselle työnhakijan osallistumisesta työllistymistä edistävään palveluun. Työttömyysetuuden maksaja tekisi ilmoituksen perusteella päätöksen siitä, maksetaanko työnhakijalle työttömyysetuutta työllistymistä edistävään palveluun osallistumisen perusteella. Työttömyyskassalle ja Kansaneläkelaitokselle tehtävät ilmoitukset vastaisivat sisällöltään pääosin nykyisiä työllistymistä edistäviä palveluita koskevia työvoimapoliittisia lausuntoja.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin eräistä ilmoitusten antamiseen liittyvistä seikoista työvoimapoliittisia lausuntoja koskevaa 4 §:n 3 ja 4 momenttia vastaavasti. Ilmoitusten antamisesta ja sisällöstä voitaisiin säätää tarkemmin työ- ja elinkeinoministeriön asetuksessa 4 momenttiin esitetyn asetuksenantovaltuuden perusteella. Kulukorvaukseen liittyvien tietojen ilmoittamisesta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksessa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta (1073/2012).

Jos palveluntuottaja jättäisi työllistymistä edistävään palveluun osallistumista koskevan ilmoituksen tekemättä työttömyyskassalle tai Kansaneläkelaitokselle, asian hoitaisi työ- ja elinkeinotoimisto. Toimisto ei kuitenkaan olisi toimivaltainen puuttumaan esimerkiksi palveluntuottajan tekemän ilmoituksen sisältöön. Jos ilmoituksen on tehnyt palveluntuottaja, myös mahdollisen valitusvastineen laatiminen kuuluisi sen tehtäviin.

Esimerkiksi mahdollinen valitusprosessi voi edellyttää työ- ja elinkeinohallinnolta toimia myös sen jälkeen, kun palveluntuottaja ei enää ole sopimussuhteessa työ- ja elinkeinohallintoon. Näissä tilanteissa tarvittavat toimet hoitaisi työ- ja elinkeinotoimisto.

12 luku Muutoksenhaku

1 §. Muutoksenhakuoikeus. Pykälän 1 momenttia selkeytettäisiin asiasisällön säilyessä muuttumattomana. Momentissa otettaisiin huomioon muutoksenhakulautakuntia koskeva muutos ja työttömyysturvan muutoksenhakulautakuntaa koskeva maininta muutettaisiin koskemaan sosiaaliturva-asioden muutoksenhakulautakuntaa. Pykälän 2 ja 3 momentti vastaisivat nykyistä 2 ja 4 momenttia.

Pykälän uudessa 4 momentissa säädettäisiin siitä, ettei työ- ja elinkeinotoimiston ja palveluntuottajan tekemiin 11 luvun 4 a ja 4 b §:ssä tarkoitettuihin ilmoituksiin saisi haka muutosta valittamalla. Valituskielto vastaisi laajuudeltaan nykyistä työvoimapoliittisia lausuntoja koskevaa valituskieltoa.

9 §. Oikeudenkäyntikulujen jakaminen. Työ- ja elinkeinohallinto vastaisi oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta työttömyyskassalle tai Kansaneläkelaitokselle myös silloin, kun oikeudenkäyntikulujen suoritusvelvollisuus perustuisi pääasiassa tai osittain palveluntuottajan tekemään työllistymistä edistävään palveluun osallistumista koskevaan ilmoitukseen. Työ- ja elinkeinohallinto vastaa näistä kuluista myös nykyisin.

Vaikka työ- ja elinkeinohallinto vastaisi oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta työttömyyskassalle tai Kansaneläkelaitokselle, työ- ja elinkeinohallinnolla olisi esitetyn säännöksen estämättä oikeus vaatia oikeudenkäyntikuluja palveluntuottajalta. Palveluntuottajan korvausvelvollisuus voisi perustua esimerkiksi työllistymistä edistävien palveluiden hankkimista koskevaan sopimukseen.

13 luku Tietojen saamista ja luovuttamista koskevat säännökset

1 §. Oikeus tietojen saamiseen. Pykälän 1 momentin 4 kohtaan lisättäisiin maininta palveluntuottajasta. Sekä työ- ja elinkeinotoimistolla että työttömyysetuuden maksajalla olisi oikeus saada palveluntuottajalta työnhakijaa koskevia tietoja.

Pykälän 2 momentin 1 kohta vastaisi nykyistä 1 kohtaa, mutta .2 kohta olisi uusi. Työttömyyskassalla tai Kansaneläkelaitoksella olisi oikeus saada työ- ja elinkeinotoimistolta tai palveluntuottajalta ilmoitus työnhakijan osallistumisesta työllistymistä edistävään palveluun. Nykyinen 2 momentin 2 kohta siirrettäisiin 3 kohdaksi.

Voimaantulo. Työvoimapoliittisten lausuntojen antaminen kuuluisi työ- ja elinkeinotoimiston ja työ- ja elinkeinohallinnon hallinnon asiakaspalvelukeskuksen tehtäviin, jos kyse olisi työllistymistä edistävästä palvelusta, joka on alkanut ennen lain voimaantuloa. Lisäksi palveluntuottajalla olisi 11 luvun 4 b §:n 1 momentin mukainen velvollisuus ilmoittaa työ- ja elinkeinotoimistolle vain niistä työnhakijan työttömyysturvaoikeuteen mahdollisesti vaikuttavista seikoista, jotka tapahtuvat lain voimaantulon jälkeen. Siirtymäsäännös on tarpeen, koska en-

nen lain voimaantuloa tapahtunut seikka voi vaikuttaa työttömyysturva-oikeuteen myös lain voimaantulon jälkeen.

1.5 Laki kuntouttavasta työtoiminnasta

5 §. Aktivointisuunnitelman laatiminen. Kunnan tulee nykyisin ennen aktivointisuunnitelman laatimiseen liittyvien toimenpiteiden aloittamista varmistua, että työ- ja elinkeinotoimisto on tehnyt henkilön kanssa työllistymissuunnitelman tai että työ- ja elinkeinotoimisto on varannut työnhakijalle tilaisuuden työnhakijan haastatteluun. Pykälän 4 momentissa huomioitaisiin se, että työnhakijan palveluprosessiin liittyvät tehtävät on voitu siirtää palveluntuottajalle. Muutos ei vaikuttaisi aktivointisuunnitelman laatimisen tai kuntouttavan työtoiminnan järjestämisen edellytyksiin.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Ehdotettu laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta sisältäisi kaksi uutta asetuksenantovaltuutta, joista säädettäisiin 1 luvun 5 §:n 5 momentissa ja 2 luvun 1 §:n 4 momentissa. Lisäksi lain 9 luvun 2 §:n 4 momentissa olevaa asetuksenantovaltuutta laajennettaisiin koskemaan myös palveluntuottajan ilmoittamisvelvollisuutta.

Lain 1 luvun 5 §:n 5 momentissa ehdotetaan säädettäväksi valtuudesta antaa valtioneuvoston asetuksella tarkempia säännöksiä myös hankintasopimusten voimassaolosta. Voimassaolon rajoituksesta säädettäisiin ehdotetun valtuuden nojalla julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa asetuksessa. Hankintasopimukset voisivat olla voimassa enintään vuoden 2020 loppuun. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitetut palvelut ja toimet rahoitetaan valtion talousarviosta, ja määräraha on luonteeltaan kaksi vuotta käytettävissä olevaa siirtomäärärahaa. Vuoden 2019 talousarvio on viimeinen valtion talousarvio, jossa palveluihin ja toimiin voidaan osoittaa määrärahoja. Määrärahat on siten sidottava vuoden 2019 aikana ja maksettava viimeistään vuonna 2020. Tästä syystä on perusteltua rajoittaa sopimusten voimassaolo enintään vuoden 2020 loppuun. Jo solmittujen ja vuoden 2020 jälkeen voimassa olevien sopimusten rahoitus ratkaistaan erikseen.

Lain 2 luvun 1 §:n 4 momentissa ehdotetaan säädettäväksi valtuudesta antaa valtioneuvoston asetuksella tarkempia säännöksiä palveluntuottajan ilmoituksen antamisesta ja ilmoitukseen sisällytettävistä tiedoista. Myös näistä säädettäisiin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa valtioneuvoston asetuksessa.

Lain 9 luvun 2 §:n 4 momenttiin sisältyy nykyisin valtuus säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella kulukorvauksen määräytymisestä ja työ- ja elinkeinoviranomaisen velvollisuudesta ilmoittaa kulukorvauksen määräytymiseen vaikuttavia tietoja työttömyyskassalle tai Kansaneläkelaitokselle. Valtuutussäännöstä laajennettaisiin siten, että tarkempia säännöksiä voitaisiin antaa myös palveluntuottajan velvollisuudesta ilmoittaa kulukorvauksen määräytymiseen vaikuttavista tiedoista.

Asetuksen 23 §:ssä säädetään nykyisin työllistymistä edistävän palvelun ajalta maksettavaa kulukorvausta koskevista tiedoista, jotka työ- ja elinkeinotoimisto toimittaa työttömyysetuuden maksajille. Asetusta muutettaisiin esitetyn valtuuden nojalla siten, että siinä otettaisiin huomioon työ- ja elinkeinotoimiston ja palveluntuottajien työttömyysetuuden maksajille antamat ilmoitukset. Jos kyse on palveluntuottajan tekemästä ilmoituksesta, ilmoitukseen olisi tarvittaessa merkittävä tarkemmat tiedot työnhakijan kotiosoitteesta ja palvelun järjestämispaikasta. Tämä olisi tarpeen, jotta työttömyysetuuden maksajalla olisi mahdollisuus tehdä päätös kulukorvauksen määrästä. Työ- ja elinkeinotoimiston osalta säilytettäisiin nykytila, jossa

toimisto ilmoittaa ainoastaan, osallistuuko työnhakija palveluun työssäkäyntialueellaan, sen ulkopuolella vai työssäkäyntialueellaan, mutta kotikuntansa ulkopuolella.

Erilainen menettelytapa työ- ja elinkeinotoimiston ja palveluntuottajien tekemien ilmoitusten välillä johtuu siitä, että työ- ja elinkeinotoimisto tekee ilmoituksen virkavastuulla, ja työttömyysetuuden maksaja käyttää ilmoitettua tietoa sellaisenaan kulukorvausta koskevan päätöksen perusteena selvittämättä asiaa itse. Koska sen arviointiin, osallistuuko työnhakija palveluun työssäkäyntialueellaan, sen ulkopuolella vai työssäkäyntialueellaan, mutta kotikuntansa ulkopuolella, liittyy harkintaa, tehtävää ei siirrettäisi palveluntuottajien hoidettavaksi.

Ehdotettujen lakimuutosten johdosta julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun asetukseen on lisäksi tehtävä muutoksia nykyisten valtuuksien nojalla. Muutoksia on tehtävä ainakin asetuksen 5—7, 25 ja 33 §:ään.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun valtioneuvoston asetuksen 5 §:ssä säädetään työ- ja elinkeinotoimiston työnhakijan kanssa tekemän työllistymissuunnitelman hyväksymisestä ja arkistoisesta. Asetusta muutettaisiin siten, että vastaavaa menettelyä sovellettaisiin myös palveluntuottajan työnhakijan kanssa laatimaan työllistymissuunnitelmaan.

Asetuksen 6 ja 7 §:ssä säädetään kansainvälisestä työnvälityksestä. Asetusta muutettaisiin siten, että näitä palveluja voitaisiin jatkossa hankkia palveluntuottajilta siten kuin ehdotetussa 3 luvun 2 §:ssä säädetään. Jos muista kuin asetuksessa tarkoitetuista ns. sopimusvaltioista etsitään työntekijöitä Suomeen tai Suomesta etsitään työntekijöitä muihin kuin sopimusmaihiin, työ- ja elinkeinotoimisto harkitsisi työnvälityspalveluiden tarjoamisen tarkoituksenmukaisuutta kuitenkin nykyistä vastaavasti tapauskohtaisesti. Tarkoituksenmukaisuusharkintaa ei voitaisi siirtää palveluntuottajan hoidettavaksi.

Asetuksen 25 §:ssä säädetään työ- ja elinkeinotoimistossa asioinnista aiheutuvien matkakustannusten korvaamisesta työttömälle henkilöasiakkaalle, joka vammansa tai sairautensa vuoksi tarvitsee kuljetuspalvelua voidakseen asioida työ- ja elinkeinotoimistossa. Kustannuksia voidaan korvata, jos asiointi työ- ja elinkeinotoimistossa johtuu työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman laatimisesta tai tarkistamisesta taikka henkilökohtaiseen ammatinvalinta- ja uraohjaukseen osallistumisesta. Kustannuksia voitaisiin jatkossa korvata samoin edellytyksin myös silloin, kun suunnitelma laaditaan tai sitä tarkistetaan palveluntuottajan luona tai ammatinvalinta- ja uraohjaus on hankittu palveluntuottajalta.

Asetuksen 33 §:ssä tarkoitettu TY-neuvottelukunta seuraisi palveluntuottajilta hankittavien palveluiden vaikuttavuutta ja laatua osana työ- ja elinkeinotoimistolle asetettujen tavoitteiden seurantaa.

Työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta korvauksettomasta määräajasta säädetään työttömyysturvalain 2 a luvun 4 §:ssä. Säännöksen mukaan työnhakijan katsotaan kieltäytyneen työstä sinä päivänä, jona työ- ja elinkeinotoimisto tai työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus saa tiedon kieltäytymisestä tai henkilön kieltäytymisenä pidettävästä menettelystä taikka henkilö menettelee tavalla, jota arvioidaan työstä kieltäytymisenä. Valtioneuvoston työttömyysturvalain täytäntöönpanosta antamassa asetuksessa (1330/2002) on säädetty tarkemmin ajankohdasta, jona työnhakijan katsotaan kieltäytyneen työstä.

Asetukseen lisättäisiin työttömyysturvalain 2 a luvun 4 §:n 4 momentin nojalla säännös, jonka mukaan työnhakijan katsotaan kieltäytyneen työstä sinä päivänä, jona työ- ja elinkeinotoimisto saa palveluntuottajalta tiedon kieltäytymisestä. Säännös estäisi sen, että palveluntuottajan

ilmoituksen viivästyessä korvaukseton määräaika alkaisi takautuvasti ja mahdollisesti jo maksettu työttömyysetuus perittäisiin takaisin.

Työ- ja elinkeinoministeriö on antanut työttömyysturvalain 11 luvun 4 §:n nojalla asetuksen työvoimapoliittisen lausunnon antamisesta ja lausuntoon merkittävistä tiedoista (1556/2016). Asetuksessa säädetään muun muassa työvoimapoliittisen lausunnon antamiseen liittyvästä määräajasta sekä lausuntojen mukana työttömyysetuuden maksajille toimitettavista tiedoista. Asetusta muutettaisiin työttömyysturvalain uuden 11 luvun 4 b §:n nojalla siten, että siinä otettaisiin huomioon palveluntuottajien työ- ja elinkeinotoimistolle antamat sekä työ- ja elinkeinotoimiston ja palveluntuottajien työttömyysetuuden maksajille antamat ilmoitukset.

Palveluntuottajan tulisi ilmoittaa työ- ja elinkeinotoimistolle, jos työnhakija ei asioi palveluntuottajan kanssa sen määräämällä tavalla sekä kaikista työnhakijan mahdollisista työnhakuun ja palveluihin liittyvistä laiminlyönneistä. Työ- ja elinkeinoministeriön asetuksessa säädettäisiin niistä tiedoista, jotka palveluntuottajan tulee ilmoittaa. Tarkoituksena on, että työ- ja elinkeinotoimisto saa riittävät tiedot sen harkitsemiseksi, tuleeko toimiston ryhtyä toimiin työnhakijan työttömyysturvaoikeuden selvittämiseksi.

Työ- ja elinkeinotoimiston tai palveluntuottajan työttömyysetuuden maksajalle tekemän ilmoituksen yhteydessä ilmoitettaisiin myös työllistymistä edistävän palvelun sisällyttämisestä työnhakijan kanssa laadittuun työllistymissuunnitelmaan tai sitä korvaavaan suunnitelmaan. Tästä säädettäisiin jatkossa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksessa. Muodollisesti kyse ei tältä osin enää olisi työttömyysetuuden maksajaa sitovasta työvoimapoliittisesta lausunnosta vaan työ- ja elinkeinotoimiston tai palveluntuottajan ilmoittamasta tiedosta, jota työttömyysetuuden maksaja käyttäisi päättäessään työllistymistä edistävän palvelun ajalta maksettavan etuuden määrästä. Käytännössä sillä ei juuri ole merkitystä, onko kyse sitovasta työvoimapoliittisessä lausunnossa ilmoitetusta tiedosta vai muusta tiedosta.

3 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä lokakuuta 2018. Poikkeuksena tästä olisi ensimmäisen lakiehdotuksen 4 luvun 5 §:n 1 momentin johdantokappaleen muutos, joka ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2019.

Koska laeilla on tarkoitus valmistautua maakunta- ja kasvupalvelu-uudistuksen voimaantuloon tukemalla kasvupalvelumarkkinoiden rakentumista ennakkollisesti ennen uudistuksen voimaantuloa, niiden olisi tultava voimaan mahdollisimman pian. Näin markkinoiden rakentumiselle ja julkisiin työvoima- ja yrityspalveluihin liittyvien järjestäjä-tuottaja -mallien kehittämiselle ja kokeilemiselle jäisi mahdollisimman paljon aikaa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 4 luvun alkuperäisen 5 §:n 1 momentin johdantokappaleen muutos ehdotetaan muista muutoksista poikkeavasti tulevaksi voimaan vasta vuoden 2019 alusta, koska kyseistä pykälää on muutettu lailla 1456/2016 väliaikaisesti ja muutoksen väliaikainen voimassaolo päättyy vuoden 2018 lopussa. Säännöksen pysyvän muodon muutos tulisi siten voimaan väliaikaisten säännösten voimassaolon päättyttyä 1 päivänä tammikuuta 2019.

Ehdotuksessa laiksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 4 luvun 5 ja 12 §:n muuttamisesta (lakiehdotus 2) säädettäisiin niistä muutoksista, jotka olisi tehtävä väliaikaisesti voimassa olevaan 4 luvun 5 §:ään ja lukuun väliaikaisesti lisättyyn 12 §:ään. Lakiehdotus väliaikaisten säännösten muuttamisesta tulisi voimaan samaan aikaan kuin pääosa lakiehdotuk-

sista. Se olisi voimassa väliaikaisen muutoksen voimassaoloajan päättymiseen eli vuoden 2018 loppuun.

4 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Esitys toteuttaa perustuslain 18 §:n 2 momentissa julkiselle vallalle säädettyä velvollisuutta edistää työllisyyttä. Esityksen kannalta keskeisiä perusoikeuksia ovat perustuslain 6 §:ssä turvattu yhdenvertaisuus, 10 §:n 1 momentissa turvattu yksityiselämän suoja, 21 §:ssä turvattu oikeusturva ja 19 §:n 2 momentissa säädetty oikeus työttömyyden aikaisen perustoimeentulon turvaan. Esityksen säännöksiä on arvioitava hallintotehtävän antamista muulle kuin viranomaiselle koskevan perustuslain 124 §:n sekä asetuksen antamista koskevan 80 §:n 1 momentin kannalta.

Julkisen vallan velvollisuus edistää työllisyyttä

Perustuslain 18 §:n 2 momentin mukaan julkisen vallan on edistettävä työllisyyttä ja pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus työhön. Mainitun säännöksen perustelujen (HE 309/1993 vp, s. 68/II) mukaan työllisyyden hoidossa on myös julkisen vallan yhteistoiminta elinkeinoelämän kanssa tärkeää. Työllisyyden edistäminen merkitsee säännöksen perustelujen mukaan samalla sitä, että julkinen valta pyrkii turvaamaan jokaiselle oikeuden työhön. Tämä merkitsee myös sitä, että julkisen vallan tulee pyrkiä estämään pysyvästi työtä vailla olevien ryhmän muodostumista.

Esitys toteuttaa osaltaan julkiselle vallalle perustuslaissa säädettyä velvollisuutta edistää työllisyyttä. Keinona työllisyyden edistämiseen ehdotuksessa on entistä laajempi palveluntuottajien käytön mahdollistaminen asiakasprosessien hallinnassa. Näin pyritään hyödyntämään elinkeinoelämän potentiaali työllisyyden edistämisessä.

Yhdenvertaisuus

Perustuslain 6 §:ssä säädetyn yhdenvertaisuusperiaatteen mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Mahdollisuutta hankkia palveluntuottajalta henkilöasiakkaan palveluprosessiin kuuluvia toimia ja työkokeiluun ohjaamista ja niihin liittyvää mahdollisuutta ohjata asiakas asioimaan palveluntuottajan kanssa on arvioitava yhdenvertaisuuden kannalta.

Esityksessä mahdollistettaisiin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle ja työ- ja elinkeinotoimistolle työnhakijan palveluprosessiin liittyvien tehtävien hankkiminen palveluntuottajalta. Osan asiakkaista olisi asioitava työ- ja elinkeinotoimiston ja osa palveluntuottajan kanssa. Hankintojen tekeminen olisi kunkin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ja työ- ja elinkeinotoimiston harkinnassa.

Vastaavat palveluprosessia ja julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädettyjä palveluja koskevat vaatimukset koskisivat sekä viranomaista että palveluntuottajaa. Laissa tarkoitettujen palvelujen lisäksi palveluntuottajilta voitaisiin hankkia myös laissa säädettyihin palveluihin verrattavia kohtuulliseksi katsottavia palveluja. Tällaisia uudenlaisia palveluja voisi sisältyä palveluprosessista vastaavan palveluntuottajan palveluvalikoimaan, mutta palveluprosessista vastaava viranomainen voisi myös hankkia tällaisia uudenlaisia palveluja, vaikka itse vastaisikin palveluprosessista.

Riippumatta siitä, vastaako työnhakijan palveluprosessista viranomainen vai palveluntuottaja, palvelujen tarjoaminen perustuisi asiakkaan palvelutarpeeseen. Asiakkaalla ei siten olisi kummassakaan tapauksessa oikeutta saada tiettyä palvelua, ellei se vastaisi hänen palvelutar-

vettaan. Silloinkin kun palvelu vastaisi asiakkaan palvelutarvetta, palvelun tarjoaminen voisi estyä esimerkiksi siitä syystä, ettei sellaista palvelua ole tarjolla tai että siihen ei ole käytettävissä määrärahoja. Tällainen tilanne voisi syntyä niin viranomaisen kuin palveluntuottajan kanssa asioivalle.

Esityksessä on varmistettu asiakkaan tilanteesta huolehtiminen myös siinä tapauksessa, että palveluprosessiin kuuluvista toimista vastaava palveluntuottaja laiminlöisi velvoitteitaan. Näissä tilanteissa työnhakijan palveluprosessista vastaisi työ- ja elinkeinotoimisto. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella säilyisi järjestämisvastuu silloinkin kun se tai työ- ja elinkeinotoimisto hankkisi palveluja tai palveluprosessiin liittyviä tehtäviä palveluntuottajalta.

Koska hankintojen tekeminen olisi kunkin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ja rajoitetusti myös työ- ja elinkeinotoimiston päätettävissä, olisi mahdollista, että mahdollisuutta hankkia työnhakijan palveluprosessiin kuuluvia toimia ja palveluja hyödynnettäisiin eri puolilla Suomea eri tavoin. Lisäksi palveluntuottajien tarjonnassa alueellisesti olevat erot vaikuttaisivat siihen, kuinka laajasti palveluntuottajien palveluja olisi eri alueilla saatavissa.

Palveluprosessiin kuuluvien toimien ja palvelujen hankkimista rajaa kaikilla alueilla siihen varatut määrärahat. Esityksellä ei vaikuteta määrärahojen jakoon alueiden välillä.

Nykyisinkin mahdollisuudet ohjata asiakas palveluun, esimerkiksi työkokeiluun, ovat erilaiset riippuen alueen työnantajien lukumäärästä tai kullakin alueella palvelua järjestävien tahojen määrästä. Palveluihin on kuitenkin mahdollista hakeutua myös asuinpaikkakunnan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimialueen ulkopuolelle.

Edellä esitetyn perusteella hallitus katsoo, ettei mahdollisuus ohjata asiakas asioimaan viranomaisen sijasta palveluntuottajan kanssa vaaranna asiakkaiden yhdenvertaisuutta. Paikallisesti erilaiset mahdollisuudet päästä palveluun eivät johdu tästä esityksestä vaan alueiden tosiasiallisesta erilaisuudesta.

Yksityiselämän suoja

Perustuslain 10 §:n 1 momentissa turvataan henkilön yksityiselämä ja säädetään henkilötietojen lakitasoisesta suojasta. Esitykseen sisältyvää säännöstä palveluntuottajan tiedonsaantioikeudesta sekä säännöksiä työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmään myönnettävästä käyttöoikeudesta ja asiakastietojärjestelmän tietojen käyttämisestä on arvioitava yksityiselämän suojan ja henkilötietojen suojan lakitasoisuuden kannalta.

Yksityiselämän käsite voidaan lainkohdan perustelujen mukaan ymmärtää henkilön yksityistä piiriä koskevaksi yleiskäsitteeksi. Yksityiselämän suojan lähtökohtana on, että yksilöllä on oikeus elää omaa elämäänsä ilman viranomaisten tai muiden ulkopuolisten tahojen mielivaltaista tai aiheetonta puuttumista hänen yksityiselämäänsä. Henkilötietojen suojan osalta säännös viittaa tarpeeseen lainsäädännöllisesti turvata yksilön oikeusturva ja yksityisyyden suoja henkilötietojen käsittelyssä, rekisteröinnissä ja käyttämisessä. (HE 309/1993 vp, s. 52/II—53/II)

Perustuslakivaliokunta on katsonut, että yksityiselämän suojaan kohdistuvia rajoituksia on arvioitava perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten valossa. Valiokunta kiinnitti huomiota siihen, että tällainen arvio on mahdollinen vain, jos hallituksen esityksessä eritellään riittävällä seikkaperäisyydellä ne syyt, joiden johdosta henkilötietojen käsittely katsotaan lakiehdotuksessa välttämättömäksi (PeVL 38/2016 vp, s. 2—3). Perustuslakivaliokunta on korostanut erikseen, että lailla säätämisen vaatimus ulottuu myös mahdollisuuteen luovuttaa henkilötietoja teknisen käyttöyhteyden avulla (PeVL 12/2002 vp, s. 5).

Viranomaisten tietojen saamista ja luovuttamista koskevaa sääntelyä perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädetyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta arvioidessaan perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota muun muassa siihen, mihin ja ketä koskeviin tietoihin tiedonsaantioikeus ulottuu ja miten tiedonsaantioikeus sidotaan tietojen välttämättömyyteen. Viranomaisen tietojensaantioikeus ja tietojen luovuttamismahdollisuus ovat valiokunnan mukaan voineet liittyä jonkin tarkoituksen kannalta "tarpeellisiin tietoihin", jos tarkoitettut tietosisällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi. Jos taas tietosisältöjä ei ole samalla tavoin luetteloitu, sääntelyyn on pitänyt sisällyttää vaatimus "tietojen välttämättömyydestä" jonkin tarkoituksen kannalta. (Ks. esim. PeVL 31/2017 vp, s. 2, PeVL 42/2016 vp, s. 2, PeVL 38/2016 vp, s. 2 ja PeVL 71/2014 vp, s. 3/I). Valiokunta ei toisaalta ole pitänyt hyvin välttiä ja yksilöimättömiä tietojensaantioikeuksia perustuslain kannalta mahdollisina edes silloin, kun ne on sidottu välttämättömyyskriteeriin (PeVL 62/2010 vp, s. 4/I ja PeVL 59/2010 vp, s. 4/I). Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä on vakiintuneesti edellytetty, että henkilörekisteriä koskevista säännöksistä käy selvästi ilmi, mitä tietoja ja missä tarkoituksessa voidaan luovuttaa samoin kuin tietoihin oikeutettujen piiri (ks. PeVL 60/2010 vp, s. 5 ja siinä mainitut lausunnot PeVL 42/2010 vp, s. 3, PeVL 14/2002 vp, s. 2—5 ja PeVL 74/2002 vp, s. 4—5).

Ehdotetun palveluntuottajan tiedonsaantioikeuden kohteena olevat tiedot ovat yksityiselämän suojan piiriin kuuluvia henkilötietoja. Tämä ilmenee myös siten, että ne ovat viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 24 §:n 1 momentin 25 kohdan nojalla salassa pidettäviä. Niitä koskevassa tiedonsaantioikeudessa on siten kyse yksityiselämän suojaan kohdistuvasta rajoituksesta, jota on arvioitava perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten valossa. Tiedonsaantioikeudesta on siten säädettävä laissa, sitä koskevan säännöksen on oltava täsmällinen ja tarkkarajainen, tiedonsaantioikeudelle on oltava perusoikeusjärjestelmän kokonaisuuden kannalta hyväksyttävä peruste, tiedonsaantioikeuden on oltava oikeasuhtainen sillä tavoiteltuun päämäärään nähden eikä tiedonsaantioikeus saa puuttua yksityiselämän suojan ytimeen. Lisäksi riittävä oikeusturva on turvattava eikä tiedonsaantioikeus saa olla Suomea sitovien ihmisoikeusvelvoitteiden vastainen. (PeVM 25/1994, s. 4—5)

Palveluntuottajan oikeudesta saada salassa pidettäviä tietoja Kansaneläkelaitokselta, työttömyyskassalta ja työkokeilun järjestäjältä ehdotetaan säädettävän julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 12 luvun 6 §:ssä vastaavaan tapaan kuin siinä on nykyisin säädetty palveluntuottajan oikeudesta saada salassa pidettäviä tietoja työ- ja elinkeinotoimistolta, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskukselta ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta. Nykyinen 12 luvun 6 §:n säännös sisältyi alkuperäiseen julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin, joka on annettu perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (PeVL 32/2012 vp). Perustuslakivaliokunta ei tuolloin nähnyt tiedonsaantioikeudessa huomautettavaa. Tiedonsaantioikeus olisi sillä palveluntuottajalla, joka hankintasopimuksen mukaisesti vastaisi tietojen kohteena olevan henkilön palvelusta tai palveluprosessista. Näin ollen vaatimukset lakitasoisuudesta, täsmällisyydestä tarkkarajaisuudesta täyttyvät.

Kuten edellä on todettu, esityksen tarkoitus on osaltaan toteuttaa julkiselle vallalle perustuslaissa asetettua velvollisuutta edistää työllisyyttä ja keinona tähän on entistä laajempi palveluntuottajien käytön mahdollistaminen asiakasprosessien hallinnassa ja palveluiden tuotannossa. Palveluntuottajan olisi välttämätöntä saada Kansaneläkelaitokselta tai työttömyyskassalta tiedot henkilöasiakkaan työttömyyspäivärahaoikeuden päättymisestä ja työttömyyspäivärahan edellytyksenä olevan työssäoloehdon kertymisestä, jotta se tietäisi, minkä kestoisena sen on palvelut järjestettävä. Jotta palveluntuottaja voisi toteuttaa kokeiluun ja palveluprosessiin liittyviä tehtäviä, sen olisi välttämätöntä voida saada työkokeilun järjestäjältä 4 luvun 9 §:ssä tarkoitettut tiedot ja tieto henkilöasiakkaan poissaoloista. Ehdotetuille tiedonsaantioikeuksille on

siten hyväksyttävä peruste ja tiedonsaantioikeudet on rajattu siihen, mikä on välttämätöntä palveluntuottajalta hankittavien palvelujen ja tehtävien toteuttamiseksi.

Palveluntuottajaan sovellettaisiin hallinnon yleislakeja niiden soveltamisalasäännösten nojalla. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 9 §:n 3 momentissa säädettäisiin vielä selvyyden vuoksi, että palveluntuottajan toimintaan sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia ja arkistolakia sen hoitaessa tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 1 pykälässä säädetään vielä lisäksi, että tietojen luovuttamiseen asiakastietojärjestelmästä sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia. Näin ollen riittävä oikeusturva henkilötietojen käsittelyssä on taattu.

Esitykseen sisältyvän 1 lakiehdotuksen 13 luvun 5 §:n 2 ja 3 momentin säännöksissä palveluntuottajalle myönnettävästä asiakastietojärjestelmän käyttöoikeudesta ja palveluntuottajan palveluksessa olevan henkilön oikeudesta käyttää asiakastietojärjestelmän tietoja on kyse oikeudesta käsitellä henkilötietoja, mukaan lukien arkaluonteisia henkilötietoja. Asiakastietojärjestelmän tietosisällöstä säädetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 3 pykälässä, jota ei esityksessä ehdoteta muutettavaksi.

Oikeus näiden tietojen käsittelyyn on tarpeen, jotta palveluntuottaja voisi huolehtia työnhakijan palveluprosessiin liittyvistä tehtävistä. Jos palveluntuottajalta olisi 1 luvun 5 §:n 2 momentin 1 kohdassa mahdollistetulla tavalla hankittu työnhakijan palveluprosessiin liittyviä tehtäviä, palveluntuottajan palveluksessa olevan henkilön olisi vastaavasti kuin työ- ja elinkeinotoimiston virkamiehen päästävä katselemaan asiakkaan tietoja ja tallettamaan palveluprosessin myötä syntyviä asiakasta koskevia uusia tietoja asiakasjärjestelmään. Jos tällaista mahdollisuutta ei olisi, palveluntuottaja ei käytännössä voisi toteuttaa palveluprosessiin kuuluvia tehtäviä, kuten palvelutarpeen arviointia tai suunnitelman laatimista.

Oikeudesta ehdotetaan säädettäväksi laissa. Oikeus olisi rajattu vain niihin palveluntuottajan palveluksessa oleviin henkilöihin, jotka hoitavat palveluprosessiin liittyviä tehtäviä. Käyttöoikeuden myöntäisi viranomainen erikseen kullekin henkilölle. Näihin henkilöihin sovellettaisiin virkavastuuta koskevia säännöksiä. Henkilö, jolle on myönnetty käyttöoikeus asiakastietojärjestelmään, saisi salassapitosäännösten estämättä hakea ja käyttää asiakastietojärjestelmään talletettuja tietoja vain, jos se on tarpeen asiakaspalvelun järjestämiseksi, vireillä olevan asian selvittämiseksi tai ratkaisemiseksi, valvonta-, kehittämis- tai seurantatehtävän suorittamiseksi taikka toimeksiantotehtävän suorittamiseksi.

Edellä esitetyistä syistä esityksessä ehdotettujen palveluntuottajan tiedonsaantioikeuksien ja asiakastietojärjestelmän käyttöoikeuksien katsotaan olevan perustuslain mukaisia.

Oikeusturva

Perustuslain 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsiteltyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla. Esitykseen sisältyviä säännöksiä valituskielloista on arvioitava muutoksenhakuoikeuden kannalta.

Perustuslakivaliokunta on katsonut käsitellessään hallituksen esitystä HE 133/2012 vp, että palvelun tarjoamista tai hankkimista koskeva ratkaisu, joka koskee ammatinvalinta- ja uraoh-

jausta, valmennusta, kokeilua, asiantuntija-arviointoja ja asiantuntijapalveluita yrityksille, on sellainen viranomaisen päätös, josta saa lähtökohtaisesti valittaa. Valiokunnan näkemyksen mukaan edellä mainitut ratkaisut eivät ole tosiasiallisia hallintotoimia eivätkä siten rajaudu automaattisesti muutoksenhakuoikeuden ulkopuolelle. Ne voitiin valiokunnan mukaan kuitenkin sisällyttää muutoksenhakukiellon piiriin. (PeVL 32/2012, s. 5)

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 14 luvun 1 §:n uusi 5 momentti sisältäisi uuden valituskiellon. Tarve valituskieltosäännökselle johtuu mahdollisuudesta hankkia työnhakijan palveluprosessiin kuuluvia tehtäviä palveluntuottajalta. Jos palveluntuottajalta olisi hankittu henkilöasiakkaan palveluprosessiin liittyviä tehtäviä, ratkaisun ehdotetussa 5 momentissa mainittujen palveluiden tarjoamisesta tekisi palveluntuottaja. Vastaavasti kuin viranomaisen, myös palveluntuottaja voisi joutua tekemään päätöksen palvelun tarjoamatta jättämisestä. Palveluntuottajan päätökseen olisi 14 luvun 1 §:n mukaan mahdollista vaatia oikaisua palveluntuottajan kanssa sopimuksen tehneeltä viranomaiselta. Säännös takaisi palveluntuottajan asiakkaaksi siirretyn henkilön oikeusturvan vastaavasti kuin työ- ja elinkeinotoimiston asiakkaana olevan kohdalla.

Palveluntuottajan päätös olla tarjoamatta henkilöasiakkaalle tämän vaatimia palveluita olisi saatettavissa viranomaisen arvioitavaksi oikaisuvaatimuksella. Ehdotetun 14 luvun 1 pykälän uuden 5 momentin mukaan tällaiseen oikaisuvaatimukseen tehdystä viranomaisen päätöksestä ei sen sijaan olisi oikeutta valittaa. Valituskiellon piiriin ehdotettu oikaisuvaatimuksen johdosta tehty päätös rinnastuu ratkaisuihin, joista nykyisin on säädetty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella työ- ja elinkeinotoimiston päätöstä koskeva valituskielto.

Edellä esitetyistä syistä katsotaan, etteivät esityksen 1 lakiehdotukseen sisältyvät valituskiellot vaaranna oikeusturvaa.

Työttömyyden aikaisen perustoimeentulon turvaaminen

Perustuslain 19 §:n 1 momentin mukaan jokaisella, joka ei kykene hankkimaan ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa, on oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon. Pykälän 2 momentin mukaan lailla taataan jokaiselle oikeus perustoimeentulon turvaan muun muassa työttömyyden perusteella.

Perustuslakivaliokunnan perusoikeusuudistukseen johtaneesta hallituksen esityksestä antaman mietinnön mukaan (PeVM 25/1994 vp, s. 10/II) 2 momentin säännös asettaa lainsäätäjälle velvoitteen taata jokaiselle perustoimeentuloturvaa tarvitsevalle subjektiivisen oikeuden tällaiseen laissa säädettävään julkisen vallan järjestämään turvaan. Valiokunta totesi, että turva olisi yhteydessä säännöksessä lueteltuihin sosiaalisiin riskitilanteisiin ja lailla kulloinkin annettaviin säännöksiin saamisedellytyksistä ja tarveharkinnasta sekä menettelymuodoista. Perusoikeusuudistuksen säätämisasiakirjojen perusteella (HE 309/1993 vp, s. 70/I) 2 momentin mukainen perustoimeentulon turva merkitsee pidemmälle menevää turvan tasoa kuin 1 momentin mukainen oikeus. Perustuslakivaliokunta tähdensi mietinnössään 25/1994 vp, että pykälän 2 momentissa mainituissa tilanteissa yksilön perustoimeentuloturvajärjestelmä ei voi muodostua 1 momentin mukaisesta viimesijaisesta turvasta.

Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti katsonut, ettei perustuslaki sinänsä estä asettamasta ehtoja perustoimeentulon turvaavan etuuden saamiselle (muun muassa PeVL 46/2002 vp, s. 2/I ja PeVL 2/2012 vp, s. 2/I ja niissä mainitut lausunnot). Tällaiset ehdot voivat työttömyysturvassa olla sellaisia, joilla pyritään edistämään työttömän työllistymistä eli toteuttamaan perustuslain 18 §:ssä säädettyä oikeutta työhön. Työttömyysturvan saamisen ehdot voivat olla tuensaajan vastasuorituksia edellyttäviä. Jos työttömyysetuuden epäämistä käytetään sanktio-

na, sen tulee olla perustellussa suhteessa siihen, millaisia työllistymistä edistäviä toimia on ollut tarjolla ja mitä työttömän henkilön syyksi voidaan lukea.

Perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaan yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista on säädettävä lailla. Perustuslakivaliokunta on pitänyt joissakin tilanteissa yksilön oikeusasemaa koskevan sääntelyn epätarkkuutta valtiosääntöoikeudellisesti ongelmallisena. Perustuslakivaliokunta on todennut esimerkiksi lausunnossaan PeVL 25/1997 vp, että korvauksettomia määräraajoja ja työssäolovelvoitteita koskevissa säännöksissä käytetään paljon joustavia käsitteitä. Kyseisessä lausunnossaan perustuslakivaliokunta käsitteli säännösten tarkkarajaisuutta muutoinkin. Työttömyysturvalakiin ehdotettiin käsitettä ”muu kohtuulliseksi katsottava työllistymistä edistävä toimenpide”, josta kieltäytymisestä toistuvasti olisi seurannut työssäolovelvoite. Perustuslakivaliokunta piti välttämättömänä täsmentää käsitettä perusoikeussuojaan liittyvistä syistä. Säännös täsmennettiin muotoon ”työvoimaviranomaisen tarjoamista työkyvyn tai työkyvyn selvittämiseen pyrkivistä toimenpiteistä tai muista niihin rinnastettavista kohtuullisiksi katsottavista työllistymistä edistävästä toimenpiteistä” (PeVL 25/1997 vp, s. 3/II—4/II).

Esityksen mukaan työttömyysturvalain 2 luvun 1 §:n 3 kohdassa edellytettäisiin, että työnhakija asioi työ- ja elinkeinotoimiston tai palveluntuottajan kanssa niiden edellyttämällä tarkoituksenmukaisella tavalla. Työ- ja elinkeinotoimiston kanssa asiointin osalta säännöksen ehdotettu sanamuodon muutos ei vaikuttaisi nykytilaan. Palveluntuottajan kanssa asiointin osalta säännökseen on ollut tarpeen ottaa edellytys asiointin tarkoituksenmukaisuudesta. Esitykseen sisältyvän 1 lakiehdotuksen 2 luvun 1 §:n 4 momentin mukaan palveluntuottajan olisi ilmoitettava työnhakijan asiointin laiminlyönnistä työ- ja elinkeinotoimistolle, joka tekisi arvion siitä, ovatko palveluntuottajan työnhakijalta edellyttämät toimet tarkoituksenmukaisia ja työkyvyn tutkimukset ja arvioinnit palvelutarpeen selvittämiseksi välttämättömiä. Ehdotetun työttömyysturvalain 2 luvun 1 §:n 3 kohdan tarkoituksenmukaisuusarviossa olisi kyse vastaavasta arviosta.

Työnhakija voisi menettää oikeutensa työttömyysetuuteen myös silloin, kun asiointista on määrännyt palveluntuottaja. Tällaisessa tilanteessa etuusoikeuden menettäminen edellyttäisi, että työ- ja elinkeinotoimisto tekisi arvion palveluntuottajan määräämän asiointin tarkoituksenmukaisuudesta ja päättäisi työnhakijan menettelyn vaikutuksesta oikeuteen saada työttömyysetuutta. Jos työnhakija menettäisi oikeutensa työttömyysetuuteen edellä tarkoitettulla työttömyysturvalain 2 luvun 1 §:ssä säädetyllä perusteella, etuusoikeus palautuisi siitä lukien, kun hakija asioi työ- ja elinkeinotoimiston tai palveluntuottajan kanssa näiden edellyttämällä tavalla. Työnhakija voisi siten itse vaikuttaa etuuden menettämisaajan kesto.

Ehdotuksessa on kyse siitä, että lailla säädettäisiin työttömyysturvan menettelytavoista ja menettelyyn liittyvistä saamisedellytyksistä. Varsinaisiin työttömyysetuuden saamisedellytyksiin taikka tarveharkintaan tai etuuden tasoon esityksessä ei ehdoteta muutoksia. Esityksessä on huolehdittu siitä, että harkinta etuusoikeuteen vaikuttavissa ratkaisuissa säilyy viranomaisella.

Hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle

Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle.

Palveluntuottajalta voitaisiin hankkia työnhakijan palveluprosessiin liittyviä toimia. Tällaisia toimia ovat työnhakijan haastattelu, palvelutarpeen arviointi, suunnitelman laatiminen, suunnit-

telman seuranta ja sen mukaisten palvelujen tarjoaminen. Muutosta on arvioitava perustuslain 124 §:n kannalta.

Työttömyysetuuden maksajien, Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassojen, olisi ratkaistava, voidaanko työnhakijalle maksaa työttömyysetuutta työllistymistä edistävän palvelun ajalta esimerkiksi korvauksettoman määräajan ja työssäolovelvoitteen estämättä. Lisäksi työttömyysetuuden maksaja ratkaisisi, onko työnhakijalla oikeus korotettuun kulukorvaukseen. Kansaneläkelaitoksen julkisoikeudellisen aseman takia tehtävien siirtäminen sille olisi valtiosääntöoikeudellisesti ongelmatonta, mutta työttömyyskassojen osalta muutoksia on arvioitava tarkemmin perustuslain 124 §:n kannalta.

Perustuslain 124 §:ää koskevien yksityiskohtaisten perustelujen mukaan säännöksen tarkoituksena on rajoittaa julkisten hallintotehtävien osoittamista varsinaisen viranomaiskoneiston ulkopuolelle. Julkisella hallintotehtävällä viitataan tässä yhteydessä verraten laajaan hallinnollisten tehtävien kokonaisuuteen, johon kuuluu esimerkiksi lakien toimeenpanoon sekä yksityisten henkilöiden ja yhteisöjen oikeuksia, velvollisuuksia ja etuja koskevaan päätöksentekoon liittyviä tehtäviä (HE 1/1998 vp, s. 178/II—179/I). Perustuslakivaliokunta on viitaten säännöksen perusteluihin todennut, ettei säännöstä ole lähtökohtaisesti tarkoitettu käytettäväksi laajojen hallinnollisten tehtäväkokonaisuuksien antamiseen viranomaiskoneiston ulkopuolisille tahoille (ks. HE 1/1998 vp, s. 179, PeVM 10/1998 vp, s. 35).

Perustuslain 124 §:n esitöiden mukaan merkittävänä julkisen vallan käyttämisenä, jota ei siisi saisi siirtää viranomaiskoneiston ulkopuolelle, olisi säännöksen yhteydessä pidettävä esimerkiksi itsenäiseen harkintaan perustuvaa oikeutta käyttää voimakeinoja tai puuttua muuten merkittävällä tavalla yksilön perusoikeuksiin. Tällaisia valtuuksia ei saisi antaa muille kuin viranomaisille (HE 1/1998 vp, s. 179/I-II). Perustuslakivaliokunta on katsonut, että muun muassa hallinnollisen seuraamisen määräämiseen sisältyy merkittävää julkisen vallan käyttöä (PeVL 15/2012 vp, s. 3, PeVL 57/2010 vp, s. 5, PeVL 32/2005 vp, s. 2/II, PeVL 55/2005 vp, s. 2/I).

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 1 luvun 5 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja työnhakijan palveluprosessiin liittyviä toimia on pidettävä julkisina hallintotehtävinä. Niissä käytetään asiakkaalle tarjottaviin palveluihin liittyvää harkintaa. Merkittävää julkisen vallan käyttöä tehtäviin ei kuitenkaan sisälly, sillä harkinnassa ei puututa merkittävällä tavalla perusoikeuksiin.

Työttömyysturvaoikeuteen liittyvien muutosten osalta on keskeistä, että palveluntuottajalla olisi velvollisuus ilmoittaa työ- ja elinkeinotoimistolle työnhakija menettelystä, joka voi vaikuttaa hakijan oikeuteen saada työttömyysetuutta. Työ- ja elinkeinotoimisto pyytäisi tarvittaessa työnhakijalta selvitystä ja harkitsisi, mikä vaikutus työnhakijan menettelyllä on hänen oikeuteensa saada työttömyysetuutta, ja antaisi työttömyysetuuden maksajalle asiasta työvoimapolitiittisen lausunnon.

Palveluntuottaja antaisi työttömyysetuuden maksajalle ilmoituksia palveluun osallistumisesta. Nämä ilmoitukset ovat luonteeltaan tosiasiallisen tilanteen toteavia eivätkä ne siten sisällä harkintaa. Palveluntuottajalle ei siten siirtyisi valtaa tehdä sellaisia päätöksiä tai toimia, jotka ilman työ- ja elinkeinotoimiston harkintaa voisivat vaikuttaa työnhakijan oikeuteen saada työttömyysetuutta. Näin ollen tehtävät, jotka on 1 lakiesityksessä mahdollistettu siirrettäväksi palveluntuottajalle, eivät sisällä merkittävää julkisen vallan käyttöä.

Työttömyyskassoille esitetyt uudet tehtävät olisivat työttömyysetuuden saamiseen ja määrään liittyvää päätöksentekoa ja siten luonteeltaan julkisia hallintotehtäviä. Uudet tehtävät olisivat

samankaltaisia kuin työttömyyskassoilla jo nykyisin olevat tehtävät. Työttömyyskassa toteaisi palveluntuottajan ilmoittaman työllistymistä edistävän palvelun alkamispäivän ja ratkaisisi palvelun alkamispäivän ja työ- ja elinkeinotoimiston sitovassa työvoimapolitiisessa lausunnossa ilmoittaman työttömyysturvaseuraamuksen alkamispäivän ajallisen järjestyksen perusteella, voidaanko etuutta maksaa palvelun ajalta seuraamuksen estämättä. Lisäksi palveluntuottaja ilmoittaisi työttömyyskassalle työnhakijan asuinpaikan ja työllistymistä edistävän palvelun järjestämispaikan osoitetiedot, joiden perusteella kassa ratkaisisi hakijalle maksettavan kulukorvauksen määrä. Tällaisia laissa säädettyihin yksiselitteisiin edellytyksiin perustuvaa päätöksentekoa ei voida pitää merkittävänä julkisen vallan käyttämisenä.

Perustuslain 124 §:n esitöiden mukaan lähtökohtana tulee olla, että julkisen hallintotehtävän antamisesta muulle kuin viranomaiselle säädetään lailla. Koska etenkin julkisten palvelutehtävien hoitaminen on kuitenkin voitava järjestää joustavasti eikä tällaisten tehtävien antamisesta ole sääntelyn tavoitteiden kannalta tarpeen edellyttää säädettyä yksityiskohtaisesti lailla, voitaisiin hallintotehtävän antamisesta muulle kuin viranomaiselle säätää tai päättää myös lain nojalla. Tehtävän antamiseen oikeuttavan toimivallan olisi tällöinkin perustuttava lakiin (HE 1/1998 vp, s. 179/I). Perustuslakivaliokunta on todennut, että julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle myös lain nojalla tehtävällä sopimuksella (PeVL 11/2004 vp, s. 2/I, PeVL 11/2002 vp, s. 5/I ja PeVL 26/2017 vp, s. 48).

Työnhakijan palveluprosessiin liittyvien toimien on edellä arvioitu olevan julkisia hallintotehtäviä. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 1 luvun 5 §:n 1 momentin mukaan työ- ja elinkeinotoimisto ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voisivat hankkia näitä palveluja. Julkisen hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle tapahtuisi siis sopimuksella. Toimivalta perustuisi lakiin perustuslaissa ja perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä edellytetyllä tavalla.

Perustuslain 124 §:n esitöiden mukaan julkisen hallintotehtävän antamisesta viranomaiskoneiston ulkopuolelle voitaisiin säätää tai päättää vain ehdotetussa säännöksessä tarkoitettujen edellytysten vallitessa. Tehtävän antamisen olisi ensinnäkin oltava tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi. Tarkoituksenmukaisuusarvioinnissa tulisi hallinnon tehokkuuden ja muiden hallinnon sisäisiksi luonnehdittavien tarpeiden lisäksi kiinnittää erityistä huomiota yksityisten henkilöiden ja yhteisöjen tarpeisiin. Myös hallintotehtävän luonne olisi otettava huomioon. Siten tarkoituksenmukaisuusvaatimus voi palveluiden tuottamiseen liittyvien tehtävien kohdalla täyttyä helpommin kuin esimerkiksi yksilön tai yhteisön keskeisiä oikeuksia koskevan päätöksenteon kohdalla. Tarkoituksenmukaisuusvaatimus on oikeudellinen edellytys, jonka täytyminen jäisi tapauskohtaisesti arvioitavaksi. (HE 1/1998 vp, s. 179/II)

Perustuslakivaliokunta on painottanut vakiintuneessa lausuntokäytännössä, että tarkoituksenmukaisuusvaatimus on oikeudellinen edellytys, jonka täytyminen jää tapauskohtaisesti arvioitavaksi (PeVL 44/2016 vp, s. 5, PeVL 16/2016 vp, s. 3, PeVL 12/2014 vp, s. 2/II, PeVL 8/2014 vp, s. 3/II, PeVL 5/2014 vp, s. 3/I, PeVL 23/2013 vp, s. 3/I, PeVL 65/2010 vp, s. 2/II, PeVL 57/2010 vp, s. 5/I, PeVL 48/2010 vp, s. 4/I ja niissä viitatu lausunnot. Ks. myös HE 1/1998 vp, s. 179/II). Perustuslakivaliokunta on arvioidessaan tarkoituksenmukaisuuskriteerin täyttymistä kiinnittänyt huomiota muun muassa tehtävissä tarvittavaan erityisosaamiseen tai resursseihin (PeVL 29/2013 vp, s. 2, PeVL 37/2010 vp, s. 5/I), palvelutarpeen lisääntymiseen (PeVL 6/2013 vp, s. 2/II, PeVL 16/2016 vp, s. 3), palveluiden alueelliseen saatavuuteen (PeVL 11/2004 vp, s. 2/I) ja joustavuuteen (PeVL 6/2013 vp, s. 2/II) sekä toiminnan tehokkuuteen (PeVL 3/2009 vp, s. 4/II). Tarkoituksenmukaisuusvaatimuksessa ei valiokunnan mukaan ole kysymys vain taloudellisesta tarkoituksenmukaisuudesta, vaikka järjestelyn taloudellisiin vaikutuksiin onkin asianmukaisesti kiinnitettävä riittävästi huomiota (PeVL 11/2006 vp,

s. 2—3). Merkitystä on myös viranomaisen henkilöstöresurssien riittävyydellä (PeVL 23/2013 vp, s. 3/II, PeVL 6/2013 vp, s. 2/II). (PeVL 26/2017 vp, s. 49)

Arvioidessaan muun muassa maakuntalakia ja lakia sosiaali- ja terveystalouden järjestämisestä (HE 15/2017 vp) perustuslakivaliokunta totesi, että arvioitaessa, onko ehdotettu julkisten hallintotehtävien antaminen muulle kuin viranomaiselle tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi, on kiinnitettävä huomiota hallintotehtävän luonteeseen. Perustuslakivaliokunta kiinnitti erityisesti huomiota sosiaalihuollon palveluiden asemaan suoran valinnan palveluina. Sosiaalihuollossa on terveydenhuoltoa yleisemmin kyse yksilöiden asemaan vaikuttavien hallintopäätösten tekemisestä. Siten tarkoituksenmukaisuusvaatimus on vaikeammin täyttyvä kuin palveluiden tuottamiseen liittyvien tehtävien kohdalla (HE 1/1998 vp, s. 179/II, ks. myös PeVL 8/2014 vp). (PeVL 26/2017 vp, s. 52—53)

Käytännössä työnhakijan palveluprosessin osia, eli työnhakijan haastattelua, palvelutarpeen arviointia, suunnitelman laatimista, suunnitelman seurantaa ja suunnitelman mukaisten palvelujen tarjoamista, on vaikea erottaa toisistaan erillisiksi osiksi. Ne muodostavat siten myös tarkoituksenmukaisuusarvioinnin näkökulmasta kokonaisuuden.

Tarkoituksenmukaisuuden arvioinnissa on huomioitava, että työnhakijan palveluprosessiin liittyvät toimet sisältävät vain poikkeuksellisesti yksilöiden asemaan vaikuttavien hallintopäätösten tekemistä. Kuten 1 lakiehdotuksen 14 luvun 1 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa on todettu, palveluntuottajan tehtävät ovat pääasiassa palveluiden tai toimien toteuttamista, eli tosiasiallisia hallintotoimia. Jos palveluntuottajalta on hankittu palveluprosessiin liittyviä tehtäviä, palveluntuottaja voisi kuitenkin joutua päättämään, ettei se laadi työnhakijalle työllistymissuunnitelmaa, koska ei esimerkiksi katso tämän olevan työtön työnhakija. Tällaisessa tapauksessa palveluntuottajan olisi hallintolain mukaisesti tehtävä asiasta kirjallinen päätös. Lisäksi palveluntuottajan olisi tehtävä hallintopäätös, päätös palvelun tarjoamatta jättämisestä, jos palveluntuottaja ja työnhakija eivät pääsisi yhteisymmärrykseen tarjottavista palveluista.

Edellä kuvatut tilanteet, joissa palveluntuottajan olisi tehtävä hallintopäätös, ovat työnhakijan palveluprosessissa poikkeuksia. Työnhakijan palveluprosessiin liittyvien tehtävien antamisen tarkoituksenmukaisuutta arvioitaessa on siten huomioitava, että tehtävät ovat luonteeltaan enemmän palveluiden tuottamista kuin yksilöiden tai yhteisöjen keskeisiä oikeuksia koskevaa päätöksentekoa.

Työnhakijoiden palvelutarpeet ovat moninaisia. Viranomaisella on rajalliset mahdollisuudet räätälöidä palveluaan erilaisten työnhakijaryhmien tarpeisiin. Palveluntuottajat voivat sen sijaan erikoistua tiettyjen ryhmien palvelemiseen, mikä mahdollistaa yksilöllisten, erilaisten työnhakijaryhmien tarpeisiin nykyistä paremmin vastaavien palvelukokonaisuuksien tarjoamisen.

Esityksen tavoitteena on lisätä julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen asiakaslähtöisyyttä ja vaikuttavuutta mahdollistamalla markkinoiden hyödyntäminen palveluprosessien hallinnassa ja palvelujen tuotannossa. Kunkin hankinnan tarkoituksenmukaisuuden arvioisi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tai rajatuissa tapauksissa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun valtioneuvoston asetuksen nojalla työ- ja elinkeinotoimisto. Kullakin alueella olisi mahdollista arvioida, onko ja miltä osin palveluntuottajien käyttö tarkoituksenmukaista työnhakijoiden palveluprosessien tai palvelujen toteuttamiseksi. Esitys siis mahdollistaa joustavat, eri alueiden tarpeista lähtevät ratkaisut.

Työttömyyskassoille siirrettävät uudet tehtävät liittyisivät olennaisesti työnhakijan etuusoi-
keuteen työllistymistä edistävän palvelun ajalta. Jos palveluntuottajalla ei olisi mahdollisuutta

ilmoittaa etuuden maksamiseksi tarvittavia tietoja suoraan työttömyyskassoille, tiedot joudutaisiin kierrättämään työ- ja elinkeinotoimiston tai työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen kautta. Ottaen huomioon ilmoitettavien tietojen luonne, tämä ei olisi tarkoituksenmukaista. Tietojen kierrättäminen aiheuttaisi väistämättä viiveitä. Lisäksi riski tietoihin sisältyvistä virheistä kasvaisi siirrettäessä tietoja eri tietojärjestelmien välillä tarpeettomasti. Työ- ja elinkeinotoimistolla tai työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksella ei myöskään tosiasiallisesti olisi mahdollisuutta valvoa palveluntuottajan ilmoittamien tietojen oikeellisuutta.

Perustuslain 124 §:n mukaan julkisen hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle edellyttää lisäksi, ettei se vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Perustuslain 124 §:n esitöiden mukaan säännös korostaa julkisia hallintotehtäviä hoitavien henkilöiden koulutuksen ja asiantuntemuksen merkitystä sekä sitä, että näiden henkilöiden julkisen valvonnan on oltava asianmukaista. Oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimukset koskevat ennen muuta julkiseen hallintotehtävään liittyvää päätöksentekoa. Tällöin olisi kiinnitettävä huomiota muun muassa yhdenvertaisuuteen (6 §), yksilön kielellisiin perusoikeuksiin (17 §), oikeuteen tulla kuulluksi, vaatimukseen päätösten perustelemisesta ja oikeuteen hakea muutosta (ks. Pe VL 19/1996 vp). Oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimuksia olisi yleisesti tulkittava yhteydessä 21 §:ään ja muihin perusoikeussäännöksiin. Säännöksen tulkinnassa on mahdollista saada tukea perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännöstä. (HE 1/1998 vp, s. 179/II)

Perustuslakivaliokunta katsoi perustuslakiehdotusta käsitellessään, että uskottaessa hallintotehtävä suoraan laissa tai lain nojalla muulle kuin viranomaiselle tulee säännöspäätöksellisesti taata oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimusten noudattaminen tässä toiminnassa. Siltä osin kuin julkinen hallintotehtävä saattaa merkitä julkisen vallan käyttämistä, on erityisesti varmistuttava siitä, että valtaa käyttävät ovat virkamiehiä rikoslain mielessä (PeVM 10/1998 vp, s. 35/II).

Myöhemmässä perustuslakivaliokunnan käytännössä on katsottu, että oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimusten toteutumisen varmistaminen perustuslain 124 §:n tarkoittamassa merkityksessä edellyttää, että asian käsittelyssä noudatetaan hallinnon yleislakeja ja että asioita käsittelevät toimivat virkavastuulla (mm. PeVL 50/2017 vp, s. 3, PeVL 33/2004 vp, s. 7/II, PeVL 46/2002 vp, s. 10). Lakiin ei ole perustuslain 124 §:n takia välttämätöntä yleensä sisällyttää viittausta hallinnon yleislakeihin, sillä hallinnon yleislakeja sovelletaan niiden sisältämien soveltamisalaa, viranomaisten määritelmää tai yksityisen kielellistä palveluvollisuutta koskevien säännösten nojalla myös yksityisiin niiden hoitaessa julkisia hallintotehtäviä (PeVL 42/2005 vp, s. 3/II). Jos sellaista sääntelyn selkeyden vuoksi kuitenkin pidetään tarpeellisenä, on viittauksen oltava vastakohtaispäätelmän vuoksi kattava (PeVL 11/2006 vp, s. 3/II, PeVL 42/2005 vp, s. 3/II). Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota myös siihen, että hallinnon yleislait voivat tulla sovellettaviksi myös yksityisen toteuttamassa tosiasiallisessakin hallintotoiminnassa yleislakien sisältämien soveltamisalaa, viranomaisten määritelmää tai liikelaitosten kielellisiä palveluja ja yksityisen kielellistä palveluvollisuutta koskevien säännösten mukaisesti, jollei niiden soveltamista ole perustellusta syystä nimenomaisesti suljettu pois (PeVL 16/2016 vp, s. 2, PeVL 27/2014 vp, s. 3/I ja PeVL 26/2017 vp, s. 50).

Palveluntuottajaan sovellettaisiin hallinnon yleislakeja niiden soveltamisalasäännösten nojalla eivätkä muutoksenhakuoikeuden ehdotetut rajoitukset olisi perustuslain vastaisia. Julkisuuslain 4 §:n 2 momentissa on rajattu lain soveltaminen muissa kuin viranomaisissa vain julkisen vallan käyttöön. Jotta julkisuuslain soveltamisesta palveluntuottajien toimintaan ei jäisi epäselvyyttä, julkisuuslain soveltamisesta palveluntuottajan toimintaan säädettäisiin 1 lakiehdotus.

tuksen 2 luvun 9 §:ssä. Samassa lainkohdassa säädettäisiin myös virkavastuuta koskevien säännösten soveltamisesta palveluntuottajan palveluksessa olevaan henkilöön.

Työttömyyskassoilla on jo ennestään julkiseksi hallintotehtäväksi katsottavia tehtäviä, mistä johtuen hallinnon yleislakien soveltamisesta niihin ja oikeusturvasta niiden päätöksentekoon liittyen on huolehdittu jo olemassa olevassa lainsäädännössä. Näin ollen hyvän hallinnon vaatimukset ja riittävä oikeusturva julkisen hallintotehtävän siirrossa on esityksessä varmistettu.

Palveluntuottajan palveluksessa olevien henkilöiden koulutusta tai asiantuntemusta koskevista vaatimuksista ei ole esitetty säädettävän, koska alalla ei ole kelpoisuus- tai pätevyysvaatimuksia. Henkilöstön osaamiseen ja koulutukseen liittyvät tarpeet riippuvat pitkälti siitä, mitä palveluja tai toimia hankitaan. Parhaiten palveluntuottajan henkilöstön osaamiseen liittyvät vaatimukset ovat määriteltävissä hankintaa koskevassa tarjouspyynnössä ja hankintasopimuksessa.

Hallitus katsoo, että esityksessä ei ehdoteta sellaisia muutoksia, joiden vuoksi esitystä ei voitaisi käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Asian periaatteellisen merkityksen vuoksi hallitus pitää kuitenkin suotavana, että asiasta pyydetään perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 1 luvun 3 §:n 1 momentin 5 kohta, 4 §:n 2—4 momentti, 5 ja 7 § sekä 8 §:n 2 momentti, 2 luvun otsikko, 1 § ja 2 §:n 3 momentti, 4 ja 5 §, 7 §:n 3 momentti, 8 §:n otsikko ja 1 ja 2 momentti sekä 9 §, 3 luvun 2 §:n 1 ja 2 momentti sekä 3 §:n 2 momentti, 4 luvun 3 §, 4 §:n johdantokappale, 5 §:n 1 momentin johdantokappale ja 2 momentti, 8 §:n 1 momentti, 9 §:n 1 momentin johdantokappale sekä 2 ja 3 momentti ja 10 §, 6 luvun 2 §:n 1 momentin 3 kohta, 9 luvun 2 §:n 4 momentti, 10 luvun 1 §:n 3 momentti, 12 luvun 6 §, 13 luvun 1, 2, 4 ja 5 §, 14 luvun 1 §:n 1 momentti ja 2 §,

sellaisina kuin niistä ovat 1 luvun 3 §:n 1 momentin 5 kohta laissa 1371/2014 ja 8 §:n 2 momentti laissa 1339/2014, 2 luvun 1 § osaksi laissa 390/2014 ja 4 § osaksi laissa 1456/2016, 4 luvun 9 §:n 1 momentin johdantokappale laissa 1375/2014, 4 luvun 10 §, 12 luvun 6 §, 13 luvun 5 § ja 14 luvun 1 §:n 1 momentti laissa 1456/2016 sekä 14 luvun 2 § laissa 1133/2014, ja

lisätään 1 luvun 3 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 1050/2013, 1366/2014, 1371/2014, 1456/2016 ja 548/2017, uusi 4 a kohta, 1 lukuun uusi 4 a §, 12 luvun 7 §:ään uusi 3 momentti ja 14 luvun 1 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1456/2016, uusi 5 momentti seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

4 a) *palveluntuottajalla* yhteisöä, säätiötä tai yksityistä elinkeinonharjoittajaa, jonka elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tai työ- ja elinkeinotoimisto on valinnut tuottamaan tässä laissa tarkoitettua palvelua tai hoitamaan työnhakijan palveluprosessiin liittyviä toimia;

5) *työllistymissuunnitelmalla* työ- ja elinkeinoviranomaisen tai palveluntuottajan yhdessä työnhakijan kanssa laatimaa suunnitelmaa ja työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteis-palvelusta annetun lain (1369/2014) mukaista monialaista työllistymissuunnitelmaa;

4 §

Julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen tarjoaminen

Työ- ja elinkeinotoimisto, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tai palveluntuottaja ja asiakas arvioivat yhdessä asiakkaan palvelutarpeen. Arvion perusteella asiakkaalle tarjotaan julkisia työvoima- ja yrityspalveluja, jotka parhaiten turvaavat osaavan työvoiman saatavuutta ja edistävät hänen sijoittumistaan avoimille työmarkkinoille sekä edistävät yritystoiminnan käynnistymistä tai kehittymistä. Palvelutarpeen arviointi voidaan tehdä myös digitaalisesti.

Julkisia työvoima- ja yrityspalveluita tarjotaan asiakkaiden omatoimisesti käytettävänä palveluina ja henkilökohtaisena palveluna. Asiakkaan asiointitapa sekä yhteydenpito asiakkaan ja julkisia työvoima- ja yrityspalveluita tarjoavan viranomaisen tai palveluntuottajan välillä määräytyvät arvioidun palvelutarpeen perusteella.

Jos asiakkaan palvelutarve edellyttää muita palveluja kuin julkisia työvoima- ja yrityspalveluja tai jos palvelun järjestämisvastuu on muulla viranomaisella tai taholla, työ- ja elinkeinotoimiston, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tai palveluntuottajan on annettava asiakkaalle tietoa muista palvelumahdollisuuksista sekä tarvittaessa ohjattava asiakas muun viranomaisen tai palvelun järjestäjän palvelujen piiriin yhteistyössä näiden kanssa.

4 a §

Järjestämisvastuu

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus vastaa järjestettävien palvelujen ja muiden toimenpiteiden:

- 1) yhdenvertaisesta saatavuudesta;
- 2) tarpeen, määrän ja laadun määrittämisestä;
- 3) tuottamistavasta;
- 4) tuottamisen valvonnasta.

Lisäksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus vastaa tässä laissa säädettyihin palveluihin ja toimiin liittyvästä työnhakijoiden oikeuksista, velvollisuuksista ja etuuksista tiedottamisesta sekä palvelujen käyttöön liittyvästä ohjauksesta ja neuvonnasta.

5 §

Palvelujen tuottaminen ja hankkiminen

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ja työ- ja elinkeinotoimisto voivat tuottaa tässä laissa tarkoitetut palvelut itse tai hankkia ne osaksi tai kokonaan palveluntuottajilta. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tai työ- ja elinkeinotoimiston hankkiessa laissa säädettyjä palveluja tai toimia palveluntuottajalta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella säilyy 4 a §:ssä tarkoitettu järjestämisvastuu. Palveluita ja toimia voidaan hankkia valtion talousarviossa palvelujen hankkimista varten osoitetulla määrärahalla. Valtion talousarviossa työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan pääluokassa työllisyyden edistämiseen ja työttömyyden torjuntaan tarkoitettujen määrärahojen (*työllisyyismäärärahat*) avulla tuetaan erityisesti heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymistä.

Palveluntuottajalta voidaan hankkia:

- 1) 2 luvun 4—7 §:ssä tarkoitettuja työnhakijan palveluprosessiin liittyviä toimia;
- 2) 3 luvun 2 §:ssä tarkoitettuja työvälisty palveluja;
- 3) 4 luvun 2—5 §:ssä tarkoitettuja asiantuntija-arviointeja, ammatinvalinta- ja uraohjausta, valmennusta ja koulutuskokeiluja sekä työkokeiluun ohjaamista;
- 4) 5 luvun 1 §:ssä ja 2 §:n 1 momentissa tarkoitettua työvoimakoulutusta;
- 5) 8 luvun 5 §:ssä tarkoitettuja yritystoiminnan kehittämis palveluja;
- 6) 2—5 kohdassa tarkoitettuihin palveluihin verrattavia kohtuullisiksi katsottavia palveluja.

Kunta tai hankintalain (1397/2016) 15 §:ssä tarkoitettu kunnan sidosyksikkö voi toimia palveluntuottajana vain markkinapuutetilanteessa. Markkinapuutetilanteessa hankintalain 40 §:ssä tarkoitettu suoramarkkinointi voidaan tehdä myös kunnalta tai sen sidosyksiköltä.

Jos palveluntuottaja saa valtionavustusta tai muuta valtion rahoitusta hankittavan palvelun tai toimen tuottamiseen, valtionavustusta tai muuta valtion rahoitusta vastaava osuus vähennetään hankintahinnasta.

Työ- ja elinkeinotoimiston ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tehtävistä palvelua hankittaessa, menettelystä hankinnasta päätettäessä ja hankintasopimusta tehtäessä, hankintasopimuksen sisällöstä ja voimassaolosta sekä sopimuksen tekemistä edeltävästä hankinta- ja tarjousmenettelystä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

7 §

Tasapuolisuus

Julkisessa työvoima- ja yrityspalvelussa noudatetaan tasapuolisuutta ja puolueettomuutta. Työriita ei vaikuta julkiseen työvoima- ja yrityspalveluun. Työ- ja elinkeinoviranomaisen tai palveluntuottajan on kerrottava työnhakijalle työriidasta työtarjouksen tai muun henkilökoh-
taisen palvelun yhteydessä.

8 §

Yhdenvertaisuuden sekä naisten ja miesten välisen tasa-arvon edistäminen

Työ- ja elinkeinotoimiston, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ja palveluntuottajan on tarjottava julkisia työvoima- ja yrityspalveluja tasapuolisesti samojen periaatteiden mukaisesti riippumatta henkilöasiakkaan sukupuolesta ja yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 8 §:n 1 momentissa tarkoitetuista seikoista. Työ- ja elinkeinoviranomaisen ja palveluntuottajan on esiteltävä työ- ja koulutusvaihtoehtoja, avoimia työpaikkoja ja työnhakijoita siten, että henkilöasiakkailla on samanlaiset mahdollisuudet työnhakuun, ammatilliseen kehittymiseen ja koulutukseen sukupuolestaan ja yhdenvertaisuuslain 8 §:n 1 momentissa tarkoitetuista seikoista riippumatta.

2 luku

Työnhakijan palveluprosessi

1 §

Työhaun käynnistäminen ja voimassaolo

Henkilöasiakkaan työnhaku käynnistyy sinä päivänä, jona hän pyytää sitä sähköisesti siihen tarkoitettussa verkkopalvelussa tai henkilökohtaisesti työ- ja elinkeinotoimistossa ja hänet rekisteröidään työnhakijaksi työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmään. Työ- ja elinkeinoviranomainen voi hyväksyä muullakin tavoin esitetyn pyynnön.

Työnhakijaksi rekisteröimisen edellytyksenä on, että henkilöasiakas esittää työ- ja elinkeinoviranomaiselle sen antamassa määräajassa julkisen työvoimapalvelun tarjoamisen kannalta tarpeelliset selvitykset ammatillisesta osaamisestaan, työhistoriastaan, koulutuksestaan ja työkyvystään. Lisäksi rekisteröimisen edellytyksenä on, että työnhakija ilmoittaa työ- ja elinkeinoviranomaiselle työtarjouksia ja muita yhteydenottoja varten postiosoitteensa ja mahdolliset muut yhteystietonsa, joiden avulla hänet voidaan viivytyksettä tavoittaa.

Työhaun voimassaolo lakkaa, jos työnhakija:

- 1) ilmoittaa työ- ja elinkeinoviranomaiselle, ettei hän enää halua pitää työnhakuaan voimassa;
- 2) ei asioi työ- ja elinkeinoviranomaisen tai palveluntuottajan kanssa viranomaisen tai palveluntuottajan antamassa määräajassa ja edellyttämällä tavalla;
- 3) ei ilmoita työ- ja elinkeinoviranomaiselle tai palveluntuottajalle työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovitussa määräajassa ja sovitulla tavalla, miten hän on toteuttanut suunnitelmaa; tai
- 4) ei osallistu työkyvyn tutkimuksiin ja arviointeihin, jotka ovat välttämättömiä hänen palvelutarpeensa selvittämiseksi.

Työhaun voimassaolo lakkaa sitä päivää seuraavasta päivästä, jona työ- ja elinkeinotoimisto on todennut 3 momentin 2—4 kohdassa tarkoitetun laiminlyönnin. Jos työnhakijan palveluprosessiin liittyvistä toimista vastaa palveluntuottaja, työhaun voimassaolon lakkaaminen mainituissa lainkohdissa tarkoitetulla perusteella edellyttää lisäksi, että työ- ja elinkeinotoimisto arvioi palveluntuottajan työnhakijalta edellyttämät 2 tai 3 kohdassa tarkoitetut toimet tarkoituksenmukaisiksi taikka 4 kohdassa tarkoitetut työkyvyn tutkimukset ja arvioinnit palvelutarpeen selvittämiseksi välttämättömiksi. Palveluntuottajan on viipymättä ilmoitettava työ- ja elinkeinotoimistolle työnhakijan mainituissa lainkohdissa tarkoitetusta menettelystä. Ilmoituksen antamisesta ja ilmoituksen sisällytettävistä tiedoista voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Työhaun voimassaolon lakattua työhaun voi käynnistää uudelleen siten kuin 1 ja 2 momentissa säädetään. Jos työhaun voimassaolo on lakannut 3 momentin 4 kohdassa tarkoitetun menettelyn johdosta, edellytetään lisäksi, että henkilöasiakas pyytäessään työhaun käynnistämistä sitoutuu osallistumaan työkyvyn tutkimuksiin ja arviointeihin.

2 §

Ulkomaalaisen rekisteröinti työnhakijaksi ja työhaun voimassaolo

Sen lisäksi, mitä 1 §:n 3—5 momentissa säädetään, ulkomaalaisen työnhakijan työhaun voimassaolo lakkaa, jos hän ei enää täytä tämän pykälän 1 tai 2 momentissa säädettyjä ulkomaalaisen työnhakijaksi rekisteröinnin edellytyksiä. Palveluntuottajan on viipymättä ilmoitettava työ- ja elinkeinotoimistolle edellä tarkoitetusta työhaun päättymisperusteesta.

4 §

Työnhakijan haastattelun järjestäminen

Työ- ja elinkeinoviranomaisen tai palveluntuottajan on järjestettävä työnhakijalle ensimmäinen haastattelu kahden viikon kuluessa työhaun alkamisesta, jollei se työnhakijan tilanne huomioon ottaen ole ilmeisen tarpeetonta.

Työ- ja elinkeinoviranomaisen tai palveluntuottajan tulee varata työnhakijalle tilaisuus myöhempiin haastatteluihin määräajoin tämän palvelutarpeen mukaisesti. Työttömän työnhakijan haastattelu tulee kuitenkin aina järjestää työttömyyden jatkuttua yhdenjaksoisesti kolmen kuukauden ajan ja sen jälkeen aina kolmen kuukauden yhdenjaksoisen työttömyyden jälkeen.

5 §

Työnhakijan haastattelun sisältö

Ensimmäisessä työnhakijan haastattelussa tarkistetaan ja täydennetään hänen työnhakutietonsa, arvioidaan hänen palvelutarpeensa, laaditaan hänelle työllistymissuunnitelma sekä sovietaan asiointitavasta ja yhteydenpidosta hänen ja työ- ja elinkeinoviranomaisen tai palveluntuottajan välillä. Osana palvelutarpeen arviointia työ- ja elinkeinoviranomainen tai palveluntuottaja tekee arvion työttömän työnhakijan valmiuksista työllistyä avoimille työmarkkinoille sekä työttömyyden pitkittymisen todennäköisyydestä. Myöhemmissä haastatteluissa arvioidaan lisäksi työnhaun tuloksellisuutta ja työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman toteutumista sekä tarkistetaan suunnitelma.

Työnhakijan haastattelun yhteydessä työ- ja elinkeinoviranomaisen tai palveluntuottajan on tarjottava työnhakijalle soveltuvia työpaikkoja ja koulutusta sekä muita palvelutarpeen ja työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman mukaisia palveluja.

7 §

Työllistymissuunnitelman sisältö

Työnhakija ja työ- ja elinkeinoviranomainen tai palveluntuottaja sopivat työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman toteutumisen seurannasta ja hyväksyvät suunnitelman. Jos työ- ja elinkeinoviranomainen tai palveluntuottaja edellyttää muuta selvitystä kuin työnhakijan oman ilmoituksen suunnitelman toteuttamisesta, tämä ehto on kirjattava suunnitelmaan.

8 §

Työttömän työnhakijan velvollisuudet

Työttömän työnhakijan yleisenä velvollisuutena on hakea työtä ja koulutusta. Työtön työnhakija on myös velvollinen osallistumaan työnhakijan haastatteluihin sekä työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman laatimiseen ja tarkistamiseen. Lisäksi työttömän työnhakijan on ilmoitettava työ- ja elinkeinotoimistolle tai palveluntuottajalle postiosoitteensa ja muiden mahdollisten yhteystietojensa muutoksista.

Työtön työnhakija, jonka kanssa on laadittu työllistymissuunnitelma tai sitä korvaava suunnitelma, on velvollinen toteuttamaan suunnitelmaansa sekä hakeutumaan ja osallistumaan suunnitelmassa sovittuihin palveluihin, jotka tukevat hänen työnhakuaan ja edistävät hänen työmarkkina- ja valmiuksiaan ja työllistymistään. Työtön työnhakija on lisäksi velvollinen suunnitelmassa sovitussa määräajassa ja sovitulla tavalla ilmoittamaan työ- ja elinkeinoviranomaiselle tai palveluntuottajalle, miten hän on toteuttanut suunnitelmaa.

9 §

Työ- ja elinkeinoviranomaisen ja palveluntuottajan velvollisuudet

Työ- ja elinkeinoviranomaisen on tarjottava työtä ja koulutusta sekä järjestettävä työllistymissuunnitelmaan tai sitä korvaavaan suunnitelmaan sisältyviä palveluja työ- ja elinkeinoviranomaisen käytettäviksi osoitettujen määrärahojen rajoissa. Työ- ja elinkeinoviranomaisen on myös seurattava työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman toteutumista ja osaltaan huolehdittava palveluprosessin etenemisestä. Jos palveluntuottaja laiminlyö työnhakijan palveluprosessiin liittyviä tehtäviä eikä korjaa menettelyään työ- ja elinkeinoviranomaisen kehotuksesta, työ- ja elinkeinotoimisto vastaa työnhakijan palveluprosessiin liittyvistä toimista.

Jos palveluntuottaja hoitaa työnhakijan palveluprosessiin liittyviä tehtäviä, sen on omalta osaltaan huolehdittava palveluprosessin etenemisestä. Palveluntuottaja vastaa niistä tässä laissa palveluntuottajalle säädetyistä tehtävistä, jotka liittyvät sen hankintasopimuksen perusteella tuottamiin palveluihin tai hoitamiin tehtäviin. Lisäksi palveluntuottaja vastaa niistä muista tehtävistä, jotka tämän lain ja työttömyysturvalain nojalla liittyvät hankintasopimuksessa tarkoitettuihin palveluntuottajan tuottamiin palveluihin ja toimiin.

Palveluntuottajan toimintaan sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999) ja arkistolakia (831/1994) sen hoitaessa tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä. Palveluntuottajan palveluksessa olevaan henkilöön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

3 luku

Työnvälitys

2 §

Työnvälityspalvelut

Työ- ja elinkeinoviranomainen ja palveluntuottaja julkaisevat ja välittävät tietoja avoimiksi ilmoitetuista työpaikoista työnantajan toimeksiannon mukaisesti, jollei 3 §:ssä toisin säädetä. Työ- ja elinkeinotoimisto tai palveluntuottaja etsii ja esittelee työnantajalle tämän kanssa sovitulla tavalla työnhakijoita, jotka ovat sopivia avoimeen työpaikkaan.

Työ- ja elinkeinotoimisto tai palveluntuottaja etsii ja tarjoaa työnhakijalle sopivia työpaikkoja. Työ- ja elinkeinotoimisto tai palveluntuottaja arvioi työpaikan sopivuuden työnhakijalle ottaen huomioon työnhakijan ammatillisen osaamisen, työhistorian, koulutuksen ja työkyvyn.

3 §

Työpaikkailmoituksen vastaanottamisesta kieltäytyminen ja ilmoituksen poistaminen

Palveluntuottaja voi siirtää ilmoituksen julkaisemista tai poistamista koskevan asian työ- ja elinkeinoviranomaisen päätettäväksi. Edellytyksenä ilmoituksen vastaanottamisesta kieltäytymiselle tai sen poistamiselle 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa on, että työnantaja ei ole oikaissut työpaikkailmoitustaan työ- ja elinkeinoviranomaisen kehotuksesta huolimatta.

4 luku

Tieto- ja neuvontapalvelut, asiantuntija-arvioinnit, ammatinvalinta- ja uraohjaus sekä valmennus ja kokeilu

3 §

Ammatinvalinta- ja uraohjaus

Työ- ja elinkeinoviranomainen tai palveluntuottaja voi tarjota ammatinvalinta- ja uraohjausta henkilöasiakkaan tukemiseksi ammatinvalinnassa, ammatillisessa kehittämisessä, työelä-

mään sijoittumisessa ja elinikäisessä oppimisessa. Henkilöasiakkaan ammatinvalinta- ja uravaihtoehtojen, osaamisen sekä soveltuvuuden selvittämiseksi ammatinvalinta- ja uraohjauksessa voidaan asiakkaan suostumuksella tarvittaessa käyttää asianmukaisia psykologisia arviointimenetelmiä.

4 §

Valmennus

Työ- ja elinkeinotoimisto tai palveluntuottaja voi tarjota henkilöasiakkaalle valmennusta:

5 §

Kokeilu

Työ- ja elinkeinotoimisto tai palveluntuottaja voi ohjata henkilöasiakkaan:

Työkokeilun järjestäjänä voi olla yritys, yksityinen elinkeinonharjoittaja, kunta, kuntayhtymä, muu yhteisö, säätiö taikka valtion virasto tai laitos. Palveluntuottaja, joka hoitaa työnhakijan palveluprosessiin liittyviä tehtäviä, voi järjestää työkokeilun, jos järjestämisestä on sovittu hankintasopimuksessa.

8 §

Oikeusasema sekä vastuu työturvallisuudesta ja tietosuojasta

Työkokeiluun osallistuva ei ole työsuhteessa työkokeilun järjestäjään eikä työ- ja elinkeinotoimistoon tai palveluntuottajaan.

9 §

Sopimus työkokeilusta

Henkilöasiakas, työkokeilun järjestäjä sekä työ- ja elinkeinotoimisto tai palveluntuottaja tekevät työkokeilusta määräaikaisen kirjallisen sopimuksen, josta tulee käydä ilmi:

Työkokeilua koskevaan sopimukseen on otettava ehto, jonka mukaan kokeilun järjestäjän tulee työkokeilun päätyttyä antaa työ- ja elinkeinotoimistolle tai palveluntuottajalle arvio henkilöasiakkaan soveltuvuudesta työhön, ammattiin tai alalle sekä, jos työkokeilu on järjestetty työmarkkinoille paluun tukemiseksi, työelämävalmiuksien ja osaamisen kehittämistarpeista.

Työ- ja elinkeinotoimisto tai palveluntuottaja voi lisäksi asettaa sopimuksessa työkokeilun järjestäjälle työkokeilun toteuttamisen tai siihen osallistuvan kannalta tarpeellisia ehtoja. Sopimuksen osapuolena oleva työkokeilun järjestäjä ei voi siirtää sopimuksesta johtuvia velvoitteita muulle taholle.

10 §

Valmennuksen ja kokeilun keskeyttäminen

Jos henkilöasiakas on ollut luvatta poissa yhdenjaksoisesti viisi valmennus- tai kokeilupäivää tai jos poissaoloja on muutoin niin paljon, etteivät valmennukselle tai kokeilulle asetetut tavoitteet täyty, työ- ja elinkeinotoimisto tekee päätöksen valmennuksen tai koulutuskokeilun keskeyttämisestä tai työkokeilua koskevan sopimuksen purkamisesta poissaolojen perusteella. Työ- ja elinkeinotoimisto voi tehdä päätöksen valmennuksen tai koulutuskokeilun keskeyttämisestä taikka työkokeilua koskevan sopimuksen purkamisesta myös muusta painavasta syystä.

Palveluntuottaja tai työkokeilun järjestäjä on velvollinen ilmoittamaan 1 momentissa tarkoitetuista poissaoloista työ- ja elinkeinotoimistolle.

Sopimuksen osapuolilla on oikeus purkaa työkokeilua koskeva sopimus muusta kuin 1 momentissa tarkoitettusta syystä ilmoittamalla siitä kirjallisesti muille osapuolille. Sopimuksen purkaminen ei kuitenkaan saa perustua laissa kiellettyyn syrjintäperusteeseen tai muuhun epäasialliseen syyhyn.

6 luku

Työttömyysetuudella tuettu työnhakijan omaehtoinen opiskelu

2 §

Yleiset edellytykset ja etuudet

Työnhakijalla, joka on täyttänyt 25 vuotta ja joka opiskelee omaehtoisesti, on oikeus työttömyysturvalaissa tarkoitettuun työttömyysetuuteen mainitussa laissa säädettyin edellytyksin, jos:

3) opiskelusta on sovittu työ- ja elinkeinotoimiston kanssa laaditussa työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa 4 §:ssä säädetyllä tavalla; ja

9 luku

Kulukorvaus

2 §

Kulukorvauksen määrä

Työ- ja elinkeinoviranomaisen ja 2 luvun 4—7 §:ssä tarkoitettuja työnhakijan palveluprosessiin liittyviä tehtäviä hoitavan palveluntuottajan on ilmoitettava kulukorvauksen määräytymiseen vaikuttavia tietoja työttömyyskassalle tai Kansaneläkelaitokselle. Kulukorvauksen 1 momentissa tarkoitettua määräytymisestä sekä työ- ja elinkeinoviranomaisen ja palveluntuottajan velvollisuudesta ilmoittaa kulukorvauksen määräytymiseen vaikuttavia tietoja työttömyyskassalle tai Kansaneläkelaitokselle säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

10 luku

Palveluihin ja asiantuntija-arviointeihin liittyvät harkinnanvaraiset etuudet

1 §

Matka- ja yöpymiskustannusten korvaus

Työ- ja elinkeinotoimistossa tai palveluntuottajalla asiainnista aiheutuvista matkakustannuksista voidaan myöntää korvausta työttömälle henkilöasiakkaalle, joka vammansa tai sairautensa vuoksi tarvitsee kuljetuspalvelua voidakseen asioida työ- ja elinkeinotoimistossa tai palveluntuottajalla. Edellytyksenä matkakustannusten korvaamiselle on, että henkilökohtainen asiointi työ- ja elinkeinotoimistossa tai palveluntuottajalla on välttämätöntä palveluprosessin etenemisen kannalta.

12 luku

Julkisen työvoima- ja yrityspalvelun toimeenpano ja siihen liittyvä yhteistyö

6 §

Tiedonsaantioikeus

Työ- ja elinkeinotoimistolla, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksella, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksella on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta julkisen työvoima- ja yrityspalvelun toimeenpanossa välttämättömät tiedot muulta valtion viranomaiselta, kunnan viranomaiselta, Kansaneläkelaitokselta, työttömyyskassalta, Eläketurvakeskukselta, Työttömyysvakuutusrahastolta, palveluntuottajalta sekä 4 luvun 5 §:ssä tarkoitetun työkokeilun järjestäjältä. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta palveluntuottajalta tiedot, jotka ovat välttämättömiä 1 luvun 4 a §:ssä säädetyn järjestämisvastuun toteuttamiseksi.

Palveluntuottajalla on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta työ- ja elinkeinotoimistolta, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskukselta, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta, Kansaneläkelaitokselta, työttömyyskassalta sekä 4 luvun 5 §:ssä tarkoitetun työkokeilun järjestäjältä henkilöasiakasta koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä palvelun järjestämiseksi tai tehtävien hoitamiseksi.

Työnantajalla on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta työ- ja elinkeinoveranomaiselta työ- ja virkasuhdetta koskevissa laeissa säädetyn irtisanotun työntekijän ja viranhaltijan takaisin ottamista koskevan velvollisuuden täyttämiseksi tieto siitä, onko työnantajan yksilöimä henkilö työnhakijana työ- ja elinkeinotoimistossa. Työnantajalla on lisäksi oikeus saada 7 luvun 3 §:n 3 momentissa säädetyn palkkatuen myöntämisedellytyksen täyttämiseksi tieto siitä, onko työnantajan yksilöimä henkilö, jonka työsuhde on päättynyt palkkatuen hakemista edeltäneiden 12 kuukauden aikana, työnhakijana työ- ja elinkeinotoimistossa.

7 §

Julkisen työvoima- ja yrityspalvelun epääminen

Jos on ilmeistä, että työnvälityspalveluiden tarjoamisesta tai työkokeiluun ohjaamisesta tulisi kieltäytyä 1 momentin nojalla, palveluntuottajan on viipymättä siirrettävä asia työ- ja elinkeinotoimiston päätettäväksi.

13 luku

Työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmä

1 §

Työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmä

Työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmä on työ- ja elinkeinoministeriön tietojärjestelmä, jota ylläpidetään julkisen työvoima- ja yrityspalvelun järjestämistä sekä kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa, vuorotteluvapaalaissa ja työttömyysturvalaissa työ- ja elinkeinotoimistolle tai työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskukselle säädettyjen tehtävien toteuttamista varten. Tietojärjestelmä muodostuu henkilöasiakasrekisteristä, työnantajarekisteristä ja palveluntuottajarekisteristä. Työ- ja elinkeinoministeriön ylläpitämästä yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä säädetään yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä annetussa laissa (293/2017).

Jollei tässä tai muussa laissa toisin säädetä, tietojen luovuttamiseen työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmästä ja siihen talletettujen tietojen julkisuuteen sovelletaan, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään.

2 §

Rekisterinpitäjät

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskus ja työ- ja elinkeinotoimistot ovat työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmän yhteisrekisterinpitäjiä.

4 §

Tietojen tallettaminen, poistaminen ja käsittelyn rajoittaminen

Työ- ja elinkeinotoimiston, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksen sekä 2 luvun 4—7 §:ssä tarkoitettuja työnhakijan palveluprosessiin liittyviä tehtäviä hoitavan palveluntuottajan on talletettava asiakastiedot työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmään. Asiakastietojärjestelmään tietoja tallettanut taho vastaa tallettamiensa tietojen oikeellisuudesta ja ajantasaisuudesta. Jos rekisteriin talletettava henkilötieto on saatu muualta kuin rekisteröidyltä itseltään, rekisteriin tulee merkitä, mistä tieto on saatu ja kuka tiedon on merkinnyt.

Henkilöasiakasta koskevat 3 §:n 1 momentin 2, 4 ja 5 kohdassa tarkoitetut tiedot on poistettava tietojärjestelmästä kahden vuoden kuluttua tietoa koskevan merkinnän tekemisestä. Kaikki asiakasta tai palveluntuottajaa koskevat tiedot on poistettava, kun asiakkuuden tai sopimussuhteen päättymisestä on kulunut viisi vuotta. Tietoa ei tarvitse poistaa, jos se on tarpeen säännöksiin perustuvan tehtävän hoitamiseksi tai vireillä olevan asian johdosta.

Rekisteröidyllä ei ole luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 (yleinen tietosuojasetus) 18 artiklassa säädettyä oikeutta käsittelyn rajoittamiseen.

5 §

Käyttöoikeuden myöntäminen ja salassa pidettävien henkilötietojen luovuttaminen eräissä tilanteissa

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskus myöntää käyttöoikeuden työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmään. Sen on pidettävä tiedot voimassaolevista käyttöoikeuksista ajan tasalla.

Käyttöoikeus voidaan myöntää työ- ja elinkeinotoimiston, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksen tai työ- ja elinkeinoministeriön virkamiehelle, joka hoitaa tässä tai muussa laissa säädettyjä työvoima- ja yrityspalvelujen järjestämiseen liittyviä tehtäviä taikka kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa, vuorotteluvapaalaissa tai työttömyysturvalaissa säädettyjä tehtäviä. Käyttöoikeus voidaan myöntää myös sellaiselle henkilölle, joka on työ- ja elinkeinoministeriön tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimeksiannosta erillistä arviointia, tarkastusta tai selvitystä tekevän tahon taikka 2 luvun 4—7 §:ssä tarkoitettuja työnhakijan palveluprosessiin liittyviä tehtäviä hoitavan palveluntuottajan palveluksessa ja joka hoitaa kyseistä tehtävää.

Henkilö, jolle on myönnetty käyttöoikeus työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmään, saa salassapitosäännösten estämättä hakea ja käyttää asiakastietojärjestelmään talletettuja tietoja, jos se on tarpeen asiakaspalvelun järjestämiseksi, vireillä olevan asian selvittämiseksi tai ratkaisemiseksi, valvonta-, kehittämis- tai seurantatehtävän suorittamiseksi taikka toimeksiantotehtävän suorittamiseksi.

Työ- ja elinkeinoministeriö päättää viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 28 §:ssä tarkoitetun luvan antamisesta työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmään sisältyvien, salassa pidettävien tietojen luovuttamiseen.

14 luku

Muutoksenhaku

1 §

Oikaisuvaatimus ja valitus

Jollei tässä laissa toisin säädetä, tämän lain nojalla tehtyyn päätökseen saa vaatia oikaisua siten kuin hallintolain (434/2003) 7 a luvussa säädetään. Palveluntuottajan päätökseen vaaditaan kuitenkin oikaisua siltä viranomaiselta, jonka kanssa palveluntuottaja on tehnyt hankintasopimuksen.

Jos palveluntuottajan päätös koskee asiantuntija-arvioinnin, ammatinvalinta- ja uraohjauksen, valmennuksen, kokeilun tai 1 luvun 5 §:n 2 momentin 6 kohdassa tarkoitetun palvelun tarjoamista jättämistä, päätöksestä tehtyyn oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen ei saa vaatia muutosta valittamalla.

2 §

Oikaisuvaatimuksen ja valituksen vaikutus päätöksen täytäntöönpanoon

Tämän lain nojalla tehty päätös voidaan panna täytäntöön siitä tehdystä oikaisuvaatimuksesta tai valituksesta huolimatta, jollei oikaisuvaatimusta käsittelevä viranomainen tai valitusviranomainen toisin määrää.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____. Sen 4 luvun 5 § tulee kuitenkin voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____.

2.

Laki

julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 4 luvun 5 ja 12 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 4 luvun 5 §:n 1 momentin johdantokappale ja 2 momentti sekä 12 §:n 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 1456/2016, seuraavasti:

4 luku

Tieto- ja neuvontapalvelut, asiantuntija-arvioinnit, ammatinvalinta- ja uraohjaus sekä valmennus ja kokeilu

5 §

Kokeilu

Työ- ja elinkeinotoimisto tai palveluntuottaja voi ohjata henkilöasiakkaan:

Työkokeilun järjestäjänä voi olla yritys, yksityinen elinkeinonharjoittaja, kunta, kuntayhtymä, muu yhteisö, säätiö taikka valtion virasto tai laitos. Palveluntuottaja voi järjestää työkokeilun, jos järjestämisestä on sovittu hankintasopimuksessa.

12 §

Rekrytointikokeilua koskevat poikkeukset

Sopimuksen osapuolilla on oikeus purkaa rekrytointikokeilua koskeva sopimus ilmoittamalla siitä kirjallisesti muille osapuolille. Sopimuksen purkaminen ei kuitenkaan saa perustua laissa kiellettyyn syrjintäperusteeseen tai muuhun epäasialliseen syyhyn. Työ- ja elinkeinotoimisto voi tehdä päätöksen rekrytointikokeilua koskevan sopimuksen purkamisesta, jos siihen on painava syy.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20____.

3.

Laki

lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain (504/2002) 3 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 926/2012, seuraavasti:

3 §

Työnantajan velvollisuus pyytää rikosrekisteriote nähtäväksi

Työnantajan tulee pyytää henkilöltä nähtäväksi rikosrekisterilain (770/1993) 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu ote rikosrekisteristä, kun hänet ensi kerran otetaan tai nimitetään sellaiseen työ- tai virkasuhteeseen, johon kuuluu 2 §:ssä tarkoitettuja tehtäviä, tai hänelle annetaan näitä tehtäviä ensi kerran. Työnantajalla tarkoitetaan tässä laissa myös siviilipalveluslain 7 §:ssä tarkoitettua siviilipalveluskeskusta sekä työ- ja elinkeinoviranomaista tai palveluntuottajaa, joka tekee työkokeilua koskevan sopimuksen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

työttömyysturvalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan työttömyysturvalain (1290/2002) 11 luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1457/2016,

muutetaan 1 luvun 3 §:n 2 momentti, 4 §:n 3 momentti ja 5 §:n 1 momentin 10 kohta, 2 luvun 1 §:n 3 momentti, 2 a luvun 4 §:n 1 momentin 2 kohta, 9 §:n 1 ja 2 momentti, 10 §:n 1 momentti ja 12 §:n 2 momentin 2 kohta, 5 luvun 4 a §:n 2 momentti, 11 luvun 4 §:n 1 momentin 3 kohta, 12 luvun 1 ja 9 § sekä 13 luvun 1 §:n 1 momentin 4 kohta ja 2 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 1 luvun 3 §:n 2 momentti laissa 313/2010, 1 luvun 4 §:n 3 momentti ja 13 luvun 1 §:n 1 momentin 4 kohta laissa 1554/2015, 1 luvun 5 §:n 1 momentin 10 kohta sekä 2 a luvun 9 §:n 1 momentti ja 10 §:n 1 momentti laissa 1370/2014, 2 luvun 1 §:n 3 momentti laissa 1001/2012, 2 a luvun 4 §:n 1 momentin 2 kohta ja 12 §:n 2 momentin 2 kohta laissa 1451/2016, 2 a luvun 9 §:n 2 momentti, 12 luvun 9 § ja 13 luvun 1 §:n 2 momentti laissa 288/2012, 5 luvun 4 a §:n 2 momentti ja 11 luvun 4 §:n 1 momentin 3 kohta laissa 1457/2016 sekä 12 luvun 1 § osaksi laeissa 1089/2006, 288/2012 ja 1554/2015, sekä

lisätään 1 luvun 5 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 344/2009, 1199/2009, 1388/2010, 1439/2011, 918/2012, 1001/2012, 1370/2014, 1374/2014, 1457/2016 ja 550/2017, uusi 9 a kohta sekä 11 lukuun uusi 4 b § seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

3 §

Etuuden saajan yleiset oikeudet ja velvollisuudet

Etuuden saajan yleisenä velvollisuutena on hakea aktiivisesti työtä ja koulutusta, toteuttaa työllistymissuunnitelmaa tai sitä korvaavaa suunnitelmaa sekä tarvittaessa hakeutua ja osallistua työllistymistään edistäviin palveluihin ja toimenpiteisiin.

4 §

Lain toimeenpano

Työ- ja elinkeinotoimisto tai työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus antaa työttömyysetuuden saamisen työvoimapolitiittisista edellytyksistä Kansaneläkelaitosta ja työttömyyskassaa sitovan lausunnon ja työ- ja elinkeinotoimisto tai palveluntuottaja ilmoituksen työllistymistä edistävään palveluun osallistumisesta siten kuin 11 luvun 4 ja 4 b §:ssä säädetään.

5 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan

9 a) *palveluntuottajalla* yhteisöä, säätiötä tai yksityistä elinkeinonharjoittajaa, jonka elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tai työ- ja elinkeinotoimisto on valinnut tuottamaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettua palvelua tai hoitamaan työnhakijan palveluprosessiin liittyviä toimia;

10) *työllistymissuunnitelmalla* julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaista työllistymissuunnitelmaa ja työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain (1369/2014) mukaista monialaista työllistymissuunnitelmaa;

2 luku

Etuuden saamisen yleiset työvoimapoliittiset edellytykset

1 §

Työtön työnhakija

Työnhakijana pidetään henkilöä, joka julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädetyllä tavalla:

- 1) on rekisteröity työnhakijaksi;
- 2) on pitänyt työnhakunsa voimassa;
- 3) asioi työ- ja elinkeinotoimiston tai palveluntuottajan kanssa niiden edellyttämällä tarkoituksenmukaisella tavalla.

2 a luku

Työvoimapoliittisesti moitittava menettely

4 §

Työstä kieltäytyminen

Työnhakijan oikeus työttömyysetuuteen keskeytyy 30 päivän kuluttua työstä kieltäytymisestä lukien:

- 2) 60 päivän ajaksi, jos hän ilman pätevää syytä kieltäytyy muusta kuin 1 kohdassa tarkoitusta työ- ja elinkeinotoimiston tai palveluntuottajan tarjoamasta tai hänelle muuten yksilöidysti tarjotusta työstä;

9 §

Työllistymissuunnitelman laatimistilaisuuteen saapumatta jääminen

Työnhakijalla, joka jättää saapumatta työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman laatimis- tai tarkistamistilaisuuteen, ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 15 päivän ajalta

saapumatta jäämisen jälkeen. Oikeus etuuteen palautuu kuitenkin aikaisintaan siitä päivästä, jona työllistymissuunnitelma tai sitä korvaava suunnitelma on laadittu tai tarkistettu, jollei suunnitelman laatimisen tai tarkistamisen viivästyminen johdu suunnitelman laatimiseen tai tarkistamiseen osallistuvasta viranomaisesta tai palveluntuottajasta.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei sovelleta, jos työnhakijan saapumatta jääminen johtuu sairaudesta, tapaturmasta tai henkilöstä itsestään riippumattomasta syystä taikka jos saapumatta jäämiselle on muu hyväksyttävä syy. Korvauksetonta määräaikaa ei aseteta myöskään silloin, kun työnhakija on etukäteen ilmoittanut työ- ja elinkeinotoimistolle tai palveluntuottajalle olevansa estynyt saapumasta työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman laatimisen tai tarkistamistilaisuuteen ja työ- ja elinkeinotoimisto tai palveluntuottaja hyväksyy työnhakijan esittämän syyn tilaisuuden järjestämiseksi myöhemmin.

10 §

Työllistymissuunnitelman laatimisesta kieltäytyminen

Jos työnhakija ilman pätevää syytä kieltäytyy työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman laatimisesta tai tarkistamisesta taikka muulla kuin 9 §:ssä tarkoitetulla menettelyllään aiheuttaa, ettei suunnitelmaa voida laatia tai tarkistaa, hänellä ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 30 päivän ajalta kieltäytymisen jälkeen. Oikeus etuuteen palautuu kuitenkin aikaisintaan siitä päivästä, jona työllistymissuunnitelma tai sitä korvaava suunnitelma on laadittu tai tarkistettu, jollei suunnitelman laatimisen tai tarkistamisen viivästyminen johdu suunnitelman laatimiseen tai tarkistamiseen osallistuvasta viranomaisesta tai palveluntuottajasta.

12 §

Palvelusta kieltäytyminen

Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan muuhun kuin työllistymistä edistävään palveluun, jos työnhakija kieltäytyy:

2) sellaisesta hänelle tarjotusta työvoimaviranomaisen tai palveluntuottajan järjestämästä kohtuulliseksi katsottavasta palvelusta, joka on verrattavissa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädettyihin palveluihin.

5 luku

Työttömyyspäivärahan saamisen edellytykset

4 a §

Palkansaajan työssäoloehdon kertyminen palkkatuetussa työssä ja työllistymistä edistävässä palvelussa

Työssäoloehtoon luetaan myös sellaiset täydet kalenteriviikot, joina henkilö on ollut 60 vuotta täytettyään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 11 luvun 1 §:n 2 momentin perusteella järjestetyssä työllistymistä edistävässä palvelussa.

11 luku

Toimeenpanoa koskevat säännökset

4 §

Työvoimapolitiittinen lausunto

Työ- ja elinkeinotoimisto antaa 1 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun työvoimapolitiittisen lausunnon:

3) sellaisesta työllistymistä edistävien palveluiden ajalta maksettavasta etuudesta, josta säädetään 10 luvun 2 §:n 2 momentissa ja 5 §:n 1 ja 3 momentissa;

4 b §

Työ- ja elinkeinotoimiston ja palveluntuottajan ilmoitus

Palveluntuottajan on ilmoitettava työ- ja elinkeinotoimistolle työnhakijan menettelystä, joka voi 2 luvun 1, 13 tai 14 §:ssä taikka 2 a luvussa tarkoitettulla tavalla vaikuttaa hakijan oikeuteen saada työttömyysetuutta.

Työ- ja elinkeinotoimiston on ilmoitettava työttömyysetuuden maksajalle työnhakijan osallistumisesta työllistymistä edistävään palveluun. Jos työnhakijan palveluprosessista vastaa palveluntuottaja, ilmoituksen tekee palveluntuottaja.

Työllistymistä edistävään palveluun osallistumista koskeva ilmoitus annetaan Kansaneläkelaitoksen tai työttömyyskassan pyynnöstä ja sitä on näiden pyynnöstä täydennettävä viipymättä. Jos työnhakija on ilmoittanut työvoimaviranomaiselle tai palveluntuottajalle hakevansa työttömyysetuutta, ilmoitus voidaan antaa ilman erillistä pyyntöä. Ilmoitus annetaan työnhakijalle tiedoksi 3 §:ssä tarkoitetun päätöksen yhteydessä. Työnhakijalla on oikeus pyynnöstä saada tieto ilmoituksesta työvoimaviranomaiselta tai palveluntuottajalta.

Tarkempia säännöksiä ilmoituksen antamisesta ja ilmoitukseen sisällytettävistä tiedoista voidaan antaa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

12 luku

Muutoksenhaku

1 §

Muutoksenhakuoikeus

Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassan päätökseen saa hakea muutosta sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalta ja sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan päätökseen vakuutusoikeudelta. Vakuutusoikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Valituskirjelmä on toimitettava Kansaneläkelaitokselle tai asianomaiselle työttömyyskassalle 30 päivän kuluessa siitä, kun valittaja on saanut päätöksestä tiedon.

Kansaneläkelaitoksen tai työttömyyskassan päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu.

Työ- ja elinkeinotoimiston ja työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen antamaan 1 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitettuun työvoimapolitiittiseen lausuntoon sekä työ- ja elinkeinotoimiston ja palveluntuottajan Kansaneläkelaitokselle tai työttömyyskassalle antamaan 11 luvun 4 a ja 4 b §:ssä tarkoitettuun ilmoitukseen ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla.

9 §

Oikeudenkäyntikulujen jakaminen

Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta ja vakuutusosikeus voivat velvoittaa työvoimaviranomaisen korvaamaan oikeudenkäyntikulut kokonaisuudessaan tai osaksi Kansaneläkelaitokselle tai työttömyyskassalle asiassa, jossa Kansaneläkelaitos tai työttömyyskassa velvoitetaan suorittamaan asianosaisen oikeudenkäyntikuluja ja oikeudenkäyntikulujen suoritusvelvollisuus perustuu pääasiassa tai osittain 1 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitettuun työvoimapolitiittiseen lausuntoon taikka 11 luvun 4 a tai 4 b §:ssä tarkoitettuun ilmoitukseen. Työvoimaviranomaista on kuultava korvausvastuun jakamisesta.

13 luku

Tietojen saamista ja luovuttamista koskevat säännökset

1 §

Oikeus tietojen saamiseen

Kansaneläkelaitoksella, työ- ja elinkeinotoimistolla, työttömyyskassalla sekä tämän lain mukaisella muutoksenhakuelimellä on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta käsiteltävänä olevan asian ratkaisemista tai muuten tämän lain tai Suomea sitovassa sosiaaliturvasopimuksessa tai sosiaaliturvaa koskevassa muussa kansainvälisessä säädöksessä säädettyjen tehtävien toimeenpanemista varten välttämättömät tiedot:

4) muulta palveluntuottajalta ja työllistymistä edistävän palvelun järjestäjältä.

Kansaneläkelaitoksella ja työttömyyskassalla on oikeus saada maksutta tehtäviensä hoitamista varten:

1) työvoimaviranomaiselta 1 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitettu työvoimapolitiittinen lausunto;

2) työ- ja elinkeinotoimistolta tai palveluntuottajalta 11 luvun 4 a ja 4 b §:ssä tarkoitettu ilmoitus;

3) rangaistuslaitokselta tiedot rangaistuksen alkamisesta ja päättymisestä; rangaistuslaitoksen on annettava tiedot välittömästi, kun henkilö otetaan rangaistuslaitokseen.

Tämä laki tulee voimaan päivää kuuta 20 .

Henkilön 11 luvun 4 b §:n 1 momentissa tarkoitettuun menettelyyn, joka on tapahtunut ennen tämän lain voimaantuloa, ja työvoimapolitiittisen lausunnon antamiseen, jos työnhakija on aloittanut työllistymistä edistävän palvelun ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

5.

Laki

kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain (189/2001) 5 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 937/2012, seuraavasti:

5 §

Aktivointisuunnitelman laatiminen

Työ- ja elinkeinotoimiston tulee ennen toimenpiteiden aloittamista varmistua, että henkilön kanssa on tehty julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 6 §:n mukainen työllistymissuunnitelma. Kunnan tulee ennen toimenpiteiden aloittamista varmistua, että työ- ja elinkeinotoimisto tai palveluntuottaja on tehnyt henkilön kanssa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 6 §:n mukaisen työllistymissuunnitelman tai että työ- ja elinkeinotoimisto tai palveluntuottaja on varannut tämän lain 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettulle henkilölle tilaisuuden julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 4 §:ssä tarkoitettuun työnhakijan haastatteluun. Jos työllistymissuunnitelmaa ei ole voitu tehdä tai tilaisuutta työnhakijan haastatteluun varata sen johdosta, ettei henkilön työnhaku ole ollut voimassa, kunnan tulee ryhtyä toimenpiteisiin aktivointisuunnitelman laatimiseksi.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivää _____ kuuta 20 ____.

Helsingissä 3 päivänä toukokuuta 2018

Pääministeri

Juha Sipilä

Työministeri Jari Lindström

Liite
Rinnakkaistekstit

1.

Laki

julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 1 luvun 3 §:n 1 momentin 5 kohta, 4 §:n 2—4 momentti, 5 ja 7 § sekä 8 §:n 2 momentti, 2 luvun otsikko, 1 § ja 2 §:n 3 momentti, 4 ja 5 §, 7 §:n 3 momentti, 8 §:n otsikko ja 1 ja 2 momentti sekä 9 § 3 luvun 2 §:n 1 ja 2 momentti sekä 3 §:n 2 momentti, 4 luvun 3 §, 4 §:n johdantokappale, 5 §:n 1 momentin johdantokappale ja 2 momentti, 8 §:n 1 momentti, 9 §:n 1 momentin johdantokappale sekä 2 ja 3 momentti ja 10 §, 6 luvun 2 §:n 1 momentin 3 kohta, 9 luvun 2 §:n 4 momentti, 10 luvun 1 §:n 3 momentti, 12 luvun 6 §, 13 luvun 1, 2, 4 ja 5 §, 14 luvun 1 §:n 1 momentti ja 2 §,

sellaisina kuin niistä ovat 1 luvun 3 §:n 1 momentin 5 kohta laissa 1371/2014 ja 8 §:n 2 momentti laissa 1339/2014, 2 luvun 1 § osaksi laissa 390/2014 ja 4 § osaksi laissa 1456/2016, 4 luvun 9 §:n 1 momentin johdantokappale laissa 1375/2014, 4 luvun 10 §, 12 luvun 6 §, 13 luvun 5 § ja 14 luvun 1 §:n 1 momentti laissa 1456/2016 sekä 14 luvun 2 § laissa 1133/2014, ja

lisätään 1 luvun 3 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 1050/2013, 1366/2014, 1371/2014, 1456/2016 ja 548/2017, uusi 4 a kohta, 1 lukuun uusi 4 a §, 12 luvun 7 §:ään uusi 3 momentti ja 14 luvun 1 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1456/2016, uusi 5 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 luku

1 luku

Yleiset säännökset

Yleiset säännökset

3 §

3 §

Määritelmät

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

Tässä laissa tarkoitetaan:

4 a) **palveluntuottajalla** yhteisöä, säätiötä tai yksityistä elinkeinonharjoittajaa, jonka elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tai työ- ja elinkeinotoimisto on valinnut tuottamaan tässä laissa tarkoitettua palvelua tai hoitamaan työnhakijan palveluprosessiin liittyviä toimia;

5) **työllistymissuunnitelmalla** työ- ja elinkeinoviranomaisen yhdessä työnhakijan

5) **työllistymissuunnitelmalla** työ- ja elinkeinoviranomaisen tai palveluntuottajan yh-

Voimassa oleva laki

kanssa laatimaa suunnitelmaa ja työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain (1369/2014) mukaista monialaista työllistymissuunnitelmaa;

4 §

Julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen tarjoaminen

Työ- ja elinkeinotoimisto, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus *tai* elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ja asiakas arvioivat yhdessä asiakkaan palvelutarpeen, jonka perusteella tarjotaan julkisia työvoima- ja yrityspalveluja, jotka parhaiten turvaavat osaavan työvoiman saatavuutta ja edistävät henkilöasiakkaan sijoittumista avoimille työmarkkinoille sekä edistävät yritystoiminnan käynnistymistä tai kehittymistä.

Julkisia työvoima- ja yrityspalveluita tarjotaan asiakkaiden omatoimisesti käytettävänä palveluina ja henkilökohtaisena palveluna. Asiakkaan asiointitapa sekä yhteydenpito julkisia työvoima- ja yrityspalveluita tarjoavan viranomaisen ja asiakkaan välillä määräytyvät arvioidun palvelutarpeen perusteella.

Jos asiakkaan palvelutarve edellyttää muita palveluja kuin julkisia työvoima- ja yrityspalveluja tai jos palvelun järjestämisvastuu on muulla viranomaisella tai taholla, työ- ja elinkeinotoimiston, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on annettava asiakkaalle tietoa muista palvelumahdollisuuksista sekä tarvittaessa ohjattava asiakas muun viranomaisen tai palvelun järjestäjän palvelujen piiriin yhteistyössä näiden kanssa.

Ehdotus

dessä työnhakijan kanssa laatimaa suunnitelmaa ja työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain (1369/2014) mukaista monialaista työllistymissuunnitelmaa;

4 §

Julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen tarjoaminen

Työ- ja elinkeinotoimisto, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus *tai palveluntuottaja* ja asiakas arvioivat yhdessä asiakkaan palvelutarpeen. *Arvion* perusteella *asiakkaalle* tarjotaan julkisia työvoima- ja yrityspalveluja, jotka parhaiten turvaavat osaavan työvoiman saatavuutta ja edistävät *hänen sijoittumistaan* avoimille työmarkkinoille sekä edistävät yritystoiminnan käynnistymistä tai kehittymistä. *Palvelutarpeen arviointi voidaan tehdä myös digitaalisesti.*

Julkisia työvoima- ja yrityspalveluita tarjotaan asiakkaiden omatoimisesti käytettävänä palveluina ja henkilökohtaisena palveluna. Asiakkaan asiointitapa sekä yhteydenpito *asiakkaan ja* julkisia työvoima- ja yrityspalveluita tarjoavan viranomaisen *tai palveluntuottajan* välillä määräytyvät arvioidun palvelutarpeen perusteella.

Jos asiakkaan palvelutarve edellyttää muita palveluja kuin julkisia työvoima- ja yrityspalveluja tai jos palvelun järjestämisvastuu on muulla viranomaisella tai taholla, työ- ja elinkeinotoimiston, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen *tai palveluntuottajan* on annettava asiakkaalle tietoa muista palvelumahdollisuuksista sekä tarvittaessa ohjattava asiakas muun viranomaisen tai palvelun järjestäjän palvelujen piiriin yhteistyössä näiden kanssa.

4 a §

Järjestämisvastuu

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus vastaa järjestettävien palvelujen ja muiden

Voimassa oleva laki

Ehdotus

toimenpiteiden:

- 1) yhdenvertaisesta saatavuudesta;
- 2) tarpeen, määrän ja laadun määrittelemisestä;
- 3) tuottamistavasta;
- 4) tuottamisen valvonnasta.

Lisäksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus vastaa tässä laissa säädettyihin palveluihin ja toimiin liittyvästä työnhakijoiden oikeuksista, velvollisuuksista ja etuuksista tiedottamisesta sekä palvelujen käyttöön liittyvästä ohjauksesta ja neuvonnasta.

5 §

Palvelujen tuottaminen ja hankkiminen

Työ- ja elinkeinotoimisto, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi tuottaa tässä laissa tarkoitetut palvelut itse tai hankkia ne osaksi tai kokonaan palvelujen tuottajilta valtion talousarviossa palvelujen hankkimista varten osoitetulla määrärahalla. Valtion talousarviossa työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan pääluokassa työllisyyden edistämiseen ja työttömyyden torjuntaan tarkoitettujen määrärahojen (työllisyysmäärärahat) avulla tuetaan erityisesti heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymistä.

5 §

Palvelujen tuottaminen ja hankkiminen

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ja työ- ja elinkeinotoimisto voivat tuottaa tässä laissa tarkoitetut palvelut itse tai hankkia ne osaksi tai kokonaan palveluntuottajilta. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tai työ- ja elinkeinotoimiston hankkiessa laissa säädettyjä palveluja tai toimia palveluntuottajalta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella säilyy 4 a §:ssä tarkoitettu järjestämisvastuu. Palveluita ja toimia voidaan hankkia valtion talousarviossa palvelujen hankkimista varten osoitetulla määrärahalla. Valtion talousarviossa työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan pääluokassa työllisyyden edistämiseen ja työttömyyden torjuntaan tarkoitettujen määrärahojen (työllisyysmäärärahat) avulla tuetaan erityisesti heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymistä.

Palveluntuottajalta voidaan hankkia:

- 1) 2 luvun 4—7 §:ssä tarkoitettuja työnhakijan palveluprosessiin liittyviä toimia;
- 2) 3 luvun 2 §:ssä tarkoitettuja työvälistyspalveluja;
- 3) 4 luvun 2—5 §:ssä tarkoitettuja asiantuntija-arviointia, ammatinvalinta- ja uraohjausta, valmennusta ja koulutuskokeiluja sekä työkokeiluun ohjaamista;
- 4) 5 luvun 1 §:ssä ja 2 §:n 1 momentissa tarkoitettua työvoimakoulutusta;
- 5) 8 luvun 5 §:ssä tarkoitettuja yritystoiminnan kehittämispalveluja;
- 6) 2—5 kohdassa tarkoitettuihin palveluihin verrattavia kohtuullisiksi katsottavia palveluja.

Kunta tai hankintalain (1397/2016)

Voimassa oleva laki

Jos palvelun tuottaja saa valtionavustusta tai muuta valtion rahoitusta hankittavan palvelun tuottamiseen, valtionavustusta tai muuta valtion rahoitusta vastaava osuus vähennetään *palvelun* hankintahinnasta.

Työ- ja elinkeinotoimiston ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tehtävistä palvelua hankittaessa, menettelystä hankinnasta päätettäessä ja hankintasopimusta tehtäessä, hankintasopimuksen sisällöstä sekä sopimuksen tekemistä edeltävästä hankinta- ja tarjousmenettelystä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

7 §

Tasapuolisuus

Julkisessa työvoima- ja yrityspalvelussa noudatetaan tasapuolisuutta ja puolueettomuutta. Työriita ei vaikuta julkiseen työvoima- ja yrityspalveluun. Työ- ja elinkeinoviranomaisen on kerrottava työnhakijalle työriidasta työtarjouksen tai muun henkilökohallaisen palvelun yhteydessä.

8 §

Yhdenvertaisuuden sekä naisten ja miesten välisen tasa-arvon edistäminen

Työ- ja elinkeinotoimiston, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on tarjottava julkisia työvoima- ja yrityspalveluja tasapuolisesti samojen periaatteiden mukaisesti riippumatta henkilöasiakkaan sukupuolesta ja yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 8 §:n 1 momentissa tarkoitetuista seikoista. Työ- ja elinkeinoviranomaisen on esiteltävä työ- ja koulutusvaihtoehtoja, avoimia työpaikkoja ja työnhakijoita siten, että henkilöasiakkailla on samanlaiset mahdollisuudet

Ehdotus

15 §:ssä tarkoitettu kunnan sidosyksikkö voi toimia palveluntuottajana vain markkinapuutetilanteessa. Markkinapuutetilanteessa hankintalain 40 §:ssä tarkoitettu suorahankinta voidaan tehdä myös kunnalta tai sen sidosyksiköltä.

Jos palveluntuottaja saa valtionavustusta tai muuta valtion rahoitusta hankittavan palvelun tai toimen tuottamiseen, valtionavustusta tai muuta valtion rahoitusta vastaava osuus vähennetään hankintahinnasta.

Työ- ja elinkeinotoimiston ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tehtävistä palvelua hankittaessa, menettelystä hankinnasta päätettäessä ja hankintasopimusta tehtäessä, hankintasopimuksen sisällöstä ja voimassaolosta sekä sopimuksen tekemistä edeltävästä hankinta- ja tarjousmenettelystä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

7 §

Tasapuolisuus

Julkisessa työvoima- ja yrityspalvelussa noudatetaan tasapuolisuutta ja puolueettomuutta. Työriita ei vaikuta julkiseen työvoima- ja yrityspalveluun. Työ- ja elinkeinoviranomaisen tai palveluntuottajan on kerrottava työnhakijalle työriidasta työtarjouksen tai muun henkilökohtaisen palvelun yhteydessä.

8 §

Yhdenvertaisuuden sekä naisten ja miesten välisen tasa-arvon edistäminen

Työ- ja elinkeinotoimiston, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ja palveluntuottajan on tarjottava julkisia työvoima- ja yrityspalveluja tasapuolisesti samojen periaatteiden mukaisesti riippumatta henkilöasiakkaan sukupuolesta ja yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 8 §:n 1 momentissa tarkoitetuista seikoista. Työ- ja elinkeinoviranomaisen ja palveluntuottajan on esiteltävä työ- ja koulutusvaihtoehtoja, avoimia työpaikkoja ja työnhakijoita siten, että henkilö-

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

työnhakuun, ammatilliseen kehittymiseen ja koulutukseen sukupuolestaan ja yhdenvertaisuuslain 8 §:n 1 momentissa tarkoitetuista seikoista riippumatta.

asiakkailla on samanlaiset mahdollisuudet työnhakuun, ammatilliseen kehittymiseen ja koulutukseen sukupuolestaan ja yhdenvertaisuuslain 8 §:n 1 momentissa tarkoitetuista seikoista riippumatta.

2 luku

2 luku

Työnhakija***Työnhakijan palveluprosessi***

1 §

1 §

*Työhaun käynnistäminen ja voimassaolo**Työhaun käynnistäminen ja voimassaolo*

Henkilöasiakkaan työnhaku käynnistyy siinä päivänä, kun hän pyytää sitä sähköisesti siihen tarkoitettussa verkkopalvelussa tai henkilökohtaisesti työ- ja elinkeinotoimistossa ja hänet rekisteröidään työnhakijaksi työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmään. Työ- ja elinkeinoviranomainen voi hyväksyä muullakin tavoin esitetyn pyynnön.

Henkilöasiakkaan työnhaku käynnistyy siinä päivänä, jona hän pyytää sitä sähköisesti siihen tarkoitettussa verkkopalvelussa tai henkilökohtaisesti työ- ja elinkeinotoimistossa ja hänet rekisteröidään työnhakijaksi työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmään. Työ- ja elinkeinoviranomainen voi hyväksyä muullakin tavoin esitetyn pyynnön.

Työnhakijaksi rekisteröimisen edellytyksenä on, että henkilöasiakas esittää työ- ja elinkeinoviranomaiselle sen antamassa määräajassa julkisen työvoimapalvelun tarjoamisen kannalta tarpeelliset selvitykset ammatillisesta osaamisestaan, työhistoriastaan, koulutuksestaan ja työkyvystään. Lisäksi rekisteröimisen edellytyksenä on, että työnhakija ilmoittaa työ- ja elinkeinoviranomaiselle työtarjouksia ja muita yhteydenottoja varten postiosoitteensa ja mahdolliset muut yhteystietonsa, joiden avulla hänet voidaan viivytettä tavoittaa.

Työhaun voimassaolo lakkaa, jos työnhakija:

Työhaun voimassaolo lakkaa, jos työnhakija:

1) ilmoittaa, ettei hän enää halua pitää työnhakuaan voimassa;

1) ilmoittaa työ- ja elinkeinoviranomaiselle, ettei hän enää halua pitää työnhakuaan voimassa;

2) ei asioi työ- ja elinkeinoviranomaisen kanssa viranomaisen antamassa määräajassa ja edellyttämällä tavalla;

2) ei asioi työ- ja elinkeinoviranomaisen tai palveluntuottajan kanssa viranomaisen tai palveluntuottajan antamassa määräajassa ja edellyttämällä tavalla;

3) ei esitä työ- ja elinkeinoviranomaiselle sen antamassa määräajassa julkisen työvoimapalvelun tarjoamisen kannalta tarpeellisia selvityksiä ammatillisesta osaamisestaan, työhistoriastaan, koulutuksestaan ja työkyvystään;

3) ei ilmoita työ- ja elinkeinoviranomaiselle tai palveluntuottajalle työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaa-

4) ei ilmoita työ- ja elinkeinoviranomaiselle työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaa-

Voimassa oleva laki

vassa suunnitelmassa sovitussa määräajassa ja sovitulla tavalla, miten hän on toteuttanut suunnitelmaa; tai

5) ei osallistu työkyvyn tutkimuksiin ja arviointeihin, jotka ovat välttämättömiä hänen palvelutarpeensa selvittämiseksi.

Työnhaun voimassaolon lakattua työnhaun voi käynnistää uudelleen siten kuin 1 momentissa säädetään. Jos työnhaun voimassaolo on lakannut 2 momentin 5 kohdassa tarkoitetun menettelyn johdosta, edellytetään lisäksi, että henkilöasiakas pyytäänsä työnhaun käynnistämistä sitoutuu osallistumaan työkyvyn tutkimuksiin ja arviointeihin.

2 §

Ulkomaalaisen rekisteröinti työnhakijaksi ja työnhaun voimassaolo

Niiden valtioiden kansalaiset, joilla Suomea velvoittavien, työvoiman vapaata liikkuvuutta koskevien kansainvälisten sopimusten perusteella on oikeus saapua Suomeen hakemaan työtä ja tehdä ansiotyötä ilman työ- ja elinkeinotoimiston työvoimapolitiittista harkintaa, rekisteröidään 1 §:ssä säädetyllä tavalla työnhakijoiksi, jollei näistä sopimuksista muuta johdu.

Jollei Suomea velvoittavista kansainvälisistä sopimuksista muuta johdu, muut ulkomaan

Ehdotus

telmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovitussa määräajassa ja sovitulla tavalla, miten hän on toteuttanut suunnitelmaa; tai

4) ei osallistu työkyvyn tutkimuksiin ja arviointeihin, jotka ovat välttämättömiä hänen palvelutarpeensa selvittämiseksi.

Työnhaun voimassaolo lakkaa sitä päivää seuraavasta päivästä, jona työ- ja elinkeinoviranomainen on todennut 3 momentin 2—4 kohdassa tarkoitetun laiminlyönnin. Jos työnhakijan palveluprosessiin liittyvistä toimista vastaa palveluntuottaja, työnhaun voimassaolon lakkaaminen mainituissa lainkohdissa tarkoitetulla perusteella edellyttää lisäksi, että työ- ja elinkeinoviranomainen arvioi palveluntuottajan työnhakijalta edellyttämät 2 tai 3 kohdassa tarkoitetut toimet taroituksenmukaisiksi taikka 4 kohdassa tarkoitetut työkyvyn tutkimukset ja arvioinnit palvelutarpeen selvittämiseksi välttämättömissä. Palveluntuottajan on viipymättä ilmoitettava työ- ja elinkeinoviranomaiselle työnhakijan mainituissa lainkohdissa tarkoitettua menettelyä. Ilmoituksen antamisesta ja ilmoitukseen sisällytettävistä tiedoista voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Työnhaun voimassaolon lakattua työnhaun voi käynnistää uudelleen siten kuin 1 ja 2 momentissa säädetään. Jos työnhaun voimassaolo on lakannut 3 momentin 4 kohdassa tarkoitetun menettelyn johdosta, edellytetään lisäksi, että henkilöasiakas pyytäänsä työnhaun käynnistämistä sitoutuu osallistumaan työkyvyn tutkimuksiin ja arviointeihin.

2 §

Ulkomaalaisen rekisteröinti työnhakijaksi ja työnhaun voimassaolo

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

kansalaiset ja kansalaisuutta vailla olevat rekisteröidään 1 §:ssä säädetyllä tavalla työnhakijoiksi, jos heillä on oikeus ansiotyöhön myönnetyn oleskeluluvan nojalla eikä oleskelulupaan liity työnantajaa koskevia rajoituksia.

Sen lisäksi, mitä 1 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään, ulkomaalaisen työnhakijan työhaun voimassaolo lakkaa, jos hän ei enää täytä tämän pykälän 1 tai 2 momentissa säädettyjä edellytyksiä ulkomaalaisen rekisteröinnille työnhakijaksi

4 §

Työnhakijan haastattelun järjestäminen

Työ- ja elinkeinoviranomainen järjestää työnhakijalle ensimmäisen haastattelun kahden viikon kuluessa työhaun alkamisesta, jollei se työnhakijan tilanne huomioon ottaen ole ilmeisen tarpeetonta.

Työ- ja elinkeinoviranomaisen tulee varata työnhakijalle tilaisuus myöhempiin haastatteluihin määräajoin työnhakijan palvelutarpeen mukaisesti. Työttömän työnhakijan haastattelu tulee kuitenkin aina järjestää työttömyyden jatkuttua yhdenjaksoisesti kolmen kuukauden ajan ja sen jälkeen aina kolmen kuukauden yhdenjaksoisen työttömyyden jälkeen.

5 §

Työnhakijan haastattelun sisältö

Ensimmäisessä työnhakijan haastattelussa tarkistetaan ja täydennetään työnhakutiedot, arvioidaan palvelutarve, laaditaan työllistymissuunnitelma sekä sovitaan asiointitavasta ja yhteydenpidosta työ- ja elinkeinoviranomaisen ja työnhakijan välillä. Osana palvelutarpeen arviointia työ- ja elinkeinoviranomainen tekee arvion työttömän työnhakijan valmiuksista työllistyä avoimille työmarkkinoille sekä työttömyyden pitkittymisen todennäköisyydestä. Myöhemmissä haastatte-

Sen lisäksi, mitä 1 §:n 3—5 momentissa säädetään, ulkomaalaisen työnhakijan työhaun voimassaolo lakkaa, jos hän ei enää täytä tämän pykälän 1 tai 2 momentissa säädettyjä ulkomaalaisen työnhakijaksi rekisteröinnin edellytyksiä. *Palveluntuottajan on viipymättä ilmoitettava työ- ja elinkeinoviranomaiselle edellä tarkoitetusta työhaun päättymisperusteesta.*

4 §

Työnhakijan haastattelun järjestäminen

Työ- ja elinkeinoviranomaisen tai palveluntuottajan on järjestettävä työnhakijalle ensimmäinen haastattelu kahden viikon kuluessa työhaun alkamisesta, jollei se työnhakijan tilanne huomioon ottaen ole ilmeisen tarpeetonta.

Työ- ja elinkeinoviranomaisen tai palveluntuottajan tulee varata työnhakijalle tilaisuus myöhempiin haastatteluihin määräajoin tämän palvelutarpeen mukaisesti. Työttömän työnhakijan haastattelu tulee kuitenkin aina järjestää työttömyyden jatkuttua yhdenjaksoisesti kolmen kuukauden ajan ja sen jälkeen aina kolmen kuukauden yhdenjaksoisen työttömyyden jälkeen.

5 §

Työnhakijan haastattelun sisältö

Ensimmäisessä työnhakijan haastattelussa tarkistetaan ja täydennetään *hänen työnhakutietonsa*, arvioidaan *hänen palvelutarpeensa*, laaditaan *hänelle* työllistymissuunnitelma sekä sovitaan asiointitavasta ja yhteydenpidosta *hänen ja* työ- ja elinkeinoviranomaisen tai palveluntuottajan välillä. Osana palvelutarpeen arviointia työ- ja elinkeinoviranomainen tai palveluntuottaja tekee arvion työttömän työnhakijan valmiuksista työllistyä avoimille työmarkkinoille sekä työttömyyden pitkitty-

Voimassa oleva laki

luissa arvioidaan lisäksi työnhaun tuloksellisuutta ja työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman toteutumista sekä tarkistetaan suunnitelma.

Työnhakijan haastattelun yhteydessä työ- ja elinkeinoviranomainen tarjoaa työnhakijalle soveltuvia työpaikkoja ja koulutusta sekä muita palvelutarpeen ja työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman mukaisia palveluja.

7 §

Työllistymissuunnitelman sisältö

Työnhakija ja työ- ja elinkeinoviranomainen sopivat työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman toteutumisen seurannasta ja hyväksyvät suunnitelman. Jos työ- ja elinkeinoviranomainen edellyttää muuta selvitystä kuin työnhakijan oman ilmoituksen suunnitelman toteuttamisesta, tämä ehto on kirjattava suunnitelmaan.

8 §

Työttömän työnhakijan yleiset velvollisuudet

Työttömän työnhakijan yleisenä velvollisuutena on hakea työtä ja koulutusta. Työtön työnhakija on myös velvollinen osallistumaan työnhakijan haastatteluihin sekä työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman laatimiseen ja tarkistamiseen.

Työtön työnhakija, jonka kanssa on laadittu työllistymissuunnitelma tai sitä korvaava suunnitelma, on velvollinen toteuttamaan suunnitelmaansa sekä hakeutumaan ja osallistumaan suunnitelmassa sovittuihin palveluihin, jotka tukevat hänen työnhakuaan ja edistävät hänen työmarkkinavalmiuksiaan ja työllistymistään. Työtön työnhakija on lisäksi velvollinen suunnitelmassa sovitussa määräajassa ja tavalla ilmoittamaan työ- ja elinkei-

Ehdotus

misen todennäköisyydestä. Myöhemmissä haastatteluissa arvioidaan lisäksi työnhaun tuloksellisuutta ja työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman toteutumista sekä tarkistetaan suunnitelma.

Työnhakijan haastattelun yhteydessä työ- ja elinkeinoviranomaisen tai palveluntuottajan on tarjottava työnhakijalle soveltuvia työpaikkoja ja koulutusta sekä muita palvelutarpeen ja työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman mukaisia palveluja.

7 §

Työllistymissuunnitelman sisältö

Työnhakija ja työ- ja elinkeinoviranomainen tai palveluntuottaja sopivat työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman toteutumisen seurannasta ja hyväksyvät suunnitelman. Jos työ- ja elinkeinoviranomainen tai palveluntuottaja edellyttää muuta selvitystä kuin työnhakijan oman ilmoituksen suunnitelman toteuttamisesta, tämä ehto on kirjattava suunnitelmaan.

8 §

Työttömän työnhakijan velvollisuudet

Työttömän työnhakijan yleisenä velvollisuutena on hakea työtä ja koulutusta. Työtön työnhakija on myös velvollinen osallistumaan työnhakijan haastatteluihin sekä työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman laatimiseen ja tarkistamiseen. *Lisäksi työttömän työnhakijan on ilmoitettava työ- ja elinkeinotoimistolle tai palveluntuottajalle postiosoitteensa ja muiden mahdollisten yhteystietojensa muutoksista.*

Työtön työnhakija, jonka kanssa on laadittu työllistymissuunnitelma tai sitä korvaava suunnitelma, on velvollinen toteuttamaan suunnitelmaansa sekä hakeutumaan ja osallistumaan suunnitelmassa sovittuihin palveluihin, jotka tukevat hänen työnhakuaan ja edistävät hänen työmarkkinavalmiuksiaan ja työllistymistään. Työtön työnhakija on lisäksi velvollinen suunnitelmassa sovitussa määräajassa ja sovitulla tavalla ilmoittamaan työ-

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

noviranomaiselle, miten hän on toteuttanut suunnitelmaa.

ja elinkeinoviranomaiselle tai palveluntuottajalle, miten hän on toteuttanut suunnitelmaa.

9 §

9 §

*Työ- ja elinkeinoviranomaisen velvollisuudet**Työ- ja elinkeinoviranomaisen ja palveluntuottajan velvollisuudet*

Työ- ja elinkeinoviranomaisen on tarjottava työtä ja koulutusta sekä järjestettävä työllistymissuunnitelmaan tai sitä korvaavaan suunnitelmaan sisältyviä palveluja työ- ja elinkeinoviranomaisen käytettäväksi osoitetujen määrärahojen rajoissa. Työ- ja elinkeinoviranomaisen on myös seurattava työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman toteutumista ja osaltaan huolehdittava palveluprosessin etenemisestä.

Työ- ja elinkeinoviranomaisen on tarjottava työtä ja koulutusta sekä järjestettävä työllistymissuunnitelmaan tai sitä korvaavaan suunnitelmaan sisältyviä palveluja työ- ja elinkeinoviranomaisen käytettäväksi osoitetujen määrärahojen rajoissa. Työ- ja elinkeinoviranomaisen on myös seurattava työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman toteutumista ja osaltaan huolehdittava palveluprosessin etenemisestä. Jos palveluntuottaja laiminlyö työnhakijan palveluprosessiin liittyviä tehtäviään eikä korjaa menettelyään työ- ja elinkeinoviranomaisen kehotuksesta, työ- ja elinkeinotoimisto vastaa työnhakijan palveluprosessiin liittyvistä toimista.

Jos palveluntuottaja hoitaa työnhakijan palveluprosessiin liittyviä tehtäviä, sen on omalta osaltaan huolehdittava palveluprosessin etenemisestä. Palveluntuottaja vastaa niistä tässä laissa palveluntuottajalle säädettyistä tehtävistä, jotka liittyvät sen hankintasopimuksen perusteella tuottamiin palveluihin tai hoitamiin tehtäviin. Lisäksi palveluntuottaja vastaa niistä muista tehtävistä, jotka tämän lain ja työttömyysturvalain nojalla liittyvät hankintasopimuksessa tarkoitettuihin palveluntuottajan tuottamiin palveluihin ja toimiin.

Palveluntuottajan toimintaan sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999) ja arkistolakia (831/1994) sen hoitaessa tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä. Palveluntuottajan palveluksessa olevaan henkilöön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

3 luku

3 luku

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Työnvälitys

2 §

Työnvälityspalvelut

Työ- ja elinkeinoviranomainen julkaisee ja välittää tietoja avoimeksi ilmoitetuista työpaikoista työnantajan toimeksiannon mukaisesti, jollei 3 §:ssä toisin säädetä. Työ- ja elinkeinotoimisto etsii ja esittelee työnantajalle tämän kanssa sovitulla tavalla työnhakijoita, jotka ovat sopivia avoimeen työpaikkaan.

Työ- ja elinkeinotoimisto etsii ja tarjoaa työnhakijalle sopivia työpaikkoja. Työ- ja elinkeinotoimisto arvioi työpaikan sopivuuden työnhakijalle ottaen huomioon työnhakijan ammatillisen osaamisen, työhistorian, koulutuksen ja työkyvyn.

4 luku

Tieto- ja neuvontapalvelut, asiantuntija-arvioinnit, ammatinvalinta- ja uraohjaus sekä valmennus ja kokeilu

3 §

Ammatinvalinta- ja uraohjaus

Työ- ja elinkeinoviranomainen voi tarjota ammatinvalinta- ja uraohjausta henkilöasiakkaan tukemiseksi ammatinvalinnassa, ammatillisessa kehittämisessä, työelämään sijoittumisessa ja elinikäisessä oppimisessa. Henkilöasiakkaan ammatinvalinta- ja uravaihtoehtojen, osaamisen sekä soveltuvuuden selvittämiseksi ammatinvalinta- ja uraohjauksessa voidaan asiakkaan suostumuksella tarvittaessa käyttää asianmukaisia psykologisia arviointimenetelmiä.

4 §

Valmennus

Työ- ja elinkeinotoimisto voi tarjota henkilöasiakkaalle valmennusta:

Työnvälitys

2 §

Työnvälityspalvelut

Työ- ja elinkeinoviranomainen ja palveluntuottaja julkaisevat ja välittävät tietoja avoimeksi ilmoitetuista työpaikoista työnantajan toimeksiannon mukaisesti, jollei 3 §:ssä toisin säädetä. Työ- ja elinkeinotoimisto tai palveluntuottaja etsii ja esittelee työnantajalle tämän kanssa sovitulla tavalla työnhakijoita, jotka ovat sopivia avoimeen työpaikkaan.

Työ- ja elinkeinotoimisto tai palveluntuottaja etsii ja tarjoaa työnhakijalle sopivia työpaikkoja. Työ- ja elinkeinotoimisto tai palveluntuottaja arvioi työpaikan sopivuuden työnhakijalle ottaen huomioon työnhakijan ammatillisen osaamisen, työhistorian, koulutuksen ja työkyvyn.

4 luku

Tieto- ja neuvontapalvelut, asiantuntija-arvioinnit, ammatinvalinta- ja uraohjaus sekä valmennus ja kokeilu

3 §

Ammatinvalinta- ja uraohjaus

Työ- ja elinkeinoviranomainen tai palveluntuottaja voi tarjota ammatinvalinta- ja uraohjausta henkilöasiakkaan tukemiseksi ammatinvalinnassa, ammatillisessa kehittämisessä, työelämään sijoittumisessa ja elinikäisessä oppimisessa. Henkilöasiakkaan ammatinvalinta- ja uravaihtoehtojen, osaamisen sekä soveltuvuuden selvittämiseksi ammatinvalinta- ja uraohjauksessa voidaan asiakkaan suostumuksella tarvittaessa käyttää asianmukaisia psykologisia arviointimenetelmiä.

4 §

Valmennus

Työ- ja elinkeinotoimisto tai palveluntuottaja voi tarjota henkilöasiakkaalle valmen-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1) työn hakemisessa (*työnhakuvalmennus*);
 2) ammatinvalinta- ja uravaihtoehtojen selkiyttämiseksi, ammatilliseen koulutukseen hakeutumisessa ja työelämävalmiuksien kehittämiseksi (*uravalmennus*); ja
 3) työhön sijoittumisessa ja työpaikalla suoritettavassa koulutuksessa (*työhönvalmennus*).

5 §

Kokeilu

Työ- ja elinkeinotoimisto voi ohjata henkilöasiakkaan:

- 1) ammatinvalinta- ja uravaihtoehtojen selvittämiseksi koulutuskokeiluun oppilaitokseen tai työkokeiluun työpaikalle; tai
- 2) työmarkkinoille paluun tukemiseksi työkokeiluun työpaikalle.

Työkokeilun järjestäjänä voi olla yritys, yksityinen elinkeinonharjoittaja, kunta, kuntayhtymä, muu yhteisö, säätiö tai valtion virasto taikka laitos.

8 §

Oikeusasema sekä vastuu työturvallisuudesta ja tietosuojasta

Työkokeiluun osallistuva ei ole työsuhteessa työkokeilun järjestäjään eikä työ- ja elinkeinotoimistoon.

9 §

Sopimus työkokeilusta

Työ- ja elinkeinotoimisto, työkokeilun järjestäjä ja henkilöasiakas tekevät työkokeilusta määräaikaisen kirjallisen sopimuksen, josta tulee käydä ilmi:

Työkokeilua koskevaan sopimukseen on otettava ehto, jonka mukaan kokeilun järjestäjän tulee työkokeilun päätyttyä antaa työ- ja elinkeinotoimistolle arvio henkilöasiakkaan

nusta:

5 §

Kokeilu

Työ- ja elinkeinotoimisto *tai palveluntuottaja* voi ohjata henkilöasiakkaan:

Työkokeilun järjestäjänä voi olla yritys, yksityinen elinkeinonharjoittaja, kunta, kuntayhtymä, muu yhteisö, säätiö *taikka* valtion virasto *tai* laitos. *Palveluntuottaja, joka hoitaa työnhakijan palveluprosessiin liittyviä tehtäviä, voi järjestää työkokeilun, jos järjestämisestä on sovittu hankintasopimuksessa.*

8 §

Oikeusasema sekä vastuu työturvallisuudesta ja tietosuojasta

Työkokeiluun osallistuva ei ole työsuhteessa työkokeilun järjestäjään eikä työ- ja elinkeinotoimistoon *tai palveluntuottajaan.*

9 §

Sopimus työkokeilusta

Henkilöasiakas, työkokeilun järjestäjä sekä työ- ja elinkeinotoimisto *tai palveluntuottaja* tekevät työkokeilusta määräaikaisen kirjallisen sopimuksen, josta tulee käydä ilmi:

Työkokeilua koskevaan sopimukseen on otettava ehto, jonka mukaan kokeilun järjestäjän tulee työkokeilun päätyttyä antaa työ- ja elinkeinotoimistolle *tai palveluntuottajalle*

Voimassa oleva laki

soveltuvuudesta työhön, ammattiin tai alalle sekä, jos työkokeilu on järjestetty työmarkkinoille paluun tukemiseksi, työelämävalmiuksien ja osaamisen kehittämistarpeista.

Työ- ja elinkeinotoimisto voi lisäksi asettaa sopimuksessa työkokeilun järjestäjälle työkokeilun toteuttamisen tai siihen osallistuvan kannalta tarpeellisia ehtoja. Sopimuksen osapuolena oleva työkokeilun järjestäjä ei voi siirtää sopimuksesta johtuvia velvoitteita muulle taholle.

Ehdotus

arvio henkilöasiakkaan soveltuvuudesta työhön, ammattiin tai alalle sekä, jos työkokeilu on järjestetty työmarkkinoille paluun tukemiseksi, työelämävalmiuksien ja osaamisen kehittämistarpeista.

Työ- ja elinkeinotoimisto *tai palveluntuottaja* voi lisäksi asettaa sopimuksessa työkokeilun järjestäjälle työkokeilun toteuttamisen tai siihen osallistuvan kannalta tarpeellisia ehtoja. Sopimuksen osapuolena oleva työkokeilun järjestäjä ei voi siirtää sopimuksesta johtuvia velvoitteita muulle taholle.

10 §

Valmennuksen ja kokeilun keskeyttäminen

Jos henkilöasiakas on ollut luvatta poissa yhdenjaksoisesti viisi valmennus- tai kokeilupäivää tai jos poissaoloja on muutoin niin paljon, etteivät valmennukselle tai kokeilulle asetetut tavoitteet täyty, työ- ja elinkeinotoimisto tekee päätöksen valmennuksen tai koulutuskokeilun keskeyttämisestä tai työkokeilua koskevan sopimuksen purkamisesta poissaolojen perusteella. Työ- ja elinkeinotoimisto voi tehdä päätöksen valmennuksen tai koulutuskokeilun keskeyttämisestä myös muusta painavasta syystä.

Palvelun tuottaja tai työkokeilun järjestäjä on velvollinen ilmoittamaan 1 momentissa tarkoitetuista poissaoloista työ- ja elinkeinotoimistolle.

Työ- ja elinkeinotoimistolla ja työkokeilun järjestäjällä on oikeus purkaa työkokeilua koskeva sopimus muusta kuin 1 momentissa tarkoitettua syystä ilmoittamalla siitä kirjallisesti muille osapuolille. Sopimuksen purkaminen ei kuitenkaan saa perustua laissa kiellettyyn syrjäntäperusteeseen tai muuhun epäasialliseen syyhyn.

6 luku

Työttömyysetuudella tuettu työnhakijan omaehtoinen opiskelu

2 §

10 §

Valmennuksen ja kokeilun keskeyttäminen

Jos henkilöasiakas on ollut luvatta poissa yhdenjaksoisesti viisi valmennus- tai kokeilupäivää tai jos poissaoloja on muutoin niin paljon, etteivät valmennukselle tai kokeilulle asetetut tavoitteet täyty, työ- ja elinkeinotoimisto tekee päätöksen valmennuksen tai koulutuskokeilun keskeyttämisestä tai työkokeilua koskevan sopimuksen purkamisesta poissaolojen perusteella. Työ- ja elinkeinotoimisto voi tehdä päätöksen valmennuksen tai koulutuskokeilun keskeyttämisestä *taikka työkokeilua koskevan sopimuksen purkamisesta* myös muusta painavasta syystä.

Palveluntuottaja tai työkokeilun järjestäjä on velvollinen ilmoittamaan 1 momentissa tarkoitetuista poissaoloista työ- ja elinkeinotoimistolle.

Sopimuksen osapuolilla on oikeus purkaa työkokeilua koskeva sopimus muusta kuin 1 momentissa tarkoitettua syystä ilmoittamalla siitä kirjallisesti muille osapuolille. Sopimuksen purkaminen ei kuitenkaan saa perustua laissa kiellettyyn syrjäntäperusteeseen tai muuhun epäasialliseen syyhyn.

6 luku

Työttömyysetuudella tuettu työnhakijan omaehtoinen opiskelu

2 §

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Yleiset edellytykset ja etuudet

Työnhakijalla, joka on täyttänyt 25 vuotta ja joka opiskelee omaehtoisesti, on oikeus työttömyysturvalaissa tarkoitettuun työttömyysetuuteen mainitussa laissa säädetyn edellytyksin, jos:

3) opiskelusta on sovittu työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa 4 §:ssä säädetyllä tavalla; ja

9 luku

Kulukorvaus

2 §

Kulukorvauksen määrä

Kulukorvauksen 1 momentissa tarkoitettua määräytymisestä ja työ- ja elinkeinoviranomaisen velvollisuudesta ilmoittaa kulukorvauksen määräytymiseen vaikuttavia tietoja työttömyyskassalle tai Kansaneläkelaitokselle säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

10 luku

Palveluihin ja asiantuntija-arviointeihin liittyvät harkinnanvaraiset etuudet

1 §

Matka- ja yöpymiskustannusten korvaus

Työ- ja elinkeinotoimistossa asioinnista aiheutuvista matkakustannuksista voidaan myöntää korvausta työttömälle henkilöasiakkaalle, joka vammansa tai sairautensa vuoksi

Yleiset edellytykset ja etuudet

Työnhakijalla, joka on täyttänyt 25 vuotta ja joka opiskelee omaehtoisesti, on oikeus työttömyysturvalaissa tarkoitettuun työttömyysetuuteen mainitussa laissa säädetyn edellytyksin, jos:

3) opiskelusta on sovittu *työ- ja elinkeinotoimiston kanssa laaditussa* työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa 4 §:ssä säädetyllä tavalla; ja

9 luku

Kulukorvaus

2 §

Kulukorvauksen määrä

Työ- ja elinkeinoviranomaisen ja 2 luvun 4—7 §:ssä tarkoitettuja työnhakijan palveluprosessiin liittyviä tehtäviä hoitavan palveluntuottajan on ilmoitettava kulukorvauksen määräytymiseen vaikuttavia tietoja työttömyyskassalle tai Kansaneläkelaitokselle. Kulukorvauksen 1 momentissa tarkoitettua määräytymisestä sekä työ- ja elinkeinoviranomaisen ja palveluntuottajan velvollisuudesta ilmoittaa kulukorvauksen määräytymiseen vaikuttavia tietoja työttömyyskassalle tai Kansaneläkelaitokselle säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

10 luku

Palveluihin ja asiantuntija-arviointeihin liittyvät harkinnanvaraiset etuudet

1 §

Matka- ja yöpymiskustannusten korvaus

Työ- ja elinkeinotoimistossa *tai palveluntuottajalla* asioinnista aiheutuvista matkakustannuksista voidaan myöntää korvausta työttömälle henkilöasiakkaalle, joka vammansa

Voimassa oleva laki

tarvitsee kuljetuspalvelua voidakseen asioida työ- ja elinkeinotoimistossa. Edellytyksenä matkakustannusten korvaamiselle on, että henkilökohtainen asiointi työ- ja elinkeinotoimistossa on välttämätöntä palveluprosessin etenemisen kannalta.

Ehdotus

tai sairautensa vuoksi tarvitsee kuljetuspalvelua voidakseen asioida työ- ja elinkeinotoimistossa *tai palveluntuottajalla*. Edellytyksenä matkakustannusten korvaamiselle on, että henkilökohtainen asiointi työ- ja elinkeinotoimistossa *tai palveluntuottajalla* on välttämätöntä palveluprosessin etenemisen kannalta.

12 luku

Julkisen työvoima- ja yrityspalvelun toimeenpano ja siihen liittyvä yhteistyö

6 §

Tiedonsaantioikeus

Työ- ja elinkeinotoimistolla, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksella, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksella on oikeus saada salassapitosäännösten *ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten* estämättä maksutta julkisen työvoima- ja yrityspalvelun toimeenpanossa välttämättömät tiedot muulta valtion viranomaiselta, kunnan viranomaiselta, Kansaneläkelaitokselta, työttömyyskassalta, Eläketurvakeskukselta, Työttömyysvakuutusrahastolta, *julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen* palveluntuottajalta sekä 4 luvun 5 §:ssä tarkoitetun työkokeilun järjestäjältä.

Julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen tuottajalla on oikeus saada salassapitosäännösten *ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten* estämättä maksutta työ- ja elinkeinotoimistolta, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskukselta ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta henkilöasiakasta koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä palvelun järjestämiseksi.

Työnantajalla on oikeus saada salassapitosäännösten *ja muiden tiedonsaantia koskevien rajoitusten* estämättä maksutta työ- ja elinkeinoviranomaiselta työ- ja virkasuhdetta

12 luku

Julkisen työvoima- ja yrityspalvelun toimeenpano ja siihen liittyvä yhteistyö

6 §

Tiedonsaantioikeus

Työ- ja elinkeinotoimistolla, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksella, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksella on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta julkisen työvoima- ja yrityspalvelun toimeenpanossa välttämättömät tiedot muulta valtion viranomaiselta, kunnan viranomaiselta, Kansaneläkelaitokselta, työttömyyskassalta, Eläketurvakeskukselta, Työttömyysvakuutusrahastolta, palveluntuottajalta sekä 4 luvun 5 §:ssä tarkoitetun työkokeilun järjestäjältä. *Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta palveluntuottajalta tiedot, jotka ovat välttämättömiä 1 luvun 4 a §:ssä säädetyn järjestämisvastuun toteuttamiseksi.*

Palveluntuottajalla on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta työ- ja elinkeinotoimistolta, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskukselta, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta, Kansaneläkelaitokselta, työttömyyskassalta sekä 4 luvun 5 §:ssä tarkoitetun työkokeilun järjestäjältä henkilöasiakasta koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä palvelun järjestämiseksi tai tehtävien hoitamiseksi.

Työnantajalla on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta työ- ja elinkeinoviranomaiselta työ- ja virkasuhdetta koskevissa laeissa säädetyn irtisanotun työn-

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

koskevista laeissa säädetyn irtisanotun työntekijän ja viranhaltijan takaisin ottamista koskevan velvollisuuden täyttämiseksi tieto siitä, onko työnantajan yksilöimä henkilö työnhakijana työ- ja elinkeinotoimistossa. Työnantajalla on lisäksi oikeus saada 7 luvun 3 §:n 3 momentissa säädetyn palkkatuen myöntämisedellytyksen täyttämiseksi tieto siitä, onko työnantajan yksilöimä henkilö, jonka työsuhde on päättynyt palkkatuen hakemista edeltäneiden 12 kuukauden aikana, työnhakijana työ- ja elinkeinotoimistossa.

7 §

Julkisen työvoima- ja yrityspalvelun epäminen

Työ- ja elinkeinotoimisto, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi 3 luvun 3 §:n 1 momentissa mainitusta syystä kieltäytyä:

- 1) tarjoamasta työnantaja-asiakkaalle työnvälityspalveluja;
- 2) ohjaamasta henkilöasiakasta työkokeiluun;
- 3) hankkimasta työvoimakoulutusta yhteishankintakoulutuksena;
- 4) myöntämästä palkkatukea tai starttirahaa; tai
- 5) tarjoamasta yritystoiminnan kehittämisspalveluja.

Työ- ja elinkeinotoimisto, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tekee kirjallisen päätöksen 1 momentissa tarkoitetun palvelun epäämisestä. Muutoksenhausta työ- ja elinkeinoviranomaisen päätökseen säädetään 14 luvun 1 §:ssä.

13 luku

Työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmä

1 §

tekijän ja viranhaltijan takaisin ottamista koskevan velvollisuuden täyttämiseksi tieto siitä, onko työnantajan yksilöimä henkilö työnhakijana työ- ja elinkeinotoimistossa. Työnantajalla on lisäksi oikeus saada 7 luvun 3 §:n 3 momentissa säädetyn palkkatuen myöntämisedellytyksen täyttämiseksi tieto siitä, onko työnantajan yksilöimä henkilö, jonka työsuhde on päättynyt palkkatuen hakemista edeltäneiden 12 kuukauden aikana, työnhakijana työ- ja elinkeinotoimistossa.

7 §

Julkisen työvoima- ja yrityspalvelun epäminen

Jos on ilmeistä, että työnvälityspalveluiden tarjoamisesta tai työkokeiluun ohjaamisesta tulisi kieltäytyä 1 momentin nojalla, palveluntuottajan on viipymättä siirrettävä asia työ- ja elinkeinotoimiston päätettäväksi.

13 luku

Työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmä

1 §

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmä

Julkisen työvoima- ja yrityspalvelun järjestämistä varten pidetään yllä työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmää. Tietojärjestelmä muodostuu henkilöasiakasrekisteristä, työnantajarekisteristä ja palveluntuottajarekisteristä. Työ- ja elinkeinoministeriön ylläpitämästä yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä säädetään yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä annetussa laissa (240/2007).

Jollei tässä tai muussa laissa toisin säädetä, tietojen luovuttamiseen työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmästä ja siihen talletettujen tietojen julkisuuteen sovelletaan, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään. *Tietojärjestelmään talletettujen henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan, mitä henkilötietolaissa (523/1999) säädetään.*

2 §

Rekisterinpitäjä

Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa rekisterinpitäjänä työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmän yleisestä toimivuudesta ja rekisteritoimintojen yhtenäisyydestä. Työ- ja elinkeinotoimistot hoitavat rekisterinpitäjälle säädettyt muut tehtävät, jollei työ- ja elinkeinoministeriö toisin määrää.

4 §

Tietojen tallettaminen, poistaminen ja arkistointi

Asiakastietojen tallettamisesta tietojärjestelmään on kerrottava henkilöasiakkaalle. Jos rekisteriin talletettava henkilötieto on saatu muualta kuin rekisteröidyltä itseltään, rekisteriin tulee merkitä, mistä tieto on saatu

Työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmä

Työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmä on työ- ja elinkeinoministeriön tietojärjestelmä, jota ylläpidetään julkisen työvoima- ja yrityspalvelun järjestämistä sekä kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa, vuorotteluvapaalaissa ja työttömyysturvallaissa työ- ja elinkeinotoimistolle tai työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskukselle säädettyjen tehtävien toteuttamista varten. Tietojärjestelmä muodostuu henkilöasiakasrekisteristä, työnantajarekisteristä ja palveluntuottajarekisteristä. Työ- ja elinkeinoministeriön ylläpitämästä yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä säädetään yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä annetussa laissa (293/2017).

Jollei tässä tai muussa laissa toisin säädetä, tietojen luovuttamiseen työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmästä ja siihen talletettujen tietojen julkisuuteen sovelletaan, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään.

2 §

Rekisterinpitäjät

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskus ja työ- ja elinkeinotoimistot ovat työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmän yhteisrekisterinpitäjiä.

4 §

Tietojen tallettaminen, poistaminen ja käsittelyn rajoittaminen

Työ- ja elinkeinotoimiston, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja

Voimassa oleva laki

ja kuka tiedon on merkinnyt.

Henkilöasiakasta koskevat 3 §:n 1 momentin 2, 4 ja 5 kohdassa tarkoitetut tiedot poistetaan tietojärjestelmästä kahden vuoden kuluttua tietoa koskevan merkinnän tekemisestä. Kaikki asiakasta tai palveluntuottajaa koskevat tiedot poistetaan, kun asiakkuuden tai sopimussuhteen päättymisestä on kulunut viisi vuotta. Tietoa ei poisteta, jos se on tarpeen säännöksiin perustuvan tehtävän hoitamiseksi tai vireillä olevan asian johdosta.

Tietojen arkistoinnista säädetään arkistolaissa (831/1994).

5 §

Käyttöoikeuden myöntäminen ja salassa pidettävien henkilötietojen luovuttaminen eräissä tilanteissa

Työ- ja elinkeinotoimiston, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksen tai työ- ja elinkeinoministeriön virkamies, jolle on myönnetty käyttöoikeus työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmään, saa salassapitosäännösten estämättä hakea ja käyttää asiakastietojärjestelmään talletettuja tietoja, jos se on tarpeen asiakaspalvelun järjestämiseksi, vireillä olevan asian selvittämiseksi tai ratkaisemiseksi taikka valvonta-, kehittämis- ja seurantateh-

Ehdotus

hallintokeskuksen sekä 2 luvun 4—7 §:ssä tarkoitettuja työnhakijan palveluprosessiin liittyviä tehtäviä hoitavan palveluntuottajan on talletettava asiakastiedot työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmään. Asiakastietojärjestelmään tietoja tallettanut taho vastaa tallettamiensa tietojen oikeellisuudesta ja ajantasaisuudesta. Jos rekisteriin talletettava henkilötieto on saatu muualta kuin rekisteröidyltä itseltään, rekisteriin tulee merkitä, mistä tieto on saatu ja kuka tiedon on merkinnyt.

Henkilöasiakasta koskevat 3 §:n 1 momentin 2, 4 ja 5 kohdassa tarkoitetut tiedot *on poistettava* tietojärjestelmästä kahden vuoden kuluttua tietoa koskevan merkinnän tekemisestä. Kaikki asiakasta tai palveluntuottajaa koskevat tiedot *on poistettava*, kun asiakkuuden tai sopimussuhteen päättymisestä on kulunut viisi vuotta. Tietoa *ei tarvitse poistaa*, jos se on tarpeen säännöksiin perustuvan tehtävän hoitamiseksi tai vireillä olevan asian johdosta.

Rekisteröidyllä ei ole luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 (yleinen tietosuojasetus) 18 artiklassa säädettyä oikeutta käsitelyn rajoittamiseen.

5 §

Käyttöoikeuden myöntäminen ja salassa pidettävien henkilötietojen luovuttaminen eräissä tilanteissa

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskus myöntää käyttöoikeuden työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmään. Sen on pidettävä tiedot voimassa-olevista käyttöoikeuksista ajan tasalla.

Käyttöoikeus voidaan myöntää työ- ja elinkeinotoimiston, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksen tai työ- ja elinkeinoministeriön virkamiehelle, joka hoitaa tässä tai muussa

Voimassa oleva laki

tävän suorittamiseksi.

Työ- ja elinkeinoministeriö tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi myöntää käyttöoikeuden työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmään työ- ja elinkeinohallinnon ulkopuoliselle taholle, joka ministeriön tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimeksiannosta tekee erillistä arviointia, tarkastusta tai selvitystä taikka suorittaa erikseen määriteltä palvelutehtävää. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on velvollinen ilmoittamaan työ- ja elinkeinoministeriölle ulkopuoliselle taholle myöntämästään käyttöoikeudesta.

Työ- ja elinkeinoministeriö päättää viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 28 §:ssä tarkoitetun luvan antamisesta työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmään sisältyvien, salassa pidettävien tietojen luovuttamiseen *tilastointia, tieteellistä tutkimusta taikka viranomaisten suunnittelu- tai selvitystyötä varten*.

14 luku

Muutoksenhaku

1 §

Oikaisuvaatimus ja valitus

Jollei tässä laissa toisin säädetä, työ- ja elinkeinotoimiston, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallinto-keskuksen tämän lain nojalla tekemään päätökseen saa vaatia oikaisua siten kuin hallintolain (434/2003) 7 a luvussa säädetään.

Ehdotus

laissa säädettyjä työvoima- ja yrityspalvelujen järjestämiseen liittyviä tehtäviä taikka kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa, vuorotteluvapaalaissa tai työttömyysturvallaissa säädettyjä tehtäviä. Käyttöoikeus voidaan myöntää myös sellaiselle henkilölle, joka on työ- ja elinkeinoministeriön tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimeksiannosta erillistä arviointia, tarkastusta tai selvitystä tekevän tahon taikka 2 luvun 4–7 §:ssä tarkoitettuja työnhakijan palveluprosessiin liittyviä tehtäviä hoitavan palveluntuottajan palveluksessa ja joka hoitaa kyseistä tehtävää.

Henkilö, jolle on myönnetty käyttöoikeus työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmään, saa salassapitosäännösten estämättä hakea ja käyttää asiakastietojärjestelmään talletettuja tietoja, jos se on tarpeen asiakaspalvelun järjestämiseksi, vireillä olevan asian selvittämiseksi tai ratkaisemiseksi, valvonta-, kehittämis- tai seurantatehtävän suorittamiseksi taikka toimeksiantotehtävän suorittamiseksi.

Työ- ja elinkeinoministeriö päättää viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 28 §:ssä tarkoitetun luvan antamisesta työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmään sisältyvien, salassa pidettävien tietojen luovuttamiseen.

14 luku

Muutoksenhaku

1 §

Oikaisuvaatimus ja valitus

Jollei tässä laissa toisin säädetä, *tämän lain nojalla tehtyyn päätökseen* saa vaatia oikaisua siten kuin hallintolain (434/2003) 7 a luvussa säädetään. *Palveluntuottajan päätökseen vaaditaan kuitenkin oikaisua siltä viranomaiselta, jonka kanssa palveluntuottaja on tehnyt hankintasopimuksen.*

*Jos palveluntuottajan päätös koskee asian-
tuntija-arvioinnin, ammatinvalinta- ja uraoh-*

Voimassa oleva laki

Ehdotus

jauksen, valmennuksen, kokeilun tai 1 luvun 5 §:n 2 momentin 6 kohdassa tarkoitetun palvelun tarjoamatta jättämistä, päätöksestä tehtyyn oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen ei saa vaatia muutosta valittamalla.

2 §

2 §

Oikaisuvaatimuksen ja valituksen vaikutus päätöksen täytäntöönpanoon

Oikaisuvaatimuksen ja valituksen vaikutus päätöksen täytäntöönpanoon

Työ- ja elinkeinotoimiston, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksen tämän lain nojalla tekemä päätös voidaan panna täytäntöön siitä tehdystä oikaisuvaatimuksesta tai valituksesta huolimatta, jollei oikaisuvaatimusta käsittelevä viranomainen tai valitusviranomainen toisin määrää.

Tämän lain nojalla tehty päätös voidaan panna täytäntöön siitä tehdystä oikaisuvaatimuksesta tai valituksesta huolimatta, jollei oikaisuvaatimusta käsittelevä viranomainen tai valitusviranomainen toisin määrää.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Sen 4 luvun 5 § tulee kuitenkin voimaan 1 päivänä tammikuuta 2019.

2.

Laki**julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 4 luvun 5 ja 12 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 4 luvun 5 §:n 1 momentin johdantokappale ja 2 momentti sekä 12 §:n 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 1456/2016, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

4 luku

4 luku

Tieto- ja neuvontapalvelut, asiantuntija-arvioinnit, ammatinvalinta- ja uraohjaus sekä valmennus ja kokeilu

Tieto- ja neuvontapalvelut, asiantuntija-arvioinnit, ammatinvalinta- ja uraohjaus sekä valmennus ja kokeilu

5 §

5 §

*Kokeilu**Kokeilu*

Työ- ja elinkeinotoimisto voi ohjata henkilöasiakkaan:

Työ- ja elinkeinotoimisto *tai palveluntuottaja* voi ohjata henkilöasiakkaan:

1) ammatinvalinta- ja uravaihtoehtojen selvittämiseksi koulutuskokeiluun oppilaitokseen tai työkokeiluun työpaikalle;

2) työmarkkinoille paluun tukemiseksi työkokeiluun työpaikalle;

3) tämän ja työnantajan yhteisestä pyynnöstä soveltuvuuden arvioimiseksi työkokeiluun työpaikalle (*rekrytointikokeilu*).

Työkokeilun järjestäjänä voi olla yritys, yksityinen elinkeinonharjoittaja, kunta, kuntayhtymä, muu yhteisö, säätiö tai valtion virasto taikka laitos.

Työkokeilun järjestäjänä voi olla yritys, yksityinen elinkeinonharjoittaja, kunta, kuntayhtymä, muu yhteisö, säätiö *taikka* valtion virasto *tai* laitos. *Palveluntuottaja voi järjestää työkokeilun, jos järjestämisestä on sovittu hankintasopimuksessa.*

12 §

12 §

*Rekrytointikokeilua koskevat poikkeukset**Rekrytointikokeilua koskevat poikkeukset*

Työ- ja elinkeinotoimistolla ja työkokeilun järjestäjällä on oikeus purkaa rekrytointiko-

Sopimuksen osapuolilla on oikeus purkaa rekrytointikokeilua koskeva sopimus ilmoit-

Voimassa oleva laki

keilua koskeva sopimus ilmoittamalla siitä kirjallisesti muille osapuolille. Sopimuksen purkaminen ei kuitenkaan saa perustua laissa kiellettyyn syrjäntäperusteeseen tai muuhun epäasialliseen syyhyn.

Ehdotus

tamalla siitä kirjallisesti muille osapuolille. Sopimuksen purkaminen ei kuitenkaan saa perustua laissa kiellettyyn syrjäntäperusteeseen tai muuhun epäasialliseen syyhyn. *Työ- ja elinkeinotoimisto voi tehdä päätöksen rekrytointikokeilua koskevan sopimuksen purkamisesta, jos siihen on painava syy.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

3.

Laki

lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain (504/2002) 3 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 926/2012, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

Työnantajan velvollisuus pyytää rikosrekisteriote nähtäväksi

Työnantajan velvollisuus pyytää rikosrekisteriote nähtäväksi

Työnantajan tulee pyytää henkilöltä nähtäväksi rikosrekisterilain (770/1993) 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu ote rikosrekisteristä, kun henkilö ensi kerran otetaan tai nimitetään sellaiseen työ- tai virkasuhteeseen, johon kuuluu 2 §:ssä tarkoitettuja tehtäviä taikka annettaessa henkilölle näitä tehtäviä ensi kerran. Työnantajalla tarkoitetaan tässä laissa myös siviilipalveluslain 7 §:ssä tarkoitettua siviilipalveluskeskusta sekä työ- ja elinkeinoviranomaista, joka tekee työkokeilua koskevan sopimuksen.

Työnantajan tulee pyytää henkilöltä nähtäväksi rikosrekisterilain (770/1993) 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu ote rikosrekisteristä, kun *hänet* ensi kerran otetaan tai nimitetään sellaiseen työ- tai virkasuhteeseen, johon kuuluu 2 §:ssä tarkoitettuja tehtäviä, *tai hänelle annetaan* näitä tehtäviä ensi kerran. Työnantajalla tarkoitetaan tässä laissa myös siviilipalveluslain 7 §:ssä tarkoitettua siviilipalveluskeskusta sekä työ- ja elinkeinoviranomaista *tai palveluntuottajaa*, joka tekee työkokeilua koskevan sopimuksen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki**työttömyysturvalain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan työttömyysturvalain (1290/2002) 11 luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1457/2016,

muutetaan 1 luvun 3 §:n 2 momentti, 4 §:n 3 momentti ja 5 §:n 1 momentin 10 kohta, 2 luvun 1 §:n 3 momentti, 2 a luvun 4 §:n 1 momentin 2 kohta, 9 §:n 1 ja 2 momentti, 10 §:n 1 momentti ja 12 §:n 2 momentin 2 kohta, 5 luvun 4 a §:n 2 momentti, 11 luvun 4 §:n 1 momentin 3 kohta, 12 luvun 1 ja 9 § sekä 13 luvun 1 §:n 1 momentin 4 kohta ja 2 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 1 luvun 3 §:n 2 momentti laissa 313/2010, 1 luvun 4 §:n 3 momentti ja 13 luvun 1 §:n 1 momentin 4 kohta laissa 1554/2015, 1 luvun 5 §:n 1 momentin 10 kohta sekä 2 a luvun 9 §:n 1 momentti ja 10 §:n 1 momentti laissa 1370/2014, 2 luvun 1 §:n 3 momentti laissa 1001/2012, 2 a luvun 4 §:n 1 momentin 2 kohta ja 12 §:n 2 momentin 2 kohta laissa 1451/2016, 2 a luvun 9 §:n 2 momentti, 12 luvun 9 § ja 13 luvun 1 §:n 2 momentti laissa 288/2012, 5 luvun 4 a §:n 2 momentti ja 11 luvun 4 §:n 1 momentin 3 kohta laissa 1457/2016 sekä 12 luvun 1 § osaksi laeissa 1089/2006, 288/2012 ja 1554/2015, sekä

lisätään 1 luvun 5 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 344/2009, 1199/2009, 1388/2010, 1439/2011, 918/2012, 1001/2012, 1370/2014, 1374/2014, 1457/2016 ja 550/2017, uusi 9 a kohta sekä 11 lukuun uusi 4 b § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 luku

1 luku

Yleiset säännökset

Yleiset säännökset

3 §

3 §

Etuuden saajan yleiset oikeudet ja velvollisuudet

Etuuden saajan yleiset oikeudet ja velvollisuudet

Etuuden saajan yleisenä velvollisuutena on hakea aktiivisesti työtä ja koulutusta, antaa työ- ja elinkeinotoimistolle ammatillista osaamistaan, työhistoriaansa, koulutustaan ja työkykyään koskevat tiedot ja selvitykset, toteuttaa yhdessä työ- ja elinkeinotoimiston kanssa laadittua työllistymissuunnitelmaa sekä tarvittaessa hakeutua ja osallistua työllistymistään edistäviin palveluihin ja toimenpiteisiin.

Etuuden saajan yleisenä velvollisuutena on hakea aktiivisesti työtä ja koulutusta, toteuttaa työllistymissuunnitelmaa tai sitä korvaavaa suunnitelmaa sekä tarvittaessa hakeutua ja osallistua työllistymistään edistäviin palveluihin ja toimenpiteisiin.

4 §

4 §

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Lain toimeenpano

Lain toimeenpano

 Työ- ja elinkeinotoimisto tai työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus antaa työttömyysetuuden saamisen työvoimapolitiittisista edellytyksistä Kansaneläkelaitosta ja työttömyyskassaa sitovan lausunnon siten kuin 11 luvun 4 §:ssä säädetään.

 Työ- ja elinkeinotoimisto tai työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus antaa työttömyysetuuden saamisen työvoimapolitiittisista edellytyksistä Kansaneläkelaitosta ja työttömyyskassaa sitovan lausunnon ja työ- ja elinkeinotoimisto tai palveluntuottaja ilmoituksen työllistymistä edistävään palveluun osallistumisesta siten kuin 11 luvun 4 ja 4 b §:ssä säädetään.

5 §

5 §

Määritelmät

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan

Tässä laissa tarkoitetaan

 10) *työllistymissuunnitelmalla* julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaista työ- ja elinkeinotoimiston yhdessä työnhakijan kanssa laatimaa suunnitelmaa ja työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain (1369/2014) mukaista monialaista työllistymissuunnitelmaa;

 9 a) *palveluntuottajalla* yhteisöä, säätiötä tai yksityistä elinkeinonharjoittajaa, jonka elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tai työ- ja elinkeinotoimisto on valinnut tuottamaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettua palvelua tai hoitamaan työnhakijan palveluprosessiin liittyviä toimia;

10) *työllistymissuunnitelmalla* julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaista työllistymissuunnitelmaa ja työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain (1369/2014) mukaista monialaista työllistymissuunnitelmaa;

2 luku

2 luku

Etuuden saamisen yleiset työvoimapolitiittiset edellytykset**Etuuden saamisen yleiset työvoimapolitiittiset edellytykset**

1 §

1 §

Työtön työnhakija

Työtön työnhakija

 Työnhakijana pidetään henkilöä, joka ilmoittaa työ- ja elinkeinotoimistolle työtarjouksia ja muita yhteydenottoja varten postiosoitteensa ja mahdolliset muut yhteystietonsa, joiden avulla hänet voidaan viivyt-

 Työnhakijana pidetään henkilöä, joka julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädetyllä tavalla:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

settä tavoittaa, ja joka julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädetyllä tavalla:

- 1) on rekisteröity työnhakijaksi *työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmään*;
- 2) on pitänyt työnhakunsa *työ- ja elinkeinotoimistossa* voimassa;
- 3) asioi työ- ja elinkeinotoimistossa toimiston edellyttämällä tavalla.

- 1) on rekisteröity työnhakijaksi;
- 2) on pitänyt työnhakunsa voimassa;
- 3) asioi työ- ja elinkeinotoimiston *tai palveluntuottajan kanssa niiden edellyttämällä tarkoituksenmukaisella tavalla.*

2 a luku

2 a luku

Työvoimapolitiittisesti moitittava menettely**Työvoimapolitiittisesti moitittava menettely**

4 §

4 §

*Työstä kieltäytyminen**Työstä kieltäytyminen*

Työnhakijan oikeus työttömyysetuuteen keskeytyy 30 päivän kuluttua työstä kieltäytymisestä lukien:

Työnhakijan oikeus työttömyysetuuteen keskeytyy 30 päivän kuluttua työstä kieltäytymisestä lukien:

- 1) 90 päivän ajaksi, jos hän ilman pätevää syytä kieltäytyy työstä, johon hänet on valittu;
- 2) 60 päivän ajaksi, jos hän ilman pätevää syytä kieltäytyy muusta kuin 1 kohdassa tarkoitetusta työ- ja elinkeinotoimiston tarjoamasta tai hänelle muuten yksilöidysti tarjotusta työstä;
- 3) 30 päivän ajaksi, jos 1 tai 2 kohdassa tarkoitettu työ olisi kestänyt enintään kaksi viikkoa.

- 2) 60 päivän ajaksi, jos hän ilman pätevää syytä kieltäytyy muusta kuin 1 kohdassa tarkoitetusta työ- ja elinkeinotoimiston *tai palveluntuottajan* tarjoamasta tai hänelle muuten yksilöidysti tarjotusta työstä;

9 §

9 §

*Työllistymissuunnitelman laatimistilaisuuteen saapumatta jääminen**Työllistymissuunnitelman laatimistilaisuuteen saapumatta jääminen*

Työnhakijalla, joka jättää saapumatta työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman laatimis- tai tarkistamistilaisuuteen, ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 15 päivän ajalta saapumatta jäämisen jälkeen. Oikeus etuuteen palautuu kuitenkin aikaisintaan siitä päivästä, jona työllistymissuunnitelma tai sitä korvaava suunnitelma on laadittu tai tarkistettu, jollei suunnitelman laatimisen tai tarkistamisen viivästyminen johdu suunnitelman laatimiseen tai tarkistamiseen

Työnhakijalla, joka jättää saapumatta työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman laatimis- tai tarkistamistilaisuuteen, ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 15 päivän ajalta saapumatta jäämisen jälkeen. Oikeus etuuteen palautuu kuitenkin aikaisintaan siitä päivästä, jona työllistymissuunnitelma tai sitä korvaava suunnitelma on laadittu tai tarkistettu, jollei suunnitelman laatimisen tai tarkistamisen viivästyminen johdu suunnitelman laatimiseen tai tarkistamiseen

Voimassa oleva laki

osallistuvasta viranomaisesta.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei sovelleta, jos työnhakijan saapumatta jääminen johtuu sairaudesta, tapaturmasta tai henkilöstä itsestään riippumattomasta syystä taikka jos saapumatta jäämiselle on muu hyväksyttävä syy. Korvauksetonta määräaika ei aseteta myöskään silloin, kun työnhakija on etukäteen ilmoittanut työ- ja elinkeinotoimistolle olevansa estynyt saapumasta työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman laatimista tai tarkistamistilaisuuteen ja työ- ja elinkeinotoimisto hyväksyy työnhakijan esittämän syyn tilaisuuden järjestämiseksi myöhemmin.

10 §

Työllistymissuunnitelman laatimisesta kieltäytyminen

Jos työnhakija ilman pätevää syytä kieltäytyy työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman laatimisesta tai tarkistamisesta taikka muulla kuin 9 §:ssä tarkoitetulla menettelyllään aiheuttaa, ettei suunnitelmaa voida laatia tai tarkistaa, hänellä ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 30 päivän ajalta kieltäytymisen jälkeen. Oikeus etuuteen palautuu kuitenkin aikaisintaan siitä päivästä, jona työllistymissuunnitelma tai sitä korvaava suunnitelma on laadittu tai tarkistettu, jollei suunnitelman laatimisen tai tarkistamisen viivästyminen johdu suunnitelman laatimiseen tai tarkistamiseen osallistuvasta viranomaisesta.

12 §

Palvelusta kieltäytyminen

Työnhakijalla ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 60 päivän ajalta palvelusta kieltäytymisestä lukien, jos hän ilman pätevää syytä kieltäytyy muusta työllistymistä edistävästä palvelusta kuin työttömyysetuudella tuetusta työnhakijan omaehtoisesta opiskelusta.

Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan muuhun kuin työllistymistä edistävään palve-

Ehdotus

osallistuvasta viranomaisesta *tai palveluntuottajasta*.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei sovelleta, jos työnhakijan saapumatta jääminen johtuu sairaudesta, tapaturmasta tai henkilöstä itsestään riippumattomasta syystä taikka jos saapumatta jäämiselle on muu hyväksyttävä syy. Korvauksetonta määräaika ei aseteta myöskään silloin, kun työnhakija on etukäteen ilmoittanut työ- ja elinkeinotoimistolle *tai palveluntuottajalle* olevansa estynyt saapumasta työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman laatimista tai tarkistamistilaisuuteen ja työ- ja elinkeinotoimisto *tai palveluntuottaja* hyväksyy työnhakijan esittämän syyn tilaisuuden järjestämiseksi myöhemmin.

10 §

Työllistymissuunnitelman laatimisesta kieltäytyminen

Jos työnhakija ilman pätevää syytä kieltäytyy työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman laatimisesta tai tarkistamisesta taikka muulla kuin 9 §:ssä tarkoitetulla menettelyllään aiheuttaa, ettei suunnitelmaa voida laatia tai tarkistaa, hänellä ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 30 päivän ajalta kieltäytymisen jälkeen. Oikeus etuuteen palautuu kuitenkin aikaisintaan siitä päivästä, jona työllistymissuunnitelma tai sitä korvaava suunnitelma on laadittu tai tarkistettu, jollei suunnitelman laatimisen tai tarkistamisen viivästyminen johdu suunnitelman laatimiseen tai tarkistamiseen osallistuvasta viranomaisesta *tai palveluntuottajasta*.

12 §

Palvelusta kieltäytyminen

Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan

Voimassa oleva laki

Ehdotus

luun, jos työnhakija kieltäytyy:

1) muusta hänelle tarjotusta julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädetystä palvelusta kuin työkyvyn tutkimuksesta tai arvioinnista;

2) sellaisesta hänelle tarjotusta työvoimaviranomaisen järjestämästä kohtuulliseksi katsottavasta palvelusta, joka on verrattavissa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädettyihin palveluihin.

muuhun kuin työllistymistä edistävään palveluun, jos työnhakija kieltäytyy:

2) sellaisesta hänelle tarjotusta työvoimaviranomaisen *tai palveluntuottajan* järjestämästä kohtuulliseksi katsottavasta palvelusta, joka on verrattavissa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädettyihin palveluihin.

5 luku

5 luku

Työttömyyspäivärahan saamisen edellytykset**Työttömyyspäivärahan saamisen edellytykset**

4 a §

4 a §

Palkansaajan työssäoloehdon kertyminen palkkatuetussa työssä ja työllistymistä edistävissä palvelussa

Palkansaajan työssäoloehdon kertyminen palkkatuetussa työssä ja työllistymistä edistävissä palvelussa

Palkkatuetussa työssä työssäoloehtoon luetaan 75 prosenttia niistä kalenteriviikoista, jotka henkilö on ollut 4 §:ssä tarkoitetussa työssä. Mahdollinen pyöritys tehdään alaspäin lähimpään täyteen kalenteriviikkoon. Jos palkkatuettu työ on järjestetty julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 11 luvun 1 §:n nojalla, työssäoloehtoon luetaan kuitenkin kaikki työssäoloehdon täyttävät kalenteriviikot.

Työssäoloehtoon luetaan myös sellaiset täydet kalenteriviikot, joina henkilö on ollut 60 vuotta täytettyään *työ- ja elinkeinotoimiston* julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 11 luvun 1 §:n 2 momentin perusteella järjestämässä työllistymistä edistävissä palvelussa.

Työssäoloehtoon luetaan myös sellaiset täydet kalenteriviikot, joina henkilö on ollut 60 vuotta täytettyään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 11 luvun 1 §:n 2 momentin perusteella *järjestetyssä* työllistymistä edistävissä palvelussa.

11 luku

11 luku

Toimeenpanoa koskevat säännökset**Toimeenpanoa koskevat säännökset**

4 §

4 §

Työvoimapoliittinen lausunto

Työvoimapoliittinen lausunto

Työ- ja elinkeinotoimisto antaa 1 luvun

Työ- ja elinkeinotoimisto antaa 1 luvun

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

4 §:n 3 momentissa tarkoitetun työvoimapoliittisen lausunnon:

1) tarvittaessa 2 luvussa säädetyistä etuuden saamisen yleisistä työvoimapoliittisista edellytyksistä;

2) 2 a luvussa säädetyistä työvoimapoliittisesti moitittavasta menettelystä;

3) sellaisesta työllistymistä edistävien palveluiden ajalta maksettavasta etuudesta, josta säädetään 10 luvun 2 §:n 2 momentissa ja 3 momentin 1—3 kohdassa sekä 5 §:n 1 ja 3 momentissa;

4) työllistymistä edistävän palvelun sisällyttämisestä työnhakijan kanssa laadittuun työllistymissuunnitelmaan tai sitä korvaavaan suunnitelmaan;

5) julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 6 luvun 3 §:n 2 momentissa tarkoitetusta opintojen todisteellisesta keskeyttämisestä sekä 5—7 §:ssä säädetyistä työttömyysetuudella tuettuun työnhakijan omaehtoiseen opiskeluun liittyvistä edellytyksistä;

6) kotoutumisen edistämisestä annetun lain 25 §:ssä tarkoitettuun opiskelun tukiajasta, maahanmuuttajan velvollisuuksista sekä opintojen seurannasta ja keskeyttämisestä.

Työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus voi:

1) antaa 1 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun työvoimapoliittisen lausunnon sellaisista 2 luvussa säädetyistä etuuden saamisen yleisistä työvoimapoliittisista edellytyksistä, joihin ei liity työvoimapoliittista harkintaa;

2) muuttaa työ- ja elinkeinotoimiston antaman työvoimapoliittisen lausunnon koskemaan toista työttömyysetuuden lajia;

3) siirtää työ- ja elinkeinotoimiston antaman työvoimapoliittisen lausunnon toiselle työttömyysetuutta maksavalle laitokselle;

4) korjata työ- ja elinkeinotoimiston antamassa työvoimapoliittisessa lausunnossa olevan ilmeisen kirjoitus- tai laskuvirheen taikka muun niihin verrattavan selvän virheen.

Työvoimapoliittinen lausunto annetaan Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassan pyynnöstä. Lausuntoa on Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassan pyynnöstä täydennettävä viipymättä. Jos työnhakija on ilmoittanut työvoimaviranomaiselle hakevansa työmarkkinatukea tai työttömyyspäivärahaa, työvoimapoliittinen lausunto voidaan antaa ja sitä voidaan täydentää ilman erillistä pyyntöä.

4 §:n 3 momentissa tarkoitetun työvoimapoliittisen lausunnon:

3) sellaisesta työllistymistä edistävien palveluiden ajalta maksettavasta etuudesta, josta säädetään 10 luvun 2 §:n 2 momentissa ja 5 §:n 1 ja 3 momentissa;

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

Työvoimapolitiittinen lausunto annetaan työnhakijalle tiedoksi 3 §:ssä tarkoitetun päätöksen yhteydessä. Työnhakijalla on oikeus pyynnöstä saada tieto lausunnosta työvoimaviranomaiselta.

Tarkempia säännöksiä työvoimapolitiittisen lausunnon antamisesta, lausuntoon sisällytettävistä tiedoista ja työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen oikeudesta antaa työvoimapolitiittisia lausuntoja 2 momentin 1 kohdan perusteella voidaan antaa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

4 b §

Työ- ja elinkeinotoimiston ja palveluntuottajan ilmoitus

Palveluntuottajan on ilmoitettava työ- ja elinkeinotoimistolle työnhakijan menettelystä, joka voi 2 luvun 1, 13 tai 14 §:ssä taikka 2 a luvussa tarkoitetulla tavalla vaikuttaa hakijan oikeuteen saada työttömyysetuutta.

Työ- ja elinkeinotoimiston on ilmoitettava työttömyysetuuden maksajalle työnhakijan osallistumisesta työllistymistä edistävään palveluun. Jos työnhakijan palveluprosessista vastaa palveluntuottaja, ilmoituksen tekee palveluntuottaja.

Työllistymistä edistävään palveluun osallistumista koskeva ilmoitus annetaan Kansaneläkelaitoksen tai työttömyyskassan pyynnöstä ja sitä on näiden pyynnöstä täydennettävä viipymättä. Jos työnhakija on ilmoittanut työvoimaviranomaiselle tai palveluntuottajalle hakevansa työttömyysetuutta, ilmoitus voidaan antaa ilman erillistä pyyntöä. Ilmoitus annetaan työnhakijalle tiedoksi 3 §:ssä tarkoitetun päätöksen yhteydessä. Työnhakijalla on oikeus pyynnöstä saada tieto ilmoituksesta työvoimaviranomaiselta tai palveluntuottajalta.

Tarkempia säännöksiä ilmoituksen antamisesta ja ilmoitukseen sisällytettävistä tiedoista voidaan antaa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

12 luku

Muutoksenhaku

1 §

12 luku

Muutoksenhaku

1 §

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Muutoksenhakuoikeus

Kansaneläkelaitoksen tai työttömyyskassan päätökseen *tyytymätön* saa hakea *siihen* muutosta työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnalta ja työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnan päätökseen *tyytymätön* vakuutusosoikeudelta. Vakuutusosoikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Valituskirjelmä on toimitettava Kansaneläkelaitokselle tai asianomaiselle työttömyyskassalle 30 päivän kuluessa siitä, kun valittaja on saanut päätöksestä tiedon.

Kansaneläkelaitoksen tai työttömyyskassan päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu.

Työvoimaviranomaisen antamasta sitovasta lausunnosta ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla.

9 §

Oikeudenkäyntikulujen jakaminen

Työttömyysturvan muutoksenhakulautakunta ja vakuutusosoikeus voivat velvoittaa työvoimaviranomaisen korvaamaan oikeudenkäyntikulut kokonaisuudessaan tai osaksi Kansaneläkelaitokselle tai työttömyyskassalle asiassa, jossa Kansaneläkelaitos tai työttömyyskassa velvoitetaan suorittamaan asianosaisen oikeudenkäyntikuluja ja oikeudenkäyntikulujen suoritusvelvollisuus perustuu pääasiassa tai osittain 1 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitettuun työvoimapolitiittiseen lausuntoon. Työvoimaviranomaista on kuultava korvausvastuun jakamisesta.

13 luku

Tietojen saamista ja luovuttamista koske-*Muutoksenhakuoikeus*

Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassan päätökseen saa hakea muutosta *sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalta ja sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan päätökseen* vakuutusosoikeudelta. Vakuutusosoikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Valituskirjelmä on toimitettava Kansaneläkelaitokselle tai asianomaiselle työttömyyskassalle 30 päivän kuluessa siitä, kun valittaja on saanut päätöksestä tiedon.

Kansaneläkelaitoksen tai työttömyyskassan päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu.

Työ- ja elinkeinotoimiston ja työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen antamaan 1 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitettuun työvoimapolitiittiseen lausuntoon sekä työ- ja elinkeinotoimiston ja palveluntuottajan Kansaneläkelaitokselle tai työttömyyskassalle antamaan 11 luvun 4 a ja 4 b §:ssä tarkoitettuun ilmoitukseen ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla.

9 §

Oikeudenkäyntikulujen jakaminen

Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta ja vakuutusosoikeus voivat velvoittaa työvoimaviranomaisen korvaamaan oikeudenkäyntikulut kokonaisuudessaan tai osaksi Kansaneläkelaitokselle tai työttömyyskassalle asiassa, jossa Kansaneläkelaitos tai työttömyyskassa velvoitetaan suorittamaan asianosaisen oikeudenkäyntikuluja ja oikeudenkäyntikulujen suoritusvelvollisuus perustuu pääasiassa tai osittain 1 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitettuun työvoimapolitiittiseen lausuntoon *taikka 11 luvun 4 a tai 4 b §:ssä tarkoitettuun ilmoitukseen*. Työvoimaviranomaista on kuultava korvausvastuun jakamisesta.

13 luku

Tietojen saamista ja luovuttamista koske-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

vat säännökset

1§

Oikeus tietojen saamiseen

Kansaneläkelaitoksella, työ- ja elinkeinotoimistolla, työttömyyskassalla sekä tämän lain mukaisella muutoksenhakuelimellä on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta käsiteltävänä olevan asian ratkaisemista tai muuten tämän lain tai Suomea sitovassa sosiaaliturvasopimuksessa tai sosiaaliturvaa koskevassa muussa kansainvälisessä säädöksessä säädettyjen tehtävien toimeenpanemista varten välttämättömät tiedot:

4) muulta työllistymistä edistävän palvelun järjestäjältä.

Kansaneläkelaitoksella ja työttömyyskassalla on oikeus saada maksutta tehtäviensä hoitamista varten:

1) työvoimaviranomaiselta 1 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitettu työvoimapoliittinen lausunto;

2) rangaistuslaitokselta tiedot rangaistuksen alkamisesta ja päättymisestä; rangaistuslaitoksen on annettava tiedot välittömästi, kun henkilö otetaan rangaistuslaitokseen.

vat säännökset

1§

Oikeus tietojen saamiseen

Kansaneläkelaitoksella, työ- ja elinkeinotoimistolla, työttömyyskassalla sekä tämän lain mukaisella muutoksenhakuelimellä on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta käsiteltävänä olevan asian ratkaisemista tai muuten tämän lain tai Suomea sitovassa sosiaaliturvasopimuksessa tai sosiaaliturvaa koskevassa muussa kansainvälisessä säädöksessä säädettyjen tehtävien toimeenpanemista varten välttämättömät tiedot:

4) muulta palveluntuottajalta ja työllistymistä edistävän palvelun järjestäjältä.

Kansaneläkelaitoksella ja työttömyyskassalla on oikeus saada maksutta tehtäviensä hoitamista varten:

1) työvoimaviranomaiselta 1 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitettu työvoimapoliittinen lausunto;

2) työ- ja elinkeinotoimistolta tai palveluntuottajalta 11 luvun 4 a ja 4 b §:ssä tarkoitettu ilmoitus;

3) rangaistuslaitokselta tiedot rangaistuksen alkamisesta ja päättymisestä; rangaistuslaitoksen on annettava tiedot välittömästi, kun henkilö otetaan rangaistuslaitokseen.

Tämä laki tulee voimaan päivää kuuta 20 .

Henkilön 11 luvun 4 b §:n 1 momentissa tarkoitettuun menettelyyn, joka on tapahtunut ennen tämän lain voimaantuloa, ja työvoimapoliittisen lausunnon antamiseen, jos työnhakija on aloittanut työllistymistä edistävän palvelun ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

5.

Laki

kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain (189/2001) 5 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 937/2012, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

5 §

5 §

Aktivointisuunnitelman laatiminen

Aktivointisuunnitelman laatiminen

Työ- ja elinkeinotoimisto ja kunta ovat velvolliset laatimaan aktivointisuunnitelman yhteistyössä 3 §:ssä tarkoitetun henkilön kanssa. Aktivointisuunnitelma on uudistettava siihen saakka, kun henkilö täyttää työttömyysturvalain 5 luvun 3 tai 7 §:ssä tarkoitetun työssäoloehdon.

Työ- ja elinkeinotoimisto on velvollinen viipymättä saatuaan asiasta tiedon Kansaneläkelaitokselta aloittamaan toimenpiteet aktivointisuunnitelman laatimiseksi henkilölle, joka täyttää 3 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdan tai 2 momentin 1 tai 2 kohdan edellytykset.

Kunta on velvollinen viipymättä aloittamaan toimenpiteet aktivointisuunnitelman laatimiseksi henkilölle, joka täyttää 3 §:n 1 momentin 3 kohdan tai 2 momentin 3 kohdan edellytykset.

Työ- ja elinkeinotoimiston tulee ennen toimenpiteiden aloittamista varmistua, että henkilön kanssa on tehty julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 6 §:n mukainen työllistymissuunnitelma. Kunnan tulee ennen toimenpiteiden aloittamista varmistua, että työ- ja elinkeinotoimisto on tehnyt henkilön kanssa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 6 §:n mukaisen työllistymissuunnitelman tai että työ- ja elinkeinotoimisto on varannut tämän lain 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetulle henkilölle tilaisuuden julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 4 §:ssä tarkoitettuun työnhakijan haastatteluun.

Työ- ja elinkeinotoimiston tulee ennen toimenpiteiden aloittamista varmistua, että henkilön kanssa on tehty julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 6 §:n mukainen työllistymissuunnitelma. Kunnan tulee ennen toimenpiteiden aloittamista varmistua, että työ- ja elinkeinotoimisto *tai palveluntuottaja* on tehnyt henkilön kanssa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 6 §:n mukaisen työllistymissuunnitelman tai että työ- ja elinkeinotoimisto *tai palveluntuottaja* on varannut tämän lain 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetulle henkilölle tilaisuuden julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun

Jos työllistymissuunnitelmaa ei ole voitu tehdä tai tilaisuutta työnhakijan haastatteluun varata sen johdosta, ettei henkilön työnhaku ole ollut voimassa, kunnan tulee ryhtyä toimenpiteisiin aktivointisuunnitelman laatimiseksi.

—————

4 §:ssä tarkoitettuun työnhakijan haastatteluun. Jos työllistymissuunnitelmaa ei ole voitu tehdä tai tilaisuutta työnhakijan haastatteluun varata sen johdosta, ettei henkilön työnhaku ole ollut voimassa, kunnan tulee ryhtyä toimenpiteisiin aktivointisuunnitelman laatimiseksi.

—————

—————
Tämä laki tulee voimaan päivää kuuta
20 .
—————